

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ואתחנן

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 285

פנינים לפרשת ואתחנן (נחמון)

אבא מסיים את מסכת יבמות בערב תשעה באב. אחרי מסכת יבמות באה מסכת כתובות, הנלמדת על ידי אבא במשך כשבועיים, והפרק הנ"ל מתחיל בדף צ'. אם כן, על פי לוח השנה של שנת תשי"א, סיפור זה התרחש ביום שישי כ"ב באב, ערב שבת קודש פרשת עקב, שבת מברכים 'אלול'

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, הרבנית ר. צביון, על ימים עברו והשידוך בין אביה לאמה

"כִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים" (דברים ד', ל"ב)

בעידוד של ה'חזון איש'

אומרים שכאשר הוצע השידוך, לא מיהרו שני הצדדים להשיב בחיוב... כמסופר לעיל, בפני סבא הסטייפלר עמדה בעיה חמורה: המדוברת עבדה במקום שאינו חרדי! דעתו נחה רק אחר שבייר עליה היטב, ונודע לו כי היא לבושה בצניעות מופלגת. כך השתכנע כי מקום העבודה לא השפיע עליה לרעה. גם סבתא הרבנית קנייבסקי התרשמה מאמא מאד.

אף ה'חזון איש' ביטל חשש זה והמליץ לגשת לשידוך, באומרו: "מידות טובות עוברות בירושה, ולמדוברת יש הרבה ממי לרשת!".

את השידוך בין אבא לאמא הציע דודה של אמא, רבי אליעזר פלצ'ניסקי, שכיהן אז כראש ישיבה בישיבת 'סלבודקה' שבבני ברק. כשהתגוררו סבא הסטייפלר ומשפחתו בגבעת רוקח, היה אבא עולה לעיתים לישיבת סלבודקה שבראש הגבעה. הדוד רבי לייזר 'שם עין' על הבחור השקדן, והיה משוחח עמו בדברי תורה. הוא התרשם ממנו מאד והציע אותו לבת גיסו, הסבא הרב אלישיב. האחראי להצעת השידוך ולקידום הענין בפועל, היה גיסו של הדוד, רבי אליעזר גולדשמידט.

כעבור עשרות שנים נעשה בנו, רבי אברהם גולדשמידט, מקורב לאבא. הוא היה סועד בביתנו בשבתות ואף למד עם אבא בחברותא. לאחר שאביו עבר אירוע מוחי, בא רבי אברהם לאבא וטען: "אבי לא קיבל דמי שדכנות על השידוך של הרב... אבא נבהל מאד: "אבוי, עלי לשלם לו תכף ומיד!", נענה רבי אברהם ואמר: "אני רוצה את דמי השדכנות בדמות ברכה לרפואתו של אבא... אבא בירך, ורבי לייזר הבריא כמעט לגמרי, וחי עוד מספר שנים בטוב ובנעימים..."

בשידוך זה התעסק גם רבי בן-ציון ברוק, שהיה אף הוא 'נובהרדוקער' כסבא הסטייפלר. לרבי בן-ציון היתה היכרות קרובה עם סבא רבי אריה, ותקופה מסוימת אף התגורר בשכנות לסבא הרב אלישיב. דמויות נוספות היו מעורבות בשידוך זה, ביניהם הגאון רבי שמעון יוז'ק, שהיה תלמידו של סבא הסטייפלר בישיבה, וממקורביו של ה'חזון איש', הרבנית אסתר ברוורמן (סבתו של גיסי רבי זליג), ועוד.

שמחת האירוסין

בליל ל"ג בעומר תשי"א נערכו התנאים. אבא סיפר כי למחרת האירוסין החל סבא הסטייפלר לספר אותו, כשבאמצע התספורת הגיעה עת שקיעת החמה, ול"ג בעומר חלף לו... סבא הסתפק אם הוא יכול לסיים את התספורת, או שמא יגיע אבא לשבת לכלה, כשראשו מסופר למחצה... הוא שאל את ה'חזון איש', והוא הורה כי מכיון שהתחיל, יכול הוא לסיים.

במעמד השמחה, כשרצו לכתוב את התנאים, התעוררה השאלה איך לכתוב את שלושת שמותיו של אבא, כי שם החתן - שמריהו יוסף חיים זהה לשם חמיו - יוסף שלום. ה'חזון איש' שמע את הדברים והגיב: "מי אמר לגלות שיש עוד שמות?". הוא חשש שסבא הרב אלישיב יקפיד ששניהם נקראים גם 'יוסף', ודבר זה הוא נגד צוואתו של רבי יהודה החסיד. (דעתו היתה שאיסור שיווי השמות הוא מפני עין הרע, שלא יאמרו הבריות: 'הנה שני בער'לאך מחותנים'...) למעשה הורה ה'חזון איש' שאין בעיה בדבר, מאחר שהן סבא והן אבא נושאים שמות נוספים שבהם הם נקראים. במשפחתנו מספרים, כי בשמחת האירוסין של אבא ואמא הראה סבא רבי אריה לסבא הסטייפלר, את המקום שבו עמדה אמא מידי בוקר להתפלל לפני צאתה לעבודה.

שיחות בדברי תורה

אחרי האירוסין היו הכל שמחים ומאושרים, סבתא הרבנית אלישיב אמרה, כי רואים על החתן שהשכינה שורה על פניו. ואמא הכלה - היא היתה נרגשת מאד, וסיפרה בקול נרגש ובעיניים נוצצות כי זכתה בחתן היודע את כל הש"ס.

מרגע זה ידעה, כי תפקידה בחיים יהיה לאפשר לאבא לעסוק בתורה באין מפריע.

למעשה, אמא כבר עמדה על כך כאשר נפגשו קודם אירוסיהם: בשיחות אלו היה אבא מרצה לאמא פירושים על פרשת השבוע... (אף בין האירוסין לחתונה, היה אבא כותב דברי תורה על פרשת השבוע ושולח לאמא).

אחר האירוסין, כששמע על כך סבא רבי אריה, התפעל מאד ושיבח את אמא על החתן שזכתה בו.

'חובותיו' של אבא

באחת השבתות שבין האירוסין לחתונה הגיעה אמא לבני ברק,

מאוחר יותר, כאשר סיפר סבא הסטייפלר על לבטיו למחותנו, סיפר לו סבא הרב אלישיב כי אכן, בכל בוקר היתה אמא משכימה ועומדת בתפילה ובתחנונים לבוראה, שמקום העבודה לא יזיקנה ברוחניות. גם בפני הצד השני, משפחת אלישיב, עמדה בעיה, אם כי מסוג אחר: משפחת קנייבסקי חייתה אז בדלות ובדחקות, וכדי שהשידוך יוכל לבוא לידי גמר, היה על צד הכלה לתת נדוניה גדולה, מה שהיה בלתי אפשרי בעבורם.

אומרים כי סבא רבי אריה, שוחח על כך עם ה'חזון איש', ולאחר מכן שלח את סבא הרב אלישיב להיוועץ עמו גם הוא.

הבחינה והבגדים

כדי לתהות על קנקנו של אבא, הגיע סבא הרב אלישיב לשיבת לומז'ה, במטרה לשוחח עם אבא בדברי תורה.

בהקשר לכך יש סיפור מעניין: ראש הישיבה רבי ראובן כץ, שלח לקרוא לאבא כדי שיתכונן לפגישה וילבש בגדי שבת. מאחר שבגדי השבת שלו היו בבני ברק, היה עליו לנסוע הלון ושוב לבני ברק, כשבניתיים שוחח סבא הרב אלישיב עם הרב כ"ץ בדברי תורה.

לימים סיפר אבא: "עשיתי את הדרך הביתה, עשיתי את הדרך חזרה לשיבה, והכל כדי לבוא בבגדי שבת; לבסוף שוחחתי עם חמי בלימוד, ועל הבגדים הוא לא הסתכל כלל"...

לאחר מכן המשיך הרב אלישיב לבני ברק, שם נכנס אל ה'חזון איש' כדי להיוועץ עמו.

ה'חזון איש' הפליג בשבחו של אבא, ואמר לו כי מידת הבקיאיות שלו בכל התורה דומה לידיעותיו של הרוגאטשובר (שנודע כמי שכל התורה מונחת לו בכף ידו). בהזדמנות מסוימת סיפר זאת סבא הרב אלישיב, והוסיף כי כוונת ה'חזון איש' היתה לעיון ולבקיאיות כאחד. עוד קודם לכן כתב עליו ה'חזון איש' כי הוא 'מרא דכולא תלמודא' (בעל כל התלמוד, כלומר בקי בכולו). כשסיפרו זאת לאבא, הסביר את דברי ה'חזון איש': כך היא דרך העולם, להגזים בשידוכים...

באותה הזדמנות שוחחו הרב אלישיב וה'חזון איש' בדברי תורה. השיחה לא היתה ארוכה, אולם לאחר מכן התבטא ה'חזון איש' באזני אחותו, סבתא הרבנית קנייבסקי, כי חפץ הוא שתלמיד חכם מיוחד זה יהיה חמיו של אבא.

סבתא הרבנית קנייבסקי היתה אומרת, כי ה'חזון איש' התבטא על סבא הרב אלישיב - "ער איז פון די שיינע רבנים" (הוא מן הרבנים נושאי החן). כלומר, מלבד תורתו הוא נתייחד גם באצילותו ובנועם מידותיו.

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעיי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

סיפר לי הגאון רבי חיים חייקל גרינברג זצ"ל, שלפני שנתמנה לרבה של קענא הלך לשאול את רבי חיים עוזר זצ"ל מה תפקידו של רב בישראל. שמע רבי חיים חייקל את ההדרכה, ונפרד מרבי חיים עוזר לשלום. עוד בחדר המדרגות, ורבי חיים עוזר השיגו. "את העיקר שכחתי", אמר. "העיקר הוא שאתה תשב ותלמד בהתמדה!"

ראב"ד העדה החרדית, הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, על התורה וקדושת התפילין

"וְשִׁנַּנְתֶּם לְבַבְיָהּ" (דברים ו, 10)

סיפר לי הגאון רבי חיים חייקל גרינברג זצ"ל, שלפני שנתמנה לרבה של קענא, הלך לשאול את רבי חיים עוזר זצ"ל מה תפקידו של רב בישראל.

אמר לו רבי חיים עוזר: "קודם תאמר אתה מה דעתך".

אמר: "לדעתי חייב הוא להשיג על בני הנוער, להקים מוסדות תורה על טהרת הקודש, ולייסד שיעורי תורה, לפקח על הכשרות והטהרה, ולדאוג לעירוב ולשמירת השבת..."

אמר רבי חיים עוזר: "הכל נכון, אבל כל זה הוא דאגה לחיי העולם הבא שלהם. תפקיד הרב הוא לדאוג גם לעולם הזה שלהם. לדאוג לאלמנות וליתומים שלא ירעבו ללחם, ולראות שלא יהיה יהודי שיחסר לו לשבת..."

שמע רבי חיים חייקל את ההדרכה, ונפרד מרבי חיים עוזר לשלום. עוד בחדר המדרגות, ורבי חיים עוזר השיגו. "את העיקר שכחתי", אמר. "העיקר הוא שאתה תשב ותלמד בהתמדה! כי אם יראו הבעלי בתים את הרב יושב ולומד, יגדל כבודו בעיניהם ודבריו יהיו נשמעים. ברם, אם יזכרו שרבים הם בטלן - לא ישפיעו עליהם דבריו..."

משה לפני בני ישראל".

ויש להבין: הן לא טענו שעסקו בתורה, אלא טענו שיש להם בה חלק כיון שעזרו בלימודה. אם כן מה התביעה שלא למדו בעצמם? אבל זאת היתה התביעה: אם השגתם רוממות התורה והיתה כל כך חביבה עליכם, עד שעסקתם למען הוגיה ולומדיה, למה לא עסקתם בה בעצמכם? על כרחך שלא התורה היתה בראש מעיניכם, אלא העסקנות ועיסוקיה...

סיפר לי בחור, שבשעתו נכנס אל ה'חזון איש' להיפרד, לפני שהוא נוסע הביתה לתקופת 'בין הזמנים'.

אמר לו ה'חזון איש': "אמנם 'בין הזמנים' הוא תקופת חופש, ואין צריך ללמוד בו כבן ישיבה, אבל אין כל הצדקה להתבטל מן התורה. הוא חייב ללמוד לכל הפחות כמו בעל הבית הטרוד בפרנסתו".

שאל הבחור "כמה לומד בעל הבית?"

ציטט ה'חזון איש' את דברי הרמב"ם (הלכות תלמוד תורה פ"א הי"ב) שאומר: "כיצד, בעל אומנות ועוסק במלאכתו ג' שעות ובתורה תשע".

ונבהל ה'חזון איש' לשמוע מהבחור, שאינו בטוח שבישיבה הוא לומד תשע שעות...

סיפרו לפני מרן הגרי"ז, על עסקן פלוני העוסק במסירות רבה למען בני התורה, ממש יום ולילה לא ישבות.

שאל: והוא עצמו לומד?

משענו בשלילה, אמר: "ודאי אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, ויקבל שכר עצום ורב על עזרתו. אבל שכר החזקת תורה אין כאן.

"שאמרו בגמרא (עבודה זרה ב ע"ב) שלעתיד לבוא נשאלים אומות העולם במה עסקו. אומרים: שווקים הרבה תיקננו, דרכים רבות סללנו, מרחצאות רבות הקמנו, וכסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה. והקדוש ברוך הוא אומר להם: שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם לכבודכם עשיתם. כלום יש בכך מגיד זאת", ואין 'זאת' אלא תורה, שנאמר "וזאת התורה אשר שם

מי שזכה לעמוד ולו פעם אחת ליד מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל, ראה אור גדול, פניו האירו וקרנו מאור החכמה והבינה שניתנה לו. לבד מחכמת התורה עצמה שהיתה בו להפליא, קיבל מתנת אלוקים להבין ולהשכיל גם בחכמת הרפואה. הרופאים הבכירים ביותר עמדו משתאים ונדהמים. אספר כאן מעשה שהייתי עד לו, ובו ניתן למשש את חכמת-האלוקים שהיתה בו

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא

"וְכַתְּבֶתֶם עַל מְזוּזַת בֵּיתְךָ" (דברים ו', ט')

אחד מסופרי הסת"ם המובחרים, סיפר לנו משהו מדהים שיש בו כדי להוכיח לכל מי שרוצה לראות, שיש מנהיג לבירה, ויש אדון לכל משה שנעשה תחת השמש. וזו הרי המטרה בקביעת המזוזה: 'להיות זכרון לאדם באמונת השם בכל עת בואו לביתו וצאתו', כפי שכותב רבינו 'החינוך'.

סופר הסת"ם הוותיק שמע את הסיפור מפי ד"ר אורלין, שכיהן בעבר כמנהל בנק הדם של בתי החולים 'מעייני הישועה' בבני ברק ו'השרון' בפתח תקוה.

הוא ורעייתו נסעו לביקור בקליפורניה, והחליטו להביא מתנה לשלושה מחברייהם המתגוררים שם, רופאים יהודים בכירים. איזו מתנה מביא יהודי לחברו? - תשמישי קדושה.

הפעם בחר ד"ר אורלין במזוזות מהודרות. הוא ניגש אל מיוענני סופר הסת"ם, וביקש את המזוזות המהודרות ביותר. גם מחיר של שבעים דולר למזוזה לא הרתיע אותו. הוא שלשל את מלוא המחיר הנדרש, הניח את המזוזות במזוודתו במטרה להביאן כשי לעמיתיו בקליפורניה.

בבואו לארה"ב, לפני שהחל בעסקיו ובסידור ענייניו הפרטיים, ניגש אל הרופאים, ולאחר דרישת שלומם הגיש להם את השי, מזוזה מהודרת שהיתה מונחת בנרתיק מפואר ביותר.

שלושת הרופאים הגיבו כל אחד בצורה אחרת.

האחד, התייחס למזוזה בזלזול רב, רח"ל, והחזיר לד"ר אורלין את המתנה, "איני מעוניין במתנות כאלה", אמר בבוז. השני, אמנם לא הראה יחס כה מחפיר, אך סירב לקבוע את המזוזה בפתח ביתו. הרופא השלישי הודה לד"ר אורלין מקירות לבנו, נישק את המזוזה בחום רב וקבעה על אתר, בברכה, בפתח הבית.

לאחר שבועיים פקדה את קליפורניה סערת הוריקן נוראה, שכמותה לא התחרשה שם מזה שנים רבות, והרסה חלקים נרחבים במדינה הענקית. מאות אלפי איש נותרו ללא קורת גג, באסון שנחשב לאחד החמורים ביותר, בהיסטוריה רבת-השנים של אמריקה.

שלושת הרופאים מתגוררים אחד ליד השני, ברדיוס של מטרים ספורים. מה שקרה בסערת ההוריקן, צריך לעורר את נימי האמונה

החבויים בליבו של כל יהודי באשר הוא.

הרופא הראשון שהפגין יחס בוטה כלפי המזוזה - איבד את ביתו לחלוטין, הווילה המפוארת התעופפה ממקומה, ולא נשארה ממנה אבן על אבן; ביתו של הרופא השני שגילה יחס פושר, נפגע אף הוא, אך יחסית למה שהתרחש בבית עמיתו יצא בנס, ואילו הרופא השלישי ששמח על המזוזה כמוצא שלל רב וקבעה בברכה בפתח ביתו - יצא ללא פגע כלל!

צוותי ההצלה שהגיעו למקום לא האמינו למראה עיניהם. ביתו של רופא זה, היה היחיד שאותות הסערה האיזמה לא ניכרו בו כלל. הרוחות העזות שנשבו במהירות של מאה וחמישים קמ"ש, פסחו על הבית.

הקצין שנפצע פעמיים בידו, החליט לבדוק את המזוזה

סופרי הסת"ם מדווחים על מקרים רבים של טרגדיות המתרחשות במשפחה, ובבדיקת המזוזות או התפילין נחשפים רמזים ישירים, הקושרים את האירוע הספציפי אל מצב הסת"ם.

יש בכך כדי לחזק את האמונה שבלב כל יהודי על כי אורייתא, קודשא בריך הוא וישראל חד הוא, ולאחר כל החוכמות שבאו לעולם בשנים האחרונות - ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא.

קצין בכיר התדפק על שערי כולל 'בית דוד' בחולון, ובפיו סיפור מכאיב.

על הנושא, ועם כל זה קרה מה שקרה.
וכשהסוף טוב הכל טוב.

לא עברו שעות אחדות מאז נתגלתה המזוזה הפסולה, שהוחלפה מייד במהודרת, ומצב בריאותה של האשה השתפר לאין ערוך, עד שבתוך ימים ספורים שבה לאיתנה והנסיעה לחו"ל בוטלה, לשמחתם העצומה של הילדים וכל בני המשפחה. אחת המסקנות מסיפור זה היא, שגם בבית שבו מקפידים שלא להרטיב את המשקוף, יש לבדוק את המזוזות בזמן הנדרש, כדי שלא תיווצרנה בעיות.

מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל שמע את ההתלבטות, ופסק: 'אני אומר שהחולה יבדוק את מזוזות-ביתו'

מי שזכה לעמוד ולו פעם אחת ליד מרן הגר"ש וואזנר זכר צדיק לברכה, ראה אור גדול, אור שהאיר לכל העולם כולו. פניו האירו וקרנו מאור החוכמה והבינה שניתנה לו. לבד מחוכמת התורה עצמה שהיתה בו להפליא, קיבל מתנת אלוקים להבין ולהשכיל גם בחכמת הרפואה, שנשאבה כמובן מעוצמת היגיעה בתורה. הרופאים הבכירים ביותר עמדו משתאים ונדהמים מגודל חכמתו. אספר כאן מעשה שהייתי עד לו, אצל מרן הגר"ש וואזנר זצ"ל, ובו ניתן למשש את חוכמת-האלוקים שהיתה בו.

המעשה אירע עם חולה אחד בבית החולים 'מעייני הישועה' בבני ברק, שסבל בליבו, והרופאים הסתפקו האם לנתחו, אם לאו. השאלה הובאה בפני מרן זצ"ל, שכיהן כיו"ר ועד ההלכה של בית החולים. הרב וואזנר שמע את ההתלבטות, הניח ידיו הקדושות על עיניו, וחשב, וחשב.

"אני אומר שהחולה יבדוק את מזוזות-ביתו", פסק לפתע, כנגד כל הגרסאות הרפואיות.

בני ביתו של החולה עשו כמובן כהוראתו של הגאב"ד, ועד מהרה נתגלה שבמילה 'לבבך' באחת המזוזות, האות 'ך' היתה נראית כמו האות נו"ן-סופית, ולא היה צריך לגדלותו הנוראה של הגר"ש וואזנר, כדי לפסול את המזוזה ההיא...

יותר ממה שהיה כאן 'מופת', צריך לומר שכאשר מצטרף לסוגיה כזו פסק-הלכה שיצא מפיו של מרן זצ"ל, הרי ברור שכך פוסקים גם בשמים. וכשאמר 'לבדוק את המזוזות', קבע פסק זה את המציאות בשטח, וכשאמר שאם יחליפו את המזוזה, ויקבעו מזוזה כשרה תסור הבעיה, פסקו כך גם בשמים, כי 'פסק' לא מתחלק לשניים, ובשמים מקיימים את הפסק כולו.

עקבתי אחר היהודי הזה במשך שנים רבות, וראיתי שהוא אכן הבריא לחלוטין, ואי אפשר היה להכיר בו את החולי הקשה שעבר עליו.

(מתוך 'מזוזות בשמחה' בעריכת הרב מיכאל צורן שליט"א)

בתאונת אימונים נפגעה ידו מקליע רובה, והוא הוצרך לעבור סדרת ניתוחים מסובכת. לאחר שנרפא בעז"ה וביקש לחזור לעצמו ולתפקידו הבכיר, חזר המקרה על עצמו, קליע נוסף פוגע ביד, והפעם באופן קשה יותר.

רופאיו המליצו לו לטוס לאמריקה, ולעבור שם סדרת ניתוחים. ברגע האחרון לפני הטיסה החליט לגשת אל הכולל ולהתייעץ עם האברכים, כדי לשמוע אולי יש 'תרופה' אחרת למכתו.

ראש הכולל, הגר"י זילברשטיין, האזין לדבריו של הקצין ובו-במקום יעץ לו לבדוק את מזוזות ביתו. הדבר נעשה, והתוצאה היתה מדהימה:

שתי המילים "על ידך" היו חסרות!!

כיון שכך הציע הרב, לקצין שלא יטוס לארה"ב, אלא ירכוש מזוזות מהודרות. הלה צייט להצעה, ובתוך זמן קצר נרפא מפציעתו!

בהזדמנות זו צריך להזכיר מה שאמר פעם הגר"ש כהנמן, שהתייחס למקרה דומה, כאשר נמצא רמז במזוזה למצבו של אדם פלוני, ובמתק שפתיו אמר לו: "אל תסתפק רק בבדיקת המזוזה, הקב"ה מצפה ממך להרבה יותר. הטעות שנתגלתה במזוזה, מצביעה על כך שעליך להתעורר ולפשפש במעשיך ביתר-שאת..."

הכאבים גברו בכניסה ל... מטבח

על מעשה נוסף ממנו אפשר ללמוד על כוחה של מזוזה, מספר ת"ח אחד שרעייתו סבלה במשך תקופה ארוכה מבעיות במעיים.

"כאשר חלה החמרה ממשית, ומצב בריאותה של האשה התדרדר באופן דרמטי, תיכננתי לנסוע לטיפולים בחוץ לארץ", הוא מספר. "בעבר, כאשר התגברו הכאבים, נסענו לרופא מקצועי בניו יורק, והכאבים שככו לתקופה ארוכה

"ומענין מאד", ממשיך האברך לספר, "שכאביה של זוגתי התגברו בעיקר כאשר נכנסה למטבח, דווקא אז היו מתחזקים הכאבים יותר מאשר במקומות אחרים בבית. בתחילה לא ייחסתי לכך חשיבות מיוחדת, ושיערת שמדובר בהרגשת סרק".

הנסיעה לחו"ל כבר תוכננה לפרטיה, ובני הזוג היו אמורים להמריא, לא לפני שהשכנים הבטיחו לטפל בילדיהם בתקופת שהותם באמריקה.

"בבוקר בהיר אחד", מספר בן-שיחנו בהתרגשות, "החלטתי לבדוק את מזוזות הבית. הכל היה שפיר, עד - - - שהגעתי למזוזה שהיתה קבועה בפתח המטבח. כשראיתי מה נעשה במזוזה, חשכו עיני והמו מעי (והפעם היו אלו מעי של הבעל, שכאבו...).

"הפסוק 'שמע ישראל' היה מחוק ומטושטש לחלוטין!

"בדיקה מהירה העלתה, שהדבר אירע כתוצאה ממים שחדרו לבית המזוזה והרטיבו את הקלף והאותיות. הדבר היה לפלא בעיני, כיון שרעייתי מקפידה מאד שהמים לא יחדרו למזוזה", אמר, והוסיף שהיא מודעת לכך היטב, ואף מזוהרה תמיד את העוזרת שתקפיד

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

שח לי איש נאמן מוותיקי ירושלים ת"ו: בהיותו ילד בגיל שמונה, הגיע מרן הרבי הקדוש והטהור מבעלזא זצוק"ל מתל אביב, לשהות תקופה קצרה בימי הקיץ החמים בירושלים, בשכונת 'קטמון' הישנה, ולקחו אביו עמו להשתתף ולחזות בעבודת אותו שרף בשולחן ליל שבת קודש. על אף היותו ילד קטן, הצליח להידחק ולהתקרב איך שהוא עד מקום הצדיק, ותפס מקום טוב, סמוך אל הרבי ממש...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על אהבת ישראל

"לא מרפכם מפל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מפל העמים" (דברים ז, ז)

בגמרא (חולין פט): "לא מרבכם וכו'. אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם לפני [לפי שאין אתם מרבין עצמכם אלא ממעיטין עצמכם בעונה". רש"י: "נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני (בראשית יח, כז): 'ואנכי עפר ואפר'; למשה ואהרן, אמר (שמות טז, ז): 'ונחננו מה'; לדוד, אמר (תהילים כב, ז): 'ואנכי תולעת ולא איש'. אבל עובדי כוכבים אינן כן" וכו'.

בעמדנו כה בזמני נחמה וגאולה, מצטיינים ישראל במידת הענוה והשפלות, שהיא עיקר שבח מעלתם ותפארתם: "כי אתם המעט" - שממעטים עצמכם בענוה ובמידות טובות וישרות, המרבים בישראל 'אהבת ישראל' בשלום ובסבר פנים יפות והמבטלים 'שנאת חנם', שורש סיבת החורבן והגלות (יומא ט:)) ושורש כל צרות ישראל, בכלל ובפרט.

באהבת חנם זו מהרה יחשוק בנו ה', כלשון הכתוב והגמרא: "חשק ה' - חושקני בכם!", ויפאר ענוים בישועה (תהילים קמט, ד), אמן נצח סלה ועד.

[שהיו רוב הזמן מושפלות, כדרכו] כדי לראות למי צריך עוד לתת, והנה ראה כי סמוך אליו עומד הילד הקטן, ואוכל בדחילו ורחימו מן הדגים שקיבל זה עתה 'שירים' מידי של הגבאי הנאמן. פנה אליו הרבי בפנים מאירות ושוחקות ואמר לו במתק לשון קדשו: "אינגאלע, גיב אכטונג פון די בינער!" [ילד, הזהר בעצמות!]. והנה לא עברו כמה רגעים, ושוב נושא הרבי את עיניו קדשו אל הילד ומזכיר ברוך: "אכטונג געבין פון די בינער!" וכך שם עינו עליו, והיה עומד על המשמר כל עת אכילתו, ומידי פעם בפעם הזכיר לו שוב ושוב... לא נחה דעת קדשו, עד שראה שסיים אכילת השירים הקדושים כראוי!

העיד בפני האיש, שפנינו זו של הצדיק ישירות אליו בפני קהל ועדה, והקרוב העצום שדאג לשמירתו, חדרה אל לבו ואל כל עצמותיו, ונסכה בו רוח חיזוק עצום! הוא חש לפתע תחושת קרבה והתקשרות עצומה אל הצדיק הטוב והמיטיב - כיון שזו תכלית אכילת השירים, להתקשרות, כנודע - והרגיש שהרבי דואג לו באמת ברוב רחמנותו! מני אז דבקה בו נפשו מאד, בראותו שפינה עצמו עבורו מדבקות מחשבותיו הנעלות והנשגבות שבטיש, כדי

שח לי איש נאמן מוותיקי ירושלים ת"ו: בהיותי ילד בגיל שמונה, הגיע מרן הרבי הקדוש והטהור מבעלזא זצוק"ל מתל אביב, לשהות תקופה קצרה בימי הקיץ החמים בירושלים, בשכונת 'קטמון' הישנה, ולקחני אבי עמו להשתתף ולחזות בעבודת אותו שרף בשולחן ליל שבת קודש. באותן שבתות הקיץ המאוחרות, לא היה ציבור גדול ב'טיש', מאחר שהרבי היה יוצא לעריכת השולחן בשעת לילה מאוחרת מאד, כדרכו בקודש. לכן על אף היותו ילד קטן, הצליח להידחק ולהתקרב איך שהוא עד מקום הצדיק, ותפס מקום טוב, סמוך אל הרבי ממש. כשהגיע מרן לחלוקת השירים מן הדגים, הרים עיניו הקדושות

לשמור ולהשגיח על ילד קטן...
במשך כל ימי חייו, בכל פעם שהוא נזכר באותו קרוב מיוחד שהעניק
לו הרבי, היה מתחזק בו מאד!

**"באמצע הטיש שקע הצדיק
בדבקות עילאה כדרכו בקודש.
פתאום ננער וקרא לאיש אחד
מנאמניו, וביקשו לגשת תכף
ומיד אל בית הכנסת שבחצר 'בית
יעקב הישן', שם מאחורי ה'עמוד'
של החזן נתקעה חתולה קטנה"**

אמר רבי נוטע זצ"ל:
"ה'עולם' שהיו אז בטיש התפעמו לנוכח גילוי רוח הקודש שהראה
פתאום [א אפגענע רוח הקודש], שמי יבוא בסוד קדושים לדעת
למה ירמזו דיבורי קדשו, ולמה כיוונה דעתו הגדולה, באמצע עריכת
הטיש בקהל עם, לגאול נפש משביה, מאחורי 'עמוד' עליית תפילות
ישראל קדושים! כידוע כל דבריו ומעשיו היו ברזא דחכמתא עילאה,
בהסתרה ובהצנעה של ייחודי עליון, גם בשחרור חתולה קטנטונת...
אולם אני כשלעצמי, סיים ר' נוטע, "יותר התפעלתי מגודל הביטול
העצום, שהיה הצדיק חש בפני כל בריה שפלה שבעולם, ומרחמנותו
הגדולה שריחם על כל נברא שברא השם יתברך בעולמו!".
ואם בחתול קטן הדברים אמורים, קל וחומר בן בנו של קל וחומר,
גודל הרחמנות על בן אנוש הנברא בצלם, ועל בני ישראל קדושים,
בניו רחומיו של מקום!!!

(מתוך 'טיב המעשיות')

מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, רבה של ירושלים ומרא
דארעא דישראל, הוזמן פעם לסעודת ברית מילה אצל איש יהודי
כשר ונאמן, מיוצאי עדות המזרח. הרב ברר היטב כמובן טיב כשרות
המאכלים, ומשראה שהכל כשורה, למהדרין מן המהדרין, השתתף
בשמחתו משום כבודו.

בצאתו, ניגש אליו אדם אחד עז פנים והחל להקניטו: "כיצד בכלל
ניתן לאכול בברית שכזו? הרי הם מתנהגים בכל דבר כדעת המחבר
זצוק"ל, ואילו אנו פוסקים כדעת הרמ"א זצוק"ל! ומי יודע אם לא
נכשל שם בלא יודעין... ואף משום כבודו של בעל השמחה עדיין אין
בכך היתר!", כך היה מרבה עליו בדברי קנטור ומחלוקת.

ענה לו רבי יוסף חיים בחריפות חכמתו המפורסמת: "דוד המלך עליו
השלום, נעים זמירות ישראל, אומר בספר תהילותיו (כב, ז): 'ואנכי
תולעת ולא איש', ופרש בדרך צחות: "עדיף לי לאכול תולעת ולא
[לאכול] איש!...", ודו"ק. ודברי פי חכם חן.

סיפר מורי הגאון הצדיק רבי נטע פריינד זצ"ל
"פעם אחת, בהשתתפותי בליל שבת קודש של הרב הקדוש רבי
שלומקה זוועהילער, זכותו יגן עלינו, ראיתי מחזה נפלא!
"באמצע הטיש שקע הצדיק בדבקות עילאה כדרכו בקודש. פתאום
ננער וקרא לאיש אחד מנאמניו, וביקשו לגשת תכף ומיד אל בית
הכנסת שבחצר 'בית יעקב הישן', שם מאחורי ה'עמוד' של החזן
נתקעה חתולה קטנה, המייללת בצער שאינה יכולה לצאת, ונפשה
כלתה לחרות... לכן יגאלנה מיד מן המצר שלה! הוא כמובן צפה כל
זאת ברוח קדשו!"

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

כשהגיע תורו של אותו אברך, הוא הושיט את ידו ללחיצה, אך למרבה התדהמה - משך ה'יסוד העבודה', את ידו, ומלמל: "זה מריח עבודה זרה...". כששמע זאת האברך, כמעט התעלף במקום, וכך גם כל מי שעמד בסביבה: הכתר של השטיבל! מובן שנוצרה במקום מהומה, האברך המבועת החל לבכות: "רב'ה, למה עבודה זרה? מאיפה עבודה זרה?"

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, על גודלה של מצוות כיבוד אב ואם

"כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ" (דברים ה', ט"ו)

במתן תורה קיבלו ישראל את עשרת הדברות, שהיו כתובים על שני לוחות הברית. לפי מה התחלקו עשרת הדברות בין שני לוחות הברית? התשובה ידועה - על הלוח הראשון נכתבו חמש מצוות שבין אדם למקום, ועל השני - חמש מצוות שבין אדם לחברו. והנה אחרי ארבעת הציוויים הראשונים המופיעים בלוח של בין אדם למקום - "אנכי ה'", "לא יהיה לך", "לא תשא" ו"זכור את יום השבת לקדשו" - מגיע הדיבר החמישי: "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, ב-ב).

אומר רב סעדיה גאון בספרו 'ספר המצוות': הקב"ה קבע את מקומה של מצוות כיבוד הורים, בין המצוות שבין אדם לחברו למצוות שבין אדם למקום, כדי לרמוז על כך שהיא קשורה גם לאלה וגם לאלה. השווה הקב"ה כבוד אביו ואמו לכבודו! כך אומרת הגמרא בקידושין (ל ע"ב), ואף מוכיחה זאת מתוך הפסוקים.

הגמרא (קידושין לא ע"ב) מביאה עובדות מפליאות, על תנאים שקיימו מצוות כיבוד הורים באופנים שלמעלה מכל השגה, כמו רבי טרפון או רב אבימי. ונוקטת בלשון חמורה ביותר: "אשרי מי שלא חמאן" - אשרי מי שלא ראה את הוריו. כיון שמצוה זו כה חמורה היא, עד שמי שאין לו אב ואם רח"ל, יש במצב זה מעלה, כי ניצל הוא מן העוון הנורא, הנגרם בעטיו של חיסרון בכיבוד הורים.

למען יאריכון ימין

התורה הקדושה מספרת לנו מהו שכרה של מצוות כיבוד הורים: "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימין" (שמות כ, יב).

מלבד מצוות שילוח הקן, שגם שכרה הוא אריכות ימים, אין מצוה נוספת בכל התורה כולה, שנאמר בה השכר הצפון למקיימים אותה. יש לדעת, שלכל מצוה יש שכר מיוחד, שמקיימיה זוכים לו. כך אומר ה'אור החיים' הקדוש, ואף מוסיף כי אם מוצאים אנחנו יהודי שזוכה להצלחה גדולה בתחום כלשהו, כגון שפרנסתו מבורכת למעלה מדרך הטבע - יכולים אנו להבין כי קיים מצוה מסוימת שאיננו יודעים מהי - שזהו שכרה.

על כל פנים, במצוות כיבוד הורים מפרטת לנו התורה את שכרה: "למען יאריכון ימין", וגם מעובדה זו אנו למדים על ערכה וחשיבותה.

בספר 'ראש גולת אריאל' מובא כי האדמו"ר בעל ה'אמרי אמת' מגור זצ"ל אמר, שיהודי צריך לקבל על עצמו מצוות עשה וכן מצוות לא תעשה מסוימות, שאותן יקיים באש ובמים, בחרב וחנית. כמובן, את כל המצוות צריך לקיים, אבל על המצוות האלה שיבחר לעצמו לא יוותר בשום מצב!

והעיד על עצמו שהוא קיבל עליו את מצוות עשה של "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, יב), ומצוות לא תעשה של "מדבר שקר תרחק" (שמות כג, ז).

מכל מצוות עשה שבתורה לא בחר ה'אמרי אמת' זצ"ל אלא את הדיבר החמישי, ולא בכדי!

שאמא לא תדאג...

עד היכן מגיע חיובה של מצוות כיבוד הורים? הגאון הצדיק רבי שלמה זלמן אונסדורפר ויתר על חלום חיים נשגב בעבורה! ומעשה שהיה כך היה: נכספה וגם כלתה נפשו של הרב אונסדורפר לעלות לארץ ישראל, ולחיות בארץ הקדושה, אלא שידו לא היתה משגת את סכום הכסף הגדול, שנדרש עבור כרטיס הפלגה לארץ ישראל, ועל כן נותר בינתיים בגולה הרחוקה.

שנה אחת, בעיצומו של יום הפורים, נכנס אחד הגבירים למעונו, והכריז: "רב'ה אני רוצה לתת לך משלוח מנות - כרטיס הפלגה לארץ ישראל!"

רבי שלמה זלמן פתח את המברק. קרא את השורות הקצרות והכריז: "רבותי אני נשאר כאן!". התדהמה עצומה. מה אירע פתאום? תמיהות, וניחושים עפים בחלל האויר, הציבור מודאג וסקרן, והגביר שנתן את הכרטיס אינו יודע את נפשו

עבודה זרה?"
ביקש הרב'ה לשמוע את סדר יומו בפרוטרוט, והוא החל לתאר
מסדר יום מדוקדק: קם לפנות בוקר, טובל, לומד כמה שעות,
מתפלל כמה שעות, וכך הלאה... הוא שובר את גופו, מסתפק
במועט, מקפיד על קלה כבחמורה... איפה העבודה זרה?
אך ה'יסוד העבודה' שאל כמה שאלות, ואז התברר שהאברך הזה
אינו זהיר מספיק בכיבוד אב. הוא לא מתנהג מספיק בדרך ארץ...
"עכשיו הכל מובן!", אמר ה'יסוד העבודה' והסביר:

הגמרא (קידושין לא ע"א) אומרת: "בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא
'אנכי' ולא יהיה לך' (שמות כ, ב-ג), אמרו אומות העולם: לכבוד
עצמו הוא דורש. כיון שאמר 'כבד את אביך ואת אמך' (שם, יב) חזרו
והודו למאמרות הראשונות".

בשני הדברות הראשונות אמרו האומות, שהקב"ה אינו מתכוון אלא
לכבוד עצמו, עפ"ל, אך כשאמר את הדיבר החמישי - "כבד את
אביך ואת אמך", הבינו גם האומות שאינו מתכוון לכבודו שלו, וחזרו
והודו גם לדברות הראשונות - שאף בהן, לא לכבוד עצמו התכוון.

"יוצא אם כן", אמר ה'יסוד העבודה', "שכאשר אדם מקיים את
מצוות 'כבד את אביך ואת אמך' - הוא מקיים גם את 'אנכי ה' ואת
'לא יהיה לך', אבל אם אינו מכבד את הוריו, חלילה, אם אינו נותן
ביטוי לדיבר החמישי - הרי שחסר גם ב'אנכי ה'', ומכאן מגיע הריח
של עבודה זרה..."

ה'ברכת אברהם' היה מספר את הסיפור הזה בדחילו ורחימו; יכול
אדם להתפלל וללמוד כל היום, לצום ולייסר את גופו לכבוד הקב"ה,
ולהיות עסוק כל הזמן בעבודה רוחנית, אבל אם אינו זהיר במצוות
כיבוד אב ואם - הוא מריח ריח של עבודה זרה!

(מתוך הספר 'כבודם של ישראל')

הרב אונסדורפר היה מאושר ממש. הוא החל לרקוד בהתרגשות,
ומיד לאחר הפורים פתח בהכנות והמתין בכיליון עיניים למועד
הנסיעה.

ימים ספורים לפני היום המיועד, נסע להוריו כדי להיפרד מהם
ולבקש את ברכתם. הם ברכוהו בברכת אב ואם שכולה אהבה
ותפילה, והוא שב לביתו.

והנה, סוף סוף הגיע היום. כל בני העיר עומדים על רגליהם במשך
שעות אחדות, ממתנים לתורם כדי לברכו, כולם מדברים על
הנסיעה לארץ ישראל... והנה, כשכבר ממש עמד לצאת מהבית,
הגיעה טלגרמה דחופה.

רבי שלמה זלמן פתח את המברק. קרא את השורות הקצרות
והכריז: "רבותי אני נשאר כאן!".

התדהמה עצומה. מה אירע פתאום? תמיהות וניחושים עפים בחלל
האויר, הציבור מודאג וסקרן, והגביר שנתן את הכרטיס אינו יודע
את נפשו.

ומה היה כתוב בטלגרמה?

"שלמה זלמן בני", כתבה לו אמו, "אנא מוכן מיד כשתגיע לארץ
ישראל שלח לנו טלגרמה, וכתוב שהגעת בשלום. אל תתעכב כדי
שלא אדאג לשווא, די לי בדאגה ההכרחית בשבועות ההפלגה..."

אכן, נסיעה לארץ ישראל לא היתה רק סיפור יקר אלא גם ארוך:
ששה שבועות ארכה ההפלגה מפרשבורג לארץ ישראל!

אמר רבי שלמה זלמן בלבו: ששה שבועות תהיה אמא שרויה במתח
ובדאגה - מה קורה עם שלמה זלמן שלי? האם הכל כשורה? האם
האניה מתקרבת ליעדה? ואולי ארע דבר מה, חלילה?

איך אפשר לעלות לארץ ישראל, אם על ידי כך נגרמת דאגה לאמא?
כל ימיו לא עלה הרב אונסדורפר לארץ ישראל, כדי שלא להדאיג
את אמו, א אידישע מאמא שדואגת מה קורה עם האניה...

בסלונים מספרים סיפור מסמר שיער:

בעיירה גריניץ התגורר אברך צדיק, ירא שמים ועובד ה', שנחשב
לאחד הטובים שבחבורה. פעם הגיע בעל ה'יסוד העבודה' לבקר
בעיירה, בשטיבל של סלונים, וכולם עברו לפניו לחוץ יד ולקבל
"שלום".

כשהגיע תורו של אותו אברך, הוא הושיט את ידו ללחיצה, אך
למרבה התדהמה - משך ה'יסוד העבודה', את ידו, ומלמל: "זה מריח
עבודה זרה..."

כששמע זאת האברך, כמעט התעלף במקום, וכך גם כל מי שעמד
בסביבה, ה'כתר' של השטיבל! מובן, שנוצרה במקום מהומה, ולאחר
שכולם עברו, הציעו האנשים לאברך להיכנס שוב.

שוב נכנס, ושוב הושיט את ידו, ושוב - ה'יסוד העבודה' משך את ידו
ואמר: "זה מריח עבודה זרה... מריח עבודה זרה..."

האברך המבועת החל לבכות. "רב'ה, למה עבודה זרה? מאיפה

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

כשמרן היה מסיים תמר שלם, אחרי שבועות שהוא היה טועם ממנו מעט מעט, זאת היתה חגיגה. היינו שומרים את הגרעין... אחרי תקופה חשבנו מה נעשה עם כל הגרעינים האלו? אולי ננביט אותם ונשתול מהם עצים שיניבו פירות, והפירות יהיו שיריים מהרב שטיינמן...

הג"ר משה סחייק שליט"א, מנאמני ביתו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, מספר על הקשר המיוחד שלו עם מרן זצ"ל, ועל בוסתן עצי הפרי המיוחד הקיים בחצרו

אליעזר (לייזר) רוט

"פְּרָמִים וְזֵיתִים... וְאֶכְלֶת וְשִׁבְעֶת" (דברים ו', י"א)

לפני שבועות אחדים, שמע הג"ר משה סחייק, שבחצר הבניין שלו גדלים עלי נענע. בלי אומר ודברים, הוא הרים את שולי חליפתו, והחל לרוץ בכל כוחו לעבר החצר, כדי לעקור את עלי הנענע ממקומם.

וכל כך למה? כי העלים גדלו במרחק של פחות מארבע אמות, לפי שיעור ה'חזון איש', מהכרם שנטע הרב סחייק בחצר הבניין... היות ונענע נחשב לתבלין, המשמעות היא שמדובר באיסור חמור של כלאי הכרם.

מסתבר, שאחד השכנים ראה עלים של עץ משמש קטנטן, העלים דומים בעיניו לעלי נענע, ובהתאם לכך שתל את הנענע בסמוך לעץ. אחרי שנעקרו עלי הנענע עד האחרון שבהם, החל להתפתח דיון הלכתי מקיף מה יהיה דינם של עצי הגפן הנטועים בחצר מזה 17 שנה.

מדובר בכרם קטן, המונה שמונה גפנים, עם ענבים מזן מאוד ייחודי, זן 'איזבלה', שגדלים בצורה מעוררת השתאות למרות שכמעט ולא טורחים להשקות את העצים ולטפח אותם.

הענבים הגדלים על העצים הללו הם ענבים מופלאים, גדולים ובשרניים, מתוקים ועסיסיים, השכנים קוטפים כאוות נפשם ומקיימים בעצמם "יאכלו ענבים וישבעו...". בנוסף מגיע אברך יקר שמטפח מעט את העצים במשך השנה, ומקבל את הזכות לבצור את הענבים, המשמשים אותו לייצר יין באופן פרטי, יין שלאחר מכן עולה על שולחנם של גדולי ישראל.

בשיחה שקיימנו עמו, מסביר הרב סחייק שגורלם של העצים נדון בדין ודברים ער ועשיר מאוד, בין גדולי הפוסקים העוסקים בנושא המצוות התלויות בארץ, ומומחים במיוחד בנושא כלאיים. את הדיונים ניהל רב השכונה הגאון רבי יהודה אריה שווארץ שליט"א, וכן הגאון רבי שאול רייכנברג שליט"א.

"חוץ מזה שמדובר בכרם מופלא, שמאוד נהנינו ממנו, הוא גם היה מיוחס מאוד", מסביר הרב סחייק. "מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, נוהג היה לעשות על הכרם הזה את ברכת האילנות, אצלנו בחצר, כל

שנה בראש חודש ניסן... מדין זריזין מקדימין.

"ממנו למדנו גם הלכה מעניינת, כי בישיבת 'ארחות תורה' שהיתה בראשותו, היו הבחורים נוהגים מנהג טוב, שלאחר שכל הישיבות יצאו לבין הזמנים הם נשארו בישיבה עוד לילה אחד, ליל ראש חודש ניסן, והיו עושים 'משמר' כל הלילה, כדי לצאת לבין הזמנים עם אוירה של לימוד ברציפות ובהתמדה. בבוקר הם היו מתפללים שחרית כוותיקין, ומרן הגראי"ל היה מגיע אחרי התפילה לחזק אותם, ולהראות להם שהוא מחבב ומחשיב את המאמץ שלהם ואת התורה שלהם.

"למרות שקודם לכן, היה הרב שטיינמן נוהג לעשות ברכת האילנות מיד אחרי תפילת שחרית, כדין 'זריזין מקדימין', מאז שהחלו בחורי הישיבה לנהוג כך, היה מרן מקדים את הביקור בישיבה לברכת האילנות, כי העידוד של הבחורים שלמדו כל הלילה, קדם אצלו לעניין של זריזין מקדימין לברכת האילנות."

על ידי גוי

בכל אופן, הרב סחייק מסביר לנו שעיקר הבעיה לגבי גורלם של העצים היתה הלכתית: "הנענע היה לכל הדעות סמוך לכרם היות והיה במרחק של 1.85 מטר מהגפן הקרוב אליו, כך שאפילו לפי שיעור רבי חיים נאה הוא נמצא בתוך הד' אמות, והדין הוא כך שהגפן הקרובה ועוד גפנים הסמוכות לה נאסרו, והיה צריך לחשב על כל

גפן וגפן אם נאסרה, כגון גפן שהיתה רחוקה 4.08 מטר מהכרם, שזה יותר מד' אמות לפי שיעור רבי חיים נאה ולא שייכת לכרם, אבל בתוך הד' אמות לפי שיעור החזון איש. מה נעשה? שנשאר את גפן זו לגדול? הרי יש בזה איסור של קיום כלאי הכרם לפי החזון איש. שנעקור אותה? יש בזה משום בל תשחית לפי רבי חיים נאה.

"לא זו אף זו, גם אם נאמר שאנחנו פוסקים כחזון איש ודין גפן זו להיכרת, האם דין זה שווה לכל העצים? על כל אחד ואחד מהעצים היה מושב בית דין מיוחד, שקלו וטרו בנושא, בדקו את דינו של העץ מכל הצדדים, עד שהגיעו להחלטה שצריך לעקור אותו, וכתבו הגר"א שווארץ שליט"א: כיון שיש על הענבים ספק איסור לדעת השו"ע, אין מי שמוכן לאכול אותם, ולכן אין בהם איסור של בל תשחית [ולסכנתא צ"ע]. והוסיף הגר"ש רייכנברג שליט"א לגבי ההיתר לעקור עץ מאכל שכל עץ שיש לגביו ספק איסור כל ספק איסור או מצוה אינו בל תשחית (כשאין כבר איסור קיום שעקרו הירק).

"וגם אז הפסק היה שלא אנחנו נעקור את העצים כדי שלא נעבור בבל תשחית חלילה לפי השיטות שלא אוסרים, ולכן הבאנו לשם כך גוי שעקר את העצים, ואנחנו רק שרפנו אותם לאחר מכן".

הפרשה ארוכה ורחבה מאוד, הרב סחייק כבר זכה להוציא לאור כמה חיבורים הלכתיים שעלו מתוך דיונים, שניהל בחצר של הבניין המשותף בו הוא מתגורר, בדין עץ בננה שגדל בסמוך לכרם ועוד, מתי יש דין שצריך לעקור גם את העצים, ומתי מספיק לעקור רק את הירק הגדל בסמוך ועוד ועוד.

אבל אנחנו מתעניינים דווקא בשאלה, מדוע בחר מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל להגיע עד לביתו של רבי משה סחייק כדי לברך על האילנות...

התשובה טמונה בקשר הקרוב מאוד שהיה לרב סחייק עם מרן הגרא"ל, ומעשה שהיה כך היה:

"היה זה לפני כ-25 שנה", מספר הרב סחייק. "מרן הגרא"ל הפסיק אז ללמד בישיבת פוניבז' הקטנה. עד שהחל להנהיג את הציבור, הוא היה סגור מאוד. אם מישהו היה דופק בדלת - הרב שטיינמן היה פותח את חריץ קטן, עונה על השאלה וממשיך ללמוד.

"אחרי שקיבל על עצמו את עול ההנהגה, הפך מרן את טבעו, החל לדבר עם אנשים והתעניין בשלומם של כל אחד ועוד.

"סיפר לי פעם הגאון רבי שרגא שטיינמן שליט"א, שפעם עמדו הוא ואמו, הרבנית ע"ה, במטבח, ושמעו מהחדר השני את מרן כשהוא צוחק... הוא אמר לי שהוא ואמא שלו עמדו כלא מאמינים. אבא צוחק? הם לא ידעו איך נשמע הצחוק שלו! הוא תמיד היה מחייך ומאיר פנים, אבל לא נשמע צחוק מפיו עד שהפך למנהיג, והיה חייב לרדת אל העם.

"בכל אופן, רעייתי שלחה אותי אז בשליחות לבית הרב שטיינמן. באתי בשעה לא מקובלת, בצהרי היום, מבעד לאותו חריץ ראיתי משהו מאוד מעניין... ישבו שם כמה אנשים והשתתפו בשיעור של מרן זצ"ל.

"אמרתי לעצמי, אם הרב שטיינמן אומר שיעור, אני גם רוצה

להשתתף. אולי אני אבקש רשות?

"התביישתי. מי יודע איזה גאונים יושבים שם? הלכתי הביתה ולא העזתי לבקש, אבל ככל שעברו השעות, גמלה בלבי ההחלטה שאני חוזר ומבקש רשות להצטרף לשיעור.

"לא רק התביישתי, גם פחדתי. הרב שטיינמן היה איש קדוש מאוד וכולם ידעו את זה. הילדים שלי, כשהיו בישיבה קטנה, הם היו רועדים מהרב שטיינמן, שלא יראה את העבירות על המצח שלהם. גם אני הרגשתי ככה ואפילו יותר מכך..."

השיעור הסודי של הרב שטיינמן

"כך התלבטתי והתייסרתי ביני ובין עצמי במשך חודש וחצי, התאמנתי על המילים שאוציא מפי כשהרב שטיינמן יפתח לי את הדלת, איך אבקש ממנו כזאת בקשה, מה אני אענה אם הוא יסרב לי..."

"אחרי חודש וחצי לבשתי עזות דקדושה, דפקתי על הדלת ואמרתי לו, רבינו, אני רוצה ללמוד תורה מפרכם. יש פה שיעור וגם אני רוצה להשתתף בו!"

"מרן זצ"ל תחקר אותי קצת, מי אני, למה אני רוצה לשמוע את השיעור, מה אני רוצה ללמוד ועוד. בסופו של דבר הוא אישר את בקשתי, ולא היה מאושר ממני. מאז, כל יום הייתי מגיע אליו בשעה 15:30 והשיעור נמשך עד השעה 16:00. הזמן נבחר בקפידה כדי שהאברכים יוכלו להשתתף בשיעור בלי להפסיד מזמני הכולל.

"השיעור היה בחומש רש"י. מרן לימד רש"י בעיון, עם כל הסוגיות התלויות בעמקות מופלאה ובגאונות יוצאת דופן. מהשיעורים הללו יצא החיבור 'אילת השחר' על התורה, ומי שמעיין שם יכול לראות מעט מזעיר מגאונותו העצומה של מרן זצ"ל.

"אבל היו עוד שיעורים, ומאחר וכבר הייתי אחד מבני החבורה, הורשיתי להשתתף בשיעורים נוספים, וכך הפכתי להיות מבאי ביתו הקבועים של מרן זצ"ל. במשך השנים מרן התבגר, ואנחנו התחלנו לעזור לו קצת. כשהיו דופקים בדלת היינו פותחים במקומו, כל תלמידי השיעור, לפעמים היינו מעבירים לו שאלות של אנשים אחרים, מכתבים שנשים שונות שלחו, ובו תינו את צרותיהן לפניו ועוד.

"הוא היה מתמסר לכל אחד, כל תלונה כל פניה - הוא היה מתייחס בכובד ראש, במיוחד לספיקות בנושאי שידוכים ולעניינים של שלום בית. אי אפשר להאמין איך היה לו ראש להתרכז בלימוד, כשהוא היה שקוע בכל כך הרבה בעיות של יהודים, שהוא עזר להם בדרכים שונות ומגוונות.

"כך זכיתי להיות לצדו, ולשמוע מפיו התבטאויות והתייחסויות לנושאים רבים מספור. הייתי מחזיק אצלי בקביעות מחברת וכלי כתיבה, וכל מה ששמעתי מפיו - הייתי כותב. מאוחר יותר התחלתי לקבץ את המחברות והוצאתי את סדרת הספרים 'מזקנים אתבונן', ובאחרונה גם את 'ביטחון ואמונה', מדברים שזכיתי לשמוע מפיו של מרן, ולכתוב אותם ממש באופן מייד.

"מרן זצ"ל, מידה מיוחדת מאוד היתה לו, שגם כשהוא היה מחמיא

אותם ונשתול מהם עצים שניבו פירות והפירות יהיו שיריים מהרב שטיינמן?

"אבל מכל הקבוצה רק לי היתה חצר, אז לקחתי את התמרים, ובא השכן שלי, אדם יקר מאוד בשם הרב רפאל כהן, הוא התגורר בעבר במושב והיה לו ידע בתחום. הוא אמר לי: 'בוא ניקח אדנית, תזרע את גרעיני התמרים. תשקה הרבה, ונראה מה יצא. בדרך כלל מכמה גרעינים יוצא בסוף עץ אחד, אז אולי יהיה לך עץ או שניים'..."

"זרעתי את הגרעינים וראה זה פלא. כל אחד ואחד מהם נבט וצמח! הרב כהן אמר לי שהוא בחיים לא נתקל בתופעה כזאת, שזורעים גרעיני תמרים וכולם צומחים? לא יאומן!

"לקחנו את השתילים הרכים, שתלנו אותם בחצר וגדלו דקלים לתפארת... אחר כך נוספו ייחורי הענבים שהפכו לכרם שאותה עקרנו עכשיו כאמור, מישהו הביא שתיל של רימון, אחד אחד הביא תאנה, ובאורח פלא ממש היתה לנו ברכה מופלאה בחצר, בגלל שהרב שטיינמן היה מברך כאן את ברכת האילנות. כל העצים גדלים ומניבים פרי באופן מופלא.

"עוד עץ מעניין יש לנו בחצר וזהו עץ האתרוגים, ומעשה שהיה כך היה: כשהיה בנו של מרן זצ"ל, הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א ילד צעיר לימים, הוא ראה בחצר ביתו של הרב רובין, שהתגורר במרחק של כמה בניינים מהם, עץ אתרוגים מיוחד, שהמקור שלו היה מהעצים של מרן הגרמ"ל ליפקוביץ, כידוע היו אתרוגים שמקורם במרן ה'חזון איש' שאמר עליהם שהם כשרים בלי שום פקפוק וחשש להרכבה עם עצים אחרים.

"רצה רבי משה שטיינמן, ושתל גם הוא ענף מהעץ הזה בחצר הבית, שבעצם היתה שייכת גם לשאר השכנים בבניין, ואכן העץ הזה גדל בחלון ביתו של מרן זצ"ל. ברבות השנים, כשראיתי שיש לנו בחצר כל מיני סוגי עצים, אמרתי למה שלא נשתול גם עץ אתרוג? פניתי למרן זצ"ל, וביקשתי רשות לקחת ענף מהעץ כדי לשתול בחצר הבניין בו אני מתגורר. מרן אמר לי שמבחינתו זה בסדר כמובן, אבל העץ הזה שייך גם לשאר הדיירים בבניין ולכן צריך לבקש רשות מכולם. כמובן שגם הם הסכימו ואכן שתלתי עץ אתרוג בחצר הבניין שלי, שמקורו בעץ של הרב שטיינמן שמקורו בעץ של הרב רובין ומקורו בעץ של הגרמ"ל ליפקוביץ, אכן עץ עם ייחוס לא פשוט בכלל..."

למישהו ממקורביו וכדו', הוא היה נזהר מאוד שזה לא יעורר חלישות הדעת אצל מישהו אחר. אם הוא יגיד על אחד שהוא יש לו סברה ישרה, אולי אחרים יחשבו שהרב מתכוון שהוא יותר חכם מהם... לכן הוא תמיד היה בוחר בכל מיני מחמאות משונות ומזוזרות, שמצד אחד יפגינו את החיבה שלו לאותו אדם שהוא מחמיא לו, ומצד שני לא יעוררו קנאה חלילה.

"לא פעם כשהוא היה רואה אותי, הוא היה מאיר לי פנים ואומר בקול: 'אווו הנה משה סחייק... יש לו גינה מאוד יפה...!'

"בתחילה לא הבנתי, איזו מן מחמאה זו שיש לי גינה יפה? קודם כל הגינה לא שלי, זאת חצר משותפת לכל דיירי הבניין, ואני לא היחיד שנטע בה עצים. חוץ מזה - שלא הייתי מאוד משקיע ומטפח אותה, בסך הכל שתלנו עצים והשקינו קצת שיגדלו. יותר מזה לא התעסקנו עם הגינה כל כך, אלא רק לקיים בה את המצוות התלויות בארץ. בהמשך הבנתי שזאת היתה הדרך להחמיא ולקרר בלי להעדיף אחד על פני אחרים, כי אף אחד אחר מהנוכחים בביתו - לא היה מתקנא בי שהגינה שלי יותר יפה משלו..."

"במסגרת זאת, הוא גם היה מטריח את עצמו לברך על האילנות דווקא בחצר הבניין שלי, כך הוא הפך להיות כעין אורח שלי, ואני כמובן הייתי מאוד שמח ומתרגש לארח את רבן של ישראל, ומצד שני אף אחד לא הרגיש חלישות הדעת מזה שהברכה אינה בחצר שלו, כי רק לי היתה גינה מכל באי הבית הגדול הזה..."

עץ עם ייחוס גדול...

ואם בגינת ביתו של הרב סחייק עסקינו, יש לנו סיפור מופלא ששמענו מפיו, אודות העצים שניטעו בה.

"מרן זצ"ל היה ממעט מאוד באכילה, וכשהגיע לגבורות ויותר מכך, גופו בקושי היה מסוגל לעכל מזון. לכן היו מבשלים לו כמה פירורי לחם, בחתיכות קטנות מכזית, בתוך חלב, בלי סוכר ובלי מלח, רק לחם עם חלב מבושל, וזה היה המאכל שלו.

"אחרי כזאת 'ארוחה', היו מגישים לפניו גם תפוח עץ מרוסק, כדי לחזק מעט את גופו הכחוש, אבל היתה לו בעיה עם הברכה, כי מצד אחד זה מרוסק וברכתו לכאורה 'שהכל', מצד שני יודעים שזה תפוח, ויש הסוברים שבכזה מקרה ברכתו 'העץ', ולכן הוא היה אוכל גם תמר, עליו היה מברך 'העץ', ולאחר מכן היה מברך 'שהכל' על משקה ואוכל את מחית התפוחים.

"אבל אחרי שהוא עשה צעד נוסף, והפשיט מעצמו עוד קצת מהגשמיות שלו כביכול, תמר שלם כבר היה יותר מדי בשבילו. זה ממש עולם הזה! לאכול תמר!

"אז מה הפתרון? לאכול חצי תמר! לאחר מכן זה עבר לרבע ובסוף הוא היה אוכל כל יום ממש פיסה קטנה מהתמר, לאחר מכן היו מכניסים את התמר לשקית, ואז למקרר, וכך פעם בכמה שבועות הוא היה מסיים תמר שלם..."

"כשמרן היה מסיים תמר שלם, אחרי שבועות שהוא היה טועם ממנו מעט מעט, זאת היתה חגיגה. היינו שומרים את הגרעין..."

"אחרי תקופה חשבנו מה נעשה עם כל הגרעינים האלו? אולי ננביט

חדש בקו השיעורים של דרשו

מיטב השיחות והשיעורים
לפי סדר פרשת השבוע

להתכונן לשבת עם קו השיעורים של דרשו
שיחות ושיעורים, ווארטים וסיפורי צדיקים, עכשיו בשלוחה חדשה
שמעו ותחי נפשכם

הרב יוסף ברגר שליט"א
ווארט עם סיפור
בראי הפרשה

הרב מאיר שפרנך שליט"א
פנינים ורעיונות
מתוך הפרשה

ניתן לבחור
את הפרשה הנוכחית
או כל פרשה אחרת
וכן את שם הרב אותו
הנכם מעוניינים לשמוע

הרב צבי פוקס שליט"א
פרשת השבוע על פי
האור החיים הקדוש

הרב מנחם שוורץ שליט"א
פנינים ורעיונות
מתוך הפרשה

הרב אברהם פוקס
והרב שלום יכנס
סיפורים מרתקים
ויהלומים מגדולי
ישראל בראי הפרשה

077-2222666 שלוחה 7

מיודענו פקח את עיניו ושאל את המתווך בתמיהה "הלא אני הצעתי את ההצעה הנמוכה ביותר על סך \$410,000, ולאחר שבדקתי וראיתי שההצעות עומדות כבר על סך \$480,000 משכתי את ידי הימנה, כיצד יתכן שהדירה היא שלי?"

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, על חינוך וסייעתא דשמיא

"וּמִצָּאֵת פִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" (דברים ד, כ"ט)

לצמיחות מבין כותלי הישיבה. אמר המנהל למרן הרב שך: "באתי לכאן בטרם ביצוע גזר הדין, להתייעץ סופית עם מרן ראש הישיבה, אם אכן יש להרחיקו לאלתר מהישיבה, ולקבל ברכתו על הצעד". שאל מרן הרב שך את המנהל: "אמור לי, מה מצב השלום בית' בבית הורי הבחור הזה? - האם הוא כתיקונו והכל מתנהל על מי מנוחות או שיש שם כל מיני קשיים?" אמר המנהל שאינו יודע, המשיך מרן הרב שך ושאל: "ומה מצב הפרנסה בבית הורי הבחור?", ושוב לא ידע המנהל מה לענות, וכך שאל הרב שך על מצב שאר הילדים בתוך הבית, אם יש להם בעיות חברתיות או בריאות לקויה חלילה וכדו', והאם ההורים נותנים לבנם תשומת לב מספקת - ודמי כיס לאשר יצטרך - והאם יש לבחור כל מיני קשיים חברתיים אחרים וכדו', ועל כולנה אמר המנהל בהתנצלות שאינו יודע מאומה. כששמע הרב שך את אשר בפיו, נזקף ואמר בזעקה מנהמת לבו: "אותו צריכים לזרוק?? - אותך צריכים לזרוק!!"...

וכבר אמרו חז"ל (מסכת תענית דף ח' ע"א): "רבא אמר אם ראית תלמיד שלימודו קשה עליו כברול, בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים"...

"וּבְתֵימֵי מְלֵאִים כָּל טוֹב" (דברים ו, י"א)

אחד ממכריי הקרובים, סיפר לי עובדא שהתרחשה לאחרונה כאן בעירנו לייקווד, ושמע את כל הפרטים המדוייקים באופן אישי מבעל העובדא, וכך סיפר:

בעל העובדא התגורר בדירה שכורה עם משפחתו הברוכה בלעה"ר.

מסופר, שלפני הרבה שנים נכנסו כמה אנשים מכובדים אל מרן גאב"ד ירושלים שליט"א, וביקשו ממנו שיכתוב המלצה לשיבה מסויימת. חברי ההנהלה מנו את מעלות הישיבה ואמרו "בישיבה זו נכנסים רק מצויינים! אנו בוחרים מבין כל הבחורים רק את ה'סמעטענע' - העידית שבעידית - ורק אותם אנו מכניסים ליישיבתנו, כל בחור הוא למדן עצום".

אמר להם הגאב"ד: "אזוי?" - והמשיך לומר להם "אני מתפלל כל יום על הישיבה הזאת!". המנהלים התפלאו ושאלו את הגאב"ד: "האם הרב באמת מתפלל כל יום על הישיבה שלנו?", אמר להם הגאב"ד: "כן, אני מתפלל כל יום שהישיבה תיסגר!!!"

סיפר לי הרה"ג ר' הערשל ראזענפעלד שליט"א, סגן מנהל רוחני בת"ת וויזשניץ במאנסי, שלפני שנים, כשפתח מרן הגה"ק בעל 'תורת מרדכי' מוויזשניץ זי"ע את הישיבה בעיר גיבערס, אמרו חברי ההנהלה להרבי, שהרבי צריך להבין, שכשפותחים ישיבה חדשה אי אפשר להכניס מיד את כל הבחורים, וצריכים להעמיד את הישיבה שיהיה לה קיום, והרבי הלא אינו רוצה שהישיבה תתמוטט ותיהרס, וכדי להעמיד את הישיבה על תילה, צריכים לבחור מבין הבחורים רק את הטובים באמת.

ואכן היו כמה בחורים חלשים שנשארו במאנסי ולא הכניסו אותם ליישיבה, אבל הרבי לא הניחם הפקר לנפשם, הרבי העמיד לבחורים האלו מגיד שיעור פרטי, שלמד עם הבחורים בכל יום ומסר עצמו למענם - מי היה המגיד שיעור' הזה? - לא אחר מאשר הרבי בכבודו ובעצמו! הוא בעצמו למד עם הבחורים האלו מידי יום ביומו!...

פעם אחת נכנסו הנהלת הישיבה דוויזשניץ-מאנסי אל הרבי זי"ע, ואמרו לו שיש בחור אחד שצריכים לזרוק אותו מהישיבה. כשהרבי שמע את דבריהם נענה ואמר להם בפליאה: "וכי אינכם יודעים שהיו צדיקים, שלפני שהיו מוציאים בחור מהישיבה שלהם, היו מתענים תחילה?"...

אל הגאון האדיר רבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', נכנס מנהל אחד להתייעץ אודות בחור מישיבתו שמפריע מאוד לסדרי הישיבה, ואינו מתרצה לחזור למוטב, על אף ההפצרות המרובות מצד צוות הישיבה, וסיפר לו שלאחר התבוננות במצבו בכובד ראש, החליט שאין ברירה אלא להרחיק את הבחור הזה

הרבי העמיד לבחורים האלו מגיד
שיעור פרטי, שלמד עם הבחורים
בכל יום ומסר עצמו למענם - מי
היה ה'מגיד שיעור' הזה? - לא
אחר מאשר הרבי בכבודו ובעצמו!
הוא בעצמו למד עם הבחורים
האלו מידי יום ביומו!...

את ידי הימנה, כיצד יתכן שהדירה היא שלי?"
אך המתווך הרגיעו ואמר לו, "הִיָּה רגוע, הדירה היא שלך ואין לך
מה לדאוג". אך האיש הזה כלל לא נרגע, משהו לא היה כאן כשורה
בעיניו, ולכן לחץ על המתווך שיספר ויסביר לו בדיוק כיצד הדירה
היא שלו אף שלא הציע סכום גבוה יותר ממה שהציע בתחילה -
\$410,000.

אמר לו המתווך בוא ואסביר לך: הדירה שייכת לזוג גויים שחורים
שנפרדה אצלם החבילה, וכשפנו לבית המשפט לסדר את ענייני
הממונות, החליט השופט שהאשה היא הבעלים של כל הנכסים,
והכריחו את הבעל לטפל ולטרוח במכירת הנכסים ובהעברת דמי
המקח לרשות האשה.

אך הגוי עשה מאמצים להערים על אשתו כדי שלא תרוויח הרבה,
ולכן החליט שהוא ימכור את הדירה לזה שהציע את ההצעה,
הנמוכה ביותר! והיות ואשתו אינה יודעת מה היה גובה ההצעות,
שכן כאמור הטיחה במכירת הדירה הוטל בבית המשפט עליו ולא
עליה, לכן היה יכול לעשות כאוות נפשו, ולכן היות שהצעת את
ההצעה הנמוכה ביותר - זכית אתה בדירה...

(מתוך נועם שיח מכוון 'אפריון לשלמה')

יום אחד הודיע לו בעל הדירה כי הוא צריך את הדירה לעצמו
להתגורר בה, ומבקש הימנו להתפנות בהקדם מהדירה. השוכר
פנה לחפש בדחפיות דירה אחרת, אמנם הדבר עלה לו בקושי גדול,
כי רוב הדירות היו קטנות מידי ביחס למשפחתו הגדולה, ומה שכן
התאים בשבילו, לא עלה בידו להגיע עם בעלי הדירה לסיכום ברור.
האיש הזה מצא את עצמו מצד אחד בלא דירה להתגורר בה,
כשמצד השני עומד בעל הבית - בעל הדירה - ומכה על קדקדו
ואומר לו "צא מן הדירה שלי!" - ואמנם ידועים דברי חז"ל שאמרו
(מס' פסחים דף פ"ו ע"ב) "כל מה שאומר לך בעה"ב עשה חוץ
מ'צא" - אבל לאיש הזה לא היתה ברירה אחרת, מאחר שהבעה"ב
אף התרה בו באמרו שאם עד תאריך פלוני הוא לא מתפנה מהדירה,
הוא יוציא את חפציו מחוץ להדירה ויזרקנו החוצה על טפיו וילדיו
לרחובה של עיר...

לאחר מחשבה מעמיקה, הגיע מיודענו השוכר להחלטה, שבנסיבות
אלו אין לו ברירה כי אם לחשוב על קניית דירה חדשה, וכשעשה
לעצמו חשבון איזה סכום יש בידו, שהוא יכול לשלם על הדירה
שתתאים למשפחתו הברוכה, הגיע לסכום של \$410,000, שבסכום
זה יוכל לקנות דירה מרווחת לשכן את משפחתו. אמנם לאחר בירור
יסודי, נוכח לדעת שבלייקווד אין לו את האפשרות הזאת לקנות
דירה בסכום זה, ולכן החליט לחפש מחוץ ללייקווד, הוא התחיל
לברר בעיר "דשאקסון" (Jackson) - הסמוכה ללייקווד, ושם מצא
דירה שבעליה מבקשים עבורה לכל הפחות \$400,000, אך מאידך
הם רוצים למוכרה לכל המרבה במחיר.

מיד רץ האיש הזה, והכניס הצעה (bid) על סך \$410,000, בתקווה
שהדירה תישאר בסכום זה והוא יוכל לקנותה, שכן כאמור היו לו
רק \$410,000. אך לאחר כמה ימים, כאשר בדק את ההצעות, ראה
שמציעים כבר לקנות את הדירה בסך \$480,000, ולכן משך את ידו
הימנה, והסיח דעתו מקניית הבית הזה מאחר שאין בידו את הסכום
לקנייתו.

ביום אחד, מתקשרים אליו, על הקו נמצא המתווך של הדירה, וברוב
התרגשות הוא אומר לו "מזל טוב! הדירה שלך היא"...

מיודענו פקח את עיניו ושאל את המתווך בתמיהה: "הלא אני
הצעתי את ההצעה הנמוכה ביותר, על סך \$410,000, ולאחר
שבדקתי וראיתי שההצעות עומדות כבר על סך \$480,000 משכתי

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

ארבעה ימים לפני הניתוח שבתי בחגיגות לקבל את ההתחייבות. הפקידה מקישה במחשב ושואלת: "איך תרצו לשלם על ההשתתפות בניתוח? זה ניתוח פרטי, הקופה משלמת 90% ואתם את 10% הנותרים". 'וכמה זה?' שאלתי בזהירות. "כיון שאתם בביטוח משלים, ישנה עוד איזו הנחה והסכום לתשלום הוא 7,000 שקלים". בלעתי את רוקי. מאיפה אני מגייס סכום כזה? ועוד מהרגע להרגע?

סיפור על השגחה פרטית שבבדיקה רפואית

הרב אברהם פוקס

"למען תחיון וטוב לכם והארכתם ימים בארץ אשר תירשון" (דברים ה', כ"ט)

הספורנו מפרש את הפסוק: "כדי שתחיו חיי עד באופן טוב ומאושר, ושתקנו אותו אריכות ימים לעולם שכלו ארוך, בהיותכם בארץ בלי צער ובאין מחריד ומונע". ע"כ.

מה יהודי מחפש בחייו? לעבוד את ה' ברוגע ובשלוה. אומרת לנו התורה, מסביר הספורנו, אם נלך בדרך ה' - זה מה שיתן לנו אריכות ימים, חיים טובים ומאושרים, בלי צער ובאין מחריד.

לפני ימים ספורים פגשתי ידיד, שזה עידן ועידנים לא נפגשנו, לאחר שאלות נימוס והתעניינות איש ברעהו, הוא מבקש לספר סיפור.

סיפור נפלא ומחזק של השגחה פרטית, המלמדנו בחוש את דברי רבי עקיבא בסוף מסכת ברכות: 'כל מאן דעביד רחמנא, לטב עביד'.

לפני כמה שנים, הוא מספר, חשתי כאבים בגופי, כאבים שהלכו והתגברו, אם בימים הראשונים ניסיתי להתעלם או להתכחש אליהם, הם הוכיחו לי מהר מאד שהם יותר עקביים ממה שחשבתי.

הרופא אמר ש'צריך לבדוק' אולי יהיה צריך ניתוח... ניתוח? שאלתי בדפיקות לב. מהחיסון בתלמוד תורה ברחתי כל עוד רוחי בי, ולולא ההבטחות לפרסים ועונשים, מעיד עלי יודע תעלומות שלא הייתי מתקרב לתלמוד תורה למשך ימים ארוכים. אז ניתוח? "ממש ניתוח?" שאלתי בחרדה את הרופא.

הלה הרים את עיניו ממשקפי הפרופסור ואמר: "זה לא ממש ניתוח, רק לפתוח ולסגור, וצ'ק צ'ק הביתה". את המבט המבוהל שלי הוא פירש כחוסר אמון לדברי ההרגעה שלו, ונפל לתוך הבור שכרה לעצמו. טוב, הוא ניסה להתבדח ואמר: "לא ממש צ'ק צ'ק, יום יומיים למעקב לראות שלא לקחנו בטעות שום דבר, והביתה".

אני ממש לא הייתי בענין של הבדיחה על חשבוני, רק מלמלתי משהו כמו 'אני צריך לבדוק, להתיעץ', ושירכתי את רגלי שהפכו לכבדות לעבר הדלת. רגע לפני שיצאתי הוא שלח עוד משפט 'מרגיע' ותקע לי חץ ישר בלב: "זה ממש משהו פשוט ולא משמעותי, אל תעשה מזה עסק כמו שהילדים עושים עסק מחיסון..." זה כבר היה יותר מדי.

בבית, אחרי שנשמעה המילה המפחידה 'ניתוח', כוס מים, ועוד כוס מים, לי ולרעייתי, היא ניסתה לברר את הפרטים, הבהלה שלי התעצמה כשהבנתי שהיא יותר נוטה לצד של הרופא, "נו, זה באמת לא נורא כמו שזה היה נשמע בהתחלה". ניסיתי לגונן על עצמי, שניתוח זה ניתוח וימי האשפוז שלאחריו לא משנים את ההגדרה שלו, לא ממש הצלחתי.

נכנסנו בבית ל'מצב ניתוח', שזה אומר בירורים על הרופא הכי מוצלח בתחום, בית חולים, באיזה זמן כדאי מבחינת ימי המנוחה שנצרכים אח"כ וכו'. היועצים והמומחים מקרב מכרי וידידי המליצו על רופא מסוים. הם הסבירו לי שראשית אני צריך לקבוע אצלו פגישה לבדיקה, ואז הוא יחליט אם צריך ניתוח ומתי הוא יכול.

הגעתי לפגישה די חיוור, ניסיתי לשמור על ארשת פנים חביבה ללא הצלחה, ניסיתי לשרבב איזו הלצה, אבל הרופא שגדל על ברכי האסכולה הרוסית, הבהיר מיד שכאן זה לא מקום לבדיחות. הצטנפתי לי בכסאי תוך כדי שהוא עובר על הבדיקות והצילומים.

הרופא שכבר ראה כמה חולים בימי חייו, כנראה שקלט עם מי יש לו עסק, והחליט להכות בברזל בעודו חם, "תקשיב", הוא אמר לי בפנים חמורות סבר: אם אתה לא עושה ניתוח בחודשים הקרובים המצב יחמיר, ואז...". 'ואז מה?' שאלתי בבהלה. "ואז כבר לא יעזור ניתוח", נזף בי הרופא כמלמד הנזוף בתלמידו שנתפס בקלקלתו.

כשעמדתי בדלת ליציאה, רגע לפני שנפרדתי ממנו לשלום, שאלתי "כדי להיות בטוח, תגיד לי בבקשה דוקטור, לבן שלך גם היית מייעץ ככה?". "ללא ספק", הוא השיב. סגרת את הדלת עם חיוך גדול והודאה לבורא עולם

אלפים'. לבדיקה הזאת כבר הגעתי רגוע יותר, יש לי כבר ניסיון... הרופא משום מה היה נחמד מאד, לא נזקקתי לומר שום הלצה כדי להפסיד את האווירה הרפואית המתוחה, להיפך, הוא זה שהתחיל להתלוצץ. הוא עיין בבדיקות, הורה לי לגשת למיטת הטיפול, בדק אותי במכשירים, ואז אמר בנחרצות: "לך הביתה, אין שום צורך בנייתוח!!!". הסתכלתי סביבי לראות שאין מישהו נוסף בחדר, והוא בוודאות מדבר אלי...

"מה??", שאלתי, תוך כדי שאני מרגיש לחלוחית בעיני, מסרב להאמין לדברים. "תראה", הוא אמר לי, "יש דברים שמתים בגללם, אבל יש דברים שמתים ביחד איתם, הם לא מפריעים למהלך החיים, אין שום צורך בנייתוח, רק אם יש לך כאבים נוראים ותכופים". "לא! לא!", השבתי מיד לפני שהוא יתחרט, "הכאבים פעם היו תכופים, היום הם בקושי קיימים". "שתבשר תמיד בשורות טובות", איחלתי לרופא בשמחה מכל הלב, "ושתהיה לך הרבה פרנסה מבדיקות ששוללות ניתוחים", הוספתי בחיוך.

כשעמדתי בדלת ליציאה, רגע לפני שנפרדתי ממנו לשלום, שאלתי "כדי להיות בטוח, תגיד לי בבקשה דוקטור, לבן שלך גם היית מייעץ ככה?". "ללא ספק", הוא השיב. סגרת את הדלת עם חיוך גדול והודאה לבורא עולם. הודאה על החודשים של ההמתנה, שבהם זכיתי לקרבת אלוקים גדולה, הודאה על שבחרתי ברופא שעלותו גדולה ללא ידיעתי, וכך אגיע לרופא שבכלל ישלול את הצורך לניתוח, וימלט אותי מסכין המנתחים...

"אז קבענו לעוד חצי שנה, כן?" הוסיף הרופא מיניה וביה. אם זה דחוף, למה בעוד חצי שנה? הקשיתי. והוא השיב בצורה ברורה ביותר: "אתה רוצה ניתוח פרטי, אז החוק אומר שצריך להמתין בין פגישת היעוץ לניתוח חצי שנה. בלעתי את רוקי, ולא ידעתי איזה משפט להוציא מהפה, ולא יחמיר את המצב החמור ממילא. אבל הרופא לקח את העניינים לידיים, וסיכם את הפגישה: "תסגור את הפרטים במזכירות".

את הטלפון הראשון עשיתי לרעייתי, שמיד שאלה מה התחדש? התחדש לי פשט חדש ב'טוב שברופאים לגיהנום' עניתי במרירות. היא ניסתה להרגיע שהמליצו עליו, ניחמתי את עצמי שיש עוד חצי שנה. איכשהו חלפה לה החצי שנה תוך שאני מדחיק את הענין. החלטנו לקרוא לזה 'הטיפול הרפואי', 'ניתוח' - הס מלהזכיר. כשהתקרב התאריך ניגשתי למזכירות קופת החולים לבקש 'התחייבות', שזה בעצם מסמך שעמו אני מגיע לניתוח, המצהיר על מימון קופת החולים של הניתוח. אמרו לי שזה יהיה מוכן בימים הקרובים.

ארבעה ימים לפני הניתוח שבתי בחגיגות לקבל את ההתחייבות, הפקידה מקישה במחשב ושואלת "איך תרצו לשלם?". "לשלם על מה?" - "על ההשתתפות בנייתוח, זה ניתוח פרטי, הקופה משלמת 90% ואתם את 10% הנותרים". "וכמה זה?" שאלתי בזהירות. עוד נקישות מקלדת, והתשובה היא: "כיון שאתם בביטוח משלים ישנה עוד איזו הנחה, והסכום לתשלום הוא 7000 שקלים". בלעתי את רוקי. מאיפה אני מגייס סכום כזה? ועוד מהרגע להרגע?

יצאתי מהמרפאה, הרמתי את עיני כלפי מעלה לבורא עולם, והתפללתי מעומק ליבי שיחלצני מן המצר. לפתע נזכרתי שיש לי מספר טלפון של עסקן רפואי שלא דברתי איתו, אולי הוא יוכל לעזור לי ולהוריד את סכום ההשתתפות, חשבתי לעצמי. התקשרתי אליו, הוא שמע את הפרטים, וכששמע את שמו של הרופא המנתח, נזעק: "מי שלח אותך אליו?" "כולם המליצו לי עליו", עניתי במבוכה. "כולם זה שמו הפרטי או שם משפחתו?", השיב לי בהלצה, והוסיף: "אני מאוד מאוד רוצה לדעת מי ממליץ על רופא בעייתית?" לאחר דין ודברים הוא נתן לי שם של רופא בכיר אחר, שאכן הכרתי במסגרת הביורורים, והוסיף שזה יכול להתבצע אצלו בקרוב וללא תשלום כלל.

קפצתי על ההצעה בשתי ידים, ושאלתי במה מתחילים? הוא השיב שצריך לקבוע תור לבדיקה, ומיד אח"כ תור לניתוח שיהיה כבר בשבועות הקרובים. הוא חזר אלי אחרי כמה שעות, שיש לי תור לבדיקה אצל הרופא לעוד יומיים בעלות של מאתיים חמישים שקל, ניחמתי את עצמי 'מה זה מאתיים חמישים לעומת שבעת

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, מספר כי פעם כששוחח עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, אמר לו הרב שך בתוך הדברים: "האמן לי, שיכול אני לבטל את עצמי בפני כל יהודי הכי פשוט [פאר אפשיטער איד] באשר הוא". רבי דן השתומם מהמשפט המופלא שנאמר כמעט בדרך אגב, ושאל את הרב שך...

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

"זאת הסיבה", סיים הרב שך בפנים מאירות, "מחמתה יכול אני לבטל את עצמי בפני כל יהודי באשר הוא"...
אירע פעם שמרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל השתתף באירוע כלשהו, ובמלון בו נערכה השמחה הציבו שומר כושי שעמד על יד חדר הנוחיות, ובעצם לא עשה דבר חוץ מלפתוח לאנשים את הדלת באדיבות מזוייפת.

"ראה", אמר ראש הישיבה לתלמידו הרב הצדיק רבי צבי חיים רוזנהאן שליט"א שסיפר את המעשה. "גוי בזוי זה עומד עם חליפה מהודרת ופפיון, כשכל תפקידו הוא להראות לאנשים היכן הם יכולים להתעסק בצרכי הגוף... הגויים מנסים למצוא חשיבות בכל כוחם, גם בדברים שאין להם כל ערך. יהודי לעולם הוא חשוב ומכובד בעצמותו, ואין מה שיכול ליטול זאת ממנו, הוא לא נזקק לדברים חיצוניים שיתנו לו חשיבות, כי בכל ענין שיתעסק בו הוא יהיה חשוב!"

כמה צריכים אנו להיות מאושרים מידיעה זו! אשרינו, מה טוב חלקינו, שזכינו להיות הנבראים החשובים ביותר בבריאה. "ברוך הוא אלוקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, וחיי עולם נטע בתוכנו!"...

"הכיוונת היום בברכות התורה?" - שאל ה'חזון איש' מסופר על תלמיד חכם חשוב מבני ברק, שבעת שלמד בצעירותו בישיבת סלבודקה, עלה פעם למעונו של מרן ה'חזון איש' זצ"ל, והתאונן בפניו - כי הוא חש מדוכדך ובלתי מוערך, וכי לא מצויה בו

בפרשה שלפנינו אנו קוראים כמה פסוקים נפלאים, אשר אם מתבוננים בהם היטב ומעמיקים במשמעותם, הם נוגעים במיתרי הלב, ויכולים לעורר רגשי אושר והתפעלות עזים. פסוקים המלמדים על חשיבותו העצומה של העם הנבחר, מעמדו ויחודו:

"רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה". "פי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו פה' אלקינו בכל קראנו אליו", "ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום".

וכן לקראת סוף הפרשה: "פי עם קדוש אתה לה' אלקיך בך בחר ה' אלקיך להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה: לא מרבה מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם פי אתם המעט מכל העמים" (ז, ו-ח).

התורה רוצה שנכיר בגודל ערכנו, בשגב מעלתנו ובתוקף חשיבותנו. חפץ הבורא יתברך הוא - שנוקיר ונעריך את הזכיה הגדולה לה זכינו - שהוא בחר בנו מכל העמים, קירב אותנו אליו בקרבה ואהבה יתירה, וחנו אותנו בבינה וחכמה יחודית.

המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, מספר כי פעם כששוחח עם מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, אמר לו הרב שך בתוך הדברים: "האמן לי, שיכול אני לבטל את עצמי בפני כל יהודי הכי פשוט [פאר אפשיטער איד] באשר הוא".

רבי דן השתומם מהמשפט המופלא, שנאמר כמעט בדרך אגב, ושאל את הרב שך בפליאה: "האם ראש הישיבה דיבר בלשון צחות, או שאכן אמר את הדברים ברצינות? היתכן שגדול הדור, מדברנא דאומתיה, יבטל את עצמו בפני כל אחד באשר הוא?"

השיב לו הרב שך תשובה מדהימה: "דע לך, שלכל יהודי ויהודי יש נקודה מסויימת שבה הוא יחיד בדורו! לכל אחד ואחד יש חשיבות עצומה מצד עצמו בכך שהוא בנו של מלך מלכי המלכים, ומחמת משאלת הלב הפנימית שקיימת בו לעבוד את השם יתברך בלב שלם. אלא שכל יחיד יש לו מצב אחר, לפי כוחו, דרגתו, נפילותיו ונסיונותיו. אבל פשוט וברור אצלי, שאם נדון כל אחד ואחד בפני עצמו, ונעמיק ונבחן את הנקודה הפנימית שקיימת בו, ניווכח כי לפי מצבו הוא אכן יחיד ומיוחד בדורו, כאשר גם במצבו הוא אינו מתייאש ומנסה בכל זאת להמשיך ולהתעלות!"

אותה תחושת אושר ושמחה בלב, כפי שיהודי אמור להרגיש. נענה ה'חזון איש' ואמר: "הן ברכת היום ברכות התורה, הלא כן? ובתוך הנוסח אמרת: 'אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו'. האם התבוננת במה שאמרת וכיוונת בדברים, או שמא מלמלת בפוך כשליבך בל עימך?! כי אם אכן התבוננת כראוי במילים הללו, בהכרח היית אמור להיות שמח, מאושר ומלא סיפוק!..."

בדור שלפנינו חי בירושלים אדם גדול ובעל מוסר נודע, הגאון הצדיק רבי **יצחק וינשטיין** זצ"ל, מחשובי תלמידי הסבא מנובהרדוק. בצעירותו הוא היה שותף פעיל במפעליו הגדולים של הסבא, בהקמת ישיבותיו ברחבי פולין, ובאחרית ימיו, כשעלה והשתקע בארץ הקודש, שימש כמשגיח בישיבת 'מצוינים' בירושלים. חתנו הגדול הוא הגאון רבי **יוסף דוב סולוביצ'יק** זצ"ל, ראש ישיבת בריסק, בנו של מרן הגרי"ז **מבריסק** זצ"ל.

בשנת תרפ"ט, בעודו בחור באדמת אירופה, נפלה בחלקו של רבי יצחק זכות עצומה, להתארח בביתו של מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל בשבת קודש, ולסעוד על שולחנו את סעודות השבת. רבי יצחק סיפר כי למרות שה'חפץ חיים' מיעט בדיבור בדברים של מה בכך, הרי שכאשר התארחו אורחים בביתו - הוא נהג לספר להם סיפורים מעניינים, ולענגם בדברי מוסר ואגדה המושכים את הלב.

אחד הסיפורים ששמע באותה הזדמנות מפי הסבא קדישא, הוא הסיפור הנפלא הבא:

בתקופה בה הדפיס ה'חפץ חיים' את ספרו הראשון על שמירת הלשון, החמיירו הרוסים את חוקי הצנזורה, וקבעו כי חל איסור חמור להדפיס ספר בתחומי המדינה, מבלי לקבל על כך רשיון מראש מהצנזורה הממשלתית.

ה'חפץ חיים' שלח את גלינות הספר לצנזור, ולאחר כמה ימים בא לקבל את הגלינות חזרה לידיו. כשהגיע למקום התפתחה שיחה בינו לבין הצנזור הראשי, יהודי שמונה מטעם הממשלה לעבור על הספרים היהודיים בטרם הדפסתם.

במהלך השיחה, השווה ה'חפץ חיים' דבר מסוים שקיים גם אצל היהודים וגם אצל אומות העולם, והתבטא כנהוג: "אצל הגויים, להבדיל".

שמע הצנזור וחמתו גאתה: "מהיכן נובעת ההתנשאות הזו? כלום הגויים אינם בני אדם? מדוע אתה מתבטא בצורה כה מזלזלת כלפם?!"

ה'חפץ חיים' לא נבהל ולא איבד את עשתונותו, והשיב לצנזור בעוז ובגבורה: "יסלח לי כבוד הצנזור, אבל מסתמא מתוקף בקיאותו כצנזור הראשי הוא יודע חומש... כלום אני חידשתי את המושג של 'להבדיל'? הלא התורה הקדושה היא זו שכותבת זאת במפורש בחומש ויקרא: "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים", "וְאַבְדַּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי..."

כך אמר ה'חפץ חיים' מנהמת ליבו, וגם בשעה שסיפר זאת לאורחיו התבטא ברגשת קודש בוערת: "הן יהודי וגוי הם שתי מהויות שונות, לא שייך להזכירם בנשימה אחת!..."

הצנזור נאלץ לשתוק, הן מקרא מלא הוא בתורה; וגם לפי אמונתם,

מה שכתוב בתנ"ך - קדוש הוא...

את הנקודה הזו אנו מחדדים מידי שבוע בהבדלה במוצאי שבת: "המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך - בין ישראל לעמים". כמו שקיים הבדל מהותי ומוחלט בין קודש לחול ובין אור לחושך, כך מהותית ומוחלטת היא ההבדלה בין ישראל לעמים; הם שתי מהויות שונות והופכיות לגמרי.

ראיתי שמובא סיפור על מרן הגאון רבי **ברוך בער ליבוביץ** זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל' וראש ישיבת קמניץ, כי פעם אחת לפני מסירת השיעור לבני הישיבה, הודיע רבי ברוך בער במפתיע כי היום לא יתקיים שיעור. אף תלמיד לא הבין מה קרה לפתע, ורק לאחר כמה שעות התבררה הסיבה.

מעט לפני תחילת השיעור, הגיע הדוור האזורי לביתו של ראש הישיבה, והביא לו מכתב שרבי ברוך בער ציפה לו רבות. מרוב התרגשות לחץ רבי ברוך בער את ידו והודה לו על הבאת המכתב.

רגע לאחר מכן ננער רבי ברוך בער והזדעזע - הלא הדוור הוא גוי! ומיד החליט - אינני מסוגל למסור שיעור בתורה הקדושה אחרי שלחצתי יד לנכרי. אני אמתין עד שתהיה לי מקוה בה אוכל לטבול, ולפני כן - לא אעסוק בשיעור...

נאים הדברים לרבי ברוך בער, שחי במלואה את תחושת ה'רוממנו מכל עם'.

פעם התבטא ואמר: "אמנם אין לי הרבה זכויות, אבל עם זכות אחת אוכל לבוא בודאות לשמים - שבאמת ובתמים אהבתי כל יהודי ויהודי!".

הגאון רבי **משה שוואב** זצ"ל, מספר בספר 'מערכי לב', כי שמע פעם ביטוי מרבו רבי ברוך בער: "כאשר אדם מברך 'שלא עשני גוי' עליו לצאת בריקוד ומחול על כך שאינו גוי. עליו לחוש אושר עילאי - הרי יש לו חלק בתורה, והקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו לומד עמו, 'המלמד תורה לעמו ישראל'.

הסיפור הבא אודותיו, ממחיש זאת היטב:

פעם איחל רבי ברוך בער בוקר טוב לאדם שעבד בניקוי הארובה שבבית, וכיוון שחשב שהפועל הינו גוי, אמר את המילים בפולנית. נענה הפועל ואמר באידיש: "רבי, יהודי אני! מדוע לא ברכתם אותי בשפת האידיש?"

שמע רבי ברוך בער והזדעזע. "אנא, רבי יהודי", אמר בתחנונים, "מחל לי על שחשבתך בטעות לגוי!"

"זה בסדר, זה בסדר", אמר הפועל בחיוך, "אינני מקפיד". אבל לרבי ברוך בער זה לא הספיק ולא היתה לו מנוחה. הוא דחק ביהודי שוב ושוב: "עשיתי לך כזו עוולה! אתה יודע מה זה ומי זה יהודי? זה בן אדם אחר, זאת מציאות אחרת! זה קדושה וטהרה!"

כך דיבר רבי ברוך בער מספר דקות, ברגש מתפרץ ובווער על מעלת כל יהודי ויהודי. כשסיים, עיניו ברקו מאושר עילאי, ופנה שוב אל הפועל ושאל אותו: "רבי יהודי, המוחל אתה לי באמת ובתמים?"

"כבר אמרתי לרב שהנני מוחל מחילה גמורה", השיב הפועל, אך רבי

כל מה שרציתם לדעת על מבחני 'דרשו'

לרגל תחילת מבצע 'כפליים לסוכה' מבית 'דרשו', אנו מפרסמים שאלות ותשובות במיוחד עבור הנבחנים החדשים, המצטרפים לראשונה למסלולי המבחנים

כפליים לסוכה

מבצע חסר תקדים

כפל מלגות לנבחנים

ב'דף היומי' וב'דף היומי בהלכה'

באמצעות המענה האוטומטי, אפשר גם לפנות למייל dirshu@acheinu.co.il, ולקבל תשובה לכל שאלה. האם יש אפשרות לעשות את המבחן גם במועד אחר? לא. המבחנים נערכים אך ורק במועד הקבוע ובמוקדי המבחן הקבועים.

היכן נערכים המבחנים? לאיפה אני צריך להגיע כדי לעשות אותם?

ל'דרשו' כ-100 מוקדי בחינה הפזורים בכל רחבי הארץ. כמו מועדי המבחנים, גם רשימת מוקדי המבחן מגיעה בצורה מסודרת לביתו של כל נבחן שנרשם ב'דרשו', כשהיא מופיעה בפירוט מלא במכתב שמקבל הנבחן עם הצטרפותו. וכמו כן ניתן לפנות למשרדי 'דרשו' ולקבל את המידע המלא, כנ"ל.

אני יכול לעשות את המבחן בכל מוקדי הבחינה הפתוחים ביום שישי, או שאני חייב להיצמד למוקד מבחן קבוע? אפשר להיבחן בכל אחד ממוקדי הבחינה של 'דרשו' בארץ ובעולם. אין שום הגבלה בעניין זה, וגם אין צורך להירשם או להודיע מראש על שינוי מוקד המבחן.

כמה שאלות יש בכל מבחן?

כל מבחן כולל 30 שאלות. אבל יש גם מסלול ב', כך שבעצם חלק מהשאלות מפוצלות לשתי שאלות נפרדות, האחת כמסלול א', והשניה כמסלול ב'.

במבחני 'הדף היומי' מסלול א' הוא ללומדים גמרא ורש"י, ומסלול ב' ללומדים המבקשים להיבחן גם על פירוש התוס'. במבחני 'הדף היומי בהלכה' מסלול א' הוא לנבחנים על משנה ברורה ושער הציון, ומסלול ב' הוא לנבחנים גם על 'ביאור הלכה'.

ברמת העיקרון, המבחן בדף היומי בבלי הוא על 30 דף, ויש 30 שאלות, כך שעל כל דף יש שאלה אחת, אם כי קורה לפעמים

מה ההבדל בין מבחני 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'? מדובר בשתי תוכניות לימוד שונות לחלוטין, ובהתאם לכך גם המבחנים שונים.

בדף היומי (קנין תורה) נבחנים על 30 הדפים שנלמדו בחודש החולף, במסגרת 'הדף היומי', יחד עם כלל ישראל. ב'דף היומי בהלכה', נבחנים על 11 דפים משנה ברורה, ועליהם 11 דפים של ביאורים ומוספים במהדורת 'דרשו', המהווים יחד 22 דפים שנלמדו בימים א-ה בחודש האחרון. מבחני 'הדף היומי' נעשים, כשהנבחן מפרט את תשובותיו בכתב, ומבחני 'הדף היומי בהלכה' נעשים במבחן בשיטה אמריקאית.

אחת לכמה זמן נערך המבחן, וכיצד אוכל לדעת מת?

המבחנים נערכים תמיד בימי שישי, בדרך כלל פעם בחודש, עם פער של ארבעה שבועות בין מבחן למבחן, ואחת למספר חודשים, יש פער של חמישה שבועות בין מבחן אחד למשנהו. המבחן הקרוב ייערך בשבוע הבא, יום שישי כ"א אב, ערש"ק פרשת 'עקב'.

במבחני 'הדף היומי בהלכה' יש באופן מיוחד אפשרות להיבחן גם בימי חמישי, בכללים המשתתפים בתוכנית 'דרשו בכלל'. אבל בימי 'בין הזמנים' לא מתקיימים מבחנים בכללים, והאופציה היחידה להיבחן היא במוקדי הבחינה הרגילים של יום שישי.

בעיקרון, כל מי שנרשם ל'דרשו' ומודיע שהוא רוצה להיבחן, מקבל לביתו פרוספקט ומכתב עם כל האינפורמציה הנדרשת, ובנוסף הוא מקבל גם 'לוח מבחנים', שבו פירוט של כל מועדי הבחינות בשנה הקרובה, עם פירוט על אלו דפים או סימנים בדיוק ייערך המבחן בכל חודש וחודש.

מי שאין לו את הלוח, יכול תמיד לפנות ל'דרשו' בטלפון 02-560-9000, להקיש על שלוחה מס' 2, ולהתעדכן

שיכולות להיות שתי שאלות על דף אחד, וממילא יהיה דף שלא תופיע עליו שום שאלה במבחן.

במבחני 'הדף היומי בהלכה', יש 30 שאלות, מהן 25 על המשנה ברורה ועל ה'ביאורים ומוספים', וחמש שאלות נוספות על חלק הלימוד של המוסר, מתוך ספרי מרנא ה'חפץ חיים', בהתאם לתוכנית הלימוד, כפי שיעדכנו אתכם במכתב שתקבלו מ'דרשו' או במענה הטלפוני במשרד.

אני חייב להודיע מראש באיזה מסלול אני מתכוון להיבחן? לא. כל אחד יכול לעשות איזה מסלול שיחפוץ, ויש אפשרות לעשות חודש אחד מסלול א', וחודש אחר כך מסלול ב' וחוזר חלילה. אפשר גם להגיע למוקד הבחינה, לראות את השאלות ובמקרה והנבחן רואה שהוא אינו יודע לענות על השאלות בתוס' או הביאור הלכה, הוא יכול בהחלט להחליט שהפעם הוא עושה את מסלול א'.

כמה זמן נמשך המבחן עצמו?

זמן כתיבת התשובות במבחן, משתנה כמובן בין אדם אחד למשנהו, כי מדובר ב-30 שאלות, ויש מי שמשיב באריכות, יש מי שמשיב בקצרה, יש מי שאין לו כל קושי להתנסח בכתב ויש מי שהדבר דורש ממנו יותר מאמץ.

על כל פנים, הזמן הממוצע נע בין חצי שעה עד שעה, יש שמקצרים ויש שמאריכים יותר משעה.

מבחני 'הדף היומי בהלכה' נעשים בשיטה אמריקאית, ובהתאם לכך חלק מהבחנים משיבים עליהם בזמן קצר ואחרים לוקחים את הזמן ומשיבים בנחת וביישוב הדעת.

מה משך הזמן שבו פתוח מוקד הבחינות ובאילו שעות?

מרבית הסניפים פתוחים בדרך כלל במשך שעתיים וחצי, אבל יש סניפים שפתוחים שעתיים ויש כאלו שפתוחים שלוש שעות. כדאי לבדוק קודם עם האחראי במקום או עם משרדי 'דרשו'.

איך נקבע הציון?

במקביל להכנת השאלות למבחן, מכינים כותבי השאלות גם לוח ציונים, וקובעים כמה אחוז שווה כל תשובה. יש שאלות עם פרטים רבים ויש שאלות פשוטות יותר, כמובן ששאלה מורכבת שווה יותר אחוזים בציון, מתשובה פשוטה שיש בה רק פרט אחד.

תוך כמה זמן מקבלים תשובה אודות גובה הציון?

'דרשו' עושה מאמץ לסיים את בדיקת המבחנים מוקדם ככל האפשר, אבל מדובר בעשרות אלפי מבחנים ולכן זה לוקח זמן. בדרך כלל, החל משבוע וחצי לאחר המבחן מתחילים להגיע דוחות הציונים, והציונים מתעדכנים במשרד. כל נבחן יכול להתקשר למשרדי 'דרשו' ב-02-560-9000, להקיש על שלוחה 1, ולאחר מכן להזין את הקוד האישי ואת מספר הזהות של הנבחן, כדי לשמוע את הציון האחרון. כמו כן אפשר להתעדכן דרך המכשירים המותקנים ברבים מבתי הכנסת, כדי לראות

את עשרת הציונים האחרונים, ובעלי כתובת מייל שמעדכנים את כתובתם האלקטרונית ב'דרשו', מקבלים את הציון למייל שלהם, באותו היום שהציון מתעדכן במערכת של 'דרשו'.

באופן כללי, כשבוע לפני המבחן הבא, שולח 'דרשו' מכתבים לכל מי שהשתתפו במבחן הקודם, ובהם בין היתר מופיע גם גובה הציון של הנבחן, וגובה המלגה המגיעה לו בהתאם לציון. אם לא הספקתי להירשם במשרדי 'דרשו' ואיני רשום בכלל כנבחן בארגון, האם אני יכול להגיע ולעשות מבחן בלי הודעה מראש?

אפשר להירשם מראש, ואפשר להגיע למוקד המבחן בלי הודעה מראש, ולהירשם במקום באמצעות מילוי הפרטים בטופס המצורף למבחן עצמו.

גם ילדים יכולים לעשות מבחן?

בהחלט. מבחני 'דרשו' פתוחים לכולם, וכל אחד יכול להיבחן ולקבל ציון. עם זאת, עד גיל 13 וחצי אי אפשר לקבל מלגה וגם לא להיכנס להגרלה. מגיל 13 וחצי ועד גיל 16 אפשר להשתתף רק במסלול הגרלות, כמובן בכפוף לציון 80 ומעלה, ומעל גיל 16 יכול הנבחן להיכנס למסלול המלגות אם עמד ברצף של ששה מתוך שבעת המבחנים האחרונים, ולקבל חצי מלגה. גם אדם נשוי שאינו לומד בכלל זכאי לחצי מלגה בכפוף לתנאי הנ"ל, ואילו אברכי כולל שנכללים ב'מסלול המלגות' זכאים למלגה מלאה בהתאם לגובה הציון שלהם.

דוגמאות לשאלות במבחנים במחזור הקודם:

שאלה לדוגמה מהמבחן על מסכת סוכה במחזור הקודם:

באיזה שיעור של סוכה נחלקו במתני' אי פסולה למעלה מכ' אמה? (3 שיטות)

תשובה: לחד מ"ד מחזקת ראשו ורובו ושולחנו [ז' טפחים], לחד מ"ד ארבע אמות על ארבע אמות, ולחד מ"ד אף יותר מבד' אמות (לטעמא דרבה ורבא).

לשאלה לדוגמה בדף היומי בהלכה סימן תרכ"ה, במחזור הקודם:

האם מותר לישון תחת המטה בתוך הסוכה?

האופציות השונות שניתנו במבחן האמריקאי:

מותר כיון שהמטה לא קבועה לקרקע הוי אוהל ארעי.

אם יש עשרה טפחים מהרצפה עד תחתית המטה, הווי כמו אוהל לעצמו ומפסיק הסוכה, אסור.

אם מגופו של האדם עד תחתית המטה הוא פחות מעשרה טפחים, כשר.

אם מעל המטה יש עשרה טפחים עד הסכך מותר לישון שם.

התשובה הנכונה היא תשובה ב' כמובן

בהצלחה!!

דברי תורתם וסיפורים על גדולי עולם שיום פטירתם חל השבוע

מהי האש שאחזה בבית רבי איצלה? • הניגון שלימד את רבי ירוחם בחלום הלילה • ומדוע תלמידי ישיבת ליקווד לא קלטו אותו בתחילה? • מדוע שתק רבי איצלה בשיח התלמודי באסיפת הרבנים? • ומה היתה תגובתו לנערים החצופים שהתריסו נגדו?

הרב ישראל ליוש

ביום י"א באב חל היא"צ של הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל, מחבר ספר 'פרי יצחק', 'אור ישראל' ו'כוכבי אור'.

רבי יצחק נולד בא' באדר תקצ"ז, בעיירה 'שניפישוק' ליד וילנה. כבר בילדותו ניכרו בו כישרונות גדולים, וכשהיה בן ארבע עשרה שנה בלבד, כבר הדפיס אביו קונטרס גאוני שכתב על מסכת בבא קמא.

בצעירותו דבק במורו ורבו הגאון רבי ישראל סלנטר זיע"א, היה לבחיר תלמידיו, והפיץ את תורת המוסר שלו לכל דורש.

בשנת תרכ"ב התקבל רבי יצחק לרבנות 'פטרבורג', ובמשך שש עשרה שנות כהונתו בה, תיקן וייסד את היהדות בעיר, ולחם בה כארינגד תנועת ההשכלה וראשיה, ששלחו שם טלפיהם ההרסניות. מאשתו הראשונה לא היו לו ילדים, ולאחר פטירתה נשא אשה צעירה, ונולדו לו ממנה בנו הג"ר שלמה ובתו מרת בריינה, ולימים נישאה להגאון רבי חזקיהו יוסף מישקובסקי זצ"ל.

לאחר נישואיו עבר להתגורר ב'קובנה', הוא התפרנס מבית מציגה שניהלה אשתו, והוא לימד תורת רבו רבי ישראל סלנטר בבתי המוסר בעיר ובישיבות באזור.

בשנת תרנ"ח, עם פטירת ה'סבא מקלם' הגאון רבי שמחה זיסל ז"ל, נתמנה למנהלה הרוחני של ישיבת קלם.

בשנת תרס"ד, זכה להגשים את חלום חייו לעלות לארץ ישראל, והתגורר בחצר שטרויס בירושלים, שם נפגש עם חבריו מצעירותו, הגאון רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל והגאון רבי צבי לויטן זצ"ל.

רבי יצחק נפטר בירושלים בי"א באב תרס"ז, נטמן בהר הזיתים.

"וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ... וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ" (דברים ו', ה'-ו')

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך", רבי אומר: למה נאמר? לפי שנאמר 'ואהבת את ה' אלוך בכל לבבך', איני יודע כיצד אוהבים את המקום, תלמוד לומר 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך', תן הדברים האלה על לבך, שמתוך

כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם, ומדבק בדרכיו" [ספרי, הובא ברש"י בקיצור]

הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל מבאר את דברי הספרי נפלא: מדת הכרת הטוב טבועה בלב כל אדם, לאהוב את מי שמיטיב עמו, אך מכל מקום, מדת האהבה שירכוש אדם למיטיבו, היא לפי מדת ההטבה שייטיב עמו. למשל: משרת העובד אצל בעה"ב עשיר, אם בעל הבית מעמיס עליו עבודה רבה, וקפדן הוא, ובכל דבר קט שיכשל המשרת יכעס עליו וישפוך עליו את כל זעמו, וגם את שכרו אינו משלם כהוגן, אזי גם אם יכיר לו המשרת טובה, על כך שבכל זאת מעסיק אותו, בוודאי תהיה היא פחותה מזו של משרת שבעל הבית נוהג בו בטובת עין מרובה, אינו מכביד עליו עבודה רבה, ולעולם אינו מקפיד עליו, אף אם יטעה בעובדתו, ואף את שכרו הוא משלם לו כהוגן, ותמיד שמח הוא בשמחת משרתו ומשתדל בכל עת להיטיב עמו יותר, בוודאי שמדת הכרת הטוב ואהבתו לאדונו, תרבה ותגדל לעין ערוך מזו של המשרת המתענה תחת אדונו.

לא כן הוא, אומר הגר"י בלאזר זצ"ל, בדרכי הצדיקים והרשעים. הרי הרשעים סבורים כי הקב"ה אינו מכביד עליהם כלל, לפי דעתם הוא אינו דורש מהם להיות כחמור למשא וכשור לעול כל היום, בהוויות דאביי ורבא. בדמיונם, ה' דורש מהם רק שלא יעשו רע לאיש, ולא יותר. חלקם אף יאמרו שהמצוות המעשיות כגון תפילין וכו', מיותרות הן, וכי מה רווח לו לקב"ה במצוות אלו? וכנגדם הצדיקים, הרי יודעים את האמת, שהקב"ה דורש מאיתם

לחיות עפ"י מצוותיו והלכותיו בכל רגע ורגע, ואדרבה התורה היא עול ומשא, ואין היהודי יכול להשלים מעל גבו, אף לא לרגע קט... ואם כן בדרכי העולם, צריך היה להיות שהרשעים יאהבו את הקב"ה יותר, כי הרי בטעותם משול הוא לאדון המיטיב ואינו דורש הרבה ממשרתיו. ואילו הצדיקים, המשולים למשרתים המתענים תחת דרישות והקפדת אדוניהם, ולפי אמונתם הרי הקב"ה אינו רוצה שהם ייהנו מתענוגות העולם הזה בלי גבול, צריכים לאהוב אותו פחות. ובכל זאת המציאות היא ההיפך, שהצדיקים, אשר כביכול מתענים תחת הקב"ה, אוהבים אותו מאוד, ומחפשים תמיד לעשות רצונו עוד ועוד, ואילו הרשעים הנהנים מתענוגות העולם באין מפריע, ועושים ככל העולה על רוחם, רחוקים הם מהי"ת... אלו הם דברי הספרי, מבאר רבי איצלה זי"ע, כשאמרה תורה 'ואהבת...' אי אתה יודע כיצד לאהוב, כלומר: שמה תחשוב כי מתחילה עליך לאהוב, וממילא, מרוב אהבתך, תלך בדרכיו, תלמוד לומר: 'והיו הדברים האלה על לבבך...' אדרבה, כאשר יהיו הדברים האלה, היינו עבודת ה', על לבבך, היא תביא לידי אהבת ה'". וכן הוא ביראת ה', ע"י שמירת התורה ישיג האדם יראת ה', וכן היראה מביאה לידי מעשה, והמעשה מביא לידי יראה.

הידועים זכו לכך... וכך הם ספרו: רבי איצלה עצמו היה עומד על יד הקערה שבה לשו את העיסה, ופעם אירע שאחד הבחורים פנה לחבירו: "יצחק! מה השעה?". רבי איצלה שמע את השאלה, הוציא את השעון מכיסו והראה לבחור השואל את השעה, תוך כדי שהוא אומר לו: "אם אתה ממחר לשייבה, לך... אל תתעכב בגללי...!".

הבחור התבייש מאוד ואמר: "כוונתי היתה לשאול את חברי ששמו יצחק... חלילה לא התכוונתי לשאול את רבינו...". "מאי נפקא מיניה" - ענה לו רבי איצלה בענווה - "איזה יצחק עונה לך, חברך או אני?", ומיד שב לזרו את הבחורים לכוון לשם מצות מצוה.

הבחורים מעידים כי הם התרגשו מאוד מעוצמת הענווה של רבי איצלה, עד כדי שהיה עליהם להיזהר לבל ירטיבו דמעות ההתרגשות את המצות.

כשסיימו לאפות אמר רבי איצלה לבחורים: "ביטלתם תורה בשבילי, אבל אולי טוב, שתתרגלו על יד זה בהכנת מצות ואפייתם לשם מצוה, ובמעשי גמילות חסדים לאנשים כמוני שאין להן עוזרים...".

אסיפת רבנים התקיימה בפטרבורג, עיר רבנותו של רבי איצלה. גם הגאון בעל ה'בית הלוי' מבריסק זצ"ל השתתף באסיפה, והוא הקשה לפני ציבור הרבנים קושיא חריפה בשם בנו הג"ר חיים זצ"ל. כדרכם של גדולי תורה, מיד התפתח ויכוח סוער בין המתאספים, זה אומר בכה וזה אומר בכה, זה בונה וזה סותר, כל אחד הציע את יישובו לקושיא העצומה, אך בסופו של ויכוח, הקושיא נשארה איתנה ללא תירוץ ראוי.

משנוכח ה'בית הלוי' שאין ביד הרבנים תירוץ, יישב בעצמו את הקושיא בשני תירוצים מופלאים, אחד שלו והשני של בנו, וכל הרבנים המתאספים קיבלום בהסכמה ובהתפעלות.

ה'בית הלוי' שב לביתו, אך מאוד הטרידה אותו העובדה שכל העת, כאשר התווכחו הרבנים על קושייתו, ישב בפאתי החדר, הגאון רב יצחק בלזר זצ"ל ושתק, לא אמר תירוץ משלו, ואף לא הקשה על תירוץ חבריו, 'הרי גדול בתורה הוא, ומדוע לא פתח פיו בחכמתו?!', תמה ה'בית הלוי'.

לאחר מחשבה, ביקש הבית הלוי שיביאו לפניו את ספרו של רבי איצלה, 'פרי יצחק', הוא פתח אותו ולעיניו נתגלתה הקושיא, ועליה חונים שני התירוצים, שלו ושל בנו...

"וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה הַיּוֹם עַל לְבָבְךָ" (דברים ו', ו')

"לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה". [רש"י]

חוקי התורה הקדושה, מבאר הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל, אינם דומים לחוקי המדינה. בחוקי המדינה כאשר יחוקק חוק חדש, על

והיו הדברים על לבו של רבי איצלה תמיד, ואכן אהבת ה' שלו היתה נכרת על פניו בכל צעד ושעל בחייו, וביותר תמיד על כך ענוותנותו, שהיתה לאות ומופת, עד כדי שמורו ורבו מרנא רבי ישראל סלנטר זי"ע אמר עליו שהוא עניו שאינו יודע כלל שהוא עניו...

מסופר שבאחת מנסיעותיו של רבי איצלה, עם תלמידו הגאון רבי יעקב כץ אב"ד זגר, ישבו בספסל האחורי כמה חצופים, ובעזותם לא בחלו לדבר בקול רם בגנות רבי איצלה.

כאשר עמד רבי יצחק לרדת מהרכב, אמר למלווהו: "כמה שמח אני על שדבריהם לא עשו עלי רושם כלל...".

דוגמא נוספת לענוותנותו של רבי איצלה, כאשר הספיד פעם את אחד מגדולי הדור, עורר את העם לתשובה, ודבריו יצאו מן הלב ועשה רושם שהם גם נכנסו ליטב ללב השומעים.

לפתע החל רבי איצלה לעשות תנועות משונות, הסיט את ידו לאחור והחל מגרד את כתפיו, ויהי הדבר לפלא בעיני הקהל.

לאחר ההספד, הסביר רבי איצלה את מעשיו לאחד ממקורביו: "חששתי שמה שתגנב אל ליבי רגשות של כבוד מהדברים שדיברתי ברבים, ומההערכה הרבה שהציבור רחש להם, ולכן נהגתי כך למעט בערכי...".

סיפורי ענווה רבים הביאו עמם הבחורים שזכו ללכת במצוות רבם הסבא מסלבודקא זי"ע, לחבורת המצות של רבי איצלה. הבחורים נבחרו בקפידה ע"י הסבא, ורק המתמידים הגדולים ובעלי המוסר

על הגאון רבי איצלה, נאה לומר שהיו הדברים בעיניו כל יום כחדשים, ואם בכל ימות השנה כך, בחודש אלול על אחת כמה וכמה. 'אלול' של רבי איצלה, חניך תנועת המוסר, היה עובר עליו בחיל וברעדה בלתי ניתנים לתיאור, והרואה אותו בימים אלו, נחרד עד עמקי ליבו, וזכרון חובת התשובה ואימת הדין לא ימוש ממנו במהרה, כפי שאמר הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל: "מודה אני לקדוש ברוך הוא על שזכיתי לשמוע כמה פעמים את הגאון רבי איצלה בלזר בימים נוראים..."

סיפר הגאון רבי יוסף סלנט זצ"ל שבבחרותו התפלל בשבת מברכים 'אלול' בבית הכנסת בירושלים, וביקשו מהגאון רבי יצחק בלזר זצ"ל שיעבור לפני התיבה בברכת החודש, וכשאמר 'ראש חודש אלול...' געה בבכי זמן רב, עד שכל הקהל התחיל לבכות אחריו...

"ה'שבת מברכים' הזו", אמר רבי יוסף סלנט, "גרם אצלי לחרדת האלול לכל ימי חיי..."

ואם בחודש אלול של רבי איצלה עסקינן, ידוע שגזר על עצמו שתקה בכל ימי חודש אלול, עד אחר יום כיפור, ואף סיכם זאת עם רעייתו כאשר נשא אותה לאשה, ואף שהוא כבר היה מבוגר והיא היתה צעירה, הסכימה לכל תנאיו.

ומספרים שמעולם לא הפר את נדרו שלא לדבר בחודש אלול, מלבד שנה אחת, כשנולדה לו בת בחודש אלול, ובא לבקר את רעייתו, בירכה בברכת 'מזל טוב', ויותר מכך לא דבר עמה מאומה...

פעם נסע עמה לרופא בחודש אלול, ורבי איצלה שתק והיא דברה בשמו. הרופא שהתפלא למראה עיניו, שאל אותה: "מה ראית לקחת בגיל כה צעיר בעל זקן ואילם...?"

יש בנותן טעם להעתיק את דברי הגאון רבי יחיאל יעקב וינברג זצ"ל בספרו 'שרידי אש':

"דרשה אחת של רבי איצלה בלזר זצ"ל חרותה בזכרוני! זה היה ביום כיפור האחרון קודם עלותו לארץ ישראל. רבי יצחק בלזר ישב ישיבת ארעי בוויילנה לשם הכנת עלייתו, ובא לסלבודקה כדי לשאת דרשותיו בישיבת 'כנסת ישראל' בימים הנוראים.

"עטוף בטליתו ובאדרתו הלבנה (קיטל) עמד על הבימה, כשכל גופו רועד מפחד ורעדה, חיזור, רזה, גבוה, דק כשלהבה, פתח במתק קול ממעמקים. פתח בפסוק 'אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כחנו אל תעזבנו'. המשיל משל לחיילים שברחו מעבודת הצבא לחו"ל, מאימת העונש החמור שהוטל על המשתמטים מעבודת הצבא. כעבור עשרות בשנים קם מלך חדש והוציא כרוז חנינה לבורחים, בתנאי שישבו וימלאו את חובת עבודתם בצבא. 'והנה בא חייל זקן ותש כוח וביקש ליהנות מחנינת מלך זו, והביע נכונותו לעבוד בצבא, אבל הפקידים הממונים שהסתכלו בגוף

כל נתיני המדינה לקיימו ככתבו וכלשונו, כל עוד הוא לא ישתנה ולא יתחלף. פעמים שהמחוקק, אשר בסך הכל הוא אדם, כבר אינו חפץ בחוק שחוקק וכבר שינה את רצונו, והסיח דעתו ממנו. ובכל זאת, אם החוק לא בוטל או שונה, יהיה על תושבי המדינה לקיימו, והכל מכח הרצון הראשוני של המחוקק..."

חוקי התורה הקדושה אינם כך, התורה אשר נתנה לנו מזמן מתן תורה, היא רצונו של הקב"ה בכל רגע ורגע, כאילו הוא עומד בכל יום ומצווה עלינו שוב את תורתו. בכל עת שמזדמנת לנו מצוה, בזה הרגע רצונו יתברך שנקיימה, ואין אנו מקיימים את חוקי התורה מחמת הציזוי הראשון שהיה במתן תורה, אלא הציזוי והרצון הוא בכל יום ויום, ואינו משתנה לעד..."

אלו הם דברי רש"י ודברי המדרש 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', כי רצונו הלא הוא כל יום ויום, וממילא צריך שיהיה חביב אצלנו כציזוי בשעה הראשונה!

על מה אבדה הארץ? שאלו לחכמים ולנביאים ולא פירושוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, על שלא ברכו בתורה תחילה, והיינו שלא היתה חשובה בעיניהם לברך עליה.

הראשונים מדייקים מדברי הגמרא שעל אף שלא כבדו את התורה, מכל מקום הם עסקו בה, כי אם לא היו עוסקים בתורה, הם לא היו מסתפקים על מה אבדה הארץ, הם היו מבינים שהארץ אבדה על שלא עסקו בתורה.

עפי"ז מבאר רבי איצלה ששאלת חז"ל 'על מה אבדה הארץ?' היתה שהרי אמרו חז"ל 'בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין', אם כן כיצד עסק התורה שלהם, לא הציל אותם מהעבירות החמורות שבעבורן נחרב בית המקדש?

ותשובת הקב"ה היתה 'על שלא ברכו בתורה תחילה!' כי המזלזל בכבוד התורה, אין סגולתה יכולה להועיל לו להצילו מיצר הרע, כמו שמצינו אצל דוד המלך, שמפני שביזה את הבגדים, ע"י שכרת את כנף מעילו של שאול במערה, הם לא חיממו אותו. וכן הדבר בתורה הקדושה, שהיא סגולה רוחנית נגד היצה"ר, אך מי שהתורה אינה חשובה בעיניו, לא תפעל פעולתה להיות כתבלין נגד היצה"ר. על פי הדברים הנ"ל מבאר רבי איצלה את מאמרו חז"ל (ברכות ה) 'לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב, ואם לאו, יעסוק בתורה, נצחו מוטב, ואם לאו, יקרא קריאת שמע!', כי לכאורה קשה, כיצד יתכן הדבר שלמד תורה ולא נצחו, הרי התורה היא תבלין ליצר הרע, כמאמר חז"ל: 'בראתי יצר הרע, בראתי תורה תבלין'?

אלא, כדברינו, כדי שהתורה תהיה תבלין נגד היצר הרע, לא די ללמוד אותה, צריך גם לכבדה כראוי ולברך עליה תחילה, ואם למד ועדיין לא נצחו, כנראה שלא כיבדה דיו, ועל כן יקרא קריאת שמע, וישים הדברים על לבבו 'היום', שיהיו בעיניו כחדשים, כדיוטגמא חדשה, ועי"ז היא תהיה חשובה בעיניו, וממילא היא תהיה תבלין נגד היצר הרע.

השחוח מזקנה, לעגו לו ואמרו: 'כלך לך, הנה גבר לא יצלח לכל מלאכה...' בהוציאו מילים אלא התעלף רבי איצלה, וכמעט נפל ארצה מרוב בכי ונהי'...

"בשוב רוחו אליו, פנה לתלמידי הישיבה בקול תחנונים: 'טייערע ברידער... אחים יקרים... הנכם אנשים מאושרים, צעירי האונים ומלאי כוח, ויש בידכם לעלות למדרגה גבוהה, רק צריכים אתם לחוס על הזמן היקר מכל יקר, ולהשתמש בו לצרכי עליה והשתלמות...' קולו נפסק ונחנק מדמעות... ושוב פנה אלינו במתק קולו: 'אחים יקרים חוסו נא על אדם זקן, שהעביר זמנו לבטלה והגיע לגיל שכמותו לא יצלח לכל מלאכה, הצטרפו נא עמי בתחינה לאבי הרחמים... ושוב חזר בקולו הנעים ובניגון עצוב חוצב כליות ולב על הפסוק: 'אל תשליכנו לעת זקנה...' "

"את הרושם אין לתאר בדברים, הרגשנו כאילו זרם חשמלי עבר בתוכנו ולא קמה בנו רוח חיים, ידענו מי המתחנן אלינו, גאון קדמון, שכולו אומר קדושה וטהרה, איש שלא הפסיק ממשנתו אף רגע אחד ושלא שח מימיו שיחה בטלה, והוא מתמוגג בדמעות שלא יצא ידי חובתו כלפי אביו שבשמים..."

"כמדומני, שמי שלא זכה לשמוע דרשה מעין זו של רבי יצחק בלור, אינו יודע טעמו של רגש קודש אמיתי, ולפעמים אני מהרהר בליבי, כי אין צורך בהוכחות לאמיתות הדת, חוויה דתית המחוללת סערה בלב ונפש, היא ההוכחה היותר ברורה והיותר משכנעת..."

רבי איצלה היה מטייל מידי יום בגינות הכפר, שואף מאווירן הצח ונהנה מפלאי הבריאה. פעם אחת, בעודו מטייל שקוע בהרהורי הקדושים, טעה רבי איצלה ונכנס לאזור האסור לכניסה למי שאינו ממשפחת הצאר. לפתע נתקל בצאר הרוסי, אלכסנדר השני, שצעד מולו מלווה בשרים ונכבדים.

עבירה חמורה היא לטייל באזור השייך למשפחת הצאר בלבד, ובמקום שהצאר יורה למשרתיו לאסור את האורח שעבר על החוק בחוצפה, הוא נדהם מפניו הטהורות של רבי איצלה. הליכתו העדינה והאצילה כחניך נלהב של תנועת המוסר, הותירו רושם עז על הצאר הגוי, והוא פנה אליו ושאל אותו בלבביות: "מי אתה?"

רבי איצלה לא הכיר את הצאר, וחשש שמא שהוא שר המטרה, המנסה לברר אם יש לו זכות לשבת בפטרבורג, כי הישיבה בה נאסרה ליהודים רגילים. "צארסקי!" - השיב רבי איצלה.

בפשטות, משמעותה של המילה 'צארסקי' היא 'של הצאר' כלומר: "אני ממשפחת הצאר!"

"אני שמח שנוסף לי קרוב משפחה חדש..." - הגיב הצאר בחיוך... ההסבר האמיתי לתשובתו של רבי איצלה הוא, שכאשר הוא ביקש להתיישב בפטרבורג, ולא היה בידו זכות ישיבה בעיר, פרש עליו חסותו היהודי העשיר 'שמעון צארסקי'. וזו היתה כוונת רבי איצלה כאשר נשאל על "הצאר מי אתה?" כי הוא חשב שמבקשים לדעת את זהותו בגלל זכות הישיבה בעיר, ולא העלה בדעתו שנכנס כלל לאזור השייך רק למשפחת הצאר.

את הסיפור הבא סיפר הגאון רבי נתן מאיר ווכטפויגל זצ"ל משגיח ישיבת ליקווד: בחול המועד סוכות, שנת תרצ"ו, באחת משיחות המשגיח, הגאון רבי ירוחם ממיר זצ"ל, אותן היה נוהג לשאת במהלך שמחות בית השואבה שנערכו בישיבת מיר, הפתיע את ציבור השומעים ואמר שיש בידו ניגון חדש שקיבל מרבי איצלה... "הלילה" - סיפר רבי ירוחם - "נגלה אלי רבי איצלה בחלום, ולימד אותי ניגון מיוחד על המילים מברכת הזכרונות 'אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יתאמץ בך, כי דורשיך לעולם לא יכשלו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך'". רבי ירוחם שר את הניגון עם התלמידים, כפי שמספר רבי נתן מאיר, שעות ארוכות, תוך שהוא מפליג בשבח הניגון ואומר: "הניגון הזה הוא ניגון טהור אשר נלקח מהיכל הנגינות שבגן עדן..."

כעבר תקופה ניסה רבי נתן מאיר ללמד את הניגון לתלמידיו בישיבת ליקווד, אך בתחילה הוא לא נקלט יפה בליבותיהם, והוא נאלץ לחזור עליו שוב ושוב, עד שקלטו היטב את הניגון, ואף הם שרו אותו שעה ארוכה.

לאחר מכן הסביר רבי נתן לתלמידיו, מדוע בתחילה לא הצליחו לקלוט את הניגון, כיון שראשכם עמוס בניגונים שאין מקורם טהור, לכן הוא לא קלט ניגון שמקורו כה קדוש מעולם היראה...

רבי איצלה חי תמיד את דרכו של רבו המובהק מרנא רבי ישראל סלנטר זצ"ל, דרכו ושיטתו היו תמיד נגד עיניו, ומעשה שהיה כך היה: [כפי שהעיד רבי צבי הלוי לוונברג זצ"ל, מראשי ישיבת 'רבי חיים ברלין', בשם בנו חורגו של רבי איצלה, הג"ר משה שצקס זצ"ל]:

ליל שבת אחד, כאשר ישב רבי איצלה על כסאו שקוע בהרהורי קודש, לפתע נתמלא הבית אור גדול.

הרבנית נחרדה חרדה גדולה, והחלה לצעוק שהבית עולה בלהבות. רבי איצלה ננער באחת ממחשבותיו, ואמר לה במנוחת הנפש: "לא קרה כלום, הרבי רבי ישראל נכנס..."

הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניבז', נשא פעם שיחה מוסרית אודות חובתו של בן תורה להיראות כך גם בהופעתו החיצונית, בהליכותיו ובפסיעותיו, והדגיש שאפילו גויים יכולים להבחין על הליכותיהם את צדקותם של היראים והשלמים, וסיפר ע"כ סיפור על הגאון רבי איצלה פטרבורגר זי"ע:

כאשר חלה רבי איצלה במחלת הקדחת, הורו לו רופאיו לנפוש בכפר נופש. מכר היה לו לרבי איצלה שהתגורר באזור 'כפר הצאר' - כפר יפהפה טבול בגינות נוי ופרדסים, בו התגוררו משפחות הצאר הרוסי בארמונות פאר וטירות מפוארות.

לשליחת תגובות לכתוב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל: israel.layosh@gmail.com

ר' אברהם התעורר, שטוף זיעה ואחוז הלם, וגילה כי הוא עדיין בעיצומה של 'סעודת שבת', ונזכר כי אכן כן, הוא היה באמצע לשורר 'ויהיו רחמין מתגוללים', עד שנרדם. הוא ביקש לשוב ולסיים את השירה, ושוב קולו הלך וחזק מאוד...

כיצד שש מילים הצילו משבע שנות מאסר?

לעונג השבת - בורא עולם הוא חלקו ונחלתו, ואין לו צער או כאב, הגבלה או התמודדות. עונג השבת הוא דרך עילאית להתחבר לאבא שבשמים מתוך אהבה ורצון, מתוך שמחה ואושר, מתוך התעלות והתרוממות הנפש, וזו דרך המתאימה לכל יהודי, ומאפשרת לצפות לגאולת ישראל מתוך שמחה!

כמה מרגש לגלות את האוצר הנפלא, הקרוב לכולנו בהישג יד. יום השבת קורה ממילא, בתום כל ששה ימים הוא מופיע במלוא הדרו, נגלה עלינו במלוא קסמו, שובה אותנו בכנפיו הצחורות והמאירות. כמה כדאי להתחבר לאושר הנפלא הזה, להתרפק על אבא שבשמים מתוך שמחה ועונג, לשורר לו שירה נרגשת ולהתחבר למתנה העילאית שהעניק לנו, כי בזכות עונג השבת נזכה לחיבור אמיתי עם אבא שבשמים, ונזכה לראות בגאולה השלימה בקרוב!

הבה נתחבר בכל לב למתנת השבת, הניתנת לנו בעשרת הדברות - בפרשת שבוע זה. הבה נענג את יום השבת בסעודות מכובדות, במעדני מלכים ובכל מיני תפנוקים, בשירה נרגשת מהמיית הלב, ובשמחה אמיתית כובשת נפש. הבה נשקיע כוחות בתכנון סעודות השבת שלנו, בדברי תורה שיאירו את ילדינו, בשירת זמירות בצוותא עם בני המשפחה, בהטמעת שמחה והתרגשות סביב השבת, בסעודות השבת, ובכל רגע ורגע במשך יום השבת.

כי ככל שנזכה שהשבת שלנו תהיה שמיחה ומאירה, נרגשת ומליאת אושר - כך נזכה בקרוב מאוד להבטחת בורא עולם: 'אילו שמרו ישראל שבת אחת - מיד נגאלים!', ונזכה לגאולה שלימה מתוך אושר ושמחת עולם!

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"שמור את יום השבת..." (דברים ה, י"א)

השבת הנוכחית, פרשת ואתחנן, חותמת שבוע במהלכו סיימנו את תשעת ימי האבלות והכאב על חורבן בית המקדש, שבשיאם עברנו את יום תשעה באב, הוא היום בו ישבנו על הארץ מתוך קינה ובכי על הגלות המתמשכת, על צרות וייסורי עם ישראל. עינינו נשואות בציפיה לגאולה השלימה בקרוב ממש, מבקשים אנו לראות בחסד ה' ובישועתו.

חכמינו ז"ל גילו, כי המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה'. השאיפה של כולנו היא לראות בשמחת ירושלים, לרקוד בביאת המשיח ולהשתתף במעגלי המחול אשר יינשאו בחוצות עיר הקודש. אולם מי מאיתנו יכול להעיד על עצמו כי התאבל על ירושלים כראוי? מי יכול לומר כי אכן כאב והצטער על חורבן ירושלים כדבעי, עד שהוא ראוי להשתתף בשמחתה? וכי התאבלנו כפי שנדרש מאיתנו? ואם לאו - האם חלילה לא נזכה להיות מהרואים ושותפים בשמחת ירושלים?!

בשאלה זו התחבטו גדולי הדורות, ולהלן נביא גילוי מדהים, עצה נעלה ונשגבה ליזכות לראות בשמחת ירושלים. את העצה הזו חושף הרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' זי"ע בפרשת מסעי, ודבריו מאירים ומשמחים כאחד:

יש עצה! יש דרך ליזכות להשתתף בשמחת ירושלים, גם אם האבל עליה לא היה כראוי. יש יום אחד בשבוע, במהלכו ניתן דווקא לשמוח ולהתענג, לשיר ולפזז, ובזכות זאת - ליזכות להיות שותפים בשמחת ירושלים. ליום הזה קוראים יום השבת, ומי ששמה, שר ונרגש ביום הזה, הרי הוא זוכה לשותפות בבניין ירושלים הודות לשמחתו ביום הנשגב הזה.

כי יום השבת, הוא יום בו אסור להצטער או להזיל דמעה ואין לנהוג בו מנהגי אבלות. השראת השכינה ביום השבת, היא בדרגה נעלה וגלויה, נוגעת ונרגשת, כמו בזמן בית המקדש. לפיכך, ביום הזה הרצון והשאיפה לראות בבניין ירושלים אינם נמדדים בדמעות כאובות או במנהגי אבל, כי אם בזמירות מענגות ובשירות ותשבחות מרוממות. וככל שיהודי זוכה להתענג על השבת ולשמוח בה - כך הוא זוכה לראות בשמחת ירושלים ובבניינה, בזכות השמחה בלבד! 'כל המענג את השבת - נותנים לו נחלה בלי מצרים'. מי ששותף

חצי פרוסה ששינתה נשמה!

הימים ימי השואה הנוראה, כשעשן סמיך היתמר מעל אירופה הבווערת. בין אלפי היהודים ששהו במחנה אושוויץ וסבלו את נחת זרועם של האכזרים הגרמנים ימ"ש, היה גם יהודי בשם ר' יעקב קריגר ז"ל, תושב לודז' לשעבר. הוא היה בן למשפחה חשובה ונכבדה, וגדל על ברכי חינוך יהודי טהור שקידש את יום השבת ועינג אותו בכל לב. גם בהיותו בגיא ההריגה הבווער, לא עלתה על דעתו של ר' יעקב לוותר על עונג השבת...

עונג שבת? באושוויץ? היתכן כדבר הזה בכלל?! - מסתבר שכן. מדי ערב חילקו הגרמנים פרוסת לחם, והאסירים הסתערו עליה להשקיט את קרקורי רעבונם. אולם מדי ליל שבת, נהגר ר' יעקב ליטול את פרוסת הלחם היקרה מפז, ולחלק אותה לשניים. על מחציתה ערך 'קידוש' בליל שבת, ואחר כך שורר את זמירות השבת, ואת המחצית השנייה הטמין ושמר לבוקרו של יום, אז - לאחר שהתפלל מתוך הזיכרון - קידש עליה ושורר את זמירות יום השבת.

באחת השבתות, התבקשו היהודים לצאת לעבודה מפרכת מחוץ למחנה. הם צעדו בשורה שעה ארוכה, כשהחייילים הנאצים שומרים עליהם. ר' יעקב, ששעה זו היתה קדושה אצלו לתפילת השבת, הקדיש גם הפעם את זמן הצעידה לתפילה נרגשת, ונפשו השתפכה באמירת 'נשמת כל חי תברך את שמך...' גם בעיצומה של צעדה מייסרת בגבולות המחנה.

מאחוריו, צעד יהודי אשר לא זכה לגדול ולהתחנך על אור יום השבת, לא הכיר את מעלתו ולא ידע על המתנה הנפלאה הזו. הלה לא הבין מדוע ר' יעקב ממלמל, והסיק כי הוא יצא מדעתו, תופעה מצויה בגיהנום הנוראי אשר בשם אושוויץ יכונה. ר' יעקב הבין כי זו מסקנת היהודי שמאחוריו, וברגע של הפוגה העמידו על טעותו: 'לא יצאתי מדעתי, ההיפך הוא הנכון. המילים שאני אומר, הן השומרות עליי בדעתי. זו התפילה הנפלאה הנאמרת ברגש מדי שחר שבת, ואינני מוותר עליה!'

הלה נבוך לרגע, התקשה להבין. 'תפילה? כאן? בהתרגשות? שבת? מה לכל זה ולאשוויץ, לעבודה הקשה ולסבל הנורא שהוא מנת חלקנו?!' - אולם ר' יעקב קרב אליו והסביר במתק שפתיים, כי תפילות וזמירות השבת, אותן הוא אומר ומשורר במתיקות ובנעימות, הן הנותנות לו כח והמעניקות לו את היכולת לשרוד. ולא נחה דעתו, עד הזמין את היהודי להצטרף ל'סעודת השבת' המאולתרת, לקידוש ה'חגיגי' על מחצית פרוסת הלחם היבשה...

זיק ניצת בנשמה היהודית של היהודי שלצידו. אף שלא ידע מהי שבת ומהו קידוש, הוא שש על ההזדמנות להצטרף ל'סעודה'. ר' יעקב קידש ובירך 'המוציא', והציע לידידו החדש לטעום גם הוא מפרוסת הלחם. אולם הלה סירב בתוקף, שכן פרוסת לחם, או אפילו מחציתה, נחשבו באושוויץ למוצר יקר המציאות. וכי יגזול מפיתו הדלה של חברו הצעיר!?

אולם ר' יעקב התעקש, והסביר כי הוא חפץ בחברותא עמו ישורר את זמירות השבת בסעודה, ולכן הוא מבקש ממנו כי יתכבד ויטול משהו מפרוסת הלחם שלפניו. לבסוף הלה נענה, ולאחר מכן

התיישב ר' יעקב והחל משורר במתיקות ובנעימות את זמירות השבת, ממש כמו בבית אבא וסבא, ניגון אחר ניגון אחר ניגון, כשלבנו משתפך בהתרגשות...

שעה ארוכה נמשכה הסעודה הזו, כשר' יעקב יושב ושר, ולצידו יהודי אשר לא מכיר מילה, אולם נשמתו היהודית חשה את ההתרגשות העילאית. כשסיימו, הסביר לו ר' יעקב: 'הלא תדע, כי הרגע הזה הוא רגע היסטורי. שני יהודים אבודים בעולמם, גלמודים וחסרי משפחה, צילי אדם מהלכים, מקדישים שעה ארוכה לשבת בסעודת השבת, לשיר זמירות בהתרגשות ובערגה. הרי ברור שבזר עולם ומלאכיו צופים בנו עתה ונרגשים עימנו, עם השירה הבוקעת בין ארובות הכבשנים...'

שבוע חלף, ועוד שבוע. דרכיהם נפרדו, והם לא ידעו מה עלה איש בגורל רעהו. כעבור שבועיים, בשבת בבוקר, בהגיע ר' יעקב למקום עבודתו, גילה כי ידידו מלפני שבועיים מתרוצץ ומחפש אחריו. כשמצאו, ביקש ממנו לבוא אחריו לפינה נסתרת, שם שלף היהודי צלחת מרק, אמיתית!

'הבה נאכל מהר, לפני שניתפס!' - ביקש הלה מר' יעקב, ושניהם התיישבו ל'סעודה', מהודרת שבעתיים מקודמתה. ר' יעקב גילה כי גם חברו החביא מחצית מפרוסת הלחם, והם קידשו על הלחם, ולאחר מכן 'התענגו' בצלחת מרק, יקרה מפז בתנאי אושוויץ. אחר כך שוררו שוב את זמירות השבת בהתרגשות אין קץ, ואז הסביר לו חברו:

'ראה נא, לאחר השבת לפני כשבועיים, הרגשתי משהו מיוחד. טעם נעלה, שאין שני לו ואין דוגמתו. כל השבוע חיכיתי ליום השבת, ונהגתי כמוך - הטמנתי מחצית מפרוסת הלחם מהערב לטובת קידוש בשבת בבוקר. אולם בשבת בבוקר לא מצאתיך, וכך, בלית ברירה, וכיוון שאינני יודע מה זה קידוש, פשוט נטלתי את מחצית הפרוסה, אמרתי את הדבר היחיד שאני יודע - 'שמע ישראל', עשרות פעמים, והתיישבתי ל'סעודה'...'

בשבת הנוכחית, המשיך וסיפר, 'תכננתי לעשות את אותו הדבר, וקרה לי נס. אחד הצוררים קרא לי לעבודה חריגה, ובסיימה היה כה מרוצה, עד שהעניק לי צלחת מרק. החלטתי לאתר אותך, כדי לחוג יחד איתך את סעודת השבת, ולחוש שוב את הטעם הנעלה והקסום אותו חשתי לפני שבועיים, בעת בה ישבנו ושוררנו זמירות שבת בהתרגשות. הרי אתה פתחת את לבי לחוש ולהרגיש את טעמה של השבת, ודווקא כאן!...'

סיפור נפלא זה, אותו סיפר ר' יעקב קריגר ז"ל בעצמו לאחר שניצל מהשואה האיומה, ומפיו צוטט בגיליון 'יועצינו כבתחילה', פותח לנו חרך הצצה לעוצמת כוחן של סעודות וזמירות השבת, ולאורה הנעלה השוררת ביום השבת. הנה כי כן, בעיצומה של התופת הנוראה ביותר עלי אדמות, בין ארובות הכבשנים ובתוככי מחנות העבודה, הצליחו שני יהודים - אחד שידע מהי שבת ואחד שלא עמד על סודה - לזכות לרגעי התעלות והתרגשות יוצאי דופן...

אחים יקרים, זכינו כי בדורות הללו אין לנו התמודדויות כאלה. לכל אחד מאיתנו שולחן ערוך בכל טוב, ואנו עורכים את סעודות השבת

בשפע ובשמחה. הבה נקדיש כוחות ומאמצים לענג את השבת בזמירות עילאיות, בשירה נרגשת, ברגעי הוד בעיצומה של הסעודה - כי כך נזכה לחוש בתוככי נפשנו את ההתעלות השבתית, ונעניק גם לילדינו נכס צאן ברזל של סעודת שבת יהודית עילאית ונשגבה! הבה נזכור, כי שעת סעודות השבת היא שעה מרוממת ונפלאה, שעה רוחנית נרגשת. זה הזמן לשורר מכל הלב, ולצרף את כל בני המשפחה. ולו נזכה לענג את השבת כהלכה בסעודות מפוארות וזמירות מרוממות, אזי נחוש את הטעם השבתי כובש את ליבנו ומרומם את נפשנו, מקרב אותנו לאבינו האוהב נותן ומקדש השבת!

שירה בתוככי הכלא...

שלא בטובתו נקלע ר' אברהם למקום המצחין הזה, ולא ידע את נפשו. עלילה כלכלית שהסתעפה והסתבכה לה עם רשויות החוק בארצות הברית, הובילה לגזר דין חמור ששלח אותו לארבע עשרה שנות מאסר. הכלא האמריקאי רחוק מלהיות בית מלון, ר' אברהם ישב בו בתא חשוך, מצחין ואפל, ואף הזכות לביקורים נשללה ממנו...

השנים בהן ישב ר' אברהם בכלא, היו הקשות והנוראיות בחייו. לא פעם חש פחד מצמית מחבריו לתא, רוצחים שפלים חסונים, שהצטיינו בשנאת ישראל יתירה והתעללו בו בהנאה. הוא ספר את הימים לשהותו בבית הכלא, ידע שנגזרו עליו למעלה מ-5,000 ימים כאלה, שכל אחד מהם הוא מסכת של סבל וצער...

בהגיעו למחצית התקופה, לאחר שבע שנות מאסר, אזר אומץ באחד הימים והתלונן על שכניו לתא. עד מהרה גילה שנפל מן הפח אל הפחת, הסוהר האחראי שנה יהודים לא פחות מהאסירים, ובעילת 'שמירת בטחוננו' החליט להעבירו לתא בודד, צינוק צר וקטנטן. עתה מצבו הורע עוד יותר מבעבר...

היה זה בערב חג הפסח, חג החרות. ר' אברהם שהה בתאו הקטן, וערך את הסדר בתנאים קשים במיוחד. חבילת מצות ויין הועברה עבורו, אבל אפילו הגדה לא היתה ברשותו, והוא נאלץ לומר את ההגדה מתוך זכרונו, עד כמה שהצלית. מצב רוחו היה שפוף, הוא חש מדוכא וכבוי. חג הפסח, חג החרות, כל בני ישראל בני חורין, והוא???

כעבור יומיים, הגיע ליל שבת חול המועד. ר' אברהם קידש על היין וטעם מהמצות, וחש כי נפשו לא עומדת לו. בקול לא לו ניסה לשורר את זמירות השבת, ופצח בשירת השיר הנשגב 'יה אכסוף', כשכל מילה מרגשת אותו ומלהיבה אותו מחדש...

בבית השלישי שבשיר, כשהגיע למילים 'ויהיו רחמיך מתגוללים', נפרץ סכר דמעותיו. כל הכאב והתסכול, הבדידות והצער, הפסח האומלל אותו הוא חווה והשנים הקשות שעברו עליו - לפתע הרגיש כי כל אלה עוברים לנגד עיניו כבסרט נע, ונפשו יצאה בהשתפכות הנפש: 'ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך'...

את שש המילים הללו, שורר ר' אברהם שוב ושוב, תוך שהוא בוכה ומתייפה. שוב ושוב חזר על המילים הללו בנעימה השבתית הידועה, ובכל פעם חש כי טרם מיצה את מתיקות המילים, והוא שב ושורר אותן שוב במשך כמה שעות כשהוא בוכה בכי תמרורים, עד שנרדם

תוך כדי שירתו ובכיו...

לפתע, בעיצומה של שנתו, נגלתה לנגד עיניו דמות. הוא העיד כי הוא זוכר את הדמות הזו היטב, פנים מאירות, זקן לבן היורד על פי מידותיו, והדרת פנים שאין דומה לה. לפתע שמע אותה אומרת: 'צדיק'ל, מנע קולך מבכי ועיניך מדמעה. היום הוא יום ההילולא שלי, ובכח דמעותיך פעלתי לשחרורך המהיר!' - אמר האיש ונעלם... ר' אברהם התעורר, שטוף זיעה ואחוז הלם, וגילה כי הוא עדיין בעיצומה של 'סעודת שבת', ונזכר כי אכן כן, הוא היה באמצע לשורר 'ויהיו רחמיך מתגוללים', עד שנרדם. הוא ביקש לשוב ולסיים את השירה, ושוב קולו הלך וחזק מאוד, שב ומשורר את המילים 'ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך', ושוב דמעותיו החלו לזלוג... באישון ליל, בבית כלא אמריקאי צפוף ומצחין, יושב יהודי לבדו בצינוק צר. אבוד בעולמו, בודד מקרוביו, סעודת שבת דלה על שולחנו, אולם נפשו יוצאת בכיסופין ותחינה לא-ל חי, מבקשת והומה 'ויהיו רחמיך מתגוללים'. שוב הוא לא מצליח לעצור את שטף דמעותיו, מוסיף לשורר בהתרגשות אין קץ תוך יבבות קצובות, ושוב הוא נרדם...

ושוב, לנגד עיניו אותה דמות מלאכית. 'צדיק'ל, מדוע לבכות בשבת? והלא נשלחתי משמים לשרך כי בקרוב תשוחרר!' - נאמר לו, ושוב נעלמה הדמות אל האופק. הפעם, כשהתעורר, הבין כי יש דברים בגו, ותקווה חדשה ננסכה בו...

שחר יום השבת האיר, וגם ר' אברהם, בעומק התא, חש כי שחר של תקווה חדשה עולה. אין לו מושג למה ומדוע, מה עוד שמצפות לו עוד שבע שנות מאסר. אבל הוא חש שמהו השתנה, וכבר ייחל לשמוע את הבשורה...

ואכן, כבר ביום ראשון בבוקר, נתבקש לארוז את מיטלטליו המועטים. הוא לא נשאל וגם לא הוסבר לו דבר, הסוהר הסתפק באמירה לקונית כי הוא מועבר מבית הסוהר בו הוא שוהה בפילדפיה, לבית סוהר אנושי יותר - סמוך לניו יורק. בית הסוהר החדש היה נוח בהרבה, אבל גם בו הוא לא שהה כי אם ימים אחדים...

בסיומם, בעיצומו של יום בהיר, חלה התפתחות משפטית מפתיעה, והוא שוחרר מן הכלא במפתיע ממש!

סיפור מופלא זה, אותו סיפר המשפיע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א מפי בעל המעשה, פותח צוהר להבנה עד היכן כוחן של זמירות שבת. הנה כי כן, יהודי אומלל שיושב בבית הכלא - לא רק שהצליח להתחבר לבוראו למרות התנאים הקשים שסביבו, אלא שזמירות השבת שלו פעלו את ישועתו באופן מופתי, למעלה מדרך הטבע!

אחים יקרים, הבה נאמץ את הגילוי שר' אברהם מלמד אותנו. שעת זמירות השבת היא שעה נעלה ונשגבה, שעת חיבור אמיתי לאבא שבשמים, שעה בה ניתן להשתפך ולהתרפק עליו מתוך שירה וזמרה, מתוך התרגשות ושמחת הלב. הבה ננצל את שעת הכושר הזו, נשביח את שולחן השבת שלנו בשירה עריבה ונעימה, אהובה ונרגשת, ונזכה כי שירת הלבבות שלנו תפתח לנו שער בשמי מעל, ותרעיף עלינו שפע אוצרות מיום השבת המשפיע שפע וברכה!

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

ששון ושמחה. מסדר הקידושין היה ראש הישיבה ורב העיר - רבי ראובן כץ. גדולי תורה רבים, ובראשם הדוד ה'חזון איש', כיבדו את השמחה בהשתתפותם. בין המשתתפים היה גם הרב מפוניבז'.

אמא סיפרה כי אחת מסעודות ה'שבע ברכות' שלהם נערכה אף היא בפתח תקווה. הזוג הצעיר ירדו מהאוטובוס, וצעדו לאורך רחובה הראשי של העיר. וכך סיפרה אמא: "וכי מה היה לאבא לשוחח עמי בלכתנו שם? הוא שינן משניות בעל-פה, תוך כדי שהוא מבאר לי אותן בשפה ברורה ובנעימה..."

שבת ה'שבע ברכות' נערכה בבני ברק, אבל סבא הרב אלישיב ומשפחתו לא הגיעו - סבא לא רצה לבטל את שיעוריו הקבועים בבית הכנסת 'תפארת בחורים', וגם התינוקת הקטנה שהיתה בבית (לימים הרבנית רימר) הקשתה על השהייה מחוץ לעיר. רק דודי, הבחור משה אלישיב, נשאר בבני ברק להשתתף בשמחה וישן אצל ה'חזון איש'. הוא סיפר כי השמחה היתה גדולה, והשתתפו בה המון רב. רבי אריה שכטר, שהיה אז נער כבן ארבע עשרה, סיפר, כי ה'חזון איש' פנה אליו במהלך הסעודה, ואמר לו: "הלוא חסיד אתה, ובכן, זמר נא לפנינו!"...

תמו האירועים, והזוג הצעיר שבו לעשות את אשר עשו קודם לכן: אבא שב לתלמודו כמימים ימימה בישיבת פתח תקווה, מעתה כאברך. אמא, הכלה הצעירה, שבה והמשיכה לעסוק באשר עסקה בבחרותה - אז גייסה את כל מרצה, תושייתה ותבונתה, כדי לכלכל את בית הוריה, ולאפשר לאביה הרב אלישיב לשקוד על תלמודו באין מפריע, ומעתה הפנתה את כל זאת לביתה שלה - לאבא השוקד על הגמרא. מכאן ואילך ועד יום פטירתה, במשך כשישים שנה, תכלית חייה היתה אחת, וכל מעשיה לא היו מכוונים אלא לכך: **לאפשר לאבא לעסוק בתורה בכל עת ובכל מצב, בזמנים קשים כבזמנים נוחים, בערבי שבתות ומועדים כבשאר ימי החול, בימי חופש כבימים רגילים** - - - אז החלה בעבודת ה', שכללה התמודדות עם קשיי הפרנסה, טרדות גידול הילדים וענייני בריאות שונים - ואמא עמדה בהם בשמחה ובגבורה.

(הרבנית ר' צביון מתוך הספר 'בית אמי')

להתארח בבית משפחת חתנה, כנהוג. סוכם שתישן בבית משפחת גולדשמידט (קרוביהם של דודיה, משפחת פלצ'ינסקי).

ביום שישי נסע אבא לקבל את פניה של אמא, בתחנה המרכזית בתל אביב. בבית משפחת קנייבסקי המתונו לחתן ולכלה, כשלתע הגיעה אמא לבדה ללא אבא. "היכן החתן?", נשאלה, אך היא לא ידעה להשיב. אמא כבר הספיקה להגיע למשפחת גולדשמידט, להתארגן, לנוח ולבוא - ואבא איננו. כולם עמדו תמהים: 'היכן חיים?' אולם סבא הסטייפלר הבין מיד את אשר קרה: הוא הזמין מונית ונסע לתחנה המרכזית, שם כפי ששיער, ישב אבא עם גמרתו כשהוא שקוע בתלמודו...

לאחרונה שאלתי את אבא האם הוא זוכר את הסיפור, אבא השיב כי הסיפור זכור לו היטב: הוא ישב אז בתחנה ו'פרע' את 'חובותיו' במסכת כתובות בפרק עשירי הנקרא 'מי שהיה נשוי'.

'חובות' - כך אבא מכנה את סדרי לימודו הקבועים, ביניהם לימוד כל הש"ס במחזור שנתי (בלימוד זה החל עוד בהיותו בחור). מכיון שאבא ציין שלמד אז את פרק 'מי שהיה נשוי', ופרק זה הוא לומד מידי שנה באותו תאריך בדיוק, יכולה אני לקבוע את מועד הסיפור במדויק...

הכיצד? - אבא מסיים את מסכת 'במות בערב תשעה באב. אחרי מסכת 'במות באה מסכת כתובות, הנלמדת על ידי אבא במשך כשבועיים, והפרק הנ"ל מתחיל בדף צ'. אם כן, על פי לוח השנה של שנת תשי"א, סיפור זה התרחש ביום שישי כ"ב באב, ערב שבת קודש פרשת עקב, שבת מברכים 'אלול'.

אגב ה'חובות' האמורים סיפרה אמא: פעם נערכה שמחת 'שבע ברכות' לאחד הילדים. במהלך השמחה נאנח אבא והפטיר כלפי המחיות: "איני יודע כיצד אסתדר עם כל חובותי!". נבהל המחיות והלך אל רבי בער'ל וינטרויב, ידידו של אבא, כדי לטכס עצה כיצד לסייע לאבא. רבי בער'ל חיך למשמע הדברים והסביר למחיות, כי הכוונה לסדרי הלימוד הקבועים של אבא - השמחות משבשות את הסדרים ואין אבא יודע כיצד יוכל לעמוד בחובותיו...

בברית הנישואין

החתנה התקיימה בז' בכסלו תשי"ב, באולם 'הצבי' בפתח תקוה, ברוב

נבהלה הנערה, רצה לחברתה ואמרה לה: "המחילה שלי קודם היתה מקח טעות, לא ידעתי שאלו פנינים אמיתיות! התכוונתי לסלוח על פנינים מזויפות, לא על שרשרת יקרה שעולה הון רב..."

אמר רבי ברוך בער לאותו יהודי: "אכן אמרת שאתה סולח, אבל זאת לא היתה סליחה אמיתית, כי עוד טרם הסברתי לך מהו ומיהו יהודי כבר הבעת מחילה. עכשיו, כשאתה כן יודע מזה יהודי, ואתה מבין את גודל הפגיעה, אני צריך שתמחל לי באמת ובלב שלם..."

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

ברוך בער חיך ואמר לו: "שמעני ואספר לך סיפור": נערה אחת קיבלה מסבתה שרשרת דמויית פנינים לרגל שמחה משפחתית. המתנה מהסבתא היתה יקרה לה מאד. יום אחד חברתה שיחקה עם השרשרת - היא נקרעה והחרוזים התפזרו. בתחילה היא הצטערה על כך, אך לבסוף התגברה ומחלה לחברה.

כשחזרה הנערה הביתה, סיפרה לאמה על אובדנה של השרשרת. האם הזדעזעה עמוקות: "מה זאת אומרת מחלת לחברה שלך? אלו היו פנינים אמיתיות, לא מזויפות! זאת שרשרת שעוברת אצלינו כבר דורות בירושה!"

נאמר 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' (דברים כח, י), אלו תפלין שבראש (מנחות לה ע"ב), וכאן אין פוחדים כלל!"

וכראותם אותו ובשמעם את קולו, אחזתם רעדה, וברחו... וידועה העובדה באדונו הגר"א ז"ל, שלן באיזה פונדק דרכים, ובבוקר נכנס בן בליעל והפליא מכותיו בבעל המלון שהיה באמצע תפילתו. זעק בעל המלון לעזרה ויצא הגר"א לראות מה קורה. כיון שראהו הפורע מיד ברח.

תמה בעל המלון: "מדוע ברח?"

אמר לו הגר"א: "כי ראה שאני מעוטר בתפלין, והרי נאמר: 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך', אלו תפלין שבראש!" תמיהתו גברה: "אבל גם אני הייתי מעוטר בתפלין!" ענהו הגר"א "אתה נושא את התפלין 'על הראש', ואילו אצלי היו אלו תפלין שבראש!"

בא לפני אחד שהתלונן על פגעים רעים וצרות רבות שסבבוהו. יעצתי לו לבדוק את המזוזות. ענה שזה עתה קנאן, והן מהודרות בתכלית ההידור ועלו לו ביוקר רב. אמרתי שאף על פי כן רצוי שיבדקן. בדק, ומצא חסרון תג שעיכב בכשרות המזוזה. החליפה, והכל נהפך לו לטובה בעזר ה' יתברך.

וכאן המקום לעורר, שיש עקרונות בית זריזות, שבלהיטותן לנקות לפסח רוחצו בשפע מים את מזוזות הפתחים, והמים חודרים ופוסלים את המזוזות, ויוצא שכן בהפסדן חלילה.

(לקט מתוך הגדה של פסח 'ויגד משה')

"וְנִקְשְׁתֶּם לְאוֹת עַל יַדְּךָ" (דברים ו', ח')

מֵרֵן הַגְרִי"ז מְבַרֵּסֵק זצ"ל לֹא הֵנִיחַ תְּפִילִין בַּחֹל הַמוֹעֵד. וּבִיָּאֵר, שִׁיטוּד חִיּוּבֵן אֵינּוּ פֶּעַם אַחַת בְּיוֹם, אֲלֵא זֹו מִצְוּוֹת עֲשֵׂה תְּמִידִית. לְפִיכֶךְ אֵינּוּ זֶה נַחֲשֵׁב לְבִיטוּל הַמִּצְוָה, שְׂאִינָה תְּלוּיָה בִּימֵים כִּלְלִי. וְכִשֶּׁם שְׂאִינְנוּ מְנִיחִים כֹּל הַיּוֹם וְסוֹמְכִים עַל רְבוּתֵינוּ שִׁפְטוֹנוּ מַחֲשֵׁשׁ הִיִּסַח הַדַּעַת, גַּם בִּימֵי חוֹל הַמוֹעֵד סוֹמְכִים אֲנּוּ עַל הַפּוֹסְקִים שִׁפְטוֹנוּ. אֲבֵל לְאַחַר הַחֶג דְּקִדְקַ מֵרֵן הַגְרִי"ז לְהֵנִיחַן זְמַן רַב יוֹתֵר, כְּדִי לְפַצּוֹת עַל חֲסֵרוֹן הַנַּחֲתָן בִּימֵי חוֹל הַמוֹעֵד.

וְסִיפֵר לִי הַגְרִי"ד זצ"ל, בֶּן מֵרֵן הַגְרִי"ז, שֶׁגַם זָקְנוּ הַגְּאוֹן רַבֵּי חַיִּים מְבַרֵּסֵק זצ"ל לֹא הֵנִיחַ תְּפִילִין בַּחֹל הַמוֹעֵד, וְכַדַּעַת הַגְר"א. אֲבֵל מֵרֵן הַגְרִי"ז נִכְנַס לְמִצְוּוֹת בַּחֹל הַמוֹעֵד, וְהוֹרָהוּ אֲבִיו שִׁנִּיחַ תְּפִילִין [בְּלֹא בְרַכָּה כְּמוֹבֵן]. מִשּׁוֹם ש'בֵּר מִצְוָה' נַעֲשִׂים בְּתִפְלִין דּוּקָא.

פֶּעַם, בַּחֹל הַמוֹעֵד, עֲלִיתִי לְהַקְבִּיל פְּנֵי הַגְּאוֹן רַבֵּי אִיסֵר זְלַמֵּן מְלַצֵּר זצ"ל, וְעָלוּ לְשֹׂאוֹל אֹדוֹת תֵּיִר שֶׁרָגִיל לְהֵנִיחַ תְּפִילִין בַּחֹל הַמוֹעֵד, וְכֹאֵן אֵינּוּ מְנִיחִים, מַה יַּעֲשֵׂה.

הוֹרָה שִׁנִּיחַ בְּצַנְעָה, וְהוֹסִיף שֶׁגַם הוּא, לְמֵרוֹת שֶׁהִשְׁתַּקַּע בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְאֵינּוּ מְנִיחִין כֹּאֵן תְּפִילִין בַּחֹל הַמוֹעֵד, הוּא מְנִיחֵן בְּצַנְעָה בְּלֹא בְרַכָּה, וְאֵינּוּ בֹזֵה שׁוֹם חֲשֵׁשׁ.

הַרֵב גְּרִינְפֵּלְד זצ"ל לְמַד בִּישִׁיבְתוֹ שֶׁל מוֹרֵי וְרַבֵּי הַגְּה"צ רַבֵּי מֹשֶׁה שְׁנִיידֵר זצ"ל בְּפִרְנַקְפוֹרְט, וְסִיפֵר שֶׁפֶּעַם נִכְנַסוּ פּוֹרְעִים נֹאצִּים לְבֵית הַמְדַרְשׁ לְפָנֵי תְּפִילַת שַׁחֲרִית, וְהִתְחִילוּ לְהַפְלִיא מְכוֹתֵיהֶם בְּבַחֲרוּרִים. לְפַתַּע הַתְּפִרְץ מוֹרֵי וְרַבֵּי, וְיָצָא אֲלֵיהֶם כִּשְׁהוּא עֵטוּף בְּטִלִּית וְעֵטוּר בְּתִפְלִין, עֵמֵד מוֹלֵם וְצַעֵק: "חֹצְפָה שְׁכֹזוּ! לֹאִיזוּ דְרָגָה הִגַּעְנוּ! הֲלֹא

הסוד לזכות בילדים טובים!

זכה הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל, ראש ישיבת 'בית הלל', בזכות העילאית אשר כולנו שואפים לה. בניו וחתניו כולם היו עוסקים בתורה ובמצוות ויראי אלוקים, תלמידי חכמים מופלגים ומרביצי תורה דגולים. כשנפטר בנו, הגאון רבי דוד יצחק זצ"ל, ראש ישיבת 'כפר חסידים', הספידו הגאון רבי משה מרדכי פרבשטיין שליט"א - ראש ישיבת חברון, וחשף את סוד ההצלחה...

הוא סיפר, שרבי מרדכי נהג להאריך בשירת זמירות השבת, והיה מצרף את כל בני המשפחה לשירתו, בהנעימו את נעימות השבת שיצרו אווירה נרגשת וקסומה בבית. ולא זו בלבד, אלא שכאשר היה מגיע למילים 'ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות', היה חוזר עליהן בהתרגשות ובדבקות נעלית שוב ושוב...

ואז, כך הוסיף, לא רק רבי מרדכי היה שר... גם הרבנית היתה עוזבת את המטבח ורצה אל הסלון, מתיישבת אל השולחן ומלווה את השירה בדמעות נרגשות... עד כדי כך היתה האוירה בבית ספוגה

בנעימות השבת, עד שכל בני המשפחה היו חלק מזמירות השבת, כולם זכו למקום של כבוד ברגעים נעלים וקסומים של שירה שבתית נפלאה...

ואין פלא אפוא, כי כאשר הילדים סופגים חינוך כזה, עתידים הם לצמוח לאילנות רבי פארות... כי בית ששירת השבת נישאת בו בעוז, בית שזמירות השבת תופסות בו מקום של כבוד, בית בו דמעות זולגות בהשתפכות הנפש בזמירות השבת - הוא בית שהילדים בו גדלים לשם ולתפארת!

הבה נאמץ את הנוסחה, ונדע את הדרך. כולנו שואפים לנחת יהודית טהורה, הבה נשורר יחדיו את זמירות השבת, נטמיע בילדינו את האווירה השבתית העילאית, ובסייעתא דשמיא נזכה לרוות מהם נחת יהודית טהורה!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ האם ניתן לישון בסוכה במיטה התחתונה שבמיטת קומתיים?

◆ האם ניתן לתלות נוי סוכה מתחת לסכך?

◆ במה נהג בעל ה'אמרי בינה' לסכך את סוכתו?

מהלכות סוכה

- הישן בסוכה תחת שולחן או מיטה אשר גובה החלל שתחתיהם עשרה טפחים ויותר - לא יצא ידי חובתו; ונחלקו הפוסקים אם דין זה הוא מדאורייתא או מדרבנן.
- יש שהורה שמותר לישון בסוכה במיטה התחתונה שבמיטת קומתיים, כאשר גובה החלל שבין שתי המיטות נמוך מעשרה טפחים.
- סוכה פטורה ממזוזה, מפני שהיא דירת עראי. ואף חדר החייב בכל ימות השנה במזוזה, אשר מסירים את גגו והוא משמש כסוכה - פטור בימי החג ממזוזה.
- אדם שנאנס ולא בנה סוכה בערב החג, או שהרוח העיפה את הסכך מעל גבי סוכתו בחג עצמו, ואין לו סוכה לשבת בה - יש אומרים שמותר לו לבקש מגוי לבנות עבורו סוכה ביום טוב.
- סכך שהועף ברוח מעל גבי סוכה אחת ונח על גבי סוכה אחרת, יתכן שפוסל את הסכך הכשר שתחתיו, כיון שלא הונח עליו לשם צל.

מהלכות בניית הסוכה

- סוכה הבנויה תחת סוכה אחרת - פסולה. ופסול זה, הוא רק כאשר הסוכה העליונה כשרה, אלא אם כן היא פסולה מחמת שהיא גבוהה יותר מעשרים אמה. וכמו כן, אין התחתונה פסולה אלא כשניתן לדור בסוכה העליונה, כלומר, שהסכך של הסוכה התחתונה חזק ויציב דיו בכדי שיוכלו לשבת, ולשכב על גביו, ולהעמיד על גביו את כל הנצרך לשם מגורים בסוכה.
- ניתן לבנות סוכה על גבי משטח נייד, כגון עגלה רחבה, או 'נגרר' של רכב, וכדומה, ולהשתמש בה כסוכה גם בשעה

שהמשטח נע ממקום למקום.

- סוכה הבנויה על גבי גג גבוה, צריכה להיות ראויה לעמוד בפני הרוחות המצויות בגג, ואין די בכך שראויה לעמוד בפני הרוחות המצויות על גבי הקרקע.
- נוי סוכה העשוי מחומר הפסול לסיכוך, התלוי תחת הסכך במרחק של פחות מארבעה טפחים, הריהו 'פֶּטֶל' לסכך, ונחשב כחלק ממנו. אולם, נוי סוכה כזה, התלוי במרחק של ארבעה טפחים ויותר מהסכך, אינו בטל לסכך, ולכן, אם רוחבו ארבעה טפחים ויותר, דינו כסכך פסול. ויש מגדולי ישראל שנהגו שלא לתלות נוי סוכה תחת הסכך כלל, דהיינו, אף במרחק של פחות מארבעה טפחים.

מהלכות כשרות הסכך

- תנאי ההכשר לסכך הם: צומח, תלוש, ואינו ראוי 'לקבל' טומאה. וענפים הגדלים בעציץ שאינו נקוב, או ב'גידולי מים' - לדעת פוסקים רבים כשרים לסיכוך למרות שאינם צומחים מהקרקע.
- דבר הראוי 'לקבל' טומאה רק מדרבנן, פסול לסיכוך, אך אם נשבר באופן שכבר אין עליו 'שם' כלי ואינו ראוי יותר לקבל טומאה, והשברים אינם ראויים לשימוש כלשהו, מותר לסכך בו.
- נחלקו הפוסקים, האם מותר לסכך בשברי כלים שלא ניכר בהם כי הם שברי כלי, כגון קרשים ששימשו כארגז עץ ואין בהם כל סימן לכך.
- עצים צבועים, ניתן לסכך בהם, משום שהם נראים כגידולי קרקע גם לאחר הצביעה; וכן מותר לסכך בעצים המצופים בנייר, וכך נהג בעל ה'אמרי בינה' זצ"ל.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

סיפורי צדיקים

גליון 476
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

ירדתי ממרומים כדי לבארו לכם
אמר רבי אלעזר לאביו, יום אחד
כשהיינו בבית המדרש, דנו החברים
במה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו,
כשתגיעו לאבני שיש טהור אל
תאמרו מים מים, שמא תסתכנו
בעצמכם, כי נאמר (תהלים קא ז)
"דובר שקרים לא יכון לנגד עיני".
עוד אנו יושבים שם המשך ר'
אלעזר, ירד זקן הזקנים ושאל אותנו
במה אנו עוסקים, כשהשבנו לו שאנו
עוסקים בדברים שאמר רבי עקיבא
לתלמידיו, אמר לנו בדברים יש סוד
עליון ואנו בישיבה של מעלה
פירשנו אותם, וכדי שלא תטעו
בפירוש ירדתי ממרומים כדי לבארו
לכם, מעיני הדור נעלם הסוד, אך
לכם יש לי רשות לגלות, ואמר לנו
האיש מעולם העליון סודות תורה.
(זוהר ח"א כ"ו ב')

פרשת השבוע

בלימוד תורה מה שאני מחסיר על
ידי אריכות התפילה.

ואהבת את ה' אלקך בכל לבבך
ובכל נפשך ובכל מאדך (ו' - ה')
מסופר: מעשה היה בעיירה אחת
שלא היה שם מקוה, הדבר נודע
להרה"ק רבי נחום מטשערנוביל
זיע"א, והוא פנה לעשיר אחד
ממכריו ומכר לו את חלקו לעולם
הבא, בתנאי שתמורת זה ידאג
שיבנו מקוה טהרה לשם ולתפארת,
כשהשתוממו על זה ענה הצדיק
ואמר: בתורה כתוב "ואהבת את ה'
אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל
מאדך", ופירש רש"י "בכל מאדך"
בכל ממונך, את הפסוק הזה אני
אומר פעמיים בכל יום שחרית
וערבית, ואני שואל אתכם, יהודי
כמוני שאין לו אף פרוטה אחת, איך
יכול אני לשמור מוצא שפתי,
לאהוב את ה' בכל ממוני ולא
לעשות שקר בנפשי, אבל אם יש לי
חלק לעולם הבא, וישנם אנשים
המעריכים את חלקי בכסף - בממון
ממש, הלא מחויב אנוכי למכור את
רכושי זה כדי לקיים את מצות ה'
בכל ממוני, ולא לעשות חלילה את
דברי פלסתר.

ואתחנן אל ה' (ג' - כ"ג)
הרה"ק בעל "מאור ושמש" זיע"א
העיד על הרה"ק רבי אברהם מרדכי
מפינטשוב זיע"א, (יומא דהילולא
י"ז מנ"א). כי בעמדו בתפלה אצל
ה"חווה" הקדוש מלובלין זיע"א,
ראה כי בשעה שהזכיר את שם ה',
יצא מפיו לפיד אש, וכיוון אז את
הכוונה שכיוון הכהן הגדול ביום
הכיפורים.

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר (ג'
- כ"ג)
מסופר על הרה"ק רבי משה סופר
זיע"א בעל "חתם סופר", שהיה נוהג
להאריך מאד בתפילתו, פעם אמר
לו אחד מגדולי הדור, תמיהני על
מר שמאריך כל כך בתפילות היום,
הרי הוא מבטל עצמו על ידי כך
מלימוד תורה, וכבר נאמר (משלי
כ"ח - ט') "מסיר אזנו משמוע תורה
גם תפילתו תועבה". השיב ה"חתם
סופר" לאותו רב, על זה איני דואג
כלל, שהרי כבר מובטחים אנו מפי
חכמינו ז"ל (ברכות נ"ד) שכל
המאריך בתפילה מאריכים לו ימיו
ושנותיו, נמצא אפוא שאם אריך
בתפילה אזכה בעזרת ה' לאריכות
ימים, וכך אשלים את שעותי

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:22 ת"א: 8:25 ר"ת: 8:56

פרשת ואתחנן-נחמו

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:06 ת"א: 7:22

לעיר בה גר חברו, בהגיעו נוכח לדעת כי לא כל כך קל להיכנס אל החבר כפי שדימה, משרת במדים מצוחצחים עמד בדלת ושאל לשמו, משאמר לו את שמו, נכנס אל אדוניו, אך חיש מהר חזר ואמר לו כי האדון אינו זוכר שם כזה, ובכלל הוא עכשיו עסוק מאד, אולי יטריח את עצמו ויבוא בעוד כמה ימים. עצוב ומבויש עמד החבר הטוב ליד דלת חברו שהתנכר לו, הוא לא ידע מה יעשה עתה אחרי שאת כל תקוותיו הוא תלה בחברו זה, המשרת שראה בצערו, הסביר לו כממתיק סוד כי אדוניו איש קשה מאד, ומאז שהתעשר נהיה קמצן גדול שאינו פורם מפתו לעני, אין הוא מרשה שעני יעבור את סף ביתו, כאילו היה מיוחד שמישהו יקח ממנו את רוב עושרו אמר המשרת.

שעה קלה עוד עמד החבר העני ליד דלת חברו העשיר, אחר הלך במפח נפש וחזר לביתו בידיים ריקות. אולם יותר מכל ציער אותו העובדה, שדווקא חברו הטוב היה זה שהתנכר לו בצורה מכוערת כל כך, ולא זכר כי כאשר מטה ידו הוא התחלק אתו חברו ברכושו שווה בשווה, מחשבה זו לא נתנה לו מנוח, עד שחלה וכעבור ימים מספר נפטר מן העולם. באותו יום ממש קרה אסון לחבר העשיר ואף הוא נפטר והלך לעולמו.

שתי הנשמות הגיעו השמימה בעת ובעונה אחת, והתייצבו בפני בית דין של מעלה, החבר העני לא היה צריך לחכות הרבה, מיד נקבע דינו ללכת ולתפוס את מקומו הראוי בגן עדן, נשמתו האירה עתה יותר ממלאך, וכי דבר זה קל בעיניכם, בעל צדקה שכזה. אולם השני זה שמת כעשיר כילי, נתבע למשפט קשה ביותר, האשמה היתה כי לא רק שגירש עניים הרבה שבאו כדי לקבל ממנו פרוסת לחם, אלא התנכר לחברו הטוב שעזר לו בשעת דחקו, הוא נמצא אשם במיתת חברו לפני זמנו, שערי גן עדן ננעלו בפניו ולעומתם נפתחו בפניו שערים אחרים, אולם החבר הטוב לא נח ולא שקט, הוא התייצב בפני בית דין של מעלה וביקש רחמים על חברו, באומרו כי איך יוכל הוא לשבת וליהנות בגן עדן, שעה שחברו נמק שם באיזה מקום בגללו, הוא ביקש והתחנן, עד שבית דין של מעלה החליט כי ההחלטה תמסר לידי, הוא שיחליט בעצמו מה לעשות עם חברו שפשע נגדו. מבלי לחשוב הרבה ביקש ישלחו את שנינו שנית לעולם הזה, ויתנו לחברי הזדמנות לתקן את מה שעיוות. בית דין של מעלה הסכים לכך, המשיך הבעש"ט לספר.

ירדו שתי הנשמות פעם נוספת לעולם הזה, החבר הטוב לא רק שהסכים לוותר על גן העדן, אלא קיבל על עצמו חיי צער ועוני כדי לאפשר לחברו לתקן את מעשיו ולחזור בתשובה. ביום מסויים ובשעה מסויימת, נולדו שני ילדים להורים שונים ובערים שונות,

פעם היו שני ילדים קטנים שהיו חברים טובים

פעם אחת כשישב הבעל שם טוב הקדוש זיע"א בחדרו, נפתחה הדלת בלאט והשמש הודיע כי יהודי בלתי מוכר רוצה להיכנס אל הבעש"ט, יכנס, אמר הבעש"ט. האורח היה יהודי במיטב שנותיו וניכר היה מבגדיו ומכל התנהגותו כי הנו סוחר עשיר. לשאלת הבעש"ט לשם מה בא אליו? ענה האיש כי ברוך השם לא חסר לו דבר, אך כיון ששמע רבות על הבעש"ט הוא רצה לראות אותו ולקבל ברכה מפיו. הבעש"ט שקע בהרהורים לשעה קלה, אחר כך אמר בארשת רצינית, כתוב "כי מה מצעדי גבר כוננו" כל דבר קטן או גדול בעולם הזה הוא על פי השגחה פרטית. אספר לך סיפור:

היה היו פעם שני ילדים קטנים שהיו חברים טובים, יחד למדו ב"חדר", יחד שיחקו בשעות הפנאי והיו קשורים זה לזה בלב ונפש. השנים חלפו והנערים גדלו, הם התחתנו והקימו להם בתים, דרכיהם נפרדו ושניהם שלחו ידם במסחר בו הצליחו בתחילה שניהם גם יחד. אולם כעבור זמן מה נתהפך הגלגל, ואחד מהם איבד את כל הונו עד שהתרושש לגמרי ונהיה עני מרוד, הוא נזכר עתה בחברו הטוב והחליט לנסוע אליו ולבקש את עזרתו, אמר ועשה. נסע לעיר מגוריו של חברו העשיר ונכנס אליו כדי לספר לו על מצבו העגום ולבקש עזרתו, החבר העשיר קיבל את ידידו מוכה הגורל בסבר פנים יפות, הם שוחחו שעה ארוכה, העלו זכרונות מימים עברו, ותוך כדי כך נודע לחבר העשיר על מצבו הדחוק של ידידו, עד כדי כך הוא ירד מנכסיו, שאפילו הבגדים בהם בא לא היו שלו. מצב ידידו נגע ללב החבר העשיר, הוא ניחם אותו ועודדו באומרו, כי השם יתברך לא יעזבנו ועל כן אל לו ליפול ברוחו, הוא הוסיף ואמר הנה עזר לי השם ונתן לי רכוש לא מבוטל, עתה אני אעזור לך בשעת דחקך ואעמיד אותך על הרגליים, באמרו זאת קרא למנהל החשבונות שלו וביקשו לעשות חשבון מדוייק של כל המזומנים אשר ברשותו, הנה ידידי היקר אתחלק אתך ברכושי כדי שתוכל להתחיל הכל מחדש. באומרו זאת הוציא סכום נכבד של כסף ונתנו לחברו. דמעות עמדו בעיני החבר העני דמעות של גיל והכרת תודה, הוא נטל את הכסף, לחץ את יד חברו ונסע הביתה, והנה נתקיימה בו ברכת הידיד שחילק עמו את רכושו, הוא חזר ושלח ידו במסחר והפעם הצליח עד כי הכפיל ושילש את רכושו במשך זמן קצר והפך לעשיר מופלג.

באותו זמן בדיוק קרה עם החבר בדיוק ההפך, הוא החל להפסיד במסחרו וירד מטה מטה, עד שהתרושש ונהיה עני ואביון. עתה חשב הגיע תורו שלו ללכת אל חברו שיעזור לו בשעת דחקו, הוא שאל בגדים ולווה כסף להוצאת הדרך, ויצא

משל ונמשל

מתנת חינוך מן השמים

משל ליהודי ששהה פעם מחוץ לעיר מגוריו ואילו כל כספו ומוזונו, ימים אחדים עברו על האיש מבלי שבאו אל פיו מאכל ומשקה, עד אשר נקלע לעיירה יהודית, בכניסה לעיירה פגש אחד מבני המקום ושאלו האם יש בעיירתכם יהודי מכניס אורחים שיואיל לארחני בביתו? השיב הנשאל בחיוב, בהצביעו לעבר אחד הבתים, צעד האורח לעבר המקום שעליו החווה האיש, אך כיוון שבאותו עבר היו שני בתים טעה האיש ונכנס לא אל הבית שעליו הורה לו בן שיחו, אלא לבית הסמוך שלא היה אלא ביתו של קמצן העיירה. כשנכנס האורח אל בית הקמצן, נשאל על ידי בעל הבית לסיבת, בואו זה ימים אחדים מטלטל אני בדרכים וכל מזון או משקה לא באו אל פי, סיפר האורח, אנא תן לי דבר מאכל להשקיט את רעבוני, עיניו של בעל הבית נפערו בתמיהה לשמע משאלתו המוזרה של האיש, וכי חינוך אין כסף אתן לך מזון? שאל בקול קשה, אם תסכים לעשות בעבורי עבודה כלשהי, תקבל מנת אוכל בתמורה לעבודה, הנה בוא בעקבותי והוא הוביל את האיש אל חצר הבית שם מונח היה בול עץ גדול, אם תנסר את בול העץ לגזרי עץ קטנים, אתן לך מזון, לא היתה לו ברירה לאורח המסכן, ובשארית כוחותיו נטל לידי את המשור והחל בעבודה המפרכת, וכשכילה סוף סוף עבודתו, פנה אל בעל הבית וביקשו לקיים את הבטחתו ולהעניק לו מזון, יצא בעל הבית אל החצר, וכשנוכח שהעבודה בוצעה כראוי, ניגש אל האורח אחז בחיבה בורעו ואמר לו: רואה אתה את הבית הזה והוא הצביע על בית שכנו, הבית שעליו גם הורה האיש שפגש האורח בבואו לעיירה, היכנס נא לבית זה ושם יתנו לך ארוחה משובחת תמורת עבודתך, עשה האיש כדבריו פנה אל הבית הסמוך, ונתקבל שם בסבר פנים יפות, בעל הבית ערך לפניו את השולחן והגיש לו מטעמים ומעדנים לרוב, האורח הרעב והיגע אכל בשמחה את המזון המשובח, וכשכילה את סעודתו פנה ואמר לבעל הבית, בעבור סעודה דשינה שכזאת כדאית היתה העבודה שעשיתי, על איזו עבודה אתה סח? התפלא בעל הבית, כשסיפר לו האורח את כל המעשה, נתחייך בעל הבית ואמר: דע לך שהאוכל שאכלת על שולחני, הינו מתנת חינוך, ואילו את העבודה עשית לא למעני אלא למען אדם אחר.

והנמשל כל מוזונו ופרנסתו של האדם מוענקים לו מן השמיים כמתנת חינוך, ואילו עבודתו ומלאכתו אינם אלא בגלל עוונותיו.

(בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א)

אחד מהם נולד להורים עשירים גדולים, ואילו השני נולד להורים עניים ומרודים החוזרים על הפתחים, הילד העני גדל והיה לעלם תוך סבל רב וחרפת עוני, הוא תפס אומנות אביו והחל לחזור על הפתחים, בדרך נדודיו ממקום למקום הגיע הקבצן לעיר בה גר הילד השני, שגדל אף הוא בינתיים והפך לעשיר מופלג בהגדילו את עסקי אביו ובהרבותו את הונו. בלכתו ממקום למקום ומדירה לדירה, הגיע הקבצן שלנו אל דירת העשיר, לקול דפיקתו יצא בעל הבית, ובראותו את העני פנה אליו ואמר לו כנראה שאתה חדש בעיר זו, ואינך יודע כי אצלי אין העניים מקבלים מאומה, קבצני העיר כבר יודעים זאת ואין הם מטרידים אותי כלל. העני שלנו לא אכל כבר מזה שלושה ימים מאומה, בשמעו את דברי הרהב של בעל הבית, נפל במקום ומת.

ואתה שאל הבעש"ט את הסוחר, מה דעתך על אותו אדם שנתן לעני למות לפני דלת ביתו? עיני הבעל שם טוב העמיקו לחזור בהביטו על האדם העומד לפניו, והאורח שהיה עד כה שקט ושלוו ושמע את הסיפור בשוויון נפש, נודעו לפתע פתאום, החוויר כסיד ושפתותיו החלו רוטטות, הוא התאמץ וחזר והתאמץ לאמר משהו, אך לא יכול היה להוציא הגה, הוא נזכר עתה בעני שדפק על דלתו, וראה בעיני רוחו את דמותו המצומקת, היה זה רק לפני ימים אחדים, ופניו המורעבות של העני נצטיירו עתה לפניו בבהירות מדהימה. אז כשהעני נפל לפניו מת לא נגע הדבר אל לבו כלל וכלל, רק עתה עמד על משמעותו המלאה של הפשע המתועב הרובץ על מצפוננו, מחשבה זו הוציא אותו מכליו כליל, והוא פרץ בפני הבעל שם טוב בבכי מר: מה אעשה? מירר הסוחר בבכי אני הרגתי את חברי הטוב שויתר על גן עדן למעני. הבעש"ט שקע בהרהורים ונתן לאיש העשיר לבכות שעה ארוכה, הלז לא היה יכול להירגע ובקול חנוך מדמעות, שאל את הבעש"ט האין עוד תקווה בשבילי האם לא אוכל לתקן זאת עוד? כן, יש עדיין תקווה בשבילך השיב הבעש"ט, עליך ללכת ולחפש את היתומים של אותו עני שמת לפני דלת ביתך, לחפש אותם ולדאוג לכל מחסורם לכל ימי חייהם, יתר הכסף שיש לך, תחלק בין העניים ואל תהנה ממנו יותר, עליך לחזור בתשובה בכל לבך ולבקש את השם יתברך שימחול לך על אותו עוון, תשובה תפילה וצדקה, אלה הם התקווה שלך לכפרה סיים הבעש"ט הקדוש. היהודי קיבל על עצמו את תיקון התשובה שנתן לו הבעש"ט. ואחרי שנים של חיים בתשובה ומעשים טובים נסתלק לבית עולמו צדיק ונקי.

צ'ין אדם לחברו

ויתור קטן רווח גדול

אדם הגיע לבית דין ואמר: "חברי, גול יהודי, ואני שלוחו. חברי רוצה להחזיר את הגולה אך אין בידו את כל הסכום כרגע. האם יורשו לו בית דין לשלם בתשלומים?" בית הדין בראשות הגה"צ רבי בן ציון אבא שאול זיע"א קראו לנגול ושאלוהו: "האם כבודו מסכים שחברו של פלוני ישלם לך את הגול בתשלומים?" ענה הנגול: "בשום פנים ואופן לא! לא מספיק שציער אותי רבות, גרם לי נזקים רבים ועוד רוצה לשלם בתשלומים?" ענה השליח: "חברי מצטער מאד על מעשהו, אך מה יעשה שנפשו חשקה לחזור למוטב ובכיסו אין פרוטה?"

שמע כך הרב בן ציון אבא שאול ואמר לשליח החבר: "נפשי חשקה כרגע בסיגריה כדי להבין את הדין לעומקו, אולי כבודו יוכל לקנות לי מהחנות למטה חפיסת סיגריות?" "בשמחה" ענה השליח ויצא מבית הדין. הדיינים סביב הרב אבא שאול נדהמו, הרי אסור לקבל טובה מבעל דין שמא יטה את הדין לזכותו. אך שתקו וחיכו למוצא פיו. פנה הרב לנגול ואמר לו: "אתה לא מבין מה קורה כאן? השליח הזה הוא הגולן בעצמו, ומפאת בושתו חושש הוא לומר שהוא הגולן". "כבוד הדיין", אמר הנגול, "האיש הזה ציער אותי כל-כך, הוא חייב לדעת זאת!" ענה לו הרב: "הרי כבר אמרת לו כמה הוא ציער

אותך! ועכשיו אני מבקש ממך למחול לו! הוא ביקש מחילה מעומק ליבו. ובקשר לכספר, מכיר אתה את 'תקנת השבים'? את התקנה הזו תקנו חכמים ומשמעותה - אם גולן חוזר בתשובה ורוצה להחזיר את גולתו, אין מקבלים ממנו את הגולה.

עתה כבודו שמע, אתה יכול לא לשמוע לתקנה הזו ולהתעקש עם הגולן על כספר, ואתה יכול לקבלה ולוותר על כספר". אמר הנגול לרב: "כבודו, סכום הכסף גדול מאד, איך אוותר על סכום כזה?" ענה לו הרב: "אדם המקיים את תקנותיהם של החכמים מביא על עצמו ברכה. אם תוותר על כספר אנו חברי בית הדין נברך אותך שבורא עולם ימלא את חסרונו". הסכים הנגול לדברי הרב.

בינתיים חזר הבחור עם חפיסת הסיגריות. רשות הדיבור נתנה לנגול שאמר: "אני מוחל בלב שלם לחברך על הצער שעברתי וכן על סכום הגזילה! הוא לא צריך לשלם לי שקל אחד!" כעבור כמה ימים התהלך הנגול ברחובות העיר, "היי אדוני" קרא לעברו המוכר בדוכן הפיס. "יש בידי כרטיס אחרון של הגרלת הפיס אולי תרצה לקנותו?" ניגש האיש לדוכן וקנה את הכרטיס. למחרת זכה בפרס הראשון.

תילולא דצדקיא

שבת קודש ט"ו מנ"א
הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים האלברשטאם מצאנו (תרט"ז)
הרה"ק רבי אשר (השני) מקארלין ב"ר אהרן מסטאלין (תרל"ג)
הרה"ק רבי יעקב מראדזין ב"ר מרדכי יוסף (תרל"ח)

יום ראשון ט"ז מנ"א
הרה"ק רבי מנחם מענדל מטארנא אב"ד סטריווב (תלמיד ה"חווה" - תקצ"א)

יום שני י"ז מנ"א
הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפיינטשוב ב"ר בנימין זאב יעקב (תקפ"ד)
הרה"ק רבי שמואל מאפטא (תלמיד ה"חווה") ב"ר נפתלי הירש (ת"ר)

יום שלישי י"ח מנ"א
הרה"ק רבי שלמה חנוך מראדומסק ב"ר יחזקאל (תש"ב)

יום רביעי י"ט מנ"א
הרה"ק מנחם נחום מבאיאן טשערנוביץ ב"ר יצחק (תרצ"ו)

יום חמישי כ' מנ"א
הרה"ק רבי אליעזר ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)

יום שישי כ"א מנ"א
הרה"ק רבי אלכסנדר מוידויטשוב ב"ר יצחק אייזיק (תקע"ח)
הרה"ק רבי צבי ב"ר יעקב יצחק ה"חווה" מלובלין (תקצ"א)
הרה"ק רבי אהרן מבעלזא ב"ר ישכר דוב (תשי"ז)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצוה הלכות

מאת הרה"ג נגליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
מח"ס "גם אני אודר" רמזים יוסף חרשים" על המצוות.

גלילת התורה (א)

א) הגולל ספר תורה יעמידנו כנגד התפר, כדי שאם יקרע, יקרע התפר. (שו"ע או"ח, סימן קמ"ז, סעיף ג')

ב) המנהג לקשור האבנט בתחילת שליש העליון של הספר תורה. (שערי חיים על שערי אפרים, שער י', ס"ק כ"א, דרכי חיים ושלום, אות רכ"ה, שו"ת בית אבי, ח"ד, סימן ט"ו, שו"ת דברי יציב, ח"א, סימן ע"ז)

ג) מי שנותנין לו ספר תורה להגביה ולגלול, ואי אפשר לו לעשות שתיהן, יגביה, ויתן לאחר לגלול, שהגבהה היא יותר מצוה מגלילה. (משנה ברורה, סימן קמ"ז, ס"ק י"ט)

לע"נ

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא
ב"ר ישכר דוב זיע"א
נלב"ע כ"א מנ"א תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת וְאֶתְחַנֵּן - כְּבוֹד הוֹרִים

"כְּבוֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ כְּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה'
(דברים ה, טו)

הרב שלום ארוש שליט"א כתב: "אלו הם דברים בדוקים ולא השערות! ההקפדות וחוסר השלום עם ההורים גורמים להרס החיים!".

הגאון רבי חיים פלאג'י זיע"א כתב (תוכחת חיים פרשת תולדות): "אבותינו סיפרו לנו וגם ראינו בעינינו. הרבה אנשים שהיו מכבדים את הוריהם כראוי וזכו לכבוד גדול ועושר ובנים ואריכות ימים ושנים".

"כל מי שלא נהג כשורה לכבד את הוריו כראוי, צרות רבות סבבו אותו ולא יצאו מן העולם עד שירדו מנכסיהם בעניות גדולה".

"ולא היתה להם הצלחה ופגעו בהם חולאים רבים. חלק מהם גם לא זכו לבנים ויצאו מן העולם הזה בפחי נפש בר מינן".

"אם תראה בני אדם שהקלו במצוות כיבוד הורים. השחיתו את דרכם והגיעו גם למצב שמכים את הוריהם ומקללים אותם ולמרות כל זאת הם שקטים ושאננים ולא לקו ביסורים ובעניות, דע לך בנאמנות גמורה, לסוף ימיו לא יצא נקי מהעונשים והיסורים הבאים עליו, ואם לא יתייסרו בעולם הזה יהיה עונשם כפל כפליים לעולם הבא".

התורה הקדושה מצווה אותנו בפרשת השבוע לכבד את ההורים. התורה מבטיחה לנו, שמי שיודע לדאוג להוריו יזכה לאריכות ימים. הוא יזכה לראות הרבה נחת בחייו.

רבינו יצחק אברבנאל כותב שמלבד ההבטחה הנזכרת, באה התורה לומר ליהודי, שכדאי לו מאוד לכבד את ההורים.

הסיבה לך כי יום אחד גם אתה "יֵאָרְכֶן יְמֶיךָ" (דברים ה, טו). יום אחד גם אתה תהיה אבא לילדים. יום יבוא וגם אתה תצטרך את אתה תכבד את הוריק, גם בניך בבוא היום יכבדו אותך.

מִרְן הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים קֵנִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א כֵּתַב בְּסִפְרוֹ 'אוֹרְחוֹת יוֹשֵׁר': יֵשׁ הַרְבֵּה עוֹוֹנוֹת וּמִצְווֹת שֶׁחֲשַׁבּוֹן הַגְּמוּלָה וְהַפִּירְעוֹן שֶׁלָּהֶם נִדְחָה לְעוֹלָם הַבָּא.

אך מצוות כיבוד אב ואם, היא מהדברים שאינם סובלים דיחוי. הקב"ה נפנה אליהם כאן בעולם הזה!

מִרְן הַחֲזוֹן אִי"ש זצ"ל אָמַר: "דַּעוּ לָכֶם, לְכֹל מַדְרַגָּה שֶׁהִגַּעְתִּי וְכֹל מִידָה נְכוֹנָה שִׁישׁ בִּי, הַכֹּל בְּזָכוֹת מִצְווֹת כִּיבוֹד הוֹרִים". ('מעשה איש' ח"ד עמוד קצח).

הרבה אנשים יש להם סבל, בגלל שיש להם ניתוק כלשהוא מההורים. לפעמים יש להם הקפדה על האב או על האם. כל שכן אם יש להם חלילה כעס ומריבה. הם לא יודעים כי זה הגורם העיקרי והמרכזי שסוגר להם את צינור השפע.

הצלחה בגור"ר
יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה
אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא
גלית בת מסודי אליהו דריר בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה
מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל מיכאל יהודה בן מרים בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט יהודה לייב בן אסתר מלכה נעימה בת שרה יהודית אסתר רפאל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

צאת לכת

ע"פ	כנסת לכת	צאת לכת	יבין תש
י"ט	19:07	20:18	21:12
ת"א	19:25	20:16	21:09
מ"ט	19:28	20:19	21:12
כ"ב	19:25	20:16	21:09

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

שׂוֹאֵל וּמְשִׁיב בַּהֲלָכָה - שַׁבַּת - מִבְּשֵׁל - חֵלֶק א'

מה דין מאכל שבושל בשבת בשוגג או במזיד? מה דין הכלים?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: !

המבשל בשבת במזיד - המאכל נאסר עליו לעולם, ולאחרים מותר במוצאי שבת מיד. **מקורות:** שו"ע (סימן שיח ס"א).

אדם שבישל בשבת בשוגג בגלל שטעה בדין או שכח ששבת, אסור לו ולאחרים לאכול את מה שבישל עד מוצאי שבת. **מקורות:** שו"ע (שם), משנה ברורה (סק"ו). מסעדה שבישלו בה לפני צאת שבת, והוא הדין לבית מלון שעברו ובישלו בשביל אורחי המלון, אין להתיר את המאכל אפילו בצאת שבת, והמאכל אסור לעולם. כמו-כן בשו"ת 'כתב סופר' (חאו"ח סימן נ), ו"כפ" בשו"ת 'אור לציון' ח"ב (פ"ל אות א).

בישל בשבת במזיד לאדם בריא, מעיקר הדין הכלים לא נאסרו לא למבשל עצמו ולא לאחרים, ואינם צריכים הכשרה. המחמיר להגעיל כלים אלו, תבוא עליו ברכה. **מקורות:** הראש"ל הגר"ע יוסף בספרו 'ליות חן' (סימן מב) בשם רבותינו האחרונים. ע"ע בספרו 'הליכות עולם' ח"ד (עמוד לח). אולם הרב 'משנה ברורה' (סימן שיח סק"ד) הביא דברי המג"א שדייק מדברי הרשב"א בתשובה לאסור את הכלים מעיקר הדין עבור עצמו, מפני שהוא בלוע מדבר האסור לו. אם מבשל עבור חולה הכלי לא נאסר. הגר"נ קרליץ כתב בספר 'חוט שני' (ח"ב פכ"ב סק"א אות ח) שיש להחמיר אפילו אם עברו עשרים וארבע שעות על הכלי, שאינו בן יומו.

הַכָּרַת הַטּוֹב

עד כמה הכרת הטוב של רבותינו נמצאת בראש מעיינים, זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא. גם לאחר שנים רבות, הם לא שוכחים טובה שנעשתה עימם ומרגישים כי הם חייבים לאותו אדם את הכרת הטוב.

הגאון רבי משה אליהו שוורץ סיפר: קרוב משפחתי הגיע לארץ ישראל מאמריקה, לפני מספר שנים. הוא ביקש להיכנס לביתו של רבינו מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך צ"ל להקדים לו שלום. בתקופה זו רבינו היה חלש מאוד. חוץ מבני ביתו והמקורבים ביותר, לא התאפשר לאנשים להיכנס אל הקודש פנימה.

כאשר הצדיק שמע את שמו של אותו יהודי, שחפץ לבקר אותו, יצא מגדרו וציווה להכניס אותו מיד. הוא נכנס ומיד התחיל להרצות בפני ראש הישיבה מערכת שלמה של חידושי תורה על מסכת יבמות. הגאון, למרות חולשתו הגדולה, נענה לדברי אורחו בשמחה עצומה. רבינו קם בעצמו לארון הספרים כדי להביא רמב"ם, שאל ותרגם, ונכנס עימו לעומק הסוגיה.

לאחר שהאורח עזב את הבית, בני המשפחה שאלו: "על מה ולמה חרד ראש הישיבה את כל החרדה הזאת? מדוע יצא מגדרו לקבל את האורח האלמוני, למרות שאינו מרגיש טוב?", מרן הרב שך השיב: "לפני שישים שנה... כשעברתי בדרכי בעיירה מסוימת בליטא, ישנתי לילה אחד אצל אביו של אדם זה. לכן אני חייב לו הכרת הטוב. עתה הזדמנה לי האפשרות להשיב משהו על הטובה ההיא..."

זְכוֹרֵן הָעֶבֶר

משפחה בירושלים ישבה שבעה על פטירת אביהם. יום אחד נפתחה הדלת, והנוכחים נדהמו לראות את מרן הגאון הרב יוסף שלום אלישיב צ"ל מגיע לנחם אותם. בני המשפחה לא ידעו שהיה קשר כלשהו בין אביהם למרן. לכן התפלאו מאוד, מדוע הצדיק, שהיה אז בשנתו התשעים, טרח לבוא לנחם אותם.

אחרי שמרן יצא מהבית, אחד מבני המשפחה יצר קשר עם נכדו של הצדיק. הוא ביקש ממנו שיפתור לו את פשר התעלומה. לאחר מספר ימים, הנכד סיפר: "כשסבי הגר"ש, היה מאורס עם הרבנית, בתו של הצדיק רבי אריה לוי צ"ל, הוא חשש שמכיוון שאינו לומד בישיבה כמקובל עם בחורים אחרים, לא יהיה מי שיבוא לרקוד בחתונתו ולשמוח איתו ביום שמחת ליבו. לכן הוא פנה לבחורים, שהכיר מיישיבת חברון ולמד איתם פעמים אחדות. הוא ביקש מהם שיואילו בטובם להשתתף בחתונתו. כמובן, הם שמחו להשתתף בחתונה והאווירה היתה שמחה ונפלאה".

"אתמול", הנכד המשיך לספר, "סבא ראה מודעת אבל על פטירת אביכם. הוא נזכר כי הנפטר היה אחד מהבחורים, שהגיע להשתתף בחתונתו. כדי להביע הכרת טובה ותודה על כך, טרח ובא במיוחד, למרות זקנותו המופלגת, לנחם אתכם. למרות שעברו כבר כשבעים שנה מאז חתונתו." (מעובד מתוך 'בהיכלם')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084
כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב שמשון ורטהיימר זצ"ל

הגאון ר' שמשון ורטהיימר זצ"ל - נולד בוורמס ב-י"ד אדר א' ה'ת"ח (1658). בצעירותו למד בישיבה בוורמס וכן בישיבה בפרנקפורט. בשנת ה'תמ"ה (1685) הגיע לוינה ושימש כגזבר של קיסר אוסטריה, לאופולד הראשון. הוא נחשב ליהודי העשיר ביותר באוסטריה בתקופתו. הוא ניצל את מעמדו לשתדלנות עבור יהודי וינה בפרט ואוסטריה בכלל.

תרם מכספו לקהילות יהודיות במצוקה, פדיון שבויים וצדקה. קהילות רבות הכתירו אותו כאב"ד בהן: ניקלשבורג, אייזנשטט, וורמס, פראג, קראקא, וקהילות נוספות בליטא. חלק מהקהילות עשו זאת לשם כבוד, וחלקן מינו אותו בפועל ושלחו אליו כתב רבנות. אך הוא לא כיהן בהן כרב. הוכתר גם כרב המדינה של מורביה והונגריה. שימש כמנהיגה הרוחני של קהילת יהודי וינה.

בנסיעותיו למען הקיסר, לקח איתו במרכבה את כרכי התלמוד הבבלי וספרי פוסקים. היה לומד בדרכים וכותב את תשובותיו בהלכה. בהמשך שימש גם כגזבר של הקיסרים יוזף הראשון, קרל השישי וכן שימש כנציג דיפלומטי שלהם. מנע את גירוש יהודי רוטנבורג על ידי תשלום כופר גדול לקופת המדינה. שאלות רבות בהלכה הגיעו אליו ואל ביה"ד הרבני בראשותו, שבו שימשו הדיינים הגאונים: ר' יעקב אליעזר בראונשווייג, ר' שמעון בן יהודה לייב יאליש מקרקוב ור' אלכסנדר בן מנחם הלוי מפרוסניץ. רבי יאיר חיים בכרך (בעל 'חוות יאיר') כתב עליו: "**מימות רב אשי לא נמצא דוגמתו, תורה וגדולה במקום אחד**". נפטר ב-י"ז אב ה'תפ"ד (1724). ציונו בבית העלמין העתיק של וינה. חי כ-66 שנים.

אביו: ר' יוסף אופנהיימר. **אשתו:** מרת מירל שיף ורומיקה פרומט ברילין (בת ר' יצחק ומרת שרלה. ר' יצחק שימש כאב"ד בהמלבורג ובמנהיים והסבא של שרלה היה ר' שמשון וולף אופנהיים, מנכבדי קהילת וורמס). **מרבתי:** ר' אהרן תאומים, ר' נפתלי כ"ץ. **ילדיו:** ר' שמעון וולף (התפרסם הוא גם כשתדלן ומקורב למלכות), ר' יהודה לייב, ר' יוסף, מרת טלצא, מרת פרדקן ליבמאן, מרת אווה, מרת חנה, מרת שרה. **חתניו:** ר' יששכר בעריש, ר' יוסף אופנהיים (אב"ד האלישו). נישא למרת טלצא), ר' משה (אב"ד במברג, ראש ישיבה בקלויז' בפרנקפורט, ורבה של רוזנות הסן-דרמשטדט).

שמו של רבינו, בחר תלמידי הישיבה בוינה, נודע למרחקים. למרות שבא מבית עני, עשירים רבים חשקו בו לחתן. התבלט מנעוריו כתלמיד חכם בעל שיעור קומה ומידות נאצלות. בסופו של דבר, זכה בו ר' שמשון מנכבדי המלבורג עבור נכדתו.

הוא פנה אל רבו וביקש לשדך את תלמידו האהוב לנכדתו. "אתן ככל שיורה הרב", התחייב. "אני עשיר ובעל יכולת". הברכה ניתנה, והשידוך יצא אל הפועל. הבשורה על השידוך של החתן העילוי היתה לשיחת היום באזור. הידיעה הגיעה גם לאוזניו של ראש הקהל בוינה, וזה חש צביטת אכזבה. גם הוא השתוקק לקחת את ר' שמשון לחתן, אך החמיץ את המועד.

הכנות לחתונה התחילו, ואז אירע אסון כבד. שריפה גדולה פרצה בעיר. הלהבות התפשטו במהירות מבית לבית. כשהושגה שליטה על האש, התבררו ממדי האסון: הדליקה גבתה קורבנות רבים, ורכוש רב עלה בלהבות. בין האודים נמצאו גופותיהם של החותן והחותנת העתידיים. ר' שמשון היה מוכה הלב וצער. ככל שניסה לברר את שלומה של כלתו, לא הצליח להשיג מידע. היא נעלמה. היא לא נמצאה בין הנספים או הפצועים. ההערכה היתה, שגם היא קיפחה את חייה. הוא החליט שהוא לא ינוח ולא ישקוט, עד שימצא את כלתו. כל עוד לא ידע בבירור שגם היא נהרגה, לא יקבל שום הצעת שידוכים. הימים חלפו. אט-אט התחיל הספק לכרסם בליבו. באותה עת התחיל ראש הקהל של וינה ללחוץ עליו לשאת את בתו. "היא ברוכת מעלות", ניסה לשכנעו, "גם אני התברכתי בעושר רב ואוכל לפרנס אותך ברוחב יד. ולגבי כללתך שנעלמה – אם יתרחש נס והיא תופיע פתאום, אפצה אותה בסכום גדול, כדי לפייסה".

אלא שר' שמשון עמד בסירובו. ראש הקהל לא ויתר. הוא פנה אל רבו, וביקשו ממנו להורות לתלמידו להינשא ולהקים משפחה. אחרי השיחה עם רבו, לא היה יכול למאן עוד. "אני מסכים", אמר לרב בלב כבד, "אולם אני מבקש להציב תנאי לפני המחנות: החתונה תתקיים בעוד חצי שנה. עד אז, המחנות מתחייב לערוך בכל שבוע סעודה עבור עניים נודדים. עליו לפרסם את הסעודות האלה באזור. אני אשרת בעצמי את האורחים ואגיש להם את מנתם". המחנות הביע מיד את הסכמתו למהלך, והצדדים הכריזו על השידוך. החותן התחיל לממש את התחייבותו וערך סעודות כיד המלך. השמועה עשתה לה כנפיים. עניים רבים נהרו לוינה כדי לסעוד את נפשם בארוחה טובה.

פעם אחת הבחין אחד הסועדים באישה צעירה, שיושבת בפינת האולם וממררת בכי. לאחר ששאל אותה מדוע היא בוכה, השיבה: "כיצד לא אבכה בשעה שלוקחים ממני את חתני!". דברי האישה התגלגלו מפה לאוזן עד שהגיעו לר' שמשון. הוא ביקש לראות את האישה הבוכיה וזיהה שהיא כלתו הנעלמת. מיד ניגש אל המחנות ואמר לו: "צר לי, עלינו לבטל את השידוך. מצאתי את כלתי הראשונה". המחנות נדהם מההתפתחות הפתאומית, ומגדלות נפשו של ר' שמשון שמוכן לוותר על חיי שפע נטולי דאגה ולשאת כלה יתומה ועניה.

בהתייעצות עם רעייתו החליטו לשאת בהוצאות חתונתם של ר' שמשון וכלתו הראשונה. הסיפור המרגש התפרסם בעיר במהירות. הכל שחו באישיותו האצילית של ר' שמשון, שויתר על חיי עושר ורווחה כדי לשמור על נאמנותו לכלתו הראשונה. אפילו לחצר קיסר אוסטריה, לאופולד הראשון, הסיפור הגיע. הוא ביקש לתהות על קנקנו של האיש. "מנין באה מידת הנאמנות הזאת?", ביקש לדעת.

רבינו השיב בפשטות: "אם אדם חדל להיות נאמן, הוא חדל להיות אדם!". התשובה כבשה את לב הקיסר, והוא אמר: "אני זקוק לאדם נאמן כמוך". הוא מינה אותו לגזבר המלכות. מעתה נדדמנו על שולחנו תורה וגדולה כאחד. הוא שימש כראש הרבנים באוסטריה, מורביה ובוהמיה. העושר והחכמה לא פסקו גם מבניו אחריו. יצאו ממנו דורות של תלמידי חכמים, ובהם גדולי ישראל מפורסמים. גם משפחת היילפרין המיוחסת מוצאה ממנו. (ע"פ 'עלי זיכרון', מעדות ר' ישכר-שלמה טייטל הי"ד, מבוססת על ארכיון הקהילה היהודית בוינה)

חובת ההודאה

ויש סיכוי, אפילו שיהיה הקלוש ביותר, שהוא יכול להיושע. הוא נכנס אל הרה"ק מגור זיע"א. הוא פרק שם את מעמסת ליבו על שלל צרותיו. הצדיק שמע את דבריו במשך דקות אחדות. לאחר מכן שאל אותו:

"האם כבר הודית לה' יתברך על כל החסד אשר גמל איתך עד עתה?!". הוא לא אפשר למיודענו לומר דבר, אלא הפטיר ואמר: "משך זמן ההודאה יהיה שישים אחוזים, ולאחר מכן זמן הבקשה יהיה ארבעים אחוזים".

היהודי הבין, שהרבי סיים את דבריו. לכן הוא עזב את החדר, וחזר לקרובו לספר לו על התשובה התמוהה של הצדיק.

קרובו אמר לו: "נו, הרי יש לך הרבה דברים להודות עליהם לבוראך. ראה כמה טובות גמל איתנו בורא העולם. אם כן הודה לו, ובעז"ה יתברך לעד ולעולמי עולמים תיושע!".

האיש שמע לקול הרבי והתחיל לעשות חשבון נפש ולהודות ולהלל לשמו הגדול. הוא ב"ה בריא. כמה אנשים הוא מכיר שהם חולים ואינם מתפקדים?

הוא זכה להתחתן וגם זכה לילדים. כמה אנשים הוא מכיר שלא זכו למצוא את זיווגם? אלו שכן זכו להינשא כמה מתוכם עדיין לא זכו לילדים? כמה פעמים הוא מתבקש להתפלל עבור אלו שלא זכו לילדים?

ב"ה ילדיו הם בריאים. כמה אנשים הוא מכיר שילדיהם חולים? הוא זכה להימנות עם לומדי התורה הקדושה ואת זמנו הוא מקדיש ללימוד התורה. כמה אנשים הוא מכיר שמבזבזים את ימיהם להבל ולריק?

כך ישב והודה לבורא עולם על כל החסד שהשפיע עליו עד היום הזה. כל יום הודה לה' יתברך. לאחר מכן ביקש שמי שהשפיע וריחם ועזר עד כה, ימשיך לעזור ולפתור את הבעיות שהוא נתון בהם.

תוך חודשיים הבת המבוגרת התחתנה. תוך מחצית השנה כולם נושעו: שלושה מילדיו התחתנו בפרק הזמן הזה ושני ילדים התארסו.

תוך כדי כך אימו של החברותא נפטרה. צאצאיה גילו שהשאירה להם סכום כסף גדול. החברותא שילם את חובותיו על ידי הירושה שקיבל והבנק השאיר את הדירה בידיו של מיודענו.

הוא חישב ומצא שבאמירת ההלל אומרים הודו לה' שישה פעמים (בפסוק האחרון כופלים את הודו לה') ואנא ה' אומרים ארבע פעמים! מכאן ראייה שיש להודות שישים אחוזים ולבקש ארבעים אחוזים.

המשפיע הגה"צ הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א סיפר: מעשה שהיה בימי הרה"ק האדמו"ר הרב ישראל אלטר מגור (ה'בית ישראל' זיע"א).

בביתו של יהודי ישבו חמישה ילדים מעל גיל עשרים, שעדיין לא מצאו את זיווגם. הגדולה שבהם כבר היתה כבת עשרים ושמונה. האבא היה שבור ורצוץ מכך.

בנוסף לכך, החברותא שלו אירס את אחד מילדיו. בלית ברירה הוא היה מוכרח ללוות כספים מהבנק. מכיוון שלא היו לו ערבויות, ביקש את עזרת מיודענו. הוא הסכים בסוף לשמש ערב. לצורך זאת הוא היה צריך למשכן את ביתו.

החברותא שילם בהתחלה את חובו מדי חודש בחודשו. הוא היה לוה מגמ"ח אחד ומשלם, לוה מאנשים ומשלם עבור חודש נוסף.

אלא שעם הזמן כבר לא מצא ממי יוכל עוד ללוות ונאלץ להפסיק את תשלומי חובו. הבנק פנה למיודענו הערב. מכיוון שגם הוא לא היה יכול לשלם במקום החברותא, והבנק רצה לגבות את חובו, לפיכך העמיד את דירתו למכירה למרבה במחיר...

מעתה ליבו נשבר לרסיסים. לא מספיק שבביתו יש חמישה מעוכבי שידוך, עתה נחתה עליו גם 'המכה', שבעוד פרק זמן לא ארוך ישארו הוא ומשפחתו ללא קורת גג. לאן ילך ומה יעשה?

חלפו מספר ימים ומיודענו השתתף בשמחת נישואין בבית ידידו בעיה"ק ירושלים. קרוב משפחה פגש בו בחתונה. הוא ראה שפניו עצובות.

הוא שאל אותו: "מדוע אתה עצוב?". בהתחלה מיודענו סירב לספר. "וכי מה הוא יכול להועיל לי?", חשב לעצמו. אבל קרוב המשפחה לא הרפה.

"אנא ספר לי מה עובר עליך. דאגה בלב איש-ישיחנה! ודרשו רבותינו ישיחה לאחרים". לאחר הפצרות חוזרות ונשנות סיפר לו מיודענו מה שעובר. כיצד ליבו מתמוסס בכל עת שנכנס לביתו ורואה את ילדיו מעוכבי שידוך, וכן מה שקורה לו בגלל שהוא ערב לחברותא.

קרובו אמר לו: הנה כאן בירושלים יושב האדמו"ר הרב ישראל אלטר מגור, ה'בית ישראל'. גש אליו והזכר את עצמך לפניו ובוודאי תיושע".

מיודענו סירב לשמוע לדברי המקורב מכיוון שאינו נמנה על עדת החסידים כלל וכלל. קרובו המשיך ולא ויתר, עד שטען מולו: "הרי אתה נמצא לטענתך במצב ביש. מה תפסיד אם תיכנס אליו?"

מול טענה כזו הוא כבר לא יכול היה לסרב. המצב בכי רע,

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב יצחק בן שושנה ז"ל	הרב יצחק בן ברקוביץ ז"ל
פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	עמירם בן דבורה ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סילים בן פרחת ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	עמירם בן דבורה ז"ל	יצחק בן ברקוביץ ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סילים בן פרחת ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	עמירם בן דבורה ז"ל	יצחק בן ברקוביץ ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סילים בן פרחת ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	עמירם בן דבורה ז"ל	יצחק בן ברקוביץ ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סילים בן פרחת ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב שמואל בן רבקה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דוד בר חסיה ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	דוד יצחק בן פרחת ז"ל	גורג'יה בת נעימה ע"ה	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	עמירם בן דבורה ז"ל	יצחק בן ברקוביץ ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סילים בן פרחת ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	עמירם בן דבורה ז"ל	יצחק בן ברקוביץ ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דב בן יצחק ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	סילים בן פרחת ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	אברהם בן טובה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ואתחנן (נחמו)

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ואתחנן

- א ..... שבת נחמו - בת קול יוצאת וקוראת להתנחם
- ב ..... זאת נחמתי - בידיעה שהוא אלוקינו הוא אבינו
- ה ..... אלוקים קרובים - בכל קראנו, כל אדם ובכל זמן
- ה ..... ובקשתם משם - אף ממקומו המרוחק ימצא את ה'
- ט ..... שמור את נפשך - זהירות יתירה בהתרחקות מן הרע
- י ..... חנוך לנער - כמה יסודות בדרכי החינוך
- יד ..... חיים כולכם - דבקות בה' על ידי אהבת ישראל
- טו ..... חמשה עשר באב - חיזוק לימוד התורה והתחלת ההכנה לשנה הבעל"ט

פרשת ואתחנן

נשמעת במרומים 'נחמו נחמו עמי', והקב"ה מעביר רוח של נחומים לעמו ולבניו אהוביו, מנחם אותם ומחזק ליבם, והרופא לשבורי לב מחבש לעצבון ליבנו (עי' עי' אפרים נחמו תרפ"ג).

ולא עוד, אלא שהקב"ה קורא אלינו 'נחמו נחמו עמי' - אבקש ממכם כי 'תתנחמו' ותתחזקו. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (מכתב כו) שאם אכן 'נחמו נחמו עמי' - אז 'יאמר אלוקיכם', שאם יהודי מתנחם ומקבל את הדין באהבה ביודעו שזה מגזירת מקום לעומתו עונה הקב"ה אני אלוקי של זה.

שבת נחמו - בת קול יוצאת וקוראת להתנחם בהפטרדה (ישעי' מ א), 'נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם', איתא במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה תמה) בזה"ל, 'יאמר אלוקיכם' - רבי חנינא בר פפא אמר, אמרו ישראל לישעיה, ישעיה רבינו תאמר שלא באת לנחם אלא לאותו הדור שחרב בית המקדש בימיו, אמר להם, לכל הדורות באתי לנחם, 'אמר' אלוקיכם אין כתיב כאן אלא 'יאמר' אלוקיכם, עכ"ל. וביאור הדברים, כי בכל שנה ושנה כעבור ימי 'בין המצרים' ותקופת האבל על חורבן ביהמ"ק ועל גלות ישראל 'בת קול'

א. כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (מסעי ד"ה והיה מדי, וע"ע בהגהות שו"ע או"ח סי' תקנ"א) בשם ה'ירושלמי' (סוף תענית) דאחר ט' באב מתחיל חודש אחר, ובוה פירש את הפסוק (ישעיה סו כג) 'והיה מידי חודש בחדשו', פירוש שמתחדש חודש בתוך חודש. ונראה לי, דמשום הכי נוהגין לקרוא לחודש שנתחדש אחר ט' באב חודש 'מנחם', וזה הפירוש חודש בחדשו, היינו שעד ט' לחודש הוא החודש הראשון ונקרא 'אב', ואחר כך בא החודש השני שנקרא 'מנחם', וזה גם פירוש 'ומידי שבת בשבתו' שקאי על שבת נחמו, שאז יבוא כל בשר להשתחוות בהר בית ה' (ואכן, בתשובות חת"ס יש תשובות המצוינות לתאריך 'חודש מנחם'. כתשובה ד' בחלק או"ח, ועוד הרבה מתשובותיו).

ב. איתא בספר 'מנהג טוב' (יו"ל שנת תרפ"ט מתוך כת"י עתיק של חכם אחד מחסידי איטליא) שמנהג טוב שלא להסתפר עד ערב שבת 'נחמו', וכבוא ערב שבת נחמו חייב לספר עצמו, לשמח גופו, ולקבל השבת בשמחה ובטוב לבב, ויתנחם בנחמות מרובות, וה' ינחמו בנחמת ציון עיר שלם.

כיו"ב כתב המהרי"ל זי"ע (סדר תפילת ט' באב אות כז), כי שבת נחמו הוא השבת הסמוך אחר תשעה באב, וישמחו כל העם ויבטחו בנחמת הגואל. וכן כתב כבר ה'ריטב"א' (תענית כו:) על המשנה בתענית (שם) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב', ומפני זה נהגו לעשות סעודה בשבת שלאחר תשעה באב. וכך כתב בספר 'בן שועיב' (לתלמיד הרשב"א) פר' ואתחנן, שמצווה לעשותו כיום טוב (הובא ביוסף אומץ תתעד).

ג. דבר נפלא רמז מו"ח כ"ק אדמו"ר מזוטשקא זצוקללה"ה בפסוק (ישעיה א א) 'חזון ישעיהו בן אמוץ', חזון מלשון ראייה, הרוצה לחזות ולראות ישעיהו ב'ישועתו', יזכה לכך ע"י בן אמוץ - ע"י ההתאמצות וההתחזקות יראה בישועתו השלימה.

ד. מעשה באחד שנכנס אל הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע ותינה בפניו מצבו השפל והירוד ברוחניות עד שכבר היו 'יבש לגמרי' מבלי לחלוחית דקדושה, נענה לו הרה"ק, אם היה למולך גוי כשחרב בידו ומכריח אותך לעבור על ג' החמורות וכי היית נכנע לו... ח"ו, השיב האיש, המשיך הרה"ק ואמר, וכל כך למה, מפני שנאמר 'ובכל נפשך', ודרשו חז"ל אפילו נוטל את נפשך, א"כ, גם הנאמר בכתוב לפניו - בכל לבבך תקיים 'אפילו נוטל את לבבך' - כשרחק לבך מכל זאת, כי מחובתו של כל יהודי, לעבוד את בוראו ית' אפילו כשהוא נוטל את לבבו, שהרי זה חיוב גמור כאותו חיוב למסור את הנפש על ג' חמורות. ומעתה אף אנן נעני ונאמר על משקל דבריו הק', שכשם שכל אחד מוסר את נפשו שלא לעבור את ג' החמורות כך צריך למסור נפשו לקבל באהבה וברצון הנהגת הבורא ית"ש עמו.

ה. מאמר נורא אמר הרה"ק רבי הירש מרימנוב זי"ע, בעת אשר בתו שכבה על ערש דווי ובאו להודיע לו שהיא עומדת בשערי גסיסה רח"ל, כתיב בריש פרשתן (ג כג-כד) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, ה' אלוקים וגו', שהכוונה היא ואתחנן אל ה' כל ימי חיי אשר גם בעת ההיא - מלשון 'בעתה' ופחד, בשעה שתבוא עלי הצרה אזי אזכה לאמר ה' אלוקים, ר"ל, להאמין כי הכל הוא מיד ה' אלוקינו אבינו אב הרחמן ולטובתנו.

זאת נחמתי – בידיעה שהוא אלוקינו הוא אבינו אלוקיכם, כי כמה יתנחמו עם בני ישראל - בזה גופא הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תנ"ו ד"ה בפרשת) מבאר שה' הוא אלוקיהם, כלומר, בידיעתם' שהנהגת עולם במאמר הנבואה 'נחמו נחמו עמי' יאמר ומלואו אך ורק בידו היא, ובכלל זה גם כל הצרות

ו. ודע, שאין להסתפק בידיעה של 'יודעת היום' (ד לט) אלא העיקר אלא כמו שנאמר בהמשך הכתוב 'והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד', על כן יאמרו המושלים (הובא בפניני יוסף עמ' 1), מעשה באיש כפרי נבער מדעת, שכל שיחו וארחות חייו נסובו אודות פרות ותרנגולים וכיו"ב... ואף לא ידע קרוא וכתוב, וכמנהג הימים ההם בדורות שעברו - שכר הכפרי איש יודע ספר שישב בביתו וילמד עם ילדיו ללמוד ולהתפלל למען יהיו יהודים כשרים, ובכל עת שהיה מגיע אליו אגרת על 'עסקיו' או מבני משפחתו שגרו בריחוק מקום היה מזעיק את המלמד שיקרא את המכתב ו'יגלה' לו את הכתוב בו. ויהי היום, אין ויהי אלא לשון צער, אביו של אותו כפרי נפטר לבית עולמו, ושלחו אגרת לבנו להודיע לו, וכשהגיע המכתב אל הכפרי קרא למלמד, הלה עיין בתוכנו והחל להקריא מילה במילה כשהוא מספר לו בשוויון נפש וברוגע על פטירת האב, ומיד כששמע הכפרי את הבשורה המרה אחזתו חולשה והתעלף מרוב הים וצער.

ועתה הבה ונתבונן, מדוע המלמד נשאר בשלוותו ולא השפיעה הבשורה הרעה על רוחו כלל, ואילו הכפרי התעלף בו ברגע, ולכאורה ה'תמיהה' תגדל ביותר, שהרי המלמד היה איש משכיל עשרת מונים מהכפרי, ואף ידע לפניו ממינת האב, ובכל זאת לא 'הזיז' אצלו כלום. אך באמת קושיא מעיקרא ליתא, כי המלמד ידע מה שאירע, אך מאחר שאינו מכיר את האב, ואין לו שום שייכות וקשר עמו אזי ממילא לא הרגיש מאומה בסיפור הדברים, ומה אכפת לו מאותו 'פלוגי' שמת... אכן הכפרי שמע שאביו נפטר לבית עולמו, ופשיטא שבשורה קשה זו טלטלה את כל ליבו ונפשו, עד שלא החזיק מעמד.

וכלפי מה הדברים אמורים, כי הכל יודעים שהקב"ה הוא בורא העולם ומנהיג לכל הברואים, אך אין די בידיעה זו אלא צריך לחיות את האמונה, וכדכתיב (הבקוק ב ד) 'צדיק באמונתו יחיה' - שאין האמונה אצלו כידיעה חיצונית אלא 'רואה' שיש מנהיג לבירה, והאמונה הטהורה היא אצלו דבר חי שיש בה ממש.

שמעו נא רבותי למעשה שלא היה ולא נברא, באחת המדינות פרצה מחלוקת, מכל צד במחלוקת יצאה קבוצת אנשים להילחם ביריביהם, עד שמאחת הקבוצות עמד איש והרג ברציחה את אחד הנלחמים, ותרב בבית היריבים תאניה ואניה, מיהרו הללו וקראו את הרוצח למשפט, בהגיע היום המיועד עמדו התובעים והנתבע גם סנגור וקטגור בבית המשפט, ראשונה שאל השופט את התובע - מה בפך, ויען איש זה פלוני בן פלוני רצח אחד מחברנו, והקטגור הוסיף כי בידו הוכחות ברורות לכך, א. כי הלה ברח מהמקום מיד כשפרחה נשמת הנרצח. ב. כי אלו השנים עדי ראיה שהוא רצחו נפש. ויפן השופט אל הסנגור, מה תענה לנוכח הוכחות ברורות אלו, ענה הסנגור, אכן, ראיות ברורות יש בידם, אבל זאת אומר למע"כ כשהוא מראה על אחד משערי האולם, בעוד כחמש דקות יכנס דרך שער זה הרוצח האמיתי... והיו עיני כל הקהל נשואות אל השער - גם עיני השופט והעדים וכו' כולם עמדו והביטו בכליון עיניים לצד השער, אלא שכבר עברו חמש דק' גם שש ושבע אף עשר דק' ולא עבר איש את מפתן השער... מכיוון שכן, ענה השופט, מדוע תדבר סרה בעדים, סתם משטה הייתה בנו, ובוודאי אלו העדים העידו נכונה וזה האיש הרוצח... ענה הסנגור ואמר, הנה הוכחה בידי שהעדים אינם עידי אמת, והראיה שבשעה שכל הקהל עמדו נכוחים והביטו על השער לראות מי האיש אשר יכנס בו כעבור חמש דק' אזי גם העדים היו בכלל ואף הם הביטו והתבוננו בנעשה בשער, הגידה נא לי, אם היו אלו העדים בטוחים בתכלית שזה העומד לפנייהם הוא הרוצח וכי היו מביטים על השער... וכי היו מניידים עפעפיהם לצד השער... אלא ע"כ, שאף הם מסופקים... אמר לו השופט, מינייה וביה, כי הרוצח עצמו לא הביט אפילו פעם אחת לצד השער כי הוא יודע ובטוח שהוא הוא הרוצח.

אף אנו נאמר, עומד לו היהודי וזועק בתפילתו ה' אלוקינו ה' אחד, ולא עוד אלא שהוא מאריך ב'אחד', והנה אך גמר תפילתו יצא אדם לפעלו ומביט הנה והנה לארבעה רוחות השמים לדעת מאין תבוא פרנסתו - מה לך כי תביט, הרי זעקת ה' אחד ורק אליו עליך להביט, אלא וודאי כי אינך בטוח דייך... מה לך כי תביט הנה והנה מי הזיק אותך, ומי דיבר עליך וכו' כיו"ב, אם הנך בטוח בכל לב ונפש שה' אחד, לא תביט על איש רק על הקב"ה בכל עת ובכל שעה.

באר הפרשה - פרשת ואהחנן

והגלויות מאתו לברו הם באים'. אמנם הוסיף הנביא האמונה שהכל לטובה - שפעמים הקב"ה מגלה את לכפול בלשונו ולומר 'נחמו נחמו', כי מלבד שעצם הידיעה שהכל הוא מ'אלוקים' מביאה צרי ומרפא לנפש האדם, עוד נוסף בו עניין לנחם שבורי לב ע"י

ז. והנה לכאורה מה מקום ל'נחמה' זו, וכי כבר נבנה המקדש... מה נשתנו ימים אלו מימי בין המצרים ותשעה באב, הן אמש ישבנו גם בכינו ועתה במה נתנחם. אכן זאת נחמתנו בעניינו כי 'יאמר אלוקים' - כאשר מתברר ומתגלה לנו שחורבן בית מקדשנו היה על ידי 'אלוקים', ובוודאי כוונתו להיטיב לנו בזה, מלבד זאת שבזה נתגלה עצם קרבתנו אליו, שהרי לא יכה איש את ה'זר' שאיננו מכירו. וכך הוא בכל 'חורבן' פרטי אשר בא על האדם, יתנחם ב'ידיעה' שכל העובר עליו הוא מידי הקב"ה, בחשבון מדוקדק.

משלו משל, לילד שלקחו אותו הוריו לטייל בהרים גבוהים, שם מצאו 'רכבת הרים', העולה 'עד לשמים'... במהירות גדולה ומשם חוזרת ויורדת לארץ, אמנם הילד התיירא מאוד שמא 'יעוף' מרוב מהירות או שמא יפול מלמעלה למטה ויתרסקו עצמותיו, וככל שניסו להרגיע אותו שלא יקרה לו מאומה, וראיה לדבר שהרי כבר אלפי אלפי ילדים 'נסעו' ברכבת זו וישבו בשלום. עדיין שרוי היה הילד בפחדים נוראים. והדבר היחידי אשר ירגיע אותו, ואף יהיה מוכן לעלות אל הרכבת הוא רק אם יצטרפו אביו או אמו אליו, וזהו שאמר הכתוב נחמו נחמו עמי, ושמא תאמר, כיצד, 'יאמר אלוקים' - הנמצא עמכם בכל מצב, לא עזבנו ולא נטשנו מעולם ועד עולם.

וכמו שמצינו נפלאות ברש"י על הפסוק (שה"ש ד ח) 'אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי, וז"ל, אתי מלבנון כלה - כשתגלו מלבנון זה (היינו ביהמ"ק) אתי תגלו, כי אני אגלה עמכם. אתי מלבנון תבואי - וכשתשובו מן הגולה אני אשיב עמכם. (ולבינתיים -) ואף כל ימי הגולה בצרתך לי צר, ולכן כתב אתי מלבנון תבואי, כשתגלו מלבנון זה אתי תבוא ולא כתב אתי ללבנון תבואי, לומר משעת יציאתכם מכאן עד שעת ביאתכם כאן אני עמכם בכל אשר תצאו ותבואו.

וזאת ישים אל ליבו ויתבונן במאמר צדיקים שרמזו בכתוב (בראשית מו ד, עיי' כע"ז כלי יקר שם) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', כי שניהם שוים, הן ה'אנכי' אשר נמצא עמו בעת 'אעלך' - בעת העליה, כשארור לו בכל פינה שהוא פונה, הן ה'אנכי' נמצא עמו בעת 'ארד עמך' - בשעת הירידה והחושך. ולכן אמר 'אנכי אנכי הוא מנחמכם', כפל ב' פעמים 'אנכי', לרמז על האנכי ארד עמך ועל האנכי אעלך, כי ידיעה זו היא 'מנחמכם' (עיי' פסיקתא רבתי, פיסקא לג, ד"ה א"י).

רמז נפלא מצינו בעניין זה, כי הנה 'ההתגלות' האלוקית הגדולה ביותר שהייתה מיום בריאת העולם ועד עתה היתה בעת 'מתן תורה', כשפתח הקב"ה את שבעת הרקיעים וראו הכל שהוא יחידי, ובלשון זו פתח ואמר 'אנכי ה' אלוקיך', ולפלא, שאותה הלשון מצינו גם בשעת ההסתר הגדול ביותר, וכדכתיב (לא יח) 'ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא', ללמדנו שגם ה'הסתר' והחושך כפול ומכופל הוא מאותו 'אנכי ה' אלוקיך', ולכן נאמר 'אנכי אנכי הוא מנחמכם' - שידיעה זו שאנכי שבשעת ההתגלות הוא האנכי של שעת ההסתר, בזאת תחזק לב האדם בכל העובר עליו.

ח. מעשה היה לפני כמאה שנה, באשה אחת שהיתה דרה בעי"ת ווילאמסבורג יצ"ו, והייתה שרויה בעוני גדול ומחפיר, ויהי היום חלה בנה יקירה והוזקקה לקחת אותו לרופא, ופשפשה אחר הפרוטות האחרונות שהיו בביתה, ובקושי גדול הצליחה להשיג תשלומי שכר הרופא, הלה בדק את הבן ומצא את סיבת המחלה, ורשם לה 'רעצעפט' (מרשם) ובו סממני רפואה, משעמדה לפני הרוקח נתוודעה שתרופה זו דמיה יקרים ביותר, החלה האשה להתחנן ולדבר על ליבו של הרוקח, שיעניק לה את הרפואה בחינם, באמרה, אנא רחם עלי ועל בני שנפשו תלויה בתרופה זו, כי פיקוח נפש יש בדבר, ואין בידי אפילו שוה פרוטה, אך כל תחנוניה ודמעוניה לא הצליחו להבקייע את לבבו הערל, עד שבאטימות לבו הציע לפניו לתת לה את התרופה בתנאי שתתחייב לנקות את בית המרקחת מדי לילה בלילה במשך שנתיים וחצי... בלית ברירה אחרת הסכימה האשה לכך, כשהמוכר עורך עמה שטר 'כתוב וחתום' על התחייבותה לעמוד לשרת בכל לילה בניקוי החנות, ובלב שותת דם חתמה ושעבדה עצמה לעבודת פרך זו.

בדרכה לביתה שבווילאמסבורג נאלצה לעבור דרך שכונת הגויים, ולפתע התנפל עליה 'שחור' וביקש לשדוד אותה, לעומתו זעקה האשה שיניחנה לנפשה כי אין בידה משאת מאומה, אך הלה לא שמע לזעקותיה ונטל את ה'שק' שבידה ברצותו למצוא בו כסף או תכשיטים, והנה נתקלו עיניו בבקבוק היקר - שבו היה משקה המרפא,

באר הפרשה - פרשת ואהיחנן

והיה נדמה בעיניו שזהו בקבוק המכיל 'טיפה המרה' (אלכוהול) ומשקה משובח ורצה 'לטעום' הימנו, אמרה לו האשה אין זה 'משקה' אלא תרופה, והנח לי להביאה אל בני המוטל במיטתו, אך ה'שחור' לא האמין לה, פתח את הבקבוק והחל לשתות... וכשהרגיש את טעם התרופה בפיו קצף עד מאוד וירק עליה את כל מה ששתה, ובחמתו הרבה נטל את הבקבוק ונפצו על הארץ לשברי שברים.

באותה שעה חשך עולמה, וכי לא די בכך שהתחייבה לעבוד כל לילה לשנתיים וחצי, הרי עתה גם אין בידה את התרופה שמסרה נפשה להשיגה, ובפחי נפש שבה על עקבותיה וחזרה לבית המרקחת, סיפרה לו דברים כהווייתן ובקשה ממנו את ה'נייר' בו נכתב ה'הסכם' שביניהם, הרוקח שחשב שהיא חוזרת בה, גער בה, לא יועיל לך מאומה, אף אם נשבר הבקבוק ההתחייבות במקומה עומדת, הסבירה לו האשה שברצונה להתחייב לעוד שנתיים ומחצה, העיקר שתקבל לידה בקבוק נוסף מאותו משקה 'מחיה מתים'... אדהכי והכי, הבחין הרוקח כי צבע המשקה שנתן לה מתחילה – והוא שפוף ועומד כעת על בגדי האשה אינו דומה לצבע של התרופה הנכונה, והבין שבמקום לתת לה את התרופה הנדרשת נתן לה רעל וסם המות, אשר אם היתה משקה ממנו את בנה היה נגזר דינו מיד ל... מיהר לבקש ממנה את השטר וקרעו לגזרים, גם הוסיף לתת לה את התרופה הנכונה בחינם אין כסף, בלבד שלא תגלה לאיש בעולם את אשר אירע עמה, ולא תתבע אותו לשלטונות...

ונתברר כי אותו 'הסתר שבתוך הסתר' ששדד ממנה הכושי את בקבוק התרופה ושברו, ואל עוד אלא שירק עליה את שיירי המשקה אשר בפיו, לא היה אלא לטובתה, להציל את בנה מאותו סם המוות (וע"י יריקתו ראה הרוקח את צבע המשקה שהכתים את בגדיה), ולתת בידה את ה'תרופה' הנכונה מבלי שתצטרך לשלם אפילו פרוטה אחת, ולהציל אותה מכל שנות העבדות...

איש יהודי היה בארה"ב ושמו הרה"ח רבי ברוך פרענקל ז"ל, אשר הוא וכל משפחתו חייבים את חייהם ל'שותף' שעשה לו עוולה מאין כמוה... וכה היה מעשה, בשנת תרפ"ט עלה ר' ברוך מ'ירופ' (אירופה) לארה"ב יחד עם חבירו, שם עבדו השניים כ'שותפים', והתייגעו הרבה במשך זמן ארוך להרוויח ביושר כסף לרוב, בכל חודש שלחו סכום קצוב לבני משפחתם ל'מחיה', וגם הניחו בצד 'ממון הרבה', ככלות ג' שנים מצאו שבידם סכום הגון שממנו יוכלו להתפרנס בכבוד, ונמלכו בדעתם לשוב לארצם ולמולדתם ולמשפחתם, וכבר קבעו זמן ותאריך להפגתם. באותה תקופה נפטר אביו של ר' ברוך, ובלידת ברירה נתיישב 'שבעה' לבדו באדמת ניו יארק, באמצע השבעה בא ה'שותף' אל ר' ברוך כש'צורר דפים' בידו ביקש ממנו לחתום בכמה מקומות – לצורך עניני ממון, ר' ברוך שסמך על השותף חתם לו, בקומו מה'שבעה' גילה לחרדתו, ששותפו רימהו עשרת מונים, ובמרמה החתימו ו'קיבל' ממנו 'רשות' להוציא כל ממונו מחשבון הבנק, ו'הילד איננו' – ה'שותף' ברח למדינתו כשכל הכסף בידו... ומעתה הוא נשאר בעירום ובחוסר כל... לא נותרו בידו ברירות הרבה, וכמובן נאלץ להישאר שם על אדמת נכר ולעבוד קשה להרוויח מטה לחמו, עד שבגמר ה' שנים בשנת תרצ"ד קיבל מעמד של 'תושב' ארה"ב, אז חזר לביתו. כעבור כמה שנים בודדות פרצה ה'מלחמה' במלוא תוקפה, ובאותה שעה כשהכל מחפשים אחר 'דרך' לברוח, יכול היה ר' ברוך להעביר את כל בני משפחתו לארה"ב הואיל והיתה בידו תעודת 'תושב' ארה"ב, והוכרחו שלטונות ארה"ב לקבלו עם כל בני משפחתו למחוזם, ובזה ניצלו חייהם ממות בטוח. נמצא בסוף דבר, אותו חבר שברח למקומו והיה נדמה בעיניו כ'איש מצליח'... נהרג בשנות המלחמה, ואילו זה 'המסכן' שנשאר 'בגלות' נשאר בחיים עם בני ביתו עוד יותר משבעים שנה.

ללמדנו כלל גדול, כי בכל 'עוולה' נוראית שנגרמת לו לאדם, לאו דווקא בכסף ולא דווקא בענייני ממון, אלא בכל עוולה שנגרמה לו אפילו ע"י ה'קרוב' אליו ביותר, בחוצפה גדולה אשר נראה כי 'מן הדין' שינועו אמות הסיפים וגם הוא עצמו ייהפך ל'אויס מענטש' (אף שהעושה עוולה בדין הוא שיקבל עונשו.. מ"מ) ידע שפעמים כל זה אינו אלא להצלתו השלימה כפי הנגלה ליודע תעלומות, וממילא אל יזעף ליבו, ולא 'יצעק' על אחרים ולא 'יאכל' את ליבו (מדוע בטח ב'גנב' כזה..), אלא יתחזק באמונה שלימה כי ה' אמר לו קלל, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד.

וזוהו שנאמר (תהילים כג ד) 'שבטך ומשענתך המה ינחמוני', שלכאורה הוא תרתי דסתרי, שכן 'שבטך' הוא מלשון מקל חובלים, ואילו 'משענת' הוא המקל עליו נשענים ובו נסמכים, אלא שאף מה שנראה כ'שבטך' – ה'מכה' בנו, באמת אינו אלא 'משענתך', כלומר, נדמה לו לאדם שהקב"ה מייסר אותו ומביא עליו רעה, אך באמת אין זה אלא לטובתו וכמשענת נוחה להיסמך עליו, וידיעה זו היא 'ינחמוני'.

ימים אלו מצינו גודל השמחה שאנו שמחים כי ה' אלוֹקֵינו ה' מחוקקנו ה' מלכנו הוא יושיענו, וכמו שביאר ה' מאירי' (שם) כי זהו ה'יום טוב' שבחמשה עשר באב, שהוא בא להורות שעל אף כל הצרות והגלויות עדיין לא עזבנו ה' אלוֹקֵינו, וז"ל, כוונת המשנה לבאר, שאין להתיימשך לרוב הצרות אבל כל אשר יענו אותנו כן נרבה בהיות ה' אתנו בלכתנו בדרכיו.

אלוקים קרובים - בכל קראנו, כל אדם ובכל זמן

בפרשתן (ד ז), 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוֹקֵים קרובים' אליו" כה' אלוֹקֵינו בכל קראנו אליו, פסוק זה מגלה לנו נפלאות בגדולת כוחה של תפילה, אשר ה' אלוֹקֵינו מתקרב אלינו בכל קראנו אליו. ולא נזכר

ישיפו טללי נוחם על נפש כל חי, שלא יצטער אף בבוא עליו צרה וצוקה^ט.

והיא היא נחמתנו לאחר 'שלושת השבועות' וימי האבלות, לקראת 'שבת נחמו', כי רק באמונתנו זו יתנחם האדם על גלותו וצרותיו בכלל ובפרט, מתוך הבנה שגם בעודו בגלותו הוא וגורלו נתונים בידי שמים - ולא עזבו ה', ואף כאשר בורא כל עולמים מסתיר את עצמו בהסתרה שבתוך ההסתרה ולא עוד אלא שהוא מכה בבניו, אין זה אלא רחמים וחסדים מלפני המקום, וכל מאי דעביד לטב עביד.

ומטעם זה אמרו חז"ל (תענית ל): 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיוה"כ', כי בשני

ט. מספרים על הגאון החסיד הנודע רבי שמואל מונקיס זצ"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שפעם אחת פרצה שריפה בביתו וכילתה את כל רכושו עד שנותר בעירום ובחוסר כל, ורק בקבוק 'משקה' הצליח להציל, ותיכף רץ עמו אל בית המדרש לשתיית לחיים, ובתוך כך פתח בריקוד בשירה ובזמרה 'שלא עשני גוי... שלא עשני גוי', ידידיו חשו אליו מיד בחשש שמא השתבשה דעתו מגודל צער השריפה, נענה אליהם רבי שמואל ואמר, הן אילו הייתי מגויי הארצות שהמה משתחוים להבל וריק לאילילים, אזי גם 'אלוהי' היה 'נשרף' בשריפה זו, אך עתה שיהודי אני ואלוקי הגדול חי וקיים, על זה בלבד ראוי להודות בכל לב, ולכן הנני מפזז ומכרכר - 'שלא עשני גוי... ולכן קוראים 'עשרת הדברות' בפרשת יתרו בימות החורף, ושונים לקוראה בפרשת ואתחנן בימות הקיץ, ואמרו צדיקים הטעם, שיש בזה להזכיר לאדם שבכל מצב הוא מחויב האדם להשריש בדעתו באמונת אומן כי 'אנכי ה' אלוֹקֵיך', בין בקור ובין בחום, בין במים ובין באש חייב להאמין שה' הוא אלוֹקֵינו אחד יחיד ומיוחד.

י. בירושלמי (ברכות פ"ט ה"א) מפרש רב שמלאי דלכן נכתב 'אלוקים קרובים' בלשון רבים, כי הוא קרוב אלינו בכל מיני קריבות, ומבואר שם, כי העבודה זרה נראית קרובה ואין רחוק ממנה, אך להבדיל אא"ה הקב"ה נראה רחוק ואין קרוב ממנו, 'נראה רחוק' - שהרי מהארץ עד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן הוא בין כל רקיע לרקיע... ראה כמה גבוה הקב"ה מעולמו, ואילו אדם נכנס לבית הכנסת ועומד מאחורי העמוד ומתפלל בלחישה והקב"ה מאזין את תפילתו, וכי יש לך אלוֹק קרוב מזה שהוא קרוב לבריותיו כמפה לאוזן.

ומבאר ב'תורת חיים' (סנהדרין לח: ד"ה כ) שהנה יש כמה מיני קרובה, יש מצד התולדה כאב ואם, ויש מצד חתנות, עוד יש מצד החיוב כמלך על עבדיו, וה' יתברך קרוב לנו בכמה מיני קרובה, אלא ש'מדריגת קרבתו' תלויה באדם עצמו, ובמה - הכל לפי התפילה והצעקה, באופן שהאדם קורא אליו כך יענה אותו הבורא, וזהו שסיים הפסוק בכל קראנו אליו, לפי קרבתך אליו יתקרב כביכול הוא אליך.

ואילו בספר 'בית יעקב' (למוהר"ר רבי יעקב אהרן יאנאווסקי זצ"ל) פירש, שהוא ע"ד שכתוב (תהלים צא יא) 'כי מלאכיו יצוה לך לשמרך', אלא שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות (בר"ר נ ב), על כן הקב"ה שהוא שומע תפילה - ישלח מלאכים הרבה לכל צרכי ענייניו, למלאות כל בקשותיו.

באופן אחר פירשו, שהנה מדרך העולם בהגיע עת דודים - כשאדם עומד בנישואי בנו הראשון ואין הפרוטה מצויה בכיסו הרי הוא פונה לקרובו 'בעל מאה' והלה עוזרו וסומך את ידיו, בהגיעו לנישואי השני הרי הוא מתבייש לחזור ולבקש מאותו קרוב, על כן הוא הולך לקרוב אחר, בשלישי הוא כבר מחפש מכר שלישי, וכן על זה הדרך, לזה אמרה תורה 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוֹקֵים קרובים אליו... בכל קראנו אליו, ונקטו 'קרובים' לשון רבים, כי כביכול אינו רק כ'קרוב' אחד שאפשר לבקש מאתו פעם אחת ותו לא, אלא יש בידנו לשוב ולבקשו שוב ושוב בכל קראנו אליו יעננו ביום קראנו, וכל המרבה הרי זה משובח.

יא. מובא במדרש (דב"ר ב טז) אמר רבי תנחומא, מעשה בספינה אחת שנסעה בין גלי הים, וכל נוסעיה היו 'עובדי כוכבים' מלבד יהודי אחד שנסע בה. בהגיעם לאחד מאיי הים נתנו הנכרים מעות ליהודי וביקשוהו עלה נא

באר הפרשה - פרשת ואתחנן

שיוכל להיכנס לארץ ישראל, ציווהו ה' (ריש פרשתן) 'אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה', והיינו שאם היה משה רבינו מתפלל עוד 'תפילה אחת' היה פועל בתפילתו ונכנס לארץ ישראל, אלא שהקב"ה ציווהו שלא יתפלל על כך עוד. מה עשה משה, רמז לבני ישראל שיתפללו שהרי להם לא נאסרה התפילה על כך (כמובא במדרש עיי' דבר ז י), אלא שהם נשאו ק"ו בעצמם - אם תקט"ו תפילות של משה רבינו לא הועילו לו, וכי תבוא תפילה אחת של אדם פשוט כמוני ותועיל, נמצא שענווה פסולה זאת גרמה שמישה לא נכנס לארץ ישראל. הבט וראה עד היכן הדברים מגיעים. אדרבה 'החלש יאמר גיבור אני', כי בכוחה של תפילה אחת, אפילו של אדם פשוט², לפעול גדולות ונצורות³.

בכתוב מי הוא ה'קורא' ומתפלל, אלא כל איש יהודי באשר הוא, ואפילו הרחיק לבת ח"ו, הקב"ה שומע תפילת כל פה ומקבלו באהבה וברחמים וברצון.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי יז כג) 'שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט', ופירש רש"י, הקב"ה מקבל דברי הנבעה ופיוס מחיק הרשעים כלומר בסתר בינו לבינם, להטות ארחות משפט - להפוך דינו מרעה לטובה.

וכבר מצינו שטענה זו הביאה הפסד רב, כדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ליקוטים ואתחנן) דהנה לאחר שמישה רבינו התפלל תקט"ו תפילות בתחינה ובקשה

ליבשה והבא לנו משם דברי מאכל ומשתה. אמר להם היהודי - 'אכסנאי אני, וכי מכיר אני להיכן אלך', כמוני כמוכם ואין לי 'מכירים' בעיר הזאת, מנין אדע להיכן אלך. השיבו לו הנכרים 'בכל מקום שאתה הולך אלוקיך עמו. הרי (כתיב) אשר לו אלוקים קרובים אליו', כלומר, לא תוכל לומר שהנך כאורח הנמצא כאן לבד, כי לעולם אינך לבד - שהרי בכל מקום שתלך יש לך אלוקים שהוא קרוב אליך, ונמצאת מהלך תמיד יחד עם ה' (כביכול) ולעולם אינך יחידי בדד...

אמור מעתה, אם ערלים הללו הבינו כן, מה נאמר לנו בניו רחומיו של הבורא, כמה יש לנו להשריש בקרבנו שהקב"ה הולך עמנו בכל צעד ושעל, והכל ממנו (הרה"ק הבית אברהם זי"ע היה חוזר רבות על דברי מדרש הלזה).

יב. מעשה באחד שנכנס אל הרה"ק רבי יחיאל מגוסטנין זי"ע והזכיר לפניו על איזה צרה ששיחרה לפתחו, שאלו הרה"ק האם הוא מתפלל לישועתו, השיב לו הלה שהרי לצורך כך בא אל הרבי - שיתפלל בעדו, וכדאיתא בגמ' (ב"ב קטז). כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, נענה הרה"ק ואמר, כך יש לפרש את דברי הגמ', א. מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם, ב. הוא עצמו יבקש עליו רחמים.

עוד מצינו בפירוש דברי הגמ' ב'מאירי' (ד"ה לעולם) 'לעולם יהא לבו של אדם בטוח, שהתפילה כשהיא נעשית כתיקנה מבטלת את הגזירה, ומי שיש לו צער או חולה בתוך ביתו או אחד ממיני הצרות ילך אצל חכם וילמוד הימנו דרכי התפילות ויבקש רחמים. עכ"ל. והיינו שאין לך חביב אצל הקב"ה יותר מתפילת האדם על עצמו הבוקעת מקירות לבו בביטחון לתשועת הבורא, אלא שיש לו לילך לצדיק ללמוד הימנו 'דרכי התפילה'.

מעשה בחסיד שתינה צערו בפני הרה"ק מקאצק זי"ע, רבי, באו מים עד נפש, אין בי כח לסבול יותר את הצרות, שאלו הרה"ק ומדוע אינך מתפלל, השיב הלה, לרוב צער אינני מסוגל להתפלל, אמר לו הרה"ק מקאצק, תדע שגדולה צרתך זו - שאינך יכול לעמוד בתפילה, וחמורה היא מכל הצרות העוברות עליך, ומדוע הזכרת צרה זו רק לבסוף ולא פתחת בעיקר הצרה שאין בכוחך להתפלל.

יג. כתב ב'בינה לעיתים' (דרוש סא) וז"ל, סגולת מעלת התפילה היא נפלאה בעיני כל יודעיה, כאשר יש לה כח גמור ויכולת מספיק שישגי בה האדם כל מבוקשו, בין בהיותו זכאי וראוי לכך בין בהיותו חסר הזכות, כי לא תחזור ריקם בכל עת ובכל שעה כאמרם שערי תפילה לעולם נפתחים. עכ"ל. ובהמשך דבריו הוסיף עוד, 'ודעדיפא מיניה נאמר בתפילה, כי לא בלבד תקובל גם בלי זכויות אלא אפילו בהיות האדם חוטא, אם יתפלל לה' לא תשוב תפילתו ריקם'.

ודע, שלא נזכר בכתוב אימתי הקב"ה מקבל את התפילות, אלא 'בכל קראנו אליו' ואפילו לאחר שכבר נגזר הדין ח"ו, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות י). שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים. וכדבריו כאש של רבינו רבינו בחיי (להלן יא יג) 'צריך אתה לדעת כי כח התפילה גדול אפילו לשנות הטבע ולהנצל מן הסכנה ולבטל הנגזר' [ועיי"ש שמביא ראיות על כל דבר].

ביסוד הדברים הביא הרה"ק המגיד מזאלויץ זי"ע (תורי זהב ד"ה ובקשתם) בשם הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזאלטשוב זי"ע לפרש במה שאמרו חז"ל (ברכות ל:) 'חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים', ובפשוטו הכוונה שהיו שוהים שעה אחת ואח"כ מתפללים, אך לפי"ז אין הלשון מדוקדק כ"כ, שהיה צריך לומר 'היו שוהין שעה אחת כדי שיכוונו לבם לאביהם שבשמים, ומתפללין', ומהו אומרו 'ומתפללין כדי שיכוונו', אלא ביאורו, שבאותה שעה שהיו שוהין התפללו שיזכו לכוון ליבם בשעת התפילה. לפי"ז פירש את לשון הכתוב 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא', ומה היו תחנוניו 'לאמור, ה' אלוקים וגו', שיוכל אח"כ לאמור ולהתפלל בלב שלם טו.

והנה הרה"ק ה'פנים יפות' זי"ע (ד"ה ובקשתם) מבאר בפסוק זה על פי מה שתקנו חז"ל (ברכות ד:) לומר קודם תפילת העמידה את הפסוק (תהילים נא יז) 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך', והרי שקודם שנעמד האדם להתפלל לפני בוראו וקונו עליו להקדים תפילה שאבן יובה להתפלל בכוונה יד, וזהו שאמר הכתוב (ישעיה נה ו) 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב', שבתחילה צריך לדרוש ולבקש מה' על הכנת הלב שע"ז יתקרב אליו השי"ת וימצא אליו, ואז יוכל להתקיים בו 'קראוהו בהיותו קרוב', ובוה יתבאר הכתוב כאן, ובקשתם משם את ה' אלוקים ומצאת, ר"ל שתבקש ותתחנן לטהר את הלב ולמצוא את ה', ואח"כ אכן תוכל עמוד בתפילה - 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'.

בפרשתן (ד טט), 'ובקשתם משם את ה' אלוקים ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'. וכבר עמדו המפרשים לבאר לשון הכתוב שפתח בלשון רבים 'ובקשתם' וסיים בלשון יחיד - ומצאת, ולכאורה היה צריך לומר 'ומצאתם כי תדרשו בכל לבבכם ובכל נפשכם'. וביאר רבינו בחיי, שאם היה אומר כן היה מקום לומר שהקב"ה ישמע רק לתפילת הרבים שגדול זכותם, אבל יחיד המתפלל לא יזכה ח"ו למצוא את ה' בבקשתו, על כן שינה הכתוב וסיים ומצאת 'ללמדך כי גם ליחיד יידרש כשידרשנו בכל ללבו ובכל נפשו'.

וכן מדויק בדברי הכתוב (תהילים כב כה) 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני וכו' ובשוועו אליו שמע', הרי לך שגם אם מצד עניות מעשיו ראוי לבזותו ולשקצו [שהרי פשיטא שאין הכוונה לעני בממון, כי בוודאי לא יבזה ח"ו הקב"ה לעני מצד עצם עניותו] אך בשוועו אליו שמע...

נוראות מצינו במדרש (תנחומא ד) 'לימד משה את באי עולם, שלא יאמר אדם הואיל וחולה שלו מסוכן ועשה דְיִיְתִיקִי (- צוואת שכיב מרע) וחילק כל אשר לו, לא יאמר הואיל ועשה דייתיקי לא יתפלל עוד, אלא יתפלל שאין הקב"ה פוסל תפלת כל בריה', שהרי מצינו במשה רבינו שכבר ידע שנגזרה גזירה שלא יכנס לארץ, ואף עשה 'דייתיקי', וכאמור בסוף פרשת דברים שחילק את הגלעד ועבר הירדן לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבטטה מנשה, ואף ציווה את יהושע על דרכי הנהגתו כשיכניסם לארץ, וכדכתיב (ג כא) 'ואת יהושע ציותי בעת ההיא וכו', 'שמא תאמר עמד לו ולא התפלל, תלמוד לומר ואתחנן אל ה'.

בדרך זה כתב גם בספר 'זריזותא דאברהם' (לאחיו של בעל היושר דברי אמת), ומבאר שעל כך נאמר 'בעת ההיא לאמר', ללמד לדורות הבאים שאף הם ינהגו כמוהו שלא יתיאשו לעולם אלא תמיד ימשיכו להרבות ברחמים ובתחנונים. יד. כתב הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים אות א' בפרשתו) 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר', בעת ההיא לאמר ר"ת הלב - להורות 'שתהיה התפלה בכונת הלב'.

אמנם, לעולם לא יתיאש, אף נראה לו ש'לבו' בורח ממנו בכל עת, וכמו שאמר הפייט 'שופכים לך שיח בלא לב ולב', ואינו מובן הכוונה - האם הם שופכים שיח עם לב או בלא לב. אלא יש לבאר - שאין להם לב, אלא שאינם מתייאשים, והם תרים ומחפשים אחר לב - בזכות אלו הושע נא.

טו. הרה"ק רבי נחום בער'ניו מסאדיגורא זי"ע אמר בדרכי ההכנה לתפילה, כי בטרם יגש האדם להתפלל אל קונו יתבונן באותם ד' פסוקים שנאמר בהם 'מה', א. 'מה אדיר שמך בכל הארץ' (תהילים ח ב). ב. 'מה אנוש כי תזכרנו' (שם ה). ג. 'מה ה' אלוקים שואל מעמך' (דברים י יב). ד. מה רב טובך אשר צפנת ליראיך' (תהילים לא כ).

וביאר בדרך משל, למלך גדול אשר התאוה לצאת אל היער לצוד חיות כדרכם, משרתי המלך הכינו את כל הדברים הנצרכים עבור הצלחת המסע, החל מחיצים וקשתות ועד למאכל ומשתה וכו' כיד המלך, ונסע המלך בלוויית השרים והמשרתים והגיעו אל היער שם הראו את כוחם בצידי... אחר כמה שעות חפץ המלך לעלות עשן במקטרת הזהב אשר לו, אלא שלצער הגדול התברר כי שכחו המשרתים ליטול עימם 'אש וגפרית' (גפרורים), ולא

באר הפרשה - פרשת ואתחנן

לעבודתו ית', כי כיון דהכל מאתו ית', ורצון ה' הוא שיהיה האדם כעת במקום הזה, א"כ, מסתמא גלוי לפניו ית' שזה המקום לא יגרום שום מניעה ח"ו לעבודתו ית', רק המניעה הוא מצד האדם. לכך אמר, 'שלא יהיה לבו חלוק על המקום' - שהוא שם, עכ"ל^{טז}.

וכן נאמר בפרשתן (ד כט) 'ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך', ופירש מרנא הבעש"ט הק' זי"ע (מאור עינים ליקוטים, דף צד) 'ובקשתם משם - משם דיקא', ולא יאמר אדם וכו' ממקומי המרוחק אשר הנני עומד אמצא את ה', לזה תדע ובקשתם משם את ה' אלוקיך, משם דייקא תבקש את בוראך אוהבך ותמצאהו". ואין לך כל צורך לתור

ובקשתם משם - אף ממקומו המרוחק ימצא את ה' בפרשתן (ו ה), 'בכל לבבך', וברש"י, שלא יהא ליבך חלוק על המקום, איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (פר' ויצא) וז"ל. 'אומרים בשם הרה"ק רבי שלמה קארלינר זצוק"ל, על מה דאיתא ברש"י בשם חז"ל על הפסוק (ו ה) 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך - שלא יהיה לבך חלוק על המקום', ואמר הפירוש, אשר בכל מקום שהוא - יעבוד את השי"ת, כי יש בני אדם כשהם באיזה מקום ואינם עובדים להשי"ת, אומרים שהמקום גורם, כי אם היה באיזה מקום אחר בודאי היה עובד להשי"ת, על זה אמר שחלילה לומר כן, כי לא המקום גורם ח"ו איזה מניעה

היה בנמצא אש להצית בו את הגחלים, נקל לשער את חרונו של המלך ועל צערו שאינו יכול למלא כל תענוגותיו ותשוקותיו... וציווה עליהם לתור בכל פינות היער אחר עובר ושב אולי יש באמתחתו גפרורים, וכשימצאו איש כזה יבטיחו לו שכר הגון מאוצר המלך ביד רחבה. מיד התפזרו המשרתים לארבע רוחות העולם לתור אחד בעל אש, אחרי יגיעות גדולות מצאו איש כפרי פשוט וגס רוח המעשן מקטרתו, וברשותו נמצא ה'אוצר' המיוחל... אבנים להוציא מהם אש (גפרורים), וביקשו ממנו שיתנם למלך, אך הלה סירב ולא הסכים בשום פנים ואופן גם לאחר שהובטח לו 'עד חצי המלכות'.

אמרו לו עבדי המלך, עמוד והתבונן, מיהו המבקש הלוא הוא המלך הגדול שכל הארץ שלו ואין מספר לעשירותו, גם חשוב לעצמך - מי אתה בכלל שתעז פניך לומר לא... ומה עוד, שמהי בכלל כל הבקשה ממך, בעירת אש קטנה ומועטת (חבילת גפרורים -) שאינה שווה כי אם כמה פרוטות ותו לא, ועל אחת כמה וכמה חשוב נא מהו גודל השכר שתקבל בעדה, והיאך תקשה ערפך לסרב למלך...

כיו"ב, יש להתבונן קודם התפילה, ראשית, מי הוא המבקש את תפילתך ולפני מי אתה עומד לפני מלך רם ונישא אשר מה אדיר שמך בכל הארץ. שנית, מי הוא העומד להתפלל - בריה שפילה קרוצה מחומר, עליה אמרו מלאכי השרת מה אנוש כי תזכרנו, ואם כן שורת הדין נותנת שעלינו לחטוף הזדמנות גדולה כזו שיש ל'קבוצי מטה' לשפוך שיח לפני מלך גדול ונורא. ומה עוד, כי מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה, שאין 'הבקשה' גדולה כל כך... ובפרט, כי מה רב טובך אשר צפנת ליראיך - כמה גדול כוחה של התפילה לשדד כל מערכות הטבע ולפעול כל משאלות הלב, וממילא מי לא 'ירוץ' כמו איל, להתפלל מתוך התלהבות וכוונה שלימה...

טז. על משקל אלו הדברים ביאר הרה"ק רבי מנחם מנדל מווארק' זי"ע מדוע מכנים את היפוכו של תלמיד חכם בשם 'עם הארץ', על שהוא מחובר לארץ, ותמיד אומר בארץ פלוני אצליח דרכי ובארץ פלוני לא אצליח, ואינו מאמין שלא המקום הוא הגורם הצלחה לאדם, אלא 'בעל המקום' הוא המנהיג תבל ויושביה מי יצליח ומי לא יצליח, ומכיוון שאינו מאמין בזה נחשב כאפיקורס עד שאמרו עליו 'עם הארץ מותר לנוחרו כדג, ביום הכיפורים שחל להיות בשבת' (פסחים מט:), כי המאמין יודע שהקב"ה רוצה מאת כל אחד את עבודתו כפי יכולתו, וממקומו אשר הכין לו. אחד מחסידי הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע הוכרח לשהות בימי ראש השנה באמריקה הרחוקה, ובצר לו שלח אליו מכתב ושפך את מר ליבו על שלא יוכל לשהות בימים הנוראים והקדושים אצל הרבי, ענה לו הרבי לכל יהודי - במקום שהוא נמצא, שם העמיד ה' סולם מוצב לעלות על ידו השמימה, כמו שמצינו שהסולם של יוסף הצדיק היה דייקא בערות הארץ בארץ מצרים, ומשם העפיל למדרגותיו הגבוהות בקדושה להיקרא 'יוסף הצדיק', כמו כן כעת שהינך נאלץ לשהות בימים הקדושים בארה"ב הרי ששם הכין לך הקב"ה סולם גבוה מעמקי האדמה עד שמי רום, ודייקא משם תתעלה ותתקרב לצור העולמים, על כן קבל נא זאת באהבה ובשמחה...

יז. ומטעם זה אמר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע לבאר מדוע 'עשרת הדברות' מתחילות ב'אנכי וגו' אשר הוצאתיך מארץ מצרים' ולא פתח ואמר 'אנכי אשר בראתיך', כי עיקר כוונת היצר הוא להכניס לאדם מחשבות יאוש

שכרו גדול, אם כן זדונות נעשית לו כזכויות לא שגגות, לזה אמר שובה ישראל עד היכן עד ה' למה לפי שבשלת וחזרת לעשות במזיד לטעום לזה ידבק בה, וכן הוא אומר (ירמיה ד א) 'אם תשוב ישראל אלי תשוב', כלומר בי תדבק, ועיין בהרמב"ם ז"ל (פ"ו מהל' תשובה ה"י) שהתשובה מקרבת את הרחוקים, ויסתייע פירוש זה באומרו עד ה' ולא אמר אל ה'. עכ"ל.

שמור את נפשך - זהירות יתירה בהתרחקות מן הרע בפרשתן (ד ט), 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד', ומפרש הכלי יקר' (שם) לך היינו שמירת הגוף - ולא הזכיר בו מאד כמו שאמר בשמירת הנפש, כי ביותר על האדם להיזהר בשמירת הנפש מבשמירת הגוף, לכך אמר 'ושמור את נפשך מאד', שבוה יוסיף שמירה על שמירתו"ט.

ובתוספת נופך איתא מהרה"ק ה'חווה מלובלין' ז"ע (מהור רעיונים' הובא בשש"ק. אמת ואמונה מהרה"ק מקאצק), 'רק השמר לך', שאכן, אף שעל האדם לשמור על גופו להאכילו ולהשקותו ושאר צרכיו, מכל מקום יעשנו בדרך 'מיעוט' (שלא 'חמיר' כל כך בוה), כמו שאמרו (סנהדרין מט.) 'אכין ורקין מיעוטין הן, משא"כ בענייני רוחניות נצטוונו 'ושמור נפשך מאד' - בשמירה מעולה, שתיבת מאד לרבות באה.

אחר מקום מוכשר וראוי לכך, אלא מכל מקום שאתה נמצא - תחפשנו ותבקש אותו עד שלבסוף ומצאת, בתנאי כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך ואז תמצאנו ותוכל לעלות ראש הפיסגה"י.

חיזוק נפלא ל'דופקו בתשובה' מצינו בדברי הש"ך עה"ת (ד"ה ובקשתם) לפרש בהאמור בפרשתן (ד ל) 'ושבת עד ה' אלוקיך', ולחיבת הקודש נעתיק את לשונו, בא לומר, שלא יעלה בדעתך לומר שאחר שנמנף בעבירות לא ינקה לגמרי, ולא יהיה אהוב כל כך כמו הצדיק שלא הכעיסו מעולם, לזה אמר עד ה' אלוקיך, עד שתגיע שם, על ידי התשובה תגיע - עד שתדבק ותחזור למקום שחוצבה, כמו שאמרו ז"ל (ברכות לד:) 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים וכו'. וזה פירוש הפסוק (חושע יד ב) 'שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת' - לפי שבשלת ומעמת טעם החטא ופרשת, לכך תשוב עד ה' יותר ממי שלא טעם טעם חטא, ע"ד מה שאמרו ז"ל (יומא פו:) 'זדונות נעשות כזכויות', וזהו 'כי כשלת בעוונך', הכשלוך הוא בשוגג והעוון הוא במזיד (ומה שייך לומר כי כשלת בעוונך), אלא הכוונה לומר שבשעושה העבירה במזיד ושב יש לו יותר זכות מן החוטא בשוגג, כי החוטא בשוגג לא טעם טעם החטא לפי שבא לו בלא כוונה, אבל בשעושה בכוונה הוא טועם מתיקות העבירה ופירש ממנה מפני אהבת ה' יתברך זה ודאי

וענווה פסולה שאיננו ראוי לקבל התורה, לכך החל הקב"ה את עשרת הדברות ביציאת מצרים, שהבא לקבל התורה משם נלמד אף מיד אחר 'יציאת מצרים' מקום שהיו בני ישראל שקועים במ"ט שערי טומאה גם כן ראויים היו לקבל את התורה, וכמו שאמר הכתוב 'מבטן שאול שיוועתי אליך שמעת קולי' ויכול להתקרב אל ה' ולתורתו. הרה"ק ה'בית ישראל' ז"ע היה אומר על הפסוק בפרשתן (ד א) 'ועתה ישראל שמע אל החוקים' ובפסוק שלפניו כתוב 'ונשב בגיא מול בית פעור' ופירש"י 'ונצמדתם לעבודה זרה', ואף על פי כן 'ועתה ישראל שמע אל החוקים' (מענתה) והכל מחול לך, והיה הרה"ק חוזר ואומר והכל מחול לך... והכל מחול לך, וכוונתו לומר אם תקבלו עליכם מכאן ואילך לעבוד את ה', ימחול לכם על כל העבר בתנאי שמעתה 'שמע ישראל אל החוקים ואל המשפטים'. יח. ז"ל הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע, היהודי הקדוש זצ"ל אמר, שהקב"ה נתן 'שטר חוב' לישראל, שנאמר ובקשתם משם ומצאת (אם תבקש תמצאנו), ואף שעל הדורות הללו כתיב (עמוס ח יב) ישוטטו וגו' ולא ימצאו, זה הוא עיקר שאף שלא ימצאו מכל מקום ישוטטו למצוא, וזה הפסוק 'ובקשתם משם' - הוא הבטחה, שיהא בנו זה המבוקש (החיפוש והשתוקקות), על כן צריך כל אחד לראות שיהא בנו זה המבוקש (ליקוטי הרי"ם בפרשתן). יט. הנה אמרו חז"ל (ברכות כח:) 'ויהי מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם', רמזו בה קמאי (בן איש חי דרשות, ויקרא) שבא לומר כמו שהינך ירא על בשרך ודמך, ועושה כל מיני פעולות שבעולם בכדי לשמור על בריאות גופך, כך (לכל הפחות) תפחד תמיד ביראת הבורא, השתדל תמיד לפעול כמה שיותר להגדיל יראה ולהאדירה. סיפר הגה"ח ר' זלמן בריזל זצ"ל שפעם תוך כדי הילוכו ברחובה של עיר נפל ל'בור' (של ניקוז מי שופכין)... ומני אז בכל עת שהיה מהלך בדרך היה תר ובודק אם יש בור בקרבת מקום, וכאשר ראה בור מרחוק היה מתרחק כמטחווי קשת - מחשש שמא יפול, כיוצא בו הרואה 'בור מסוכן' בקרבת מקום - שא רגלך והמלט על נפשך.

חנוך לנער – כמה יסודות בדרכי החינוך
 אנחנו מצווים שידעו בנינו המצוות, ואיך ידעו אותם
 בפרשתן (ו ז), 'ושננתם לבניך', ופירש רש"י, 'אלו אם לא נלמדם', בין כך ובין כך, באן למדנו המצוה
 התלמידים' כ', אכן הרמב"ן ביאר 'הנה הגדולה' ללמד את בנינו תורה ומצוות, ולחנכם

כ. וזהירות יתירה נדרשת בימים אלו הנקראים 'בין הזמנים', וכמו שאמרו דבר נורא, שהנה בית המקדש היה בנוי מאבני שיש, ואם כן כיצד שלטה בו אש וכילתה אותו, והרי אין דרכה של האש לבער אבנים אלא רק לסכסך בהם ולשרוף אותם מבחוץ (עי' ב"ק ו. וברש"י), אלא כי צורת כותלי בית המקדש היו באופן של ג' שורות נדבכים משיש ואחד מעץ, ואחזה הלהבה בעצים וכילתה אותם ועי"ז יכלה לשלוט בכל הכותל (עי' ר"ה ד.), וללמדנו כי עיקר החורבן הוא מ'בין השורות'... ועל דרך זה ייאמר, כי רבים מן החורבנות שבנפש רח"ל המה מ'בין השורות' ומ'בין הזמנים'... ובדרך צחות ורמז יש לומר, כי מצינו בספר 'החינוך' שמצות 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' נמנית היא כמצוה 'שפ"ז', ותיבה זו קודמת במניינה לתיבת 'חפשי', כי אכן ההקדמה לימי ה'חופשי' היא בהתחזקות גדולה במצות ולא תתורו...

ובהאי עניינא, נביא בזאת 'אגרת' שנשלח אלינו, בה נראה ונתבונן היאך הקב"ה משלם שכר טוב ליראיו, ולמקבלים על עצמם לשמור עיניהם בקדושה ובטהרה, והרי ה'אגרת' לפניכם ככתבה וכלשונה. סיפור נפלא שאני מכיר ממקור ראשון ממש וכו', מדובר באחד מיני אלף של הניסים הגלויים והעצומים שאירעו בזמן ולאחר שקרסו הפארענטשעס בערב חג השבועות בבית הכנסת החדש של קארלין בגבעת זאב.

מדובר בבחור צעיר ויקר בן 13 שעמד על קומה 15 של הפארענטשעס בעת הקריסה, הבחור ש. הי"ו נפל מגובה של כשש מטר וקיבל מכה מאוד חזקה באחת מעיניו. בהגעתו לבית החולים עינו היתה נפוחה ביותר וחששו מאוד שנפגע בצורה החמורה ביותר בפנים העין. הבחור עבר סדרת בדיקות בעין, ולהפתעתם של כל הרופאים, בנס לא נפגע כלום בתוך העין רק בעפעף. ונזקק לכמה תפירות בקצה של העפעף, ולאחר מכן שוחרר מבית החולים בלי שום פגיעה של ממש, למרות המכה החזקה והעין הנפוחה מאוד. והעיד הבחור שלא היה לו שום כאב, לא 'בשעת מעשה' כשקיבל את המכה, ואף לא בימים שלאחר מכן.

וראה זה פלא, יומיים לאחר האסון שקרה השנה במירון המליץ המגיד שיעור' של הבחור לכל התלמידים לקבל על עצמם איזה קבלה טובה למען הפצועים ולרפואתם, ואף כתב את מה שקיבל כל אחד על עצמו על דף. והנה הבחור שיחי' (היחיד מכל הכיתה) קיבל על עצמו שמירת העיניים, ונתברר בעליל כי הקב"ה הקדים רפואה למכה, ובזכות הקבלה שמר הקב"ה על עיניו למעלה מדרך הטבע.

בברכה מרובה, הנני מצרף כאן את דף החתימות של התלמידים מתאריך כ' אייר האי שתא, למען תראו 'עין בעין' את קבלתו הטובה של התלמיד בענין 'שמירת עיניים'. עכ"ל האגרת.

כא. סיפר הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע (אגרות קודש, כרך ג עמ' שט-שי) בזה"ל, בשעה אשר הוד כ"ק אדמו"ר רבינו הזקן בעל התניא והשו"ע היה צריך לתת את בנו הוד כ"ק אדמו"ר האמצעי לחדר, בחר למלמד - אחד מתלמידי כ"ק מורנו הרב המגיד ממעזריטש, ואמר לו וכו', קודם שתתחיל ללמוד עם התלמיד תתבונן כי מלאכת ה' היא ובדיני נפשות אתה עוסק, החיים והמוות הרוחניים שהם הגבוה למעלה באין ערוך לגבי חיים ומוות גשמיים - בידיך המה, אם תעבוד באמונה תעמידו על האמת, תזכה בזכויותי וזכויות זרע זרעו עד עולם, ומכלל הן אתה שומע את הלאו. ודע, כי הכל ביד האדם וברשותו, וכאשר תתן דעתך לבך ונפשך על זה יעוזר השי"ת ותעמיד תלמידים הגונים וחלקך יהא בין זהרי הרקיע ומצדיקי הרבים באור כי טוב. עכ"ל.

ואם כי הדברים נאמרו ל'מלמד', הרי בכלל זה גם ההורים שאף הם 'מחנכים' את צאצאיהם, ובדיני נפשות המה עוסקים, וגם הם בכלל מצדיקי הרבים...

כב. וכבר נאמר על אברהם אבינו 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט' (בראשית יח יט), ופירש רש"י, 'כי ידעתיו - לשון חיבה וכו', ולמה ידעתיו, למען אשר יצוה, לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי'. והדבר נורא למתבונן, הרי המדובר באברהם אבינו שאין לנו שמץ של השגה קלה בעבודתו וקדושתו, הוא אשר עמד בעשרה נסיונות, ולמה ידעתיו - לשון חיבה, לפי שהוא מצוה את בניו עלי לשמור דרכי... ומכאן נוכל להשכיל כמה חיבה היא לפני המקום ב"ה מצוות חינוך הבנים והתלמידים.

לשמור דרך ה' ^ג, עדי גם כי יוקינו לא יסורו בתיב (ישעיה כו ו) 'הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ממנה ^ג.' ישראל', בדרך רמו יתפרש הכתוב שבא ללמד

סיפר הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, שפעם אמר לו הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע שכל המלמדים צריכים לדעת שהם מתעסקים במלאכת הקודש, והוסיף לפרט, שאין הכוונה דווקא לאותם המלמדים גמרא לילדים גדולים, אלא אפילו אלו המלמדים ילדים רכים בשנים בכיתות ג'. וכן על זה הדרך גם לבית יעקב אלו הנשים, שכל המחנכות ואפילו לילדות קטנות, צריכות לדעת גודל תפקידן שהן מתעסקות במלאכת הקודש. והוסיף לומר, שכשם שמצינו לגבי יהושע בן נון, שנאמר (כז יח) 'ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, ולכאורה כיצד שייך 'לקחת' את האדם, אלא כפירושו של רש"י 'קחנו בדברים, אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום', כך אומרים מן השמים בכל יום לכל מחנך ומחנך, אשריך שזכית להתעסק במלאכת הקודש, ולא עוד אלא שיש מחנכים שזוכים ונאמר להם פעמיים ביום... (ובוודאי, מי יעמוד בסוד קדושים לפרש דברי חכמים וחדותם, אך אפשר שהכוונה למחנך שצריך חיזוק ביותר מחמת הקשיים שעברו עליו באותו יום).

אף אנן נעני ונאמר, שאין הדברים אמורים רק לגבי מלמדים, אלא כל אב לבנים אף הוא זוכה לבית קול' זו אשריך שזכית להתעסק במלאכת הקודש, שהרי אף הוא מחנך את בניו, אך זאת בתנאי קודם למעשה שאכן נוהג כראוי ומחנך אותם, ולא כשמתרשל בחובתו הקדושה ח"ו.

כג. שמע נא למה שכתב המהרי"ט (בנו של המבי"ט) בספרו 'צפנת פענח' (דברים כב ו), וז"ל, ציפור זה אינו מצוי אצל בני אדם אלא מצד ההכרח, בשעה שעוסק ביישוב העולם ובקיום המין, כי לצורך עצמה בהרים ופגאיות ובמדברות מצאה ביתה, אבל לגדל בניה צריכה לבוא אל היישוב. והקב"ה הטביע בה שאע"פ שהיא מתרחקת מאוד מרשתות ומכמורות בני אדם וכשיתקרבו אליה תגביה עוף וכו', עכשיו לצורך בניה יושבת וכורעת עליהם, ואף אם יתקרבו אליה בני אדם יושבת ודוממת ומוסרת עצמה למיתה לקיים מצות בוראה, כי כן הטביע בה יתברך. עכ"ל. ומעתה, אם ציפור מוכן למסור נפשו עבור בניו, קל וחומר בן בנו של קל וחומר עד כמה אנו כבני אדם מחוייבים למסור נפשנו עבור בנינו ולדאוג לחנכם כדבעי בלא להתחשב בשום קושי מקשיי הגוף והנפש וטירדות הפרנסה... וביותר הדברים אמורים לעניין הכלים המאררים, שהיסוד הראשון להצלחת הבנים שיהיה הבית שמור וסגור מפני כל פירצה ואש זרה, ואף אם 'קשה' לו מאוד להתנתק מהם רח"ל, או שנדמה לו כי זקוק הוא להם ביותר, הרי יפתח את ליבו לרחם על בניו לבל ירדו לבאר שחת ויסגור את הכלי'...

והרבה יש להיזהר מאותו תירוץ מפוקפק של 'צרכי פרנסה', וכמאמרו הנודע של הרה"ק הישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע בלשון הכתוב (בראשית כב י) 'ויקח את המאכלת לשחוט את בנו', כי מאכלת נקראת כל דבר המאכיל ומביא פרנסה לאדם כדי מחייתו (עיי' רש"י), ובא לרמז על ההמורים היתר לעצמם 'לצורך פרנסה' – להאכיל בני ביתו, שעל זה נאמר ויקח את המאכלת ובהם ישחט את בנו ח"ו... כיוצא בדבר פירשו גם במה שנאמר (שם מג כ) 'ירוד ירדנו בתחלה לשבור אוכל', כי תחילת הירידה היא 'לשבור אוכל' – בטענת 'פרנסה'... (וכולל בתוכו הן ירידת האדם לעצמו, והן ירידת הבית). וכבר היה מעשה בשנות עבר בעיה"ק ירושלים, שנאלץ רבה של ירושלים הגה"צ רבי יוסף חיים זאננעפעלד זי"ע להעביר מלמד אחד מתפקידו מפני סיבה מסוימת, ונזעק המלמד ואמר, רבי, מה נאכל מעתה... נענה לו בחריפות הלשון, וכי כלום עדיף לך לאכול ילדים...

כד. הנה בריש פר' נח כתיב (בראשית ו ט) ' נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, ואילו בהמשך הפרשה נאמר (ז א) 'ויאמר ה' לנח וכו' כי אותך ראיתי לפני בדור הזה', וכבר עמדו חז"ל (עירובין יח:) לבאר מפני מה נאמר כאן רק 'צדיק' ולא 'צדיק תמים'. וביאר מרן ה'בית יוסף' זי"ע (הובא ב'פני דוד' להחיד"א נח אות ז) כי הנה השומר עצמו בקדושה נקרא 'צדיק' [וכדכתיב (משלי י כה) 'צדיק יסוד עולם'], וזה המאמין באמונה שלימה וכופר בע"ז נקרא 'תמים', וכמו שנאמר (להלן יח יג) 'לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וגו', תמים תהיה עם ה' אלוקיך'. והנה, נח היה חי הן בדור המבול שהשחית כל בשר את דרכו על הארץ, והן בדור הפלגה שהיה חטאם בע"ז ורצו לעשות עם מלחמה עם הקב"ה ח"ו, נמצא שהיו בו ב' המעלות, צדיק ותמים. על כן, כשבא לספר בשבחו של נח נאמר 'נח איש צדיק תמים היה בדורותיו', כי בכל שנות חייו ובכל 'דורותיו' השתבח בהיותו 'צדיק' בדור המבול, וכן היה 'תמים' בדור הפלגה. אך כאשר דיבר עמו ה' קודם שהביא את המבול ואמר לו להיכנס אל התיבה אזי אמר לו 'כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה', כי באותו הדור היה עיקר מעלתו בהיותו 'צדיק' וקדוש.

יסוד החינוך, שתיכף מיד כשבאים - כשבא תינוק וישריש ויחדיר בו שאשריו ואשרי חלקו, ואיוזו חשיבות לעולם ונולד לו בן, מיד ישרש בו אביו שהוא 'יעקב' ו'זכיה' היא עבורו כשיעלה בידו לעשות רצונו בלב מזרע האבות הקדושים, והוא בן לאומה הישראלית, שלם^כ, ואם כה יעשה אזי יציין ופרח, יגדל הילד

ביתר עומק ביאר בזה 'יחיד מומחה' מגדולי המחנכים שבדורנו שליט"א, שבדור המבול לא כתיב 'תמים', כי אכן אסור להיות 'תמימים' בדור נורא שכזה, כשהטומאה משתוללת בראש כל חוצות, והמים הזידונים מאיימים לשטוף את כל הארץ ולכלות כל חלקה טובה ה"י... אלא על ההורים והמחנכים לפקוח עיניהם, להבין מה הם הסכנות האורבות לפתחנו וממה צריך להיזהר ולהישמר, ולדעת היטב מה שלום בניהם ותלמידיהם ומה הם מעשיהם ועם מי הם מתחברים, ואוי למי ש'עוצם עיניו' בתמימות מתוך מחשבה שאני ובני ביתי נקיים ושלמים, ולא יתכן אצלי שיתרחקו ילדיי רח"ל... כי רבים חללים נפלו ואפילו במשפחות הטובות ביותר...

כה. סיפר הגאון רבי יונתן אַבְרָם שליט"א חתנו של המשגיח הגה"צ רבי דוב יפה זצ"ל, אשר לפני שנים רבות, בהיותו אברך צעיר אחר נישואיו, התפלל פעם אחת את 'פסוקי דזמרה' של יום השב"ק בחדר קטן בצידי היכל ביהכ"נ, בעודו שווה שם נכנסו לחדר שני ילדים בני חמש - שש שנים, הוציאו גמרות מארון הספרים, פתחו הספרים והחלו 'ללמוד' בצוותא, והגם שמחמת גילם הקטן עדיין לא ידעו צורת אות וכל שכן לקרוא לשון ארמי שבגמ', אך עשו עצמם כאילו קוראים בפנים, ושמע כיצד אחד אומר לחברו בניגון של גמרא אסור אסור אסור... 'השיב' השני, אסור אסור אסור... חזר הילד הראשון ו'שאל' בניגון, אבל אסור אסור אסור... ו'תירץ' השני שוב, אסור אסור אסור... אחר התפילה הלך לסעוד סעודת שבת בבית חותנו 'המשגיח' וסיפר לו כל אותו 'משא ומתן'... נחרד רבי דוב עד עמקי נשמתו, ואמר לו בסערה, הגידה לי מי הם הילדים, ותיכף ומיד - עוד בטרם אקדש על הכוס - אלך לדבר עם ההורים, ניסו בני הבית להרגיעו ולא עלתה בידם, עד שאמרה לו הרבנית, שאם ילך עתה יגדיל בזה את הבהלה... ולבסוף נעתר להמתין מלדבר עם ההורים עד לזמן מאחר יותר בו ביום. אחר הסעודה שאל את חותנו, על מה הרעש הגדול הזה ומדוע יצא כה מגדרו, השיב לו רבי דוב, ילד ששומע וקולט מבית הוריו כי כל דברי התורה אינם אלא אסור אסור אסור מובטח שיצא לתרבות רעה... אלא צריך להטעים אותם מנועם מתיקות התורה והמצוות שהם נחמדים מזהב ומפז רב, להחדיר בהם את ה'אשרינו' מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו', את האושר הגדול בעשיית רצון השי"ת, עד שמעצמם יצמיחו השתוקקות ומשיכה לזכות לקיים את מצוות ה', וחלילה לנו מלתת להם את ההרגשה עד כמה קשה להיות שומר תורה ומצוות, ומסיים בעל המעשה את סיפורו, כי סופו של דבר, האב לא אבה שמוע את מה שמדברים אליו, ולבסוף אכן לדאבון לב אותם ילדים אכן פרקו מעליהם עול תורה ומצוות לאחר שגדלו...

ובאמת מצוי הדבר דווקא לגודל יראת ה' והחרדה שבווערת בהם שמא יעשו דבר אשר לא ציווה ה', אך אינם משכילים להראות את גודל שמחתם בקיום כל מצווה ומצווה, ואת התענוג הנפלא אשר המה מרגישים כשהם יושבים בבית ה' ושקועים בלימוד התורה המתוקה מדבש ונופת צופים.

משנה זהירות נדרשת בעניין ה'גדרים והסייגים', אשר מצד אחד אי אפשר לבנות בית מלא ברכת ה' מבלעדיהם, ובפרט בדור הזה... אך מאידך מטבע האדם כי עפ"י הרוב ה'הכרח' גורם התנגדות בלב האדם, עד שהוא מוכרח לפרוץ את הגדר שגדרו בעדו (ריאקציה).... אלא עלינו להשכיל דעה את בנינו ותלמידינו שאין בהם אלא 'טובה' בעדם, דוגמת השמירה שמעמידים סביב 'אוצרות זהב טהור', סביב סגולת מלכים לבל יפגעו בהם מזיקים ומחבלים, וכשהתלמידים יבינו זאת הרי הם בעצמם ישמחו בגדרים וסייגים ויאהבו אותם, אדרבה, הם עצמם ירגישו 'שמורים' ומוגנים' בתוככי הגדרים והסייגים, ואז לא ינסו לפרוץ 'חומות מגדלי'. וגם עלינו לטעת בהם הרגשת רוממות, כעין שנאמר 'ויגבה ליבו בדרכי ה'', שיבינו שאין מתאים להם לפום ערכם כבני ישראל קדושים וטהורים להתלכלך ב'בוץ' של טומאת העמים...

ומקום איתנו לעורר על זכות וחובת האבות להשריש אהבת ה' ונועם עבודתו בעת סעודות השבת על ידי הזמירות וסיפורי צדיקים, ואם אמר הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל בשם הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע כי דף גמרא בשבת שווה בערכו לחמש מאות דפי גמרא בימות החול, וכן פרק תהילים אחד בשבת שקול כנגד חמש מאות פרקי תהילים בימות השבוע (הובא בספר איש חסיד היה עמ' שג), הרי על דרך זה גם שעה אחת של שירות ותשבחות בשב"ק ביחד עם הבנים שקול לעניין התועלת שבו לחמש מאות שעות בימות החול...

כן בני הנעורים, כל זמן שהם קטנים בידך הדבר לכוונם למוטב, אך לאחר שכבר גדלו...

עוד ייאמר בדמיון בני הנעורים 'לחיצים', שכשם שהרוצה לקלוע אל המטרה בלא להחטיא, הרי ככל שיעמוד

קרוב אל המטרה כך יגדלו הסיכויים שאכן יצליח לפגוע בדיוק, ואילו אם יעמוד מרחוק יקשה עליו יותר לכוון את החץ, 'כן בני הנעורים' - אם יעמוד בקרוב אליהם, ירעיף מאהבתו² ובחמימותו, יהא נקל בידו לכוונם

ויתעלה לאורך ימים ושנים², ואף יתעלה לבחי' ישראל שהוא המדרגה העליונה, אבל אם לא ישקיע בו מקטנותו יקשה הדבר פי כמה וכמה...

וזהו שאמר הכתוב (תהלים קכו ד) 'כחיצים ביד גבור כן בני הנעורים', שכמו שהרוצה לזרוק חץ לעבר המטרה, הרי כל זמן שהחץ בידו יכול לכוונתו ולהטותו, אך לאחר שכבר יצא החץ מידו שוב אין בידו להחזירו,

כו. בא וראה עד היכן מגעת גודל השפעת ההורים על בנם לאורך ימים, דהנה איתא בגמרא (פסחים צו: יבמות עט:): 'אמר רבי יהושע שמעתי שתמורת פסח קריבה ותמורת פסח אינה קריבה ואין לי לפרש' (ופירש"י 'שמעתי' מרבתי, 'ואין לי לפרש' - שכחת), וביאר הרה"ק הפני מנחם זי"ע (וכן כתב הגר"ח קנייבסקי שליט"א, דרך שיחה פרשת וילך) שהכוונה עפ"י מה דאיתא (ירושלמי יבמות פ"א ה"ו) שאמו של רבי יהושע בן חנניה היתה מביאה אותו בעריסתו לבית המדרש כדי 'שיתדבקו אזניו בדברי תורה', וזהו שאמר רבי יהושע שמעתי בהיותי קטן מוטל בעריסה ואיני יודע לפרש - שלא הבנתי את הדברים על בוריים. והרי שדברי התורה ששמע בעודו שכוב בעריסה נחקקו בליבו לאורך ימים ושנים. הגאון רבי נתן געשטעטענר זצ"ל מביא (בספרו דברי בן עמרם ח"א עמ' שיד) על אביו רבי עמרם זצ"ל הי"ד, וז"ל, סיפר לי שאר בשרי ירא וחרד לדבר ה', מוה"ר אליקים קאפל ז"ל, שכאשר נולדתי אמר אדוני אבי הצדיק להמילדת, שאם הילד שיולד יהיה בן זכר אז לא תשמיע שום קול ולא תדבר דבר, וכאשר באתי לאוויר העולם ואבי ז"ל היה בחדר שני ונדע לו שנולד בן זכר התחיל ללמוד גמרא בקול רם, כדי שהקול הראשון שישמע הילד בבואו לעולם יהא קול תורה. עכ"ל, (ומעתה אין פלא שזכה רבי עמרם לבן גדול בתורה כמו רבי נתן זצ"ל). ובזה ביארו הא דאיתא בגמ' (סוכה מב.) 'קטן היודע לדבר אביו מלמדו תורה', והיינו שתחילת דיבורו יהא בתורה, והכל נגרר בתר רישא.

כז. מעשה נורא שמעתי מכ"ק אאדמו"ר זי"ע, שבהיותו בלאס-אנדז'עלעס, התאכסן אצל הרה"ח רבי אלעזר אדלר ז"ל, והרבנית הייתה בת בתו של הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע, באחד הימים שאלה את אאדמו"ר זצ"ל 'כיצד היה מע"כ נוהג אם בתו הייתה מבקשת מעמו מעות כדי לילך לטיאטער' (בתי תיאטרון), אאדמו"ר נבהל מן השאלה ולא השיב לה מאומה, פתחה וסיפרה, בשנת ת"ש לערך בהיותה ילדה קטנה, היו חברותיה הולכות לתיאטרון ולמקומות שונים שלא הייתה רוח חכמים נוחה מהם (זמנים קשים עברו אז על החרדים לדבר ה' כשהנוער נמשך אחר רוח ההפקרות ל"ע) והן פיתו אותה שתצטרף אליהן ותבוא עמהן לאותן המקומות. משנתפתתה פנתה לזקנה רבי שלומ'קה בבקשת כמה פרוטת כ'דמי הכניסה' לאותו מקום נעבעך... ויהי בשמוע הרה"ק מזוועהיל את בקשתה, נתן לה מיד את מלא הסכום כרצונה, אך כאשר עמדה כבר ליד הדלת לצאת מן החדר, קרא לעברה ואמר 'הן ראית כי אך בקשת כסף מיד נתתי לך כאוות נפשך, אך דעי לך, שלבי קרוע ושותת דם אם תלכי לשם'... ויהי כאשר שמעה הילדה את הדברים היוצאים מן הלב הכריזה תיכף ואמרה שהיא לא תלך לשם לעולמים, ותיארה את גודל הנסיון שהיה לה, אך מאחר שבאותה שעה הראה לה עד כמה הוא אוהב אותה אהבה עזה אמיתית, על כן לא היתה יכולה להרשות לעצמה להכאיב לו, וזה גרם לה ששינתה דעתה ולא הלכה לאותם מקומות. ואם כי אין כאן הוראה למעשה [ורק איש האלוקים כרבי שלומ'קה היה יודע את משקל הזהב לבל תצא תקלה מתחת ידו, והכל לפי העניין לפי הוראת חכם], אך ללמדנו כלל גדול, שאם ימצאו הבנים את החום והאהבה בבית פנימה לא ילכו לחפשם במקומות אחרים... כה אמר 'המשגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, ברצותו להמחיש את ההבדל בין 'מחנך' למי שאינו, כי פעמים שנכנס לבחור רוח דמיון ה"י שיש מסביבו גדרים וחומות בצורות המקיפים אותו בכל מקום שהוא פונה, ואינו מצליח להיפטר מהן, והנה אם יספר זאת למי שאינו מבין בנפש האדם הרי 'במקרה הטוב' יטייל עמו אנה ואנה כדי להוכיחו שאין כאן שום גדר וחומה, ובמקרה גרוע יותר - יצעק עליו שיחדל מדמיונותיו... וכמובן שלא יצליח להוציא אותה רוח שטות ממנו, ואדרבה יתכן שרק יקלקל... אך מחנך מומחה יודע לירד לעומק דעתו של הבחור ולתוך הדמיונות, ויעשה עצמו כמי שאף הוא רואה אותם גדרים ומחיצות, וביחד ינסו למצוא 'פירצה' להתחמק משם...

באר הפרשה - פרשת ואהבתנו

זי"ע (דרשות לשבת תשובה תקנ"ה יז.), כי הרוצה לשוב בתשובה ולהתקרב אל ה', הרי תחילה וראש עליו לטהר עצמו בעניינים שבבין אדם לחברו, ורק אח"כ יבוא לטהר עצמו בעונות שבין אדם למקום. וזהו אומרו, שרק אם אתם הדבקים - כולכם, כלומר שתהיו דבוקים זה בזה מתוך אחדות הלבבות ל", או אז ניתן לומר בה' אלוקים חיים, פירוש ש'יתואר חיותכם חלק אלוה- ממעל באופן שיהיה נקרא חיי ה".

עפי"ז מבאר את הכתוב (הושע יד ב-ג) 'שובה ישראל עד ה' אלוך כי כשלת בעונך, קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ולכאורה נראה כ'כפל' הלשון -

לדרך הישרה^כ, אולם אם יעמוד מרחוק הרי יגדל הקושי פי כמה וכמה^{כז}. והדברים מפורשים בדברי 'בעל הטורים' על הפסוק (בראשית מד ל) 'ונפשו קשורה בנפשו', וז"ל, קשורה ב' במסורת, הכא (ונפשו קשורה בנפשו), ואידך 'אולת קשורה בלב נער' (משלי כב טו) וכו', מפני שאולתו קשורה בו צריך שתהא נפשו קשורה בנפשו של אביו לחנכו^ל.

חיים כולכם - דבקות בה' על ידי אהבת ישראל בפרשתן (ד ה), 'ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום', ומבאר הרה"ק ה'חתם סופר'

כיוצא בדבר ייאמר לעניין נסיונות ופיתויי היצר שאף הם אינם אלא 'דמיונות'... שלא יועיל כלום אם ינסה האב להוכיח לו בשכל שהכל הוא הבל וריק, אלא עלינו להתחבר אליו, להראות שאנו מבינים אותו ואת הקשיים הניצבים בפניו, ומשם לנסות להתרומם ולהילחם עם היצר הרע.

כח. כבר אמרו כי הנה נתן הקב"ה חוק בעולמו, שמתחילה רואים את הברק ואח"כ שומעים את הרעם, והיינו טעמא כי כבר אמרו חז"ל (ברכות נט): 'לא נבראו רעמים אלא לפשט עקמומית שבלב', ואי אפשר שתתפשט העקמומיות שבלב מבלי שתקדם לה 'הארת פנים'...

כט. ועל אחת כמה וכמה שאי אפשר להשפיע עליהם על ידי כעס, ובכך ביארו בלשון הכתוב (ויקרא כא א) 'ויאמר ה' אל משה אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם', ונכפל ונשתלש לשון אמירה ג' פעמים, וצריך ביאור טעם הדבר, וביותר הקשה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) מדוע לא נכתב 'וידבר ה' וכפי שמצינו ברוב מצוות התורה (עיי' מכות יא.), אלא כי בפסוק זה נאמר הלכות החינוך, וכמו שהביא רש"י מדברי חז"ל 'להזהיר גדולים על הקטנים', וזה כלל גדול ביסוד החינוך, ש(עפ"י רוב) אין תועלת ב'דיבור' לשון קשה אלא ב'אמירה' לשון רכה... העולם מספרים בדרך הלצה, שפעם הילכו אב ובנו ברחובה של עיר, והנה רואה אחד מעוברי אורח שהנהגות הבן איננה כשורה והאב גוער בו בקול גדול 'יעקב תירגע, יעקב תירגע'. אך משהתקרב אליהם הבחין שאין זה 'בן' אלא 'בת', וגברה פליאתו מדוע קורא לה האב בשם 'יעקב' שאינו שם של בת, נענה האב והשיב בחכמה לא שמה יעקב אלא שמי הוא, וגערתי הייתה על עצמי... כי כשארגיע את עצמי ואשלוט בעצמי לחנכה מתוך יישוב הדעת מבלי להתפרץ בכעס על התנהגותה שאינה כהוגן, יהיו דברי נשמעים, ותקבל מוסר אביה.

משל נוקב אמרו, כי מילתא דשכיחא הוא, בעיר שיש בה רק 'סופרמרקט' אחד, שבעל החנות אינו חושש מלגעור על ה'קונים', בידעו שממילא בוא יבואו אליו למחרת לקנות שוב, כי אין להם ברירה אחרת, ומה צורך יש לו להשקיע ב'שירות לקוחות'... אמנם ברגע שתיפתח באותה שכונה עוד חנות ותתחיל 'תחרות' ביניהם מיד ישנה אורחותיו לטובה, יאיר פניו אליהם ויתייחס בכבוד ובדרך ארץ וישרת אותם נאמנה, מתוך ידיעה ברורה שבלאו הכי הם עוברים תיכף ומיד אל החנות החדשה... אחיי ורעיי, הכל יודעים כי לדאבון כל לב יש היום 'תחרות' קשה על ליבם של בני הנעורים, ורבות עלינו להשקיע בנתינת יחס הוגן ומכבד ובהרעפת חום ואהבה, כי אם 'נצעק' אליהם מסוכן הדבר שמא יפנו אל ה'מתחרים' רח"ל... (ובוודאי שיש לדון בכל מקרה לגופו של ענין, אבל באנו להשמיע עוד צד למטבע).

ל. עוד מ'הלכות החינוך' למדנו מפרשתן בה נאמר (ד י) 'באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי וכו' ואת בניהם ילמדון', מה כתיב אח"כ 'תקרבון ותעמדון תחת ההר וההר בוער באש עד לב השמים', וסמיכות המקראות מרמז לנו, כי הדרך לקיים מה שנאמר 'ואת בניהם ילמדון' הוא רק אם האב והרב 'בוער באש עד לב השמים'... לא. הנה ידוע כי אחת מהדרכים ה'בדוקות ומנוסות' להביא לידי אחדות הלבבות ולאהבת חברים - הוא כשיתרגל לדון את הזולת לכף זכות ולא יטיל בו 'מום' וחובה המביאים לידי טינא שבלב. וכבר אמר הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע דלכאורה צ"ב, מדוע נאמר (ויקרא יט טו) 'בצדק תשפוט את עמיתך' ולא אמר 'לכף זכות' תשפוט וכיו"ב (שהרי אינו 'בצדק'), אלא, כי אכן, עפ"י הרוב נראה לו לאותו 'דן' שה'כף זכות' רחוקה מן האמת כרחוק מזרח

מעון ולהביאם לדרך החיים, אבל מי שעוסק רק לתקן את עצמו ולא מיטב לאחרים אינו נקרא דבוק בה".

חמשה עשר באב - חיזוק לימוד התורה והתחלת ההכנה לשנה הבעל"ט

הנה עצם יום השב"ק חל ביום 'חמשה עשר באב', ודע לך כי כבר אמרו חז"ל (משנה סוף תענית) 'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכיפורים', ונתבאר שם בגמ' באריכות טעמו של דבר, וכתב הרה"ק העבודת ישראל זי"ע (לפ"ו באב) במעלת האי יומא רבה, כי הוא זמן המתקת הדינים, ולא עוד אלא שחמשה עשר באב הוא 'בדרגא אחת' עם יום הכיפורים (עיי"ש בסוד העניין).

על זה היום אמרו חז"ל (תענית לא.) 'מכאן ואילך, מאן דיוסיף יסיף, וברש"י, דמוסיף לילות על הימים

'שובה ישראל' וכן 'שובו אל ה', מדוע האריך בזה, אלא, שבתחילה דיבר הנביא לשוב על עוונות שבין אדם לחברו, וזהו שאמר שובה ישראל עד ה' אלוקיך, ר"ל על החטאים המגיעים עד ה' אלוקיך ולא עד בכלל, והם דברים שבין אדם לחברו (ועיי"ש עוד) ל"ב, ורק לאחר מכן 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' - בדברים שבין אדם למקום.

באופן אחר פירש ה'חתם סופר' זי"ע (ליקוטים כי תצא ד"ה כי תהיה), ש'הנה ידוע שלא נברא האדם אלא להיטיב לאחרים', וכבר דרשו חז"ל כי דרך הדבקות בהשי"ת הוא על ידי שנדבק בדרכיו, ועל ידי שהאדם מיטיב לאחרים הרי הוא נדבק בה' והולך בדרכיו, כשם שזו היתה עיקר כוונת הבריאה בכדי שיוכל השי"ת להיטיב לאחרים. וזהו שאמר הכתוב ואתם הדבקים בה' - אם תרצו להירבק בו ית' אזי התנאי הוא שתהיו 'חיים כולכם - דהיינו להשיב רבים

ממערב - אבל מה יעשה, הרי הוא מחויב לדון לכף זכות... לכך אמרה תורה, אנא, דון אותו לצד זכות ולבסוף יתברר לך שאכן דנתו 'בצדק' כי ברוב המקרים ימצא שכך היה.

בא וראה עד היכן הדברים מגיעים, שמעתי מאחד שנכנס ל'תלמוד תורה' בעי"ת קריית ספר ולנגד עיניו 'מחזה בלהות', מלמד רודף אחרי ילד כשנעל בידו, וכשהשיגו לבסוף היכה אותו על ערפו עם הנעל... מה נאמר ומה נדבר... והיאך נדון מלמד כזה, בכף זכות או בכף רותחים... אך כך היו הדברים לאשורם, כי 'דבורה' רדפה אחרי הילד וכבר עמדה על ערפו, ונבהל הילד מאוד והחל לנוס כשהדבורה בעקבותיו... עד שלא היה ברירה למלמד המסור אלא להכות את הדבורה 'ולהציל' את הילד...

לב. אגב אורחא נביא כאן בשבח במעלת הנעלבים ואינם עולבים. וכה העיד בפני עד נאמן ידיד נאמן, מה שענינו ראו ולא זה, כי לפני כשנתיים ימים ביום ראשון בשבת צום תשעה באב (נדחה) תשע"ט התפלל בביהמ"ד יחד עם שכיניו ומכריו, ובאותה שעה היה ה'בעל תפילה' במוחין דגדלות והחל לסלסל ולהאריך בנעימת התפילה, הדבר חרה לאחד מהתפללים, וברמיזת עיניים ידים ורגלים רמו לו כי אין ה'דבר בעתו', והיום שכל הקהל מתענה כבר מליל האתמול יש להיות 'מקצר ועולה', ואין זמן לסלסולים... לעומתו נענה ידידו וגער בו קשות בניזופות חמורות על העזתו החמורה להפריע לבעל התפילה, ואעפ"י שבשעות וחרפות היו מנת חלקו של הגוער בבעל תפילה, בחר הלה ב'שתיקה' ולא השיב למחרפו דבר - הגם שאינו 'בטלן' ובידו היה להשיב למביישו כהנה וכהנה...

ה'שותק' יצא מפתחו של ביהמ"ד, ומיד פנה אליו מיודענו - מספר העובדא, ואמר לו, הבט וראה, הרי ידעת זה מכבר כוחם הנשגב של 'שומעים חרפתם ואינם משיבים ועונים', הרי לך בביתך בחור מבוגר בן כ"ח שנה שעדיין לא מצא את זיווגו, וכן 'רעך' שביישך גם לו צרה דומה בביתו, תן כבוד לאלוקיך, ומסור את זכות ה'שתיקה' לשני בחורי חמד הללו, למען יראו בקרוב ממש בישועתם השלימה, הלה סבר וקביל, וכן עשה.

וראה זה פלא, כעבור זמן קצר באו שני הבחורים - בנו של המבייש ובנו של המתבייש (שנשארו ידידים עד היום) בקשרי אירוסין באותה תקופה, גם זאת ששניהם הקימו את בתיהם בישראל באותו תקופה, ולא עוד אלא שלשניהם נולד בן זכר לתקופת השנה באותו יום, השניים הכניסו את בנם בכורם הנולד להם למז"ט בשבת העעל"ט, שבת פר' דברים תשפ"א - בדיוק בסיום שנתיים ימים מפרשת השתיקה.

לג. וכך אמרו 'בעלי הרמז' בלשון רש"י על הפסוק בריש פרשתו (ג כד) בו נאמר 'אתה החילות להראות את עבדך את גדלך', ופירש רש"י 'את גדלך - זו מדת טובך', כי 'הגדלות' של האדם נמדדת כפי 'מידת טובו'...

באר הפרשה - פרשת ואהבה

לעסוק בתורה יוסיף חיים על חיילי. ומאן ילמד כל אחד לנפשו להוסיף בלימוד התורה מיום ט"ו באב ואילך לה, 'ואחד המרבה ואחד הממעיט בלימודו', ובלבד שיוסיף לכל הפחות שעה קלה יתר על שיעוריו עד עתה... ולא יזלזל בזה, כי כל הוספה נחשבת ל'הוספה' לו.

עוד מבואר בספה"ק כי הזמן גרמא להתחיל בעסק התשובה בהכנה לקראת ראש השנה הבעל"ט לו, וכמו שביאר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קרו"ל לקוטים ד"ה מחמשה) כי הנה האדם הראשון נברא בכ"ה אלול, נמצא שט"ו באב הוא כעין 'ארבעים יום קודם יצירת הוולד', והרי שהתחלת השנה הבעל"ט היא כבר בימים אלו.

לד. בא וראה מעלת עסק התורה, שהנה אחד מהטעמים שט"ו באב נחשב כיום טוב הוא מפני שפסקו ביום זה מלכרות את עצי המערכה, ופירש ב'רבינו גרשום' (ב"ב קכא:), שבכל זמן 'שהיו עסוקים לכרות עצי המערכה היו מתבטלין בתלמוד תורה, אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יום טוב שמכאן ואילך היו עוסקין בתורה', ואף שגם עד עכשיו היו עסוקים במצווה שהיא דוחה תלמוד תורה, אך אשרי מי שזוכה להגות בתורה, ואין לך שמחה גדולה מזו...

לה. הרה"ק רבי מענדל מרימינוב זי"ע היה מורה ומצווה שכל מי שעבר עליו מט"ו באב ואילך אפילו יום אחד מבלי לימוד דף גמרא באותו יום לא יוכל לשמש כ'בעל תפילה' בימים הנוראים, והורה כן כפי שציווה עליו רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע.

ואף אנן נעני ונאמר, שהרי ידוע מה שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות, חלק ב עמוד שנו ד"ה אף) על הא דאיתא שבעל תפילה צריך להכין עצמו ג' ימים קודם ר"ה, שכל זה היה אמור בזמנם, אבל בזמנינו כל יחיד ויחיד נחשב כ'בעל תפילה' (וז"ל, שלא אמרו כן אלא בדורות הראשונים, שהיו שלוחי ציבור ותוקעים הגונים ותלמידי חכמים, וכווננו לבם לאביהם שבשמים כראוי וכנכון, אך בעוה"ר באפס כל אלו ואנשי אמונה אבדו והוצגנו על גחלים ריקם, אין לנו אלא שכל אחד ואחד ישא בעד עצמו רינה ותפילה ויתבודד לעצמו ג' ימים אלו, אולי יתעשת האלקים לנו)... וממילא, משנה זהירות צריך להיזהר שלא יעבור יום בלא לימוד גמרא, למען נוכל לגשת אל המלך בימי הרחמים והרצון ולבקש בעד הנפש חנינה.

לו. פעם דיבר איזה אברך עם הגה"צ ר' זונדל קרויזער זצוק"ל בדרכי תורה ועבודה, לאחמ"כ ביקש ממנו האברך עצה טובה - שיורה לו איזה קבלה טובה יקבל על עצמו כחיזוק בתורה, אמר לו רבי זונדל, אם תשמע לעצתי, הוסף נא עוד דקה אחת לסדר לימודך בכל יום. הביט האברך בתמהון, וכי מה חשיבות יש לרגע בודד מתוך כל המעת לעת. נענה רבי זונדל ואמר לו, אמרו חז"ל ש'מט"ו באב' מאן דמוסיף יוסיף וברשב"ם (ב"ב קכא: ד"ה מט"ו) יוסיפו לו שנות חיים - מתוך שהימים מתקצרין והלילות מאריכין יעסוק יותר בתורה (שהרי אין עוסקים במלאכתן בלילה רק ביום). והנה, הרי כל הוספת ליל ט"ו על הלילה הקודמת לו אינו אלא בדקה אחת ויחידה, ועל כך עורכים שמחה רבה עד ש'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב' (כמבואר שם), עתה אמור לי, האם אין כדאי לקבל 'קבלה' על דקה אחת של תורה.

לז. צדיקי הדורות אמרו שמיום חמשה עשר באב שומעים כבר את קול הזזת 'כסאות למשפט' בבית דין של מעלה, שמכינים אותם לקראת יום הדין, ואכן רבים נוהגים לאחל 'כתיבה וחתימה טובה' כבר מיום ט"ו באב, וידוע ש'כתיבה וחתימה טובה' עולה בגמטריא 'חמשה עשר באב', חושבנא דדין כחושבנא דדין. ואם בשמים ממעל כבר מתחילים בהכנות לר"ה הרי בדין הוא שכן יהיה גם 'בארץ מתחת'...

ואגב אורחא, קבלה מהבעש"ט הק' זי"ע, כפי מספר פעמים שמברך לחברו ב'כתיבה וחתימה טובה' מט"ו באב עד ר"ה, כמו כן כשיגיעו ימי ר"ה אשר כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון, במספר הזה יהי' לו אז מליצים טובים בשמים אשר ילמדו עליו זכות (קובץ הבאר, כרך ראשון שני שנת חמשה עשר, יו"ל שנת תרצ"ו, וז"ל שם, כתב לי ש"ב ויד"נ הרה"ח החו"ב שלשלת היוחסין מוה"ר ישראל ענגעלסבערג נ"י מלובלין שבעצמו שמע מפי הה"צ מרי"ם מקאמארנע זצ"ל בהיותו בלובלין, שקיבל מהמגיד הק' מטריסק זצ"ל קיבל מזקנו ה'מאור עינים' שקיבל מהבעש"ט זי"ע שקיבל מרבו אחי השילוני).

מסופר, כי חיל ורעדה, אימה ופחד היו אווזים את הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע מט"ו באב ואילך, עד שהוכרחו לכסותו בשמיכות עבות יותר מאשר בכל השנה, והסביר פעם, הנה בילדותי אמרה לי אחותי שמשבת מברכין אלול אפילו הדגים שבים זוחלים ורועדים מאימת בא יום הדין, וחשבתי לעצמי אם הדגים שאינם 'מבינים' בענייני הדין והמשפט רועדים מפחד, אנחנו שיודעים שכבר מכינים את הכסאות בבית דין של מעלה על אחת כמה וכמה שנתמלא פחד וחלחלה.

למערכה (תענית לא). ואילו 'שואב מימך' מרמז על הושענא רבא שבו גומרים לנסך מים על גבי המזבה, ובכל אותם הימים מט"ו אב ועד הושענא רבא אזי אתם נצבים לפני ה' אלוקיכם, כשהתכלית הוא לעברך בברית ה' אלוקיך לח.

והקריאה מעוררת את הזמן - קריאת 'עשרת הדברות' שבפרשתן מעוררת את זמן 'קבלת התורה', לקבל על עצמנו ללמוד את דברי התורה לשמור ולעשות, מתוך התחדשות הלב.

יה"ר שנזכה לדעת את ה' ולהתנחם בכפליים, בבוא לציון גואל בב"א.

וכן רמז לה הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (עקב ד"ה א"י והיה) בלשון הכתוב (י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך, וז"ל, נוכל לרמוז במלת 'מה' על ט"ו באב, כי מאז יש מ"ה ימים עד ראש השנה, וזהו שאמר הכתוב ועתה ישראל, מה - בט"ו באב שהוא מ"ה ימים עד ראש השנה אז עב"פ ה' אלוקיך שואל מעמך ליראה ולאהבה וגו', כדי שנוכל לעורר עלינו בר"ה זכות אבות בחי' חסד ורחמים, אמן כן יהי רצון, עכ"ל. כן כתבו רבים לרמז במה שנאמר (כט ט-יא) 'אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם וגו', מחוטב עציך עד שואב מימך, לעברך בברית ה' אלוקיך, כי 'חוטב עציך' רומז על חמשה עשר באב שבו הפסיקו לחטוב עצים

לח. ודע, כי בזה היום משפיעים מן השמים כוחות נפלאים שיוכל האדם להתחדש בעבודתו ית"ש, וכפי שביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע באחד מהטעמים שנזכרו בגמ' בביאור ה'יום טוב' של חמשה עשר באב - שבו כלו מתי מדבר, ומבאר שרומז על אותם שהם בבחי' 'מתים', שכל ה'דיבור' אצלם הוא מבלי חיות בעבודת ה', ועתה כלו 'מתי מדבר', וניתן בהם רוח חיים.

ויתכן לפרש עוד בדבריו, שהרי יום זה הוא תחילה וראש לתוספת חיזוק בלימוד התורה, וגדולה תורה שנותנת 'חיים' לאדם, ומכח ריבוי עסק התורה יזכה ל'תחיית המתים'...

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ואתחנן תשא

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הנלווין ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

אעברה נא (ג, כה)

משה רבינו את עם ישראל "ויתעבר ה' בי למענכם" בסיבה שלא יכול להיכנס לארץ ישראל? הרי בין כה וכה לא יכול לחיות יותר ממאה ועשרים שנה? ויש לתרץ שמאה ועשרים שנה זה אכן לפי מדת "עין בינונית" של אחד מחמישים, אבל "עין יפה" זה אחד מארבעים ואחד ממ' מששת אלפים זה יוצא מאה וחמישים שנה. ולכן נענש משה כשהכה את הסלע, שאם היה מדבר אל הסלע היה הנס יותר גדול וב"עין יפה", ואז היה חי מאה וחמישים שנה, אבל כיון שהכה את הסלע היה הנס רק משהו "בינוני", לכן חיר רק כמדת "עין בינונית" מאה ועשרים שנה. וזה מרומז בפסוק זה "אל תוסף דבר" אל"י א - ל"י דהיינו אחד ממ', שאמר לו הקב"ה שלא יוסיף לבקש שיחשבו את שנותיו במידת עין יפה. (בן איש חי) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ד' אלוקי לעשות כן בקרב הארץ. (ד ה)

מבאר בספר הקדוש "תפארת שלמה" וכן הוא בספר "בן איש חי", שמשנה רבינו הוכיחם כאן שילמדו ממנו, שכשמשנה רבינו למד מפי הקב"ה לא השאיר לעצמו שום דבר בשביל להתפאר בו שרק הוא יודע סודם של דברים וכדומ', אלא העביר ולימד את בני" כל מה ששמע מיד. ועוד, שהעבירים באותו צורה ששמע מפי הקב"ה, כן אמר משה לבנ"י גם אתם תראו ללמד את כל מה שזכיתם להבין. וזה מה שרמזו כאן בפסוק: "ראה לימדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר ציוני ד' אלוקי" שלא השארתי אצלי כלום, כן גם אתם תלמדו ממני "לעשות כן בקרב הארץ".

כעין דרך זו ביאר פעם בעל ה"עטרת משה" ממאקאווא זצ"ל, (עטרת משה - שבועות) את מאחז"ל הידוע שדימו את הרב והתלמיד "יותר ממה שהעגל רוצה לינק רוצה הפרה להניק", ויש להבין למה דימו חז"ל עניין זה דייקא לעגל ופרה, למה לא יכלו לדמות לאם ותינוק שרוצה לניק? וביאר, שלכן לא רצו לדמות לאם ותינוק שכן האם יש לה לפעמים חשבונות: אם להניק יותר מאוחר או יותר מוקדם, בתחילת הלילה או באמצע הלילה וכדומ', אבל הפרה אין לה שום חשבונות ובכל עת ובכל זמן שהעגל בא לניקוק הרי היא מניקה אותו, וזה לימוד גדול בדרך לימוד הרב עם התלמיד, שכן יש לפעמים שלרב יש איזה חידוש, והוא נמנע מלאמרו תיכף לתלמידיו כיוון שרוצה לשמרו להזדמנות מיוחדת או לאיזה "שיעור כללי" וכדומ', ועל זה באו חז"ל ולמדונו שכמו שהפרה לא עושה חשבונות לעגל, כנ"ל, כן הרב שלא ישמור כלום ולא יעשה שום חשבונות אלא כל חידוש שיש לו תיכף ומיד יזכה בזה את תלמידיו.

כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כד' אלקינו בכל קראנו אליו (דברים ד, ז). הקב"ה מאזין לכל תפלינו, ואם רואים שלא נענים הרי זה משום שלא היה בכוונה מספקת. המפרשים מביאים יסוד זה גם מריש פרשה זו שאמר הקב"ה למשה "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", דהנה אחד שהוא חלש באופיו אזי כשמן הוא מתחנן אליו, ויודע שלא יוכל לעמוד בהפצרותו, מבקש הוא ממנו שלא יפציר בו, אבל מי שהוא חזק בטבעו אומר למתחנן הזה: לא יעזור לך שום דבר, כמה שרק תבכה, אתה לא תקבל... וא"כ נשאלת השאלה למה הוצרך כביכול הקב"ה לומר למשה "אל תוסף דבר וכו'", שיאמר לו "כמה שתבקש לא יעזור לך שום דבר" למלאות הבקשה, עד שהוצרך כביכול לומר למשה שיפסיק לבקש כי אם ימשיך לבקש לא יוכל כביכול הקב"ה לסרב לתפילתו. וזה דבר נורא בכח התפילה.

ישנו זוהר חדש פלאי וזה לשונו: "בגין דאיהו חד לית כאן וי"ו, הדא הוא דכתיב קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת". בביאור הדבר מביא בספר שמחת ישראל, שפעם נכנס הגאון רבי עזריאל ה"ראש הברזל" אל הרבי רבי בונים מפשיסחא ושאלו פשט בזוהר זה, אמר לו, שבכל הפסוקים באשרי יש' באמצע הפסוק כגון: בכל יום אברככה ואהללה שמך וכו', גדול ד' ומהולל מאוד ולגדולתו וכו' והפסוק היחיד שאין ו' זהו פסוק זה של "קרוב ד' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ולמה באמת אין ו', כי סוף הפסוק מחובר לתחילת הפסוק כדאינתא במדרש רבה פר' מצורע (ז, א) "קרוב ד' לכל קוראיו, יכול לכל' ת"ל לכל אשר יקראוהו באמת", שד' קרוב רק למי שקורא לו באמת, וזה הפשט בזוהר חדש "בגין דאיהו חדא" בגלל שכל הפסוק הזה הוא מקשה אחת שתחילתו נעוץ בסופו כנ"ל "לית כאן ו'" לכן אין ו' באמצע פסוק זה.

שמור את יום השבת לקדשו... לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך וגו' (ו, יב-יג) מסופר על החפץ חיים זצ"ל שנסע פעם ברכבת, ויחד עמו היו חתנו ורבי זלמן סורוצקין זצ"ל.

בגמ' סוטה (יד, א) (א) "דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא, כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי. אמר לו הקדוש ברוך הוא, כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם". שואלים המפרשים, וכי משה רבינו קיים המצוות "אלא לקבל עליהם שכר"? והרי המשנה אומרת (אבות א, ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס!?

בספר עלי ורדים הביא תירוץ בשם הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל בפירושו "רוח חיים" על פרקי אבות (א, ג), הדנה עיקר כוונת הבריאה שהקב"ה ברא את העולם הוא כדי להיטיב עם ברואיו, וא"כ לפי"ז יתכן כי מן הראוי יותר לקיים המצוות על מנת לקבל שכר, כי אז עובד ע"מ שייטיב לו ויגיע מזה נחת רוח להקב"ה. אולם כ"ז שראוי לעשות ע"מ לקבל שכר זהו דוקא אם כל כוונתו בקבלת השכר רק לשם שמים לעשות נחת רוח להקב"ה, אבל אם מכוון להנאתו אין בזה כל מצוה. ומזה הזהיר התנא במשנה שלא לעבוד ע"מ לקבל פרס להנאתו של איהו הרצון העצמי של האדם לקבל שכר.

ומה הסימן והמודד אם האדם ברצונו את השכר מתכוון לשם שמים או לא? המבחן הוא אם האדם מוכן לעשות את המצוה על מנת שחבירו יקבל את השכר ולא הוא עצמו, כי גם בזה הרי יהיה להקב"ה את אותה נחת רוח שמיטיב לברואיו, והיה אם אז לא יחפוץ האדם בעשיית המצוה כשחבירו מקבל את השכר, זהו אות שכל כוונתו בשכר המצוות אינה כי אם לטובת עצמו ולא למלאת בזה את רצון ה', אבל אם ירצה לעשות המצוה כדי שייטיב לחבירו ויבא מזה נחת רוח להשי"ת אם חסיד כזה יעבוד ע"מ לקבל שכר זוהי המעלה הגדולה ביותר העולה היא למעלה כי זה תכלית הבריאה להיטיב לברואים.

והנה משה רבינו לאחר חטא העגל שהקב"ה אמר לו "הרף ממני ואשמידם ואעשה אותך לגוי גדול" היה מוכן למחוק עצמו משני העולמות שנאמר (שמות לב, לב) "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת". וכל זה על מנת שיהיה טוב לעם ישראל, והיינו שמשרע"ה הגיע למדרגה גבוהה זו שכל שאיפתו היתה שרצון ה' יתקיים בעולם להיטיב, גם אם הוא עצמו לא יהיה באותו שכר, ממילא ברור שאצל משרע"ה הרצון לקבל שכר אינו אלא כדי לקיים את רצון הקב"ה לתת שכר, וע"כ א"ל הקב"ה שאם רצונו לעשות לו נחת רוח ולקבל שכר יקבל אותו.

יש מעשה מרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שבשנה אחת לא מצא אתרוג בשום אופן, והנה בערב החג מצאו נוסע אחד שעבר בעיר בארדיטשוב ובכוונתו להמשיך לנסוע לביתו לחג הסוכות, והוא היה לו אתרוג, בקשו לו אנשי העיר בארדיטשוב שישאר לחג הראשון אצלם בעיר, כדי שאנשי העיר יוכלו לברך על האתרוג שלו, אבל לא הסכים להישאר בשום אופן שם לחג. הביאו אותו אל הרב, והרב ביקשו ג"כ שיואיל בטובו להישאר איתם חג ויזכה את כל אנשי העיר במצוות ארבעת המינים, אבל הוא התעקש שלא להישאר, עד שפתח ואמר לרב שבאם הרב יבטיח לו הרב חלק לעוה"ב אזי מוכן הוא להישאר שם לחג, ויתן את האתרוג. אמר הרב שהוא מסכים לזה והבטיח לו עוה"ב. בלילה, עם התקדש ליל החג, נתן הרב הוראה לכל אנשי העיר שאף אחד לא יתן לאורח הזה להיכנס אל הסוכה בשום פנים ואופן. אחרי התפילה חיכה האורח שמאן דהוא יזמינו לאכילת הכזית של מצוה בסוכה, והנה אף אחד אינו מזמינו, הלך האורח והתחיל לסובב על פתחי הסוכות, בבקשה שיתנו לאכול כזית של דאורייתא בסוכה, אבל אף אחד לא הסכים. ראה האורח שכלתה איליו הרעה, והלך ובא אל סוכת הרב מבארדיטשוב, והתחיל לבכות שברצונו לאכול כזית בסוכה, אמר לו הרב, שהוא מוכן לתת לו להיכנס רק בתנאי שיוותר על ההבטחה של העוה"ב! המע האורח, שקל את הדברים, ואמר לרב, אני מוכן לוותר על העוה"ב שבביל קיום המצוה! נתן לו הרב להיכנס. אחרי הסעודה אמר לו הרב, תדע לך שתקבל את מה שהבטחתי לך, רק פשוט לא רציתי שתקבל את זה בחינם, וכעת שהראית שאתה מוכן להפסיד את כל העוה"ב שבביל קיום המצוה הרי שבדין הוא שתטול את שכרך. (ציוני תורה) ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה (ג, כו)

כתב בספר תפארת הגרשוני, שהטעם שמשנה רבינו חי מאה ועשרים שנה, הוא, כיוון שהעולם קיים ששת אלפים שנה, ומשה רבינו הוא התרומה של העולם, ובתרומה עין בינונית זה אחד מחמישים, לפי זה כשנחשב שניים ממאה מתוך ששת אלפים הרי זה מאה ועשרים שנה. אלא, שלפי זה נשאלת השאלה למה אם כן אמר הקב"ה למשה שלא יכנס לאר"י יען אשר לא קידש את שמו במי מריבה, והרי סוף כל סוף לא יכול משה לחיות יותר ממאה ועשרים שנים? וכן למה האשים

בדרכם עברו ליד עיירה אחת, כשעצרה הרכבת בתחנה ניגש יהודי אל רבי זלמן ואמר לו: "יש כאן יהודי שכבר הרבה זמן חולה מאוד, וברצונו לבקש ברכה מהחפץ חיים. אבל דע לך, בנו של היהודי הזה מחלל שבת, ובכך גורם רפיון בשמירת השבת של כל בני העיר. עליך לספר זאת לחפץ חיים, כדי שיתנה את ברכתו בכך שהבן יפסיק לחלל שבת".

רבי זלמן אמר לחתנו של החפץ חיים צריכים לומר זאת לרב, והם נגשו איליו ביחד, אך ראו שאחרו את המועד. היהודי ההוא כבר מדבר עם הרב. נעמדו, איפה שניהם והקשיבו לשיחה.

הם שומעים שהיהודי מספר לרב שהוא חולה הרבה זמן, ובלילה באה איליו אמו בחלום ואמרה לו שלמחרת יעבור בעיר צדיק גדול, ושילך לבקש ממנו ברכה, אז הנה הוא בא כעת לבקש ברכה.

אומר לו החפץ חיים: "ממני לקבל ברכה? מי אני בכלל, ישראל מאיר יכול לברך? השבת הקדושה – היא מקור הברכה, תבקש ממנה!"

"אומר לך משהו" – המשיך החפץ חיים – "שבת היא מלועזק ורפואה קרובה לבא. אם השבת לא תזעק כי מחללים אותה – הרפואה תהיה קרובה לבוא!"

אמר היהודי: "אני, ברוך ה', שומר שבת".

"כן", אמר החפץ חיים, "אבל בודאי זוכר אתה מה כתוב בפסוק: 'אתה ובנך ובתך' – כולכם צריכים לשמור את השבת. אם אתה ובנך לא תחללו את השבת – השבת לא תזעק, וממילא הרפואה תהיה קרובה לבוא. (ומתוק האור – שבת קודש)

את ה' אלקיך תירא (ו, יג)

כתב בעל הטורים "תירא בגימטרי" תלמידי חכמים, ובגמ' פסחים (כב, ב) "שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים".

מן הראוי להביא כאן סיפור מופלא אותו מספר הרב שלמה לוינשטיין: רבי אליהו מן סיפור לי כך: יום אחד מתקשר אלי יהודי מאמריקה ואומר לי שבנו בן השש חלה, והוא עשה חשבון נפש למה זה קרה לו, והגיע למסקנה, שהיות והוא מלמד, והרבה פעמים, כדי לעודד את התלמידים החלשים הוא אומר להם שבשביל לגדול תלמיד חכם לא צריך להיות "בעל כשרון", והראי' שהנה רבי חיים קנייבסקי בצעירותו לא היה בעל כשרון ואפי' ככה נהיה גדול הדור. אמר אותו יהודי לרבי אליהו מן, "חוששני שאולי בגלל דברים אלו שאולי יש בהם משום פגיעה בכבוד רבי חיים, הגיעני כל זאת" וביקש מרבי אליהו מן שיכנס אל רבי חיים ויבקש ממנו מחילה משמו. אמר לו רבי אליהו מן שלא נעים לו להגיד לרב בפה את הדברים האלו "שהרב לא היה בעל כשרון", לכן ביקש מאותו מלמד שיעלה את הדברים על הכתב ויפקס לו את זה והוא כבר יכניס את זה אל הגר"ח.

אותו יהודי אכן כתב את כל הדברים, ורבי אליהו מן הגיש את זה לרבי חיים אחרי תפילת שחרית. רבי חיים קרא את המכתב, והתחיל לצחוק. אומר רבי חיים לר' אליהו מן, יש ספר שהיה של אבי הסטייפלר ושם בספר כתוב על החזון איש שהוא לא היה בעל כשרון בצעירותו, ואבי הסטייפלר הגיה "זה שקר והוצאת שם רע", כי החזון איש כן היה בעל כשרון, "אבל כאן" אומר הגר"ח "זה הרי נכון. אני באמת לא הייתי בעל כשרון, מה שכן, אותו מלמד אומר שרק לא הייתי בעל כשרון בעבר וכאילו שהיום אני כבר כן בעל כשרון, אבל האמת היא שגם היום אני לא בעל כשרון... אז אולי על זה הוא צריך תיקון..."

עד כאן הקפה א'. ממשיך ר' אליהו מן לספר, באותו יום הזדמנתי אל הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ, וכפי שאתה יודעים ש'מיכל יהודה בצעירותו שימש כר"מ ב"תפארת ציון" ושם למדו אצלו הגר"ח והגר"נ קרליץ, אומר ר"א מן שאלתי את ר' מיכל יהודה האם זה נכון שר' חיים לא היה בעל כשרון? אמר לי: "ממש לא!".

"רבי חיים היה בעל כשרון והיה אהוב על כולם", והוסיף שההוא צריך לבקש מחילה. שאל ר"א מן את הגמ"ל "האם אני יכול לומר לגר"ח את מה שהראש ישיבה אומר?" אמר לו הגמ"ל "כן, תגיד לו את זה בשמי". חזר ר"א מן אל הגר"ח ואמר לו "הראש ישיבה אמר שהרב כן היה בעל כשרון והיה אהוב על כולם", מיד נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

מאוצרות המגידים

"ואהבת את ה' אלקיך" בין אם נוהג עמך במדת הרחמים הרמוזה בשם הוי"ה, בין אם נוהג עמך במדת הדין הרמוזה בשם אלקים, "בכל מאודך", הכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאוד מאוד. (ברכות נד, א).

זהו שאמר דוד: "באלקים אהלל דבר, בה' אהלל דבר" (תהלים נו, יא), אם במדת הדין ואם במדת הרחמים, אהלל –

"חסד ומשפט, אשירה" (שם קא, א), אם חסד אשירה ואם משפט אשירה –

"כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא" (שם קטז, ד)

הלא נראה, שספרו בגמרא (סנהדרין צב, א) שכאשר ראה נבוכדנצר הרשע שחנניה מישאל ועזריה ניצלו מכבשן האש ויחזקאל החיה מתים בבקעת דורא פתח פיו לשבח לקדוש ברוך הוא, ואלמלא בא מלאך וסתרו על פיו היה מפיל על כל השירות והשבחות שאמר דוד בספר תהלים –

ותמוה –

הלא העולם הזה עולם הבחירה הוא, ואם בקש נבוכדנצר לומר שירה שלא נשמעה כמותה ולהאפיל אף על דוד המלך, למה מנעוהו?!

ובאר הרבי מקוצק זצ"ל שאכן לא מנעוהו!

ולמה סתרוהו? כי אמרו לו: דוד המלך שורר בין בעת רווחתו ובין בעת צרתו. אתה, נבוכדנצר, משורר בעת גדולתך ורווחתך, אין זו רבותא. נסתור לך, ונראה איך תשורר –

ואז, נדם...

ובעניין זה שמעתי אמרה בשם הצדיק רבי יששכר דוב מבעל זצ"ל, ויש בה עומק כה רב! תשאלו: מהיכן הגיע אלי ווארט של הרבי מבעל? הו, זה סיפור ארוך –

לאחר מלחמת העולם השנייה שוחררנו מסיביר, והתגלגלתי לאוהבקיטסאן שבמזרח דרום רוסיה. הטשיבינער רב, ה"דובב מישרים" זצ"ל, מגדולי הדור, עם רבנים חשובים, נשאר בסיביר. נעשו מאמצים רבים לחלץ את הרב מטשיבין והשלטונות לא אפשרו בשום פנים ואופן להגר מגן העדן הקומוניסטי, לבל יתגלה אלו פנים יש לגן עדן זה...

מובן שהשלטונות, שהכפירה במלכות שמים היתה מעקרי שיטתם, לא הרשו להתכנס בבתי כנסת, וכל התכנסות נחשבה בעיניהם כחתרנות ופעילות כנגד המהפכה שלהם. בסכנת נפשות ארגנו מניין בסתר ולמדנו תורה.

יום אחד הופיעו במנין שלשה יהודים מזוקנים, והודיעו בשמחה שהמאמצים נשאו פירות, השאה הפרסי בעצמו התקשר לסטאלין, רודן ברית המועצות, שיאפשר לרב מטשיבין לעבור לארצו, ומשם הדרך פתוחה לארץ ישראל. יש רק בעיה אחת: את אישור היציאה עבורו אפשר להשיג אך ורק במוסקבה. אין אפשרות לעלות לרכבת ולנסוע למוסקבה בלי אישור מסע מהשלטונות, והם לא יניקו אשרת מסע לצורך זה. אדרבה, המבקש מסתכן במעצר: מאין לך המידע? מצוי אתה בקשרים עם חוץ לארץ – הרי זו סיבה מספקת להיאסר בעון ריגול...

הצעד הראשון שהתבקש היה לוודא שהסיפור נכון. פניתי אליהם ושאלתי מנין להם המידע. רב היה החשש שאילו שוטרי חרש, קומוניסטים יהודים פעילי הייבסקציה, המבקשים להפליל את אחיהם. ענו שהם בקשר עם הרב מטשיבין ועם פעילי החילוץ, אלא שקצרה ידם להגיע למוסקבה.

אמרתי להם: "הרב מטשיבין כולו תורה. אם אתם בקשר עמו, ודאי שמעתם מפיו דבר תורה" –

אמרו: "אכן, גם את מצבו הגדיר בדבר תורה. אמר אימרה ששמע מפי הרבי בבעל זצ"ל, בפסוק: 'קול ה' יחיל מדבר, יחיל ה' מדבר קדש' (תהלים כט, ח). לאמור: ידע שהעולם נחלק לשליש ישוב, שלישי ים, ושליש מדבר (תוספות פסחים צד, א). הים אינו מקומם של בני אדם (נדרים ל, ב), אבל המדבר הוא חלק מהיבשה. המדבר בא בטענה: רבונו של עולם, למה אגרע? מדוע בישוב נשמע קול תורה ותפילה, דבורי קודש, ואילו אני מקום חיות רעות וגודי ליסטים! וזהו שנאמר: 'קול ה' יחיל מדבר'. יחולו וכיסופיו של המדבר, שישמע גם בו קול ה', ובאמת זהו גם יחולו של הקדוש ברוך הוא, שהמדבר יתקדש: 'יחיל ה', מדבר קדש'!"

ואמר הרב מטשיבין: לכל אדם יש בחייו תקופות "ישוב" ותקופות "מדבר". בעת הטובה, אין זו רבותא שהוא לומד ומתפלל כדבעי. אבל עליו לראות שתקופת המדבר שלו לא תהיה מקום חיות רעות וגודי ליסטים, שממה ותוהו, אלא: "מדבר קדש"!

איי, ומי כרב מטשיבין הפך את תקופת המדבר, גלותו בסיביר, ל"מדבר קדש", וכתב את שפעת חידושו על פיסות נייר אריזה שליקט בשקידה...

בדרכם עברו ליד עיירה אחת, כשעצרה הרכבת בתחנה ניגש יהודי אל רבי זלמן ואמר לו: "יש כאן יהודי שכבר הרבה זמן חולה מאוד, וברצונו לבקש ברכה מהחפץ חיים. אבל דע לך, בנו של היהודי הזה מחלל שבת, ובכך גורם רפיון בשמירת השבת של כל בני העיר. עליך לספר זאת לחפץ חיים, כדי שיתנה את ברכתו בכך שהבן יפסיק לחלל שבת".

רבי זלמן אמר לחתנו של החפץ חיים צריכים לומר זאת לרב, והם נגשו איליו ביחד, אך ראו שאחרו את המועד. היהודי ההוא כבר מדבר עם הרב. נעמדו, איפה שניהם והקשיבו לשיחה.

הם שומעים שהיהודי מספר לרב שהוא חולה הרבה זמן, ובלילה באה איליו אמו בחלום ואמרה לו שלמחרת יעבור בעיר צדיק גדול, ושילך לבקש ממנו ברכה, אז הנה הוא בא כעת לבקש ברכה.

אומר לו החפץ חיים: "ממני לקבל ברכה? מי אני בכלל, ישראל מאיר יכול לברך? השבת הקדושה – היא מקור הברכה, תבקש ממנה!"

"אומר לך משהו" – המשיך החפץ חיים – "שבת היא מלועזק ורפואה קרובה לבא. אם השבת לא תזעק כי מחללים אותה – הרפואה תהיה קרובה לבוא!"

אמר היהודי: "אני, ברוך ה', שומר שבת".

"כן", אמר החפץ חיים, "אבל בודאי זוכר אתה מה כתוב בפסוק: 'אתה ובנך ובתך' – כולכם צריכים לשמור את השבת. אם אתה ובנך לא תחללו את השבת – השבת לא תזעק, וממילא הרפואה תהיה קרובה לבוא. (ומתוק האור – שבת קודש)

את ה' אלקיך תירא (ו, יג)

כתב בעל הטורים "תירא בגימטרי" תלמידי חכמים, ובגמ' פסחים (כב, ב) "שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, אמרו לו תלמידיו: רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמר להם: כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה. עד שבא רבי עקיבא ודרש את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים".

מן הראוי להביא כאן סיפור מופלא אותו מספר הרב שלמה לוינשטיין: רבי אליהו מן סיפור לי כך: יום אחד מתקשר אלי יהודי מאמריקה ואומר לי שבנו בן השש חלה, והוא עשה חשבון נפש למה זה קרה לו, והגיע למסקנה, שהיות והוא מלמד, והרבה פעמים, כדי לעודד את התלמידים החלשים הוא אומר להם שבשביל לגדול תלמיד חכם לא צריך להיות "בעל כשרון", והראי' שהנה רבי חיים קנייבסקי בצעירותו לא היה בעל כשרון ואפי' ככה נהיה גדול הדור. אמר אותו יהודי לרבי אליהו מן, "חוששני שאולי בגלל דברים אלו שאולי יש בהם משום פגיעה בכבוד רבי חיים, הגיעני כל זאת" וביקש מרבי אליהו מן שיכנס אל רבי חיים ויבקש ממנו מחילה משמו. אמר לו רבי אליהו מן שלא נעים לו להגיד לרב בפה את הדברים האלו "שהרב לא היה בעל כשרון", לכן ביקש מאותו מלמד שיעלה את הדברים על הכתב ויפקס לו את זה והוא כבר יכניס את זה אל הגר"ח.

אותו יהודי אכן כתב את כל הדברים, ורבי אליהו מן הגיש את זה לרבי חיים אחרי תפילת שחרית. רבי חיים קרא את המכתב, והתחיל לצחוק. אומר רבי חיים לר' אליהו מן, יש ספר שהיה של אבי הסטייפלר ושם בספר כתוב על החזון איש שהוא לא היה בעל כשרון בצעירותו, ואבי הסטייפלר הגיה "זה שקר והוצאת שם רע", כי החזון איש כן היה בעל כשרון, "אבל כאן" אומר הגר"ח "זה הרי נכון. אני באמת לא הייתי בעל כשרון, מה שכן, אותו מלמד אומר שרק לא הייתי בעל כשרון בעבר וכאילו שהיום אני כבר כן בעל כשרון, אבל האמת היא שגם היום אני לא בעל כשרון... אז אולי על זה הוא צריך תיקון..."

עד כאן הקפה א'. ממשיך ר' אליהו מן לספר, באותו יום הזדמנתי אל הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ, וכפי שאתה יודעים ש'מיכל יהודה בצעירותו שימש כר"מ ב"תפארת ציון" ושם למדו אצלו הגר"ח והגר"נ קרליץ, אומר ר"א מן שאלתי את ר' מיכל יהודה האם זה נכון שר' חיים לא היה בעל כשרון? אמר לי: "ממש לא!".

"רבי חיים היה בעל כשרון והיה אהוב על כולם", והוסיף שההוא צריך לבקש מחילה. שאל ר"א מן את הגמ"ל "האם אני יכול לומר לגר"ח את מה שהראש ישיבה אומר?" אמר לו הגמ"ל "כן, תגיד לו את זה בשמי". חזר ר"א מן אל הגר"ח ואמר לו "הראש ישיבה אמר שהרב כן היה בעל כשרון והיה אהוב על כולם", מיד נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

נענה רבי חיים "אני מוחל אני מוחל" וכמובן שאותו ילד אכן הבריא.

ידעתי איפוא שאינם סוכני חרש המבקשים להפילנו, וקיבלתי על עצמי לנסוע למוסקבה ולהשיג את אישור היציאה. הכיצד? נפלאות ההשגחה הפרטית: באוזבקיסטן נשאתי את אשתי, ילידת מוסקבה. לשם כך נצרכו אישורים ממרשם התושבים שם. החלטנו לוותר עליהם, די לנו בסידור קידושי, לא נהיה רשומים כנשואים. עתה היה בידי נימוק מצויין לנסיעה למוסקבה: לקבלת האישורים לצורך רישום הנישואין. היו עוד עיכובים שנפתרו בניסים, ואין כאן מקומם. סוף דבר העניין סודר, ובערב הפסח תש"ו היה הרב מטשיבין בארץ ישראל.

כשהגעתי לארץ ישראל ועליתי לבקרו, קם למזוג לי כוס קפה, באמר: "אני חייב לך הכרת הטוב".

תשאלו איך הסכמתי שגדול הדור ישרתני? כך למדוני: אם מישוהו חש צורך להביע לך תודה, החסד שאתה יכול לעשות עימו כעת הוא לקבל את הבעת התודה. גם זה בכלל "הוה רך כקנה" (תענית כ, א) לבטל רצונך מפני רצונו.

על כל פנים, זו האימרה וזה לקחה –

לעבוד את ה', בכל מצב!

"בשמים ממעל ועל הארץ מתחת"

ידוע פרושו של הרה"ק רבי לוי יצחק מבראדיטשוב זי"ע ("קדושת לוי" פרשת אמור) בביאור: "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" (דברים ד, ט) כלומר "ש"בשמים", בעניינים הרוחניים, "ממעל", שא עיניך וראה שיש גבוהים ממך ותשתדל להעפיל לדרגתם, בבחינת "קנאת סופרים תרבה חכמה" (בבא בתרא כא, א). וידועים דברי רבינו יונה (אבות פ"ב מ"ז) "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש". כי "אנשים" הם החשובים והנעלים (רש"י במדבר יג, ג). במקום שיש גדולים ממך ודאי תשאף להגיע למדרגתם. אבל גם במקום שאתה הגדול, ולכאורה הגעת לפסגה, גם אז השתדל להיות "איש", נעלה ומרומם עוד יותר. הכיצד? "תראה עמך כאילו בדרך חכמי התלמוד אתה, ועימיהם במקום אחד. וגם אם תשיג למעלתם, תחשוב כאילו אתה עומד עם הנביאים, ועם משה רבינו עליו השלום, ומתי תשיג לחכמתם! ובוזה, לא תתרום לעולם מללמוד, ותהיה כמעייני המתגבר!"

איזו תביעה!

ה"חפץ חיים" זצ"ל היה מספר על אותו "ידען" בכפר, שהיה לו סידור עם הלכות "דרך החיים" וידע לפסוק מתי אין אומרים "אב הרחמים". גם לוח שנה היה לו, וידע לומר מתי ראש חודש ומתי חל המולד. והיו מכבדים אותו במנין שבכפר, וקוראים אותו "רבי".

פעם נקלע לויילנה, ועלה לבית המדרש של הגר"א. מצא את הלומדים מתנצחים בהלכה חמורה ותמה על המחזה. פנה אליהם לפשוט להם ספיקם, שהרי "רבי" הוא על מה רבים כאן, שאל.

סחו לו בקצרה: מה יהי הדין במקרה פלוני, לשיטת הרמב"ם בסוגיא פלונית. על הרמב"ם שמע, על הסוגיא לא...

כך, אמר ה"חפץ חיים", כאן מכבדים אותנו וקוראים לנו "רבי", כשנעלה למרום הרי לא נדע על מה מדברים שם, במתיבתא דרקיעא!...

וזהו: "בשמים ממעל". בעניינים הרוחניים שא עיניך לאלו שמעליך, ותשתדל להעפיל למדרגתם.

ברם, "ועל הארץ", בעניינים הארציים, "מתחת". תראה שיש פחותים ממך, ותשמח בחלקך. לא בכדי "השמח בחלקו" הוא מקנייני התורה (אבות פ"ו מ"ו)!

נלמד קטע גמרא (נדרים נ, א), ונסה להבינו: רבי עקיבא, התקדשה לו בתו של כלבא שבוע, מעשירי ירושלים. שמע אביה, והדירה מכל נכסיו. התגוררו במתבן, וכל בוקר היו מלקטים את התבן שהסתבך בשערם. אמר לה: "אילו היה לי, הייתי קונה לך 'ירושלים' של זהב [תכשיט זהב, וירושלים מגולפת בו (ר"ן)]. שכן ראוי לנחם ולפייס (עירובין ק, א), ולבסוף אכן העניק לה תכשיט זה (שבת ק, ב).

בא אליהו, נדמה להם כאדם וקרא על הפתח: "תנו לי מעט תבן, שאשתי ילדה ואין לי דבר להניח על הארץ עבורה ועבור התינוק!"

אמר רבי עקיבא לאשתו: "ראי אדם, שאפילו תבן אין לו!" כמה עלינו לשמוח בחלקנו, תבן יש לנו!

אמרה ליה: "זיל הוי ביה רב", לך ותלמד תורה.

הלך ולמד שתיים עשרה שנה לפני רבי אליעזר ורבי יהושע, ולאחר עוד שתיים עשרה שנה חזר בראש עשרים וארבעה אלף תלמידים ואמר להם: "שלי ושלכם, שלה הוא".

ידוע.

יש לי שאלה: הן לא פחות מכך, ידוע המדרש אודות "איש חסיד היה, בלי מזון ומחיה", שיצא להביא טרף לביתו והנה אליהו הנביא לקראתו, נמכר עבורו לעבד ומורת שמונה מאות אלף זהובים, גייס מלאכי מרום שיעזרוהו לבנות ארמון בין לילה, ושוחר למחרת. ובמדרשים נוספים גילה אליהו מטמניות והנחיל עושר. מדוע כאן לא בנה להם ארמון ולא העשירים?

והתשובה, שאילו היה מעשירים היו נחלצים מענים, אבל היינו מפסידים את רבי עקיבא! כי יש לו מנה רוצה מאתיים, ויש לו ארמון רוצה שבעתיים. מה שעשה אליהו הנביא, השריש בהם את ה"על הארץ, מתחת", וברגע שהשתרשה ההכרה מיד שלחתו ללמוד תורה! להעפיל אל "השמים, ממעל!"

כמה נפלאים דברי החידושי הרי"ם מגור זצ"ל, שכאשר קטרגה הלבנה שאי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד והקדוש ברוך הוא מיעטה, הירבה צבאה בכוכבים להפיס את דעתה (רש"י בראשית א, ט"ז). ואינו מובן: גדולה היתה והתמעטה. במה יפייסו הכוכבים את דעתה?

וענה: תתנחם בכך שיש קטנים ממנה. "על הארץ – מתחת!"

וכאשר נרכוש נקודת מבט זו, ונהיה שבעי רצון בחלקנו בגשמיות, נוכל להפנות המבט להתעלות ברוחניות: "בשמים – ממעל!" (והגדת)

"ונושנתם"

"כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם הרע בעיני ה' אלקיך להכעיסו, העידתי בככם היום את השמים ואת הארץ כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ אשר אתם עברים את הירדן שמה לרשתה לא תאריכן ימים עליה כי השמד תשמדון. והפיץ ה' אתכם בעמים ונשאתם מתי מספר בגוים אשר ינהג ה' אתכם שמה" (דברים ד, כה-כו). במילים אלו פותחת קריאת התורה בתשעה באב, יום החורבן, אותו צפה ומפניו הזוהר הקדוש ברוך הוא, "קורא הדורות מראש" (ישעיה מא, ד).

יש לי שאלה: מתי שמחים יותר, בערב ראש חודש אב, או בערב ראש חודש אדר? נתבונן: "משנכנס אדר מרבין בשמחה" (תענית כט, א). מרבים ומרבים ומרבים, עוד ועוד, באדר ובניסן באייר ובסיון, ממשיכים להרבות בתמונה מגיעים לפסגה, ואז: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" (שם). ממעטים וממעטים, עד שמגיעים לשפל בערב ראש חודש אדר...

מובן שאני אומר זאת בדרך צחות, בהלצה. אבל בכל זאת, תשעה באב קרוי "מועד", "קרא עלי מועד [לשבור בחור"י רחמנא לצלן] (איכה א, טו), ואין אומרים בו תחנו (ארח חיים תקנט) ולא צידוק הדין על המת (בית נוסף יור"ד תא). וכתה ה"פרשת דרכים" (דרוש לג) "ולא ידעתי מועד זה מה כוונתו. וראיתי במדכי במועד קטן שאין אומרים תחנון בתשעה באב משום דכתיב "קרא עלי מועד", ולא ידעתי למה נהפך יום זה מאבל ליום טוב מיגון לשמחה".

והתשובה כתובה ברש"י על הפסוק "וכי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ", ומקורה בגמרא (גיטין פח, א): רמז להם שיגלו מארצם לסוף שמונה מאות חמישים ושנים שנה כמנין "ונושנתם" והוא הקדים והיגלם לסוף שמונה מאות וחמישים, והקדים שנים ל"ונושנתם", כדי שלא יתקיים בהם "כי אבוד תאבדון". וזהו שנאמר "וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק הוא ה' אלוקינו (דניאל ט, יד), צדקה עשה עמנו שמייהר להביא הרעה שנתיים קודם זמנה.

נחשוב: מה חשבו בני ישראל כשהגיע החורבן, כשניתך זעם ה', "בהיעטף עולל ויונק ברחובות קריה, שכבו לארץ חוצות נער וזקן, בתולותי ובחורי נפלו בחרב, ידי נשים רחמניות בשלו ידיהן" כל מגילת איכה –

ולמעשה, "צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל שהקדים שנתיים ל"ונושנתם" (גיטין פח, א), ו"מועד" הוא! שאילו היו חוסכים צרות אלו, מגיעים ה"י חלילה ל"אבוד תאבדון" והשמד תשמדון" רחמנא לצלן!

ובענין זה, סיפור –

בשעתו, כבש הקיסר נפוליאון את כל אירופה בסערה, ופלה לרוסיה. צר על עיר אחת, ולא נכבשה. הנצורים השיבו מלחמה שערה, ולא נכנעו. המצור עכב את התקדמות הצבא ותנן לגדודי הצאר הרוסי שנסוגו בבהלה שהות להתארגן לבלימה.

אזר אחד המצביאים הצרפתים עוז, ופנה למלכו. הציע להשאיר חיל מצב שימשיך את המצור, והצבא יאגף את העיר וישמיד ברדיפה אחר צבא הרוסי הנמלט, לכתשו הדק. אין טעם בהמשך המצור ועצירת ההתקדמות.

שאלו נפוליאון: "אתה יודע רוסית, אמת?"

אישר המצביא.

הורה נפוליאון: "לבש מדי אחד הקצינים הרוסיים שנפלו בשבי ואמץ את זהותו. קח אותי כמשרתך, ונתגנב אל העיר. נעמוד על הלך הרוח בה, ונדע לכלכל את צעדינו".

לא הועילו המחאות, שאסור לנפוליאון לסכן את עצמו. הסכנות היו לחם חוקו. לא קיבל את ההצעה שהמצביא ילך לבדו. לבש נפוליאון גדי משרת, והתלוה אל המצביא. השמיעו את הסיסמא, ונתנום לעבור. הגיעו לעיר הנצורה ועלו לפונדק. בקש המצביא כוס שיכר, והמשרת יושב לצידו בהכנעה.

שמעו חיילים מתאוננים באזני מפקדם: אינם אוכלים לשבעה, הם חסרי כח. אם תהיה מתקפה לא יחזיקו מעמד. במיוחד, שהאגף הדרומי אינו מתחזק כראוי ורבות בו הפרצות.

הסיכון היה איפא כדאי, שמעו מה שקיוו לשמוע.

לפתע נדרך אחד החיילים. פניו קדרו ואמר למפקדו: "כמדומני, שמשרתו של הקצין שם הוא נפוליאון, הקיסר הצרפתי!"

רעמי צחוק נשמעו, אך הלה עמד על דעתו: "ראיתי פעם, סוקר מסדר צבאי. הוא האיש!"

"מה אתה מדבר", גער בו המפקד, "האינך רואה שהוא משרתו של הקצין?"

"אולי גם הקצין מתחזה. מה איכפת לך, דרוש מהם להזדהות!"

המפקד קם, ובאותו רגע התעשת הקצין המתחזה. "קום" ציוה בקול רועם על משרתו, "הבא לי כוס נוספת!"

נפוליאון קם בחרדה, כעבד הנכנע לאדוניו, נטל את הכוס – והשתתח ארצה. הכוס התנפצה. הקצין תפסו בגסות בצווארונו, הקימו על רגליו וסטר לו אחת ושתיים. המפקד שב אל חייליו: "הלא ראיתם, הקצין אחד משלנו, ואיך סתר למשרתו!"

בינתיים קם הקצין והטיל מטבע זהב לשולחן. עזב את השולחן בזקיפות קומה, ומשרתו הולך אחריו בהכנעה.

יצאו מן העיר, השמיעו את הסיסמה וחזרו למחנה. בדרך, אמר המצביא בהכנעה: "אדוני הקיסר, לא אסלח לעצמי לעולם – סטרתי לך פעמיים!"

"סטירתך הצילונו" השיבו הקיסר. "אילו לא היית סותר לי, הייתי תלוי עתה על העץ הגבוה ביותר בעיר!"...

היש לנו מושג, כמה היצילונו הסטריות שקיבלנו?!

(והגדת)

כבד את אביך ואת אמך וגו' למען יאריכון ימיך (ה, טז)

המוזיקה הרועשת מקפיצה את הקהל, מעגלים גדולים וקטנים ממלאים את האולם, ובמרכז השמחה החתן כמובן. הוא מפזז ומכרכר בין המעגלים, חיוך גדול מעטר את פניו, וחבריו מריעים לו ושמחים בשמחתו יחד עם בני משפחתו, השכנים והמכרים.

בירכתי האולם יושב לו הסבא על כסא, ומביט בהתרגשות על נכדו החתן. מעייניו זולגת דמעה של התרגשות. הוא זוכר את הימים האפלים, כשהיה שם במחנה העבודה, נתון תחת ידם האכזרים של הנאצים הארורים. את המלחמה הוא סיים כנער בודד, בלי משפחה ובלי קהילה, בלי חברים ושלי מכרים. רק הוא ועוד ניצולים כמוהו, שרובם איבדו את כל משפחתם בשואה הנוראה. והנה... עשרות שנים לאחר מכן, הוא נמצא כאן לבוש בבגדים חגיגיים, כשמולו מאות אורחים שבאו לשמוח בשמחה הגדולה של נישואי בנו.

לפתע הוא קם ממקומו, ובצעדים איטיים התקרב לעבר במת התזמורת. הוא אומר כמה מילים לאוזנו של הזמר, שמורה לכל חבריו לעצור את המוזיקה.

"הסבא של החתן ביקש לומר כמה מילים", מכריז הזמר. נער צעיר מגיש כסא לסבא, אך הוא מסרב לשבת. כולם משתתקים ומביטים בסבב בסקרנות, מנסים לנחש מה הוא עומד לומר אל תוך המיקרופון.

"אספר לכם סיפור שקשור בקשר ישיר לחתונה הזאת שאנחנו חוגגים בה עכשיו", פותח הסבב בקול רועד מהתרגשות ומוקנה.

"היה זה לפני עשרות שנים. בעיירה האירופאית בה התגוררנו, שרר פחד אימים. הנאצים הגיעו וכבשו את כל האזור. שמענו שמועות על כך שבכל מקום אליו הם באים, הם מנהלים גירוש מסודר של היהודים לעבר מחנות ההשמדה. לא ידענו אז אם תאי הגזים הם עובדה נכונה או רק שמועה מוגזמת, אבל ברור היה לנו שהגירוש של היהודים לא נובע מטוב לב, ושגורל אכזר מאוד מצפה לנו.

"לא עברו ימים מרובים, והנה אנחנו נתקלים במודעות גדולות שנתלו כל לוח מודעות ברחבי הגטו: "כל יהודי הגטו נדרשים להתייצב מחר בשעה 5:00 בבוקר ב'אומשלאג פלאץ', ולהיערך לקראת העברתם למקום אחר. אין לקחת חפצים ורכוש מעבר לחבילה אחת עבור כל אדם. מי שיעדר ולא ימלא אחר הוראה זו, יירה למוות!"

"קולות בכי ויללה נשמעו מכל כיוון. אימהות נפלו על צוואר בניהן, אבות מחו דמעה, וילדים התייפחו בקול גדול. הסוף המר מתקרב אלינו בצעדי ענק.

"הייתי אז נער צעיר. מיהרתי להגיע לביתי, ושם המצב לא היה שונה כל כך ממה שהיה בחוץ. הורי היו מבוהלים ומפחדים, וגם אני כמובן הרגשתי אותו הדבר.

"התחלנו לארגן כמה חפצים, ולהיערך לקראת הגירוש הבלתי נמנע. לפתע פונה אלי אבא, מגיש לי חולצה לבנה שאמא כיבסה קודם לכן, ומבקש ממני להעץ אותה.

"אבא??" שאלתי אותו בתמיהה גדולה. "אנחנו עומדים להיות מגורשים למחנה של הנאצים. מדברים על כך שכל מי שמגיע לשם, מוצא שם את מותו. נותרו לנו אולי כמה שעות בודדות לחיות, וכל מה שחשוב לך עכשיו זו חולצה מגוהצת?"

"אבל אבא לא ויתר. "בני יקירי, אני רוצה שתגהץ לי חולצה", אמר, ופניו אפורות מפחד ודאגה.

"לא התווכחתי. אם אבא רוצה שאגהץ לו חולצה, אני כמובן אמלא אחר הוראתו.

"ניגשתי לאח, הבערתי בו אש, ולאחר זמן מה, נטלתי את הגחלים והכנסתי לתוך המגהץ הגדול והמגושם שהיה בבייתנו. הגחלים חיממו אותו היטב, ויכולתי להתחיל במלאכת הגיהיץ.

"כעבור דקות אחדות כבר הגשתי לאבא חולצה מגוהצת ומקופלת. הוא התבונן בה, ומבט של שביעות רצון נשקף מעייניו.

"אני יודע בדיוק להיכן אנחנו הולכים", אמר לי אבא, "ודווקא בגלל זה ביקשתי שתגהץ לי חולצה. התורה הקדושה אומרת לנו "כבד את אביך ואת אמך, למען יאריכון ימיך". מצוות כיבוד הורים היא הסגולה הטובה ביותר לזכות לאריכות ימים.

"אני לא יודע מה יקרה איתי ועם אמא", הוא הוסיף, "אבל אתה בני, נער צעיר ואנחנו רוצים שתחיה. אנחנו רוצים שתשרוד, שתעבור את המלחמה הנוראה הזאת, ובעזרת ה' תקים משפחה. תמשיך את שרשרת הדורות של משפחתנו, ותדאג שיהיו לנו נכדים וצאצאים יראי שמים ועוסקים בתורה הקדושה. לכן רציתי לזכות אותך, גרמתי לך לטרוח ולהתאמץ עבור כיבוד הורים, כדי שהמצווה הזאת תלווה אותה, ובזכותה תזכה לחיות עוד שנים רבות בעזרת ה'."

"מה אומר ומה אדבר", ממשיך הסבא לספר, "אחרי אותו לילה, באו עלינו ימים קשים מאוד. את אבא ואמא לא ראיתי מאז ירדנו מהרכבת. אני עצמי נשלחתי לעבודות הכפיה, עבדתי בפרך במשך מספר שנים. אנשים מסביבי נפלו מתים כמו זבובים, וגם אני הרגשתי לא פעם שהנה, מתקרב הסוף. בעוד יום או יומיים ישליכו גם את גופתי שלי שם בערימת הגופות ההולכת ומתגבהת. איני בטוח שיטרוחו אפילו לקחת אותי לקרמטוריום כדי לשרוף את גופתי..."

"אבל לא. לא נפחתי את נשמתו. כנגד כל הסיכויים הצלחתי לשרוד. עברתי את המלחמה, וכל אותה העת הרגשתי שאני חי רק בזכות המצווה הגדולה הזאת. רק בגלל שגיהצתי לאבא חולצה באותו לילה שלאחריו לא זכיתי עוד לראותו.

"ועכשיו, כשאני נמצא כאן בחתונתו של נכדי היקר, עם חולצה מגוהצת ועם בגדים חגיגיים, אני רוצה שתדעו אורחים יקרים, שתדעו שכל החתונה הגדולה הזאת, וכל השמחה האדירה שראינו כאן – כולה בזכות אותה חולצה שגיהצתי..."

(אחינו)

בין הזמנים - רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

מכדומה לי, כי אם נתעמק במאמר דלהלן נוכל לדעת היכן מעמדנו בחיים.

חז"ל אומרים בחולין דף קכז: "כל בעלי החיים שיש ביבשה – כנגדם יש בים, חוץ מחולדה. לכן אנו נקראים "יושבי חלד" כי מעלת יושבי היבשה על הים, היא החולדה האחת..." "יושבי חלד".

עוד הורו חז"ל כי בעלי החיים הטהורים שביבשה כנגדם בים – טמאים, וכל הטמאים שביבשה – טהורים בים, חוץ מכלב הים, שהוא טמא בין ביבשה ובין בים. הכלב יוצא מן הכלל, כיוון שכאשר הצידים מנסים לצוד אותו הוא בורח ליבשה, א"כ אינו נחשב כחיה של ים. נכון, שכל ימות השנה הוא שוחה עמוק בים, כך כולם מכירים אותו – כלב הים, אך המודד והמבחן הם בשעה שרודפים אותו להיכן הוא בורח.

"ד' עוזי ומעוזי" מה כור המבחן האם ד' הוא עוזי ומעוזי? "ומנוסי ביום צרה" להיכן שאני נמלט ביום צרה.

חז"ל הקדושים אמרו בעירובין דף סה "בשלשה דברים האדם ניכר – בכוסו, בכיסו ובכעסו" היינו ברעגים קשים.

כלב הים בשעה שלוחצים אותו לאן בורח.

אתם. תלמידי ישיבת בין הזמנים מראים להקב"ה – לאן אנו בורחים. אשריכם. הנכם מליצי יושר על העיר כולה. כי על ידיכם ומחמתכם אפשר לבוא לריבונו של עולם ולומר לו – תראה את הבנים שלך, הם יכולים לנסוע לשם ולשם, והם נשארים בבית מדרש קשורים איתך, נמלטו לכאן. ואין לנו זכות גדולה מזה.

הרבי מוקצק זי"ע אמר פעם: מפני מה זכה הרב מביאלה לבן כמו האבני נזר זי"ע? מפני שלמד ביום פורים, בזמנים שהולכים לאיבוד.

באוזני שמעתי מיהודי ששמע מהחפץ חיים זצוק"ל, כי שעה אחת לימוד בבין הזמנים נחשבת בשמים כחמש שעות, איך החשבון אינני מבין אבל כך הוא אמר. נסים בווארט חדש ממרן החפץ חיים זצוק"ל

ישנן שתי שאלות על חזקיה המלך.

בשעה שסנחריב צר על ירושלים ועמו אלף ראשי גייסות (כלומר ככזו כמות רבה של חיילים) מה עושים? נעץ חזקיהו חרב בבית המדרש ואמר כי "כל מי שלא יעסוק בתורה ידקר בחרבו!"

ראשית כל, לא מובן מהיכן הוא למד את ההלכה שמי שממאן לעסוק בתורה חייב מיתה? שאלה שניה, מדוע נעץ חרב בבית המדרש שיענץ חרב בפתח הקולנוע (שהם יזכו לקיים את היהרג ואל יעבור) שיגיד להם: לכו לבתי מדרשות ומי שיישאר כאן ידקר בחרבו?! שאלה.

מרן החפץ חיים הסביר בהזדמנויות רבות כי אנו עומדים בעיצומה של מלחמה עם היצר הרע. הוא לוחם מלחמת הישרדות. כי כיון שהיצר מתקרב לקראת איבודו מן העולם, בימות המשיח, הוא מנסה להתחזק במאמץ רב, כמו נר העומד לכבות. המלחמה קשה ועקובה מדם. ובשעת מלחמה הקשר האלחוטי הוא החשוב ביותר, השונא משקיע את המאמץ הגדול ביותר לנתק את הקשר הטלפוני ולבלבל את השדרים האלחוטיים.

מהו הקשר האלחוטי, כביכול, בין עם ישראל לאביהם שבשמים, מהו הטלפון? "קודשא בריך הוא ישראל ואורייתא חד הוא" התורה מקשרת בין ישראל היודעים שאין להם להישען אלא על אבינו שבשמים.

לכן כאשר חזקיה ראה את עוצמת הסכנה בה שרוי היה אז עם ישראל, כאשר מסביב שורר יאוש, אובדן תקוה, ידע המלך כי נותר דבר אחד: הידוק הקשר הישיר האלחוטי בין ישראל לבורא העולם, ולכן הכריז כי המנתק או מחבל בקשר זה - ידקר בחרב.

מי שבתוך בית המדרש ואינו עוסק בתורה, זה ענין של פיקוח נפש! יש לו דין של 'רודף'! הללו היושבים בבתי קירקסאות אינם ממונים על הקשר האלחוטי.

ישיבת בין הזמנים היא הנשק המוצלח ביותר בימים קשים אלו כאשר השונאים מקיפים אותנו מכל עבר. כאשר בן תורה ממלא את עצמו על גדותיו הוא משפיע ממילא על הסובבים אותו ומקדש שם שמים "ואהבת את ד' אלוךך - שיהא שם שמים מתאהב על דרך", הינו החייל הטוב ביותר להגן על אבא ואמא על האחים והאחיות ועל כל יושבי העיר הזאת. אמנן כן יהי רצון.

(להגיד)

לפתע הבחין בחתיכת בוך שנדבקה לרצפה. הוא גרד אותה, ניקה את הרצפה, ושלושת מליון המטבעות נכנסו בדיוק נמרץ.

הנמשל - אמר רבי חיים זלאטעס - הקב"ה, שברא את כל העולם, ברא את האדם שהוא "עולם קטן" בפני עצמו. במרכזו הוא ברא את הלב, וציוה בתורתו הקדושה: "ולעבדו בכל לבבכם" ואמרו רבותינו: "איזוהי עבודה שבלב - זו תפילה". כלומר, הלב מתאים לתפילה, והתפילה מתאימה ללב. אין צורך לדחוף, להתנדנד, לצעוק - אם הלב מספיק נקי, התפילה נכנסת בו וממלאת אותו בדיוק נמרץ!

אם רואים שמתפללים ו"זה לא הולך" - יש לדעת שהלב נקי לגמרי! דבק בו בוך! כי כשהלב נקי, "ולעבדו בכל לבבכם" - התפילה ממלאת את כולו! מגיעים לדבקות מוחלטת בקב"ה, לא נותר בו מקום לכל "גשמיות" שהיא, ואין צורך בשום פעולות חיצוניות לשם כך!

(יחי ראובן)

פרשת ואתחנן

חז"ל מביאים במדרש (פרשת וזאת הברכה), שמשה רבינו התפלל לקב"ה 515 פעמים, כמנין "ואתחנן", וביקש מהקב"ה שיתן לו להיכנס לארץ ישראל.

ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר - ואתחנן גימטריא 515.

הקב"ה אומר למשה רבינו - (דברים ג, כו) אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, שלא יבקש ממנו עוד, את הבקשה להיכנס לארץ ישראל, ובמקום נוסף במדרש אמר לו הקב"ה - אם יהיה 'סלח נא', אין 'אעברה נא'. אז תחליט, אם אתה רוצה שאסלח לעם ישראל על חטא העגל, אז אין אעברה נא - אם אתה רוצה לעבור לארץ ישראל, אין מחילה על חטא העגל. תחליט מה אתה רוצה.

משה רבינו אומר - בשום פנים ואופן. לא החשיבות שאכנס לארץ ישראל, ישנם כמה לשונות בחז"ל - יאבד משה ואלף כיוצא בו, ואל יאבד אחד מישראל.

המהרי"ל דיסקין בספרו, נוקט, שהאמירה הזאת אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, זה לאו שנאמר למשה רבינו. הקב"ה אסר עליו להתפלל, ולבקש היתר להיכנס לארץ ישראל.

הוא הגיע ל-515 תפילות, אמר לו הקב"ה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

אומר המהרי"ל דיסקין - זה לאו. הקב"ה אסר על משה רבינו בלאו, להתפלל כדי להיכנס לארץ ישראל, והשאלה היא - מה אכפת לו לקב"ה, שמשה יבקש וימשיך להתפלל?

לכאורה, שימשיך להתפלל ולבקש, כמו שהגמרא אומרת - אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה' אז מה אכפת לקב"ה, שמשה רבינו יתפלל פעם אחר פעם, שיתפלל כמה שהוא רוצה??

המבי"ט (בית אלוקים) כותב - התפילה, אין עיקר כוונתה, כדי להיענות בתפילה. כן תיענה, לא תיענה, זו לא המטרה של התפילה.

המטרה של התפילה, זה לדעת שהכוח לנתינה, נמצא אצל הקב"ה, ובלעדיו אין לך כלום, וזו מטרת התפילה ולא הענייה על הבקשה, ולכן לכאורה, צריך ביאור - מה אכפת לקב"ה שמשה רבינו יתפלל ויתפלל, והקב"ה יאסור עליו להתפלל?

אני רוצה להסביר ולהביא את דברי המהרי"ל דיסקין, שמביא דבר מאוד מענין, והמדרש עצמו, מופיע במדרש רבה בפרשת השבוע, והוא פלא מופלא.

אני רוצה להקריא את דברי המדרש, ולכאורה, המדרש הזה צריך ביאור.

אומר המדרש (דברים רבה, ואתחנן, פרשה ב) - ואתחנן אל ה', זה שאמר הכתוב (משלי יח, כג): תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות, אמר רבי תנחומא תחנונים ידבר רש, זה משה, שבה אצל בוראו בתחנונים. ועשיר יענה עזות, עשירו של עולם, זה הקדוש ברוך הוא, ענה אותו עזות, שנאמר (דברים ג, כו): אל תוסף דבר אלי.

משה רבינו הוא הרש, שבה אצל בוראו בתחנונים, והקב"ה עונה אותו עזות, שנאמר אל תוסף דבר אלי.

שואל המהרי"ל דיסקין - מה פירוש הדבר שהקב"ה, נקרא כאן במדרש הזה עשיר יענה עזות, ולמה הקב"ה אסר על משה רבינו בלאו, לבקש עוד בקשות אל תוסף דבר אלי? ומה בדיוק הקב"ה רוצה כאן?

חז"ל אומרים במדרש - ישנם עשרה לשונות של תפילה, ומכל הלשונות שיש, משה רבינו ביקש רק בלשון תחנונים.

עוד אומרת הגמרא (מסכת ברכות לב, ב) - אמר ר' אלעזר גדולה תפלה יותר ממעשים טובים שאין לך גדול במעשים טובים יותר ממשה רבינו אעפ"כ לא נענה אלא בתפלה שנאמר (דברים ג-כו) אל תוסף דבר אלי וסמך ליה עלה ראש הפסגה.

אז רואים שמשה רבינו נענה, אמנם הוא לא נענה להיכנס לארץ ישראל, אבל לראות את ארץ ישראל, הוא כן נענה. אף עפ"י שלמשה רבינו יש זכויות, והבן-יהודי במקום אומר, שאין לך מעשה שיהודי עושה היום, ואין למשה רבינו בו זכויות. הוא זה שהנחיל את התורה לעם ישראל. כל לימוד תורה שאנחנו לומדים, הכל זה מכוחו של משה רבינו.

אומרים חז"ל - מכוח המעשים הטובים של משה רבינו, אדם שמרובה כ"כ בזכויות, אם כל זה, אתה רואה שהוא לא נענה, אלא בתפילה.

ללמדך את כוח תפילתו של משה רבינו, ואף עפ"י כן שהוא ביקש, הוא לא נענה, והמדרש מביא כאן - אמר רבי יוחנן עשרה לשונות נקראת תפלה, ואלו הן: שועה, צעקה, נאקה, רנה, פגיעה, בצור, קריאה, נפול ופלול ותחנונים... ומכלן לא נתפלל משה אלא בלשון תחנונים.

אמר רבי יוחנן, מכאן אתה למד, שאין לבריה כלום אצל בוראה, שהרי משה רבן של כל הנביאים לא בא אלא בלשון תחנונים.

אמר רבי לוי, למה לא בא משה אלא בלשון תחנונים, המשל אומר הוי הירי שלא תתפס מקום דבורך תזהר ממה שאתה מוציא מפיך כיצד, כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה (שמות לג, יט): וחנתי את אשר אחן, אמר לו, מי שיש לו בידי, (שמות לג, יט):

ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך (ד' כט)

כשמדברים על נושא התפילה, לא שייך שלא להזכיר את הסיפור שסיפר ההייליגער בריסקער רב זצ"ל, ששמע אותו מה'בית הלוי', והוא מגיע עד רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל:

בזמנו של רבי חיים מוולוז'ין היה יהודי בשם רבי חיים זלאטעס, שהיה ידוע כי תפילותיו מתקבלות. התפילה שלו היתה תפילה! בעת שהתפלל, לא היה זו ממקומו, לא התנועה, ללא שום חיצוניות, רק פנימיות. הוא היה כל כך דבוק בה' עד שלא הרגיש כלום מכל הנעשה סביבו, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות תפילה פ"ה ה"ד) "ונותן עיניו למטה, כאילו מביט לארץ, ויהיה ליבו פנוי למעלה, כאילו הוא עומד בשמים... ועומד כעבד לפני רבו באימה ביראה ופחד".

רבי חיים היה עובד בבית חרושת שהיה בבעלותו של גוי. כל יום היתה הפסקת צהריים שנמשכה שעה, והפעלים היו יוצאים מבית החרושת, איש איש לענייניו. בית החרושת היה נותר ריק מאדם. יום אחד החליט רבי חיים להתפלל בשעה זו תפילת מנחה. בידעו כי לא אמור לבא לשם איש. הוא נעל את דלת בית החרושת מבפנים, ונעמד להתפלל.

דא עקא, בדיוק באותו יום צריך היה בעל הבית להיכנס, ובידעו כי רבי חיים נשאר בפנים, הוא דפק על הדלת הנעולה, וביקש ממנו שיפתח.

אין קול ואין עונה.

הוא הגביר את עוצמת הדפיקות, ועדיין, אין קול ואין עונה.

הוא עלה בסולם, והביט מבעד לחלון, לראות האם רבי חיים אכן נמצא בפנים, ואכן הוא רואה את רבי חיים עומד ליד הקיר, לא נע ולא זע.

הוא קרא לו מהחלון: "חיים! תפתח את הדלת".

אין קול ואין עונה.

"חיים! אתה עושה ממני צחוק? אני צריך להיכנס!"

ורבי חיים לא שומע כלום, לא רואה כלום, לא זו מהמקום.

הגוי לקח מוט ברזל והחל לדפוק על דלת הברזל, עד שכל השכנים נזעקו למקום. "היהודי עושה את עצמו כאילו אינו שומע", הוא מסביר לקהל שהתאסף. "גם אם נניח שהוא נרדם בעמידה - אי אפשר שלא לשמוע דפיקות חזקות כל כך. אין זאת אלא שהוא עושה ממני צחוק".

כל הנאספים החלו לקלל את היהודי החצוף וחמתו של בעל בית החרושת בערה בו. "האמת היא", אמר, "שהיהודי זה תמיד עבד אותי ביושר ובנאמנות שאין למעלה מהן. פשוט ענוג לעבוד איתו. איני יודע מה קרה לו!". והוא עלה לחלון וקרא: "חיים! אין לי הרבה זמן. אם אינך פותח - אני יורה בך!".

אין קול ואין עונה.

כעסו גבר. הוא ידע כי באמת הוא לא רשאי להרוג אותו, אך החליט להגביר את אימויו וירה מספר כדורים, שעברו במרחק סנטימטרים ספורים ליד אזנו של רבי חיים, פגעו בקיר ונקבו אותו.

- ורבי חיים לא רואה, לא שומע. הוא מתפלל.

כל הנוכחים הביטו בהשתאות באדם המופלא, שרירות לא מזיזות אותו ממקומו...

כעבור מספר דקות נוספות הם ראו אותו שהנה הוא זו ממקומו ופוסע לאחור. כשבעל הבית ראה זאת הוא מיהר לצעוק: "חיים! תפתח את הדלת מיד!" רבי חיים סיים את ה"עושה שלום" ומיהר לפתוח לו את הדלת.

בעל המפעל החל לצעוק עליו בכעס רב: "מדוע לא תפתח לי את הדלת?"

ורבי חיים מתפלל ומשיב: "הרי תפתח לי מיד כשביקשתי..."

"וכי לא שמעת את הצעקות, הדפיקות, היריות שאת חוריהן תוכל לראות כאן על הקיר?"

"לא. לא שמעתי כלום!"

א מורידגע מעשה!

פעם שאלו אותו: איך אתה עושה את זה? יש אנשים שבשעת התפילה מתנוענעים, צועקים, סופקים כפיים, והחיצוניות משפיעה עליהם פנימה. אבל אתה לא נע ולא זע, ובכל זאת מצליח להגיע לריכוז ולכוונה עצומים, כלשון הרמב"ם: "כאילו הוא עומד בשמים", כיצד?

נענה רבי חיים ואמר, אמשול לכם משל:

מלך אחד הוציא כרוז בכל המדינות: מי שיבנה לי ארמון, שיכולים להכניס בתוכו שלשה מליון מטבעות זהב, בדיוק נמרץ, שורות שורות מהרצפה עד התקרה - יקבל את כל המטבעות לעצמו. כל המומחים, האדריכלים והמהנדסים, ניסו לחשב את הגודל המדויק, אך המלאכה היתה קשה, שכן כל סטייה של סנטימטר אחד, עלולה להביא לכך שכל הבניה תרד לטמיון.

אדריכל אחד, בעל שם עולמי, טען שהוא יכול לבצע את המלאכה. הוא החל בבניה, ולאחר שסיים הביאו את שלשת מליון המטבעות, שנשפרו שוב למניעת טעויות, והחלו להכניסן אל הארמון. העמידו את השורות בסדר מופתי...

מהרצפה עד התקרה...

והנה...

מטבע אחת נשארה בחוץ! לא נכנסת!

מנסים לדחוף בכוח - לא הולך!

המומחה העולמי חיך ואמר: "לא צריך לדחוף! אם אמרתי שזה יכנס - זה יכנס גם בלי דחיפות". הוא הורה להוציא את כל המטבעות, והחל לסייר בארמון.

ורחמתי, במדת הרחמים אני עושה עמו. ומי שאין לו ביד, וחנתי, במתנת חנם אני עושה עמו, ובשעה שהיה משה מבקש לכנס לארץ ישראל, אמר לו הקדוש ברוך הוא (דברים ג, כו): רב לך, אמר לפניו רבוננו של עולם לא כך אמרת לי, כל מי שאין לו ביד וחנתי, במתנת חנם אני עושה עמו, עכשו איני אומר שמתבקש לי אצלך מאומה, אלא חנם עשה עמי, מנין, ממה שקרין בענין, ואתחנן אל ה'.

אומר הן-יהודיע – עם כל המעשים הטובים של משה רבינו, הוא מבקש מהקב"ה, מאוצר מתנת חנים, שיתן לו להיכנס לארץ ישראל.

אנחנו רוצים להבין מה זה תחנונים ידבר רש, למה משה רבינו צריך לדבר בתחנונים, ולמה הקב"ה עונה אותו ב- עשירי יענה עזות? ולמה לפי דברי המהר"ל דיסקין, אסר הקב"ה על משה רבינו להתפלל בלא?

אלו השאלות שאנחנו, בע"ה, רוצים להתמקד בס"ד, וכדי להבין את יסודם של דברים, בואו נלך דבר דבור על אופני:

כדי לעמוד על יסודות התפילה, לפחות על נושא אחד נתמקד – בכוחה של תפילה. ידוע לכולם מה שרש"י מביא (בראשית ב, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה אומר רש"י – כי לא המטיר. ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צרך לעולם התפלל עליהם וירדו, וצמחו האילנות והדשאים.

הרב פינקוס זצ"ל, בשתי הספרים שלו, גם על ספריו על ספר בראשית, וגם 'בספרו שערים בתפילה', הוא אומר דבר ראשון, מה זה המושג הזה של שער? למה שערי התפילה, נקראים בשם שערים? כך שואל הרב פינקוס זצ"ל בספרו, בשתי מקומות. עונה הרב פינקוס – השער הזה, מלמד אותנו שהתפילה, היא פותחת את השער. כלפי מה הדברים אמורים?

אומר הרב פינקוס – כאשר הקב"ה קבע לאדם כלשהו בראש השנה, שיקבל עושר, נחת, קבע לו שיקבל דברים מסוימים, גם אחרי הקביעה הזאת, זה לא יבוא מבלי בקשה נוספת של האדם. זו קביעה שקבע הקב"ה בעולם. משל למה הדבר דומה?

משל לעשיר אחד שישב בניו-יורק, והגיע אליו אדם שאוסף כסף לשיבה. אמר לו העשיר – אתרום לך \$50,000. ב"ה, יצא אותו יהודי שש ושמה, בכל זאת, לא בכל יום מקבלים סכום כזה. אמר לו אותו יהודי – מה עם הצ'ק? אתה תקבל אותו בדואר.

יום אחד הוא מקבל מכתב, שיש לו חבילה בדואר מחו"ל.

מה האפשרות של הן-אדם עכשיו, לקבל את המכתב?

ללכת אל הדואר, לפתוח את הדלת ולהיכנס לקחת את החבילה.

אומר הרב פינקוס – כל זמן שהדואר סגור, לא יעזור לו שום דבר, הוא לא יוכל להוציא את החבילה.

כך קבע הקב"ה בעולם. בית הדואר הוא השמים, האדם נמצא כאן בארץ, נקבעו לאדם דברים, 'הדואר שיפתח', זה מה שמאפשר לאדם, לקבל את "המוצר" שהוטבח לו בראש השנה ויום הכיפורים.

הוא מביא משל נוסף, לאדם שהזמין סחורה במפעל כלשהו. העמיסו את הסחורה על המשאית, הכל מוכן, המשאית נמצאת בחצר המפעל, אבל עד שהשומר של המפעל לא יפתח את השער למשאית, הסחורה לא תצא החוצה.

לכן התפילה נקראת שער, משום שהקב"ה כך הטביע בעולם, ששום דבר לא יגיע בלי תפילה.

אומר ר' ירוחם ממיר (בספרו דעת תורה) – כך הוחקקה כל הבריאה מעיקר יצירתה, שהכל היה על הקרקע, יעמוד ולא יצמח, ולא ייתן כלום, לא הישג של גשמיות, ולא הישג של רוחניות, עד שיבוא האדם וייקחם מהקרקע, ובמה ייקחם? בתפילה.

התפילה היא זאת שפותחת את האדמה, היא זאת שפותחת שערים בשמים ומאפשרת לאדם, לקבל את מה שנקבע לו, בראש השנה.

הנציב מוולוז'ין, בפרשת חקת, פרק כ', פסוק יג', למטה ב'הרחב דבר' – (ויקרא רבה, אמר, פרשה לא) ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, הרשים שבכם חביבין עלי כאלהו שעלה לכרמל, הדא הוא דכתבי (מלכים א יח, מב): ואלהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכו, ולמה שם פניו בין ברכו, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם אם אין לנו זכות הבט לברית מילה. (שיר השירים ז, ו): ודלת ראשך כארגמן, אמר הקדוש ברוך הוא הדלים שבכם חביבין עלי כדוד, שנאמר (זכריה יב, ח): והיה הנכשל בהם ביום ההוא כדוד, ויש אומרים כדניאל, דכתבי ביה (דניאל ה, כט): והלבשו לדניאל ארגונא. שואל הנציב שם – האנשים הפשוטים, דומים לאלהו בהר הכרמל! שנאמר ואלהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה.

אז יש לנציב, שאלה מספר אחת. אליהו הנביא כתוב, שהוא התפלל לקב"ה שירד גשם.

הוא שואל – הרי יש בקשה קודם, של אליהו הנביא עניי ה' עניי – עניי שתרד אש מן השמים, ועניי שלא יאמרו זה מעשה כשפים. למה המדרש מתמקד על בקשת אליהו שעלה לכרמל וביקש גשם? וחוץ מזה, מה המשוואה של הראשים שבך, שווים לאלהו הנביא? אנחנו נתמקד רק בשתי השאלות האלה של הנציב.

כדי להבין את יסודם של דברים, בואו נבין את הפסוקים בספר מלכים, ונסה איתם בע"ה, להתחיל להבין, מה מונח כאן:

במלכים א', פרק טז, וזה גמרא (מסכת סנהדרין פרק חלק) שאומרת – בשעה שחילא בית האלי ישב שבעה, שהוא בנה את העני יריחו, מתו ילדיו, כמו אמר יהושע, שמי שיבנה את העיר יריחו, או יבנה עיר אחרת ויקרא לה בשם יריחו בבכורו ייסדנה

ובצעירו יציב דלתיה, ברגע שהוא ידפוק את אבן הפינה בבכורו ייסדנה – בנו הבכור ימות, וברגע שהוא יסיים את העיר ובעצירו הבן הצעיר שלו יציב דלתיה ברגע שהוא יציב את דלת הכניסה לעיר, ימותו ילדיו הצעירים.

לא כתוב בחז"ל, כמה ילדים היו לו. חיפשי בכמה וכמה מקומות, ולא מצאתי עד היום, כמה ילדים היו לחיאל בית האלי.

עפ"י החשבון כאן, שלושה מינימום היו לו, כי אם כתוב בבכורו...ובצעירו, אז צריך שבאמצע יהיה עוד אחד, אבל לא כתוב כמה. משהו אמר לי שהיו לו שבעה, אבל עד היום לא מצאתי מקור לכך.

בקיזור, מתו לו ילדיו, ואחאב מלך ישראל, הגיע לנחם אצל חיאל בית האלי. הקב"ה אומר לאלהו, וללכת לביתו של חיאל, ושם להיפגש עם אחאב.

הוא מגיע ואחאב שואל אותו שאלה, כפי שאומרת הגמרא, שאיך זה יכל להיות, שמה שאמר משה רבינו בדבר ה', לא מתקיים, ומה שאמר יהושע בדבר ה', מתקיים!?

יהושע אמר, שמי שיקים את העיר יריחו, ימותו ילדיו, ובאמת כל ילדיו של חיאל בית האלי מתו. אז איך יכל להיות שמה שמושה רבינו אומר, לא מתקיים?

שואל אותו אליהו הנביא – למה אתה מתכוון, שדבר ה' לא מתקיים?

אמר לו אחאב – כתוב בפסוק, שברגע שיעבדו עבודה זרה לא ירד גשם, שנאמר "...ועצר את השמים ולא יהיה מטר..." אין לך גבעה בארץ ישראל, שלא הקמתי בה עבודה זרה, ועדין יורד גשם. לא רק זה, אלא מרוב הגשם, אני לא יכל לעבוד את העבודה זרה, כי הכל שלוליות!

אמר לו אליהו הנביא – אתה מנצל את רחמי הקב"ה, שממשיך להוריד גשם, חייך, שמעתה לא יהיה מטר, אלא עפ"י דברי.

ביקש אליהו מהקב"ה, גמרא (מסכת תענית ב, א) – שלושה מפתחות בידי של הקב"ה, ואחד מהם זה מפתח של גשמים.

הוא ביקש מהקב"ה את המפתח הזה, והקב"ה נתן לו את המפתח הזה, וע"י זה, הוא עצר את השמים. שלוש שנים לא היה גשם.

יש דעה בחז"ל, שזה בסכ"ה לקח 18 חודשים – שלושה חודשים של סוף שנה אחת, שנה אחת באמצע מלאה ועוד שלושה חודשים מהשנה השלישית.

טוב. שלוש שנים לא ירד גשם. היה רעב גדול. הקב"ה שולח אותו צרפתה, לאישה בצידון, ומבקש ממנה שתיתן לו מעט לחם ומים לשתות, והיא נשבעה לו שאין לה יותר מה לאכל...

(מלכים א' יז, יב) ותאמר חי ה' אלקיך אם יש לי מעוץ כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בצפחת והנני מקששת שנים עצמים ובאתי ועשיתיהו לי ולבני ואכלנה ומתנו: (ג) ויאמר אליהו אליהו אל תיראי באי עשי כדברך אך עשי לי משם עגה קטנה בראשנה והוצאת לי ולך ולבנך תעשי באחרונה (יד) כי כה אמר ה' אלקי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר עד יום תת ה' גשם על פני הארמה: (טז) ותלך ותעשה כדבר אליהו ותאכל היא והוא וביתה ימים. (טז) כד הקמח לא כלתה וצפחת השמן לא חסר כדבר ה' אשר דבר ביד אליהו: (יז) ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק מאד עד אשר לא נותרה בו נשמה.

אליהו מחיה את הילד, הוא מבקש מהקב"ה שיתן לו מפתח של חיים, להחזירו לחיים.

הקב"ה אומר לו – שתי מפתחות אני נותן לך, תחזיר לי מפתח של גשמים, ואז הקב"ה אומר לו, ללכת ולהיגלות אל אחאב.

(א) ויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השלישית לאמר לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה

בינתיים עושה אליהו את הניסיון בהר הכרמל, עם נביאי הבעל והאשרה. 850 נביאי בעל ואשרה ביחד, הכל דברים מוכרים...

ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלקי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלקים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה: (לז) עניי ה' עניי וידעו העם הזה כי אתה ה' האלקים ואתה הסבת את לבם אחורנית (לח) ותפל אש ה' ותאכל את העלה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה לחכה

לאחר מכן, הרג אליהו את נביאי הבעל והאשרה, כל הסיפור בהר הכרמל, כידוע לכולם, היה פיצוי להר הכרמל ולהר תבוא, שרצו שעליהם תינתן התורה. אמר להם הקב"ה – אני אשלם לכם לא פחות מהר סיני.

עניי ה' עניי וידעו העם הזה כי אתה ה' האלקים, אז היה קידוש שם שמים גדול, גם על הר הכרמל.

(יח, מא) ויאמר אליהו לאחאב עלה אכל ושתה כי קול המון הגשם (מב) ויעלה אחאב לאכל ולשתות ואלהו עלה אל ראש הכרמל ויגהר ארצה וישם פניו בין ברכו

אומר רש"י במקום – ויגהר ארצה. (תרגום): וגחין לארעא, להתפלל על הגשמים – התפלל לקב"ה, שירד גשם.

שואל הנציב מוולוז'ין – אני לא מבין, הקב"ה אומר לו קודם (יח, א) ויהי ימים רבים ודבר ה' היה אל אליהו בשנה השלישית לאמר לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה – לך תיגלה אל אחאב, אני הולך להוריד גשם.

אז הקב"ה התגלה כבר אל אליהו הנביא, ולהגיד לו שיתגלה לאחאב ולומר לו שהוא הולך להוריד גשם, אז למה צריך אליהו לעלות להר הכרמל, ולשים את פניו בין ברכו כדי לעורר זכות של ברית המילה!?

ריבוננו של עולם, תזכור את הזכות הזאת של עם ישראל, ותוריד גשם!

אז בשביל מה צריך שאלהו יתפלל שוב לקב"ה, כדי שיריד גשם? שאלתו של הנציב מוולוז'ין, פרשת חקת.

אומר הנציב מוולוז'ין – אפילו בזמן שהקב"ה רוצה להשפיע טובה בברור, ואין השעה צריכה לעורר רחמי שמים, מכל מקום, כך רצונו שהתפללו אליו מקודם, כי כך קבע מי שאמרו יהיה העולם יתברך שמו, וכמו שביארנו בספר בראשית, על הפסוק (בראשית ב, ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא

המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה, וראיה ברורה לזה היא, מתפילת אליהו בהר הכרמל על הגשמים, שהרי הקב"ה הקדים הבטחתו לאליהו, שהקב"ה אמר הראה אל אחאב ואתנה מטר, ואליהו יתרה עשה, הוריד את האש וקידש שם שמים ברבים, ואחר כל זה, למה נצרך אליהו לעלות להר הכרמל ולהתפלל על הגשמים?

אלא כך היא המידה, ורצונו של הקב"ה, שיהיה מקדים תפילה, על הורדת ההשפעה ופרנסה על הגשם. ואחר שכן הוא – אם זה רצונו של הקב"ה, שלפני שהוא מוריד שפע, צריכה לבוא תפילה אין נפקא מינה, אם יתפלל אדם גדול כאלהו, או הדיוט ורש בישראל, כי כולנו בני אברהם יצחק ויעקב, כדכתיב ראשך עליך ככרמל ודלת ראשך כארומגן – כלומר האנשים הפשוטים שיש בכך, חשובים עלי כאלהו שעלה להר הכרמל.

אז אם זה דבר שאינו שנוגד, צריך לעורר רחמי שמים, שם צריכים את הכוח של אליהו הנביא. אבל בדבר הנגוד, כשהקב"ה אומר לאליהו הנביא הראה אל אחאב ואתנה מטר, אז כבר יש גזירה בשמים, אם כבר יש גזירה, אז הדבר הזה כבר נחתם בשמים לתת אותו.

אם כבר נגזר בשמים כבר לתת אותו, אז בשביל מה אתה צריך את התפילה? אומר הנציב מוולוז'ין – כך קבע הקב"ה בעולם. תפילה צריכה להיות לכל דבר. אם אתה רוצה לקבל דבר מסוים, אתה יכול לקבל אותו, אך ורק בכוח של תפילה.

אלה הדברים שמביא הנציב, בפרת חקת, עפ"י דברי רש"י שאומר, שכל דבר שמגיע לעולם, צריך לבוא באמצעות כוח של תפילה. בלי זה, לא יורד הגשם.

אם ככה, נוכל בע"ה ללכת ולבאר דבר נוסף: יש חז"ל, שהרשב"א מבאר אותם, כדי להסביר מהו כוח של תפילה.

החז"ל הזה נמצא, בגמרא מאוד ידועה, במסכת ברכות.

נקרא את הגמרא הזאת, ונסה בע"ה, באמצעות הגמרא הזאת, להבין יסוד נפלא, מהי כוחה של תפילה:

אומרת הגמרא (מסכת ברכות נד, א) – תנו רבנן הרואה מעברות הים ומעברות הירדן מעברות נחלי ארנון אבני אלגביש במורד בית חרוון ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ואבן שישב עליה משה בשעה שעשה יהושע מלחמה בעמלק ואשתו של לוט וחומת יריחו שנבלעה במקומה על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום **במשכיכה הגמרא ע"ב** – אומר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר טורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר טורא בר תלתא פרסי ואיייתי על רישיה הלך לזרוק את ההר על בני ישראל ואיייתי קודשא בריך הקב"ה בא הוא עליה קמצי הביא עליו נמלים ונקבוהו נקבו את ההר ונחית בצואריה ההר נכנס לו מסביב לצווארו הוה בעי למשלפה רצה לשחרר את ההר משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיסא ולא מצי למשלפה נמשכו לו השיניים לכאן ולכאן, ולא הצליח למשוך את ההר והיינו דכתיב (תהילים ג-ח) שני רשעים שברת וכד' שמעון בן לקיש דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבת.

בא הרשב"א, בביאורו בעין יעקב ושואל – מה הפשט בגמרא הזאת? עוג מלך הבשן לקח ה', רצה לזרוק את זה על עם ישראל, מה מונח כאן?

כמוכן שהרשב"א נוקט, שהמעשה הזה, המעשה של דרש, וצריכים ללמוד את הנושא הזה, כדי להבין מה חז"ל רצו ללמד אותנו, בסיפור הזה.

כותב הרשב"א – לעם ישראל לא היה זכות בארץ ישראל. את כל הזכויות שיש להם, זה רק בזכות האבות. הקב"ה אומר להם בפרשת עקב, **אומרת התורה** – (דברים ט, ה) לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגוים האלה ה' אלקיך מורישם מפניך ולמען הקים את הדבר אשר נשבע ה' לאבתך לאברהם ליצחק וליעקב.

לא בצדקתך ובישר לבבך לא בגלל זה מגיעה לך הארץ, אלא מה? הכל בגלל שהקב"ה הבטיח את הארץ הזאת לאבות הקדושים.

אומר הרשב"א – ידע עוג מלך הבשן, שכל מה שעם ישראל יזכה בארץ ישראל, הכל נובע מזכות אבות.

אם ככה, אמר עוד מלך הבשן – אם הכל יונק מהאבות הקדושים, גם לי יש זכות. מה הזכות שיש לו?

אומרת הגמרא (מסכת נידה טא, א) – (במדבר כא-לד) ויאמר ה' אל משה אל תירא מכדי סיחון ועוג אחי הוו סיחון ועוג היו אחים דאמר מר סיחון ועוג בני אחיה בר שמחזאי הוו מאי שנא מעוג דקמסתפי ומאי שנא מסיחון דלא קמסתפי למה מסיחון הוא לא מפחד ואילו מעוג מלך הבשן הוא מפחד, אז מה החידוש הגדול?? א"ר יוחנן אר"ש בן יוחאי מתשובתו של אותו צדיק אתה יודע מה היה בלבו אמר שמא תעמוד לו זכות של אברהם אבינו שנאמר (בראשית יד-יג) ויבא הפליט ויגד לאברהם העברי ואמר רבי יוחנן זה עוג שפלט מדור המבול היות והיו לו זכויות כאלה, פחד מזה משה רבינו, שזכות מה שעוג בא לאברהם אבינו, ניצל לוט.

ואף עפ"י שכוונתו לא היתה לשם שמים, אמר עוג מלך הבשן – אברהם אבינו לא ישב בשקט, באותו רגע שהוא ישמע שלוט נלקח בשבי, הוא יצא למלחמה, והוא יהרג בה, ואז אוכל לקחת את שרה אשתו לאישה, אבל למרות זאת, אברהם אבינו לא מת במלחמה, ולוט ניצל, וכל שושלת בית דוד יצאה מלוט. אז הכל נוקף לזכותו של עוג מלך הבשן, מזה פחד משה רבינו.

אם ככה, עמדה לעוג מלך הבשן זכות ההצלה של לוט.

אומרת הגמרא, כך מבאר הרשב"א – הוא לקח ה', שהר זה כינוי לאברהם אבינו, למה זה הר כינוי לאברהם אבינו?

כיון שנאמר בפסוק שנאמר אותו בע"ה, בהפטרות של שבעה דנחמתא (ישעיה נא, א) שמעו אלי דרפי צדק מבקשי יהוה הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם (ב) הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו ואברכהו ואברהו.

הם נקראים בשם צור חצבתם.

אני חשבתי שאפשר להביא ראיה, כיון שחז"ל אומרים, שאברהם אבינו קרא לבית המקדש בשם הר.

חז"ל מזה, כתוב שבלעם אמר (במדבר כג, ט) **כי מראש צרים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב**

האבות הקדושים נקראים צרים. הלך ולקח את ההר. הר הכוונה לזכותו של אברהם אבינו. הוא רצה להרים את ההר, הוא אמר – אם כל הזכות של עם ישראל בארץ ישראל, בזכות האבות הקדושים, אז גם לי יש זכות של האבות הקדושים, אמר עוג מלך הבשן.

לכן הוא רצה להרים את ההר, שההר מסמל את אברהם אבינו – אקח את הכוח של אברהם אבינו, הרי אני באתי ובשרתי לו, שלוט נלקח בשבי, אז אני ארים את ההר ואזרוק אותו.

אם ככה, אומר הרשב"א – עפ"י זה תבין. בא הקב"ה, ולקח את זכויות התפילה של עם ישראל. התפילה זה הנמלים, שכן הנמלים, אין כוחם אלא בפה, כמו שנאמר שכנסת ישראל נמשלה לתולעת – מה תולעת, כוחה בפייה, כך עם ישראל, כוחם בפייהם.

באו הנמלים ואכלו את ההר, וההר הזה נפל על עוג מלך הבשן.

אם ככה, אומר הרשב"א – אתה רואה, שכל הכוח של עם ישראל, זה בתפילה, כדי להינצל מידי עוג מלך הבשן.

יוצא, שהכוח שהציל אותו, היה כוח התפילה.

מסיים הרשב"א ואומר – איך הרגו אותו?

אומרת הגמרא – משה רבינו, שגבהו 10 אמות, לקח מקל של 10 אמות, וקפץ 10 אמות, ונגע לו בקרסולו.

אומר הרשב"א – משה רבינו גבהו 10 אמות – זה הזכויות שלו, לקח מקל 10 אמות – זה הזכויות של עם ישראל, אחרי זה קפץ 10 אמות – להגיע לזכות האבות, שבבילם היה צריך לקפץ 10 אמות, ועם זה ביחד, הוא נתן לו מכה בקרסול. למה הוא נתן לו דוקא בקרסול?

אומר הרשב"א – עם כל הזכויות של עוג מלך הבשן, שהוא הלך הליכה כדי לבשר לאברהם אבינו, אז מה הזכויות שיש לו? הזכויות שלו בהליכה, ולכן נתן לו מכה בקרסול, כדי להוריד את הזכויות שהיו לו בקרסול.

למעשה, אומר הרשב"א – הכוח שהציל את עם ישראל, היה כוח התפילה של עם ישראל.

אם אלה הדברים בס"ד, בואו ננסה לעמוד על נקודה אחת:

חז"ל אומרים – יש תפילה שנענית לשלושה ימים. יש תפילה שנענית לעשרה ימים. יש תפילה שנענית לשלושים יום. יש תפילה שנענית לארבעים יום. אנחנו נמצאים עכשיו בעיצומם של ימים, שמשה רבינו עלה לשמים והתפלל על עם ישראל. בפעם הראשונה, הוא ירד עם הלוחות ושביר אותם, מתי הוא עלה?

יש מחלוקת בחז"ל, אבל הוא עלה בפשטות ב"ט לחודש תמוז, וחזר בחזרה בכ"ט בחודש אב, אז משה רבינו ירד בחזרה, ועלה שוב פעם בראש חודש אלול, ובאותם הימים האלה, 40 יום האמצעיים, זה הימים האלה שמשה רבינו היה מתפלל ואתפלל אל ה' זו התפילה בעצם הימים האלה. זה כוח התפילה.

אז אומרים חז"ל – יש תפילה שנענית לשלושה ימים. יש תפילה שנענית לעשרה ימים. יש תפילה שנענית לשלושים יום, אבל כולנו יודעים, שיש תפילה שלא נענית לשלושים יום, יש תפילה שלוקחת הרבה יותר זמן.

כולנו מכירים את ההפטרות של פרשת וראי ואשה אחת מנשי בני הנביאים צעקה אל אלישע.. זאת היתה, כפי שהרד"ק מביא, שזו היתה אשת הנביא עובדיה.

הוא מביא שאשת עובדיה צעקה לנביא 265 פעמים, גימטריא צעקה. היא צעקה וצעקה, עד שנענתה.

פירוש הדבר, שלא תמיד אחרי ארבעים יום, ולא תמיד חמישים יום. אתה רואה שמשה רבינו, עפ"י מה שאומר הפני יהושע, התפלל מט"ו באב עד ז' באדר, ועושה חשבון שזה יוצא 515 תפילות, במשך כמה וכמה חודשים, אז זה יותר מארבעים ימים. כל הימים האלה, משה רבינו עומד, ומתחנן 515 תחנות.

דבר אחד למדנו מכאן, שאין תפילה שלא נענית. כל תפילה נענית!

אומר המהר"ל דיסקין את היסוד הבא – אם כתוב בפסוק (משלי יח, כג): תחנונים ידבר רש ועשירי יענה עזות, על מה זה נאמר?

אומרים חז"ל – תחנונים ידבר רש זה משה רבינו ועשירי יענה עזות זה הקב"ה, שאמר למשה רבינו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה.

שאלנו – מה אכפת לך שיתפלל? אם ראה אדם שלא נענה, יחזור ויתפלל, שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה'

אז מה אכפת לקב"ה, שמשה רבינו ימשיך ויתפלל "אני רוצה להיכנס לארץ ישראל"???

אומר המהר"ל דיסקין יסוד נפלא ביותר – היות ואין תפילה שלא נענית, וקראנו במגילת איכה (ג, מד) סכותה בענן לך מעבור תפלה – הקב"ה צריך ליצור מחיצה מיוחדת, כדי שתפילה לא תעבור.

כשמנושה התפלל, כידוע לכולם, המלאכים סגרו את כל השערים של התפילה, כדי שתפילתו לא תתקבל. מה אכפת להם שיתפלל?? הקב"ה יגיד שיתפלל ולא יענה!!

פירוש הדבר – אין דבר כזה, שתפילה לא נענית! כדי שהקב"ה לא יקבל תפילה, הוא צריך ליצור חציצה של ברזל, כדי שתפילה לא "תחזור".

אז מה הקב"ה עשה למנושה?

חתר לא חתירה, כי אין תפילה שלא נכנסת!

אז מיצרים שער מיוחד, עבור אדם שהמלאכים סגרו את כל מחיצות התפילה.

פירוש הדבר – שאין מצב שתפילה לא נענית.

אומר המהרי"ל דיסקין – לכל צרה שבאה לאדם, הקב"ה קובע לאדם, מתי היא תצא
הרוצה. פעמים עשרים תפילות, פעמים חמישים תפילות, פעמים לא מספיק תפילה,
צריכים צעקה (דיברנו כבר בעבר, על ההבדל בין תפילה לצעקה, כפי שמביא הערוך
לנו בהרחבה גדולה), לפעמים צריך תפילות שמזקיקות דמעות, ובלי דמעות זה לא
ילך.

אין תפילה ואין אנחה, שלא נמדדת בשמים, לא רק של יהודי, אלא גם מישוהו שהוא
לא יהודי. כולנו יודעים, שהקב"ה ספר אפילו חצי דמעה שעשו הוריד שנאמר
ותשקמו בדמעות שליש (תהלים פ, ו) אומרים חז"ל אל תקרא שליש שלוש שלוש
שתי דמעות נשרו ואחת נשארה בלחי.

פירוש הדבר, שהקב"ה מונה את הדמעות בריסי דמעות.

אנחנו בע"ה עוד שבעה שבועות בראש השנה.

כותב התוספות (מסכת ראש השנה) בשם הערוך – למה תוקעים 100 קולות בראש
השנה?

אומר הערוך – כיון שכתוב (שופטים ה, כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא...
כמה היא צעקה?

יש לנו מסורת שהיא יבבה מאה יבבות.

מה מענין אותנו כמה יבבות יבבה אם סיסרא? מצדנו שתיבב עד היום!

יוצא שהקב"ה סופר גם צעקה ודמעה, לא רק של יהודי!

הגר ששמה את בנה בשיחים, אומרת התורה ותשא את קלה ותבן. הקב"ה סופר
דמעות גם של הגר.

אם אלה הדברים בס"ד, נוכל להבין דבר נפלא:

אומר המהרי"ל דיסקין – משה, הוא תחנונים ידבר רש אם "העשיר" ענה אותו בעזות,
זה בא ללמד אותך, שהדברים היו כל-כך נוקבים, ש"העשיר" אמר – אני אוסר עליך
לדבר אלי! אחרת מה אכפת לך?

לא. הקב"ה אומר למשה רבינו – אני אוסר עליך לדבר אלי! בלאו, בלא תעשה!

אומר הנציב – אתה יודע למה? בגלל שב – תחנונים ידבר רש – משה רבינו דיבר כאלה
תחנונים, שהקב"ה אמר – עוד קצת, ואני לא יכל שלא לענות אליך!
מה הדרך היחידה??

אני מבקש ממך, (מכתב ברכות לב, ב) – אם היה משה מבקש עוד פעם אחת, 516

תפילות, הגזירה הייתה מתבטלת. הוא מביא שם חשבון, ממה שהגמרא במסכת שבת
מביאה, שיש שש בני דין, תחת השם אלוקים, ושש פעמים אלוקים יוצא 516. ואם
היתה מתפלל 516 תפילות, היה מבטל את הגזירה.

אמר הקב"ה – ב-516 אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה – אני אוסר עליך לבקש!
למה?

כי אני יהיה חייב להיענות לבקשה שלך, ואז לא ימחל לעם ישראל חטא העגל.

פירוש הדבר, שאין תפילה שלא נענית. לפעמים זה 516 תפילות ולפעמים זה 256
תפילות ולפעמים זה כוס של דמעות, ולפעמים זה מאות של דמעות.

אני רוצה להקריא בפניכם זוהר. זוהר הזה פשוט מפחיד. אני מקריא בפניכם כפי
שראתי אותו מובא בספר קו הישר.

קו הישר מדבר על כוח התפילה, ומדבר מתי ראוי להתפלל ומתי לא.

בע"ה ייכנס לארבעים יום של תפילה. בני עדות המזרח כבר משכימים לסליחות
בימים האלה, החל מראש חודש.

אני רוצה להקריא בפניכם את תרגום דברי זוהר (קו הישר חלק א' פרק לא) – הלכו
בדרך ר' אבא ושאר החברים עד שהיו הולכים, הרי עורב אחד עמד לפניהם, קורא
בכח ומצפצף צפצוף גדול. אמר רבי אלעזר, לך אתה קים ולכן אתה מתן. לך
לדרכך, שרתי ידעתי. אמר רבי אלעזר, חברים, נלך ונגמל חסד לרמון שהיה מלא
מהכל, ורבי יוסי מפקיעין הוא שמו, שהרי הסתלק מהעולם הזה ואין מי שראוי
להשתדל בו, והוא קרוב אלינו. סטו מהדרך והלכו לשם. כיון שראו אותם כל בני
העיר, יצאו אליהם, וכנסו שם לבית רבי יוסי מפקיעין אותם החברים הללו. בן קטן
היה לו לרבי יוסי, ולא נתן לשום אדם שיגיע למות אביו אחר שמת, אלא היה לבדו
סומך לו, ובכה עליו, פיו כפיו צמוד בדבק. פתח אותו תינוק ואמר: רבון העולם, כתוב
בתורה (דברים כב) כי יקרא את שם צעקה וגו', שלח תשלח את האם וגו'. היה צועק
אותו תינוק ובוכה, ואמר: רבון העולם, קים דבר זה של התורה! שני בני היינו מאבא
ואמי, אני ואחותי הקטנה ממני, היה לך לקחת אותנו ולקים דבר התורה. ואם תאמר,
רבון העולם, אם כתוב, ולא אב – הרי כאן הכל הוא, אבא ואמא. אמא מתה, ולקחת
אותה מעל הבנים. כעת אבא שהיה מכסה עלינו נלקח מעל הבנים. איפה דין התורה?

בכו רבי אלעזר והחברים מול הבכי והצעקה של אותו תינוק. פתח רבי אלעזר ואמר,
(משלי כה) שמים לרום וארץ לעמק וגו'. עד שהיה אומר רבי אלעזר פסוק זה, היה
עמוד אש מפסיק ביניהם, ואותו תינוק היה דבק בפי אביו ולא היו נפרדים. אמר רבי
אלעזר, או שרוצה הקדוש ברוך הוא להרחיש נס, או שרוצה שלא ישתדל אדם אחר
עליו, אבל על דברי אותו התינוק ודמעותיו איני יכול לסבל. עד שהיו יושבים, שמעו
קול אחד שהיה אומר: אשריך רבי יוסי שדברי הגדי הקטן הזה ודמעותיו עלו אל כסא
המלך הקדוש, ודנו דין, ושלשה עשר בני אדם הזמין הקדוש ברוך הוא למלאך המות
בגלגלך, והרי עשרים ושנים שנים הוסיפו לך עד שתלמד תורה את הגדי השלם הזה
החביב לפני הקדוש ברוך הוא. כמו רבי אלעזר והחברים, ולא השאירו אדם לעמד
בבית. מיד ראו אותו עמוד אש שעולה, ורבי יוסי פתח עיניו, ואותו תינוק דבוק פיו
בפיו. אמר רבי אלעזר, אשרי חלקנו שראינו תחית המתים עין בעין. קרבו אליו, והיה
אותו תינוק ישן כאלו שגוע מהעולם הזה. אמרו, אשרי חלקך רבי יוסי, וברוך הרחמן
שהרחיש לך נס על הצעקה והבכי של בןך ובדבריו, שכך דחק בדברים יפים לשער
השמים, בדבריו ודמעותיו הוסיפו לך חיים. לקחו את אותו תינוק ונשקוהו, ובכו
עמו מרב חדה, והוציאוהו לבית אחר, והתעוררו עליו, ולא הודיע לו מיד, אלא אחר
כך. שמחו שם שלשה ימים, וחדשו יחד עם אותו רבי יוסי כמה חדושי תורה. אמר לו
רבי יוסי, חברים, לא נתנה לי רשות לגלות ממנה שראיתי באותו עולם, אלא לאחר
שתיים עשרה שנים. אבל שלש מאות וששים וחמש דמעות ששפך בני, נכנסו
בחשבון לפני המלך הקדוש, ואני נשבע לכם, חברים, שבשעה שפתח באותו הפסוק
וצעק בדברים ההם, הזדעזעו שלש מאות אלף ספסלי ישיבת הרקיע, וכלם עומדים
לפני המלך הקדוש, ובקשו עלי רחמים וערבו לי, והקדוש ברוך הוא התמלא רחמים
עלי. ויפה לפניו אותם דברים ואיך מסר נפשו עלי. ואפטרופוס אחד היה לפניו,
ואמר: רבון העולם, הרי כתוב (תהלים ח) מפי עוללים וינקים יסדת עז למען צורריך
להשביט אויב ומתנקם. יהי רצון מלפניך שזכות התורה וזכות אותו התינוק שמסר
נפשו על אביו, שתחוס עליו וינצל.

רבתי, אין תפילה שהולכת ריקם!

370 דמעות של הילד, יצרו תחיית המתים.

515 תפילות של משה רבינו, עוד תפילה אחת, ומשה רבינו היה נכנס.

אומר המדרש – (משלי יח, כג): תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות. הקב"ה אמר
למשה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה

אם אתה רואה שהקב"ה אומר לו אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, סימן, אומר
המהרי"ל דיסקין, שהדיבורים היו כל-כך חזקים, שהקב"ה אומר לו – אל תדבר אלי
יותר. בלאו אני אוסר עליך לדבר!

כי הדיבורים שלו, הם הדיבורים שפותחים את שערי התפילה, ומגיעים, כמו שאומר
הפני יהושע, ומשה רבינו היה נכנס, ללמדנו, שאין שום תפילה שהולכת לאיבוד.
כלפי מה הדברים אמורים?

אנחנו נמצאים יום אחרי תשעה באב. כל אחד ישב וקונן על החורבן.

1946 שנה, אתה אומר – ריבוננו של עולם, כמה אפשר?! כמה הורידו דמעות, כמה
הדורות הקודמים הורידו דמעות, כמה צרות עברו עם ישראל, כמה בכו, כמה עברו,
כמה עוד אפשר???

רבתי, אנחנו לא יודעים איזה תפילה תבקע את הרקיע ואיזה דמעה, היא זאת
שתבקע את השערים, שייבאו לנו את משיח צדקנו.

אומר החפץ חיים (חכמת הדעת פרק 14) – והנה יש עוד עיקר גדול, דבר שמקרב את
הגאולה, והיא התפילה והצעקה, וכמו שהיה במצרים דכתוב ונצעק אל ה' וישמע
קולנו, אף את צריכים להתנהג באופן כזה.

הוא מביא מדרש שמופיע בפרשת תצוה, על הפסוק (הושע יד, ג) קחו עמכם דברים
ושובו אל ה'. לפי שישראל אומרים אין לנו קרבן. אמר הקב"ה, דברים אני מבקש, ואין
דברים אלא תורה. אמרו לו, אין אנו יודעים גם תורה. אמר להם, בכו והתחנונו לפני,
וכי אבותיכם לא בתפילה פדיתי, שנאמר ויאנחו בני ישראל מן העבדה, ובימי יהושע,
לא בתפילה עשיתי להם ניסים, הרי אין אני מבקש לא זבח ולא קרבנות, אלא דברים,
שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה'.

אומר החפץ חיים – אין הקב"ה חפץ, לחייב כל בריאה, אלא מבקש שיתפללו לפניו
ויקבלו, ואפילו אין אדם, כדאי לענות לו בתפילתו ולעשות חסד, כיון שמתפלל
ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד עמו, ומכל זה, אנו רואים שהקב"ה חפץ שירבו
בתפילה לפניו, וע"ז זה יגאל אותנו.

פרשת ואתחנן יוצאת תמיד, לאחר תשעה באב, לומר לנו, צומו וצלו. צמתם בתשעה
באב, שלא תחשבו, הנה, אנחנו כבר 1946 שנה מתפללים, עדין לא נענינו, אין תפילה
שלא נענית! אין לנו מושג מתי נענה.

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

אם נאמר כפירוש הראשון הנוכח לעיל על הפסוק ויהו שם ישראל. אבל
אם נאמר כפירוש הב' הנוכח לעיל לכל ישראל היו נקראים או בלשון חיד
אם כן מליצת משה לאו מליצה היא דאנכי ה' אלקך לכל ישראל נאמר.
והנה איתא במדרש דבשעה שהיה משה מבקש לכנס לארץ ישראל
אמר לו הקב"ה אברהם יצחק ועקב למה לא באו והשיב על כל אחד
ואחד ועל עקב השיב דלא קיבל התורה. אך זה נחא כפירוש השני הנוכח
לעיל אבל אי אמרין כפירוש הראשון דקאי על ישראל סבא אם כן גם
יעקב היה בשעת קבלת התורה ואם כן התירוץ של משה לאו כלום הוא.
והשתא אתי שפיר דברי המדרש הנוכח לעיל שהתחננו בו. אם אעברה
אתה מבקש קשה מדוע לא בא יעקב. ואין לומר שהוא לא היה בשעת
קבלת התורה. הא כפי הפירוש הראשון של יוחן מובח שגם יעקב היה
שם. אלא על כרחך צריך לומר דסברת כפירוש הב' דקאי על כל ישראל
דנקראים בלשון חיד, אם כן בטל סלתא דאדמליצתך לאו כלום הוא דאנכי
ולא יהיה לך לכל ישראל אמרתי דהא נקראים בלשון חיד:
(הנחת התורה)

המה מרובים והשתא אתי שפיר אנכי ד' אלקך אשר הוצאתך מארץ
מצרים וקשה למה לא אמר אשר בראיתך וצ"ל דנתן לו לאדם שלא נברא
כדפי מהרש"א דל"ת המה מרובים אבל קשה הלא מחשבה רעה אין
הקב"ה מצרף למעשה וטמילא הוי מ"ע מרובים מלא תעשה לו"א לא
יהי לך אלקים אחרים ממילא מוכח שאפילו על המחשבה של עברה
הקב"ה מצרפה למעשה ממילא הוי מ"ת מרובים מעשה וק"ל: (מדרש
יהוהנן)
אעברה נא איתא במדרש וזה לשונו אמר הקב"ה למשה אם אעברה נא
אתה מבקש אם כן בטל סלתא וכו' עד כאן. ותמוה מה ענין שי זה ליה.
וכדי ליישב נקדים מה דאיתא במדרש ב' פירושים על הפסוק ויהו שם
ישראל נגד ההר דכתב בלשון חיד חד אמר דקאי על ישראל סבא שגם
יעקב היה שם בשעת קבלת התורה. וחד אמר שכל ישראל היו שם בלב
אחד כאיש אחד לכן נקראו בלשון חיד עד כאן. והנה איתא גם כן
במדרש דמשה היה מלמד סנווראי על ישראל לאחר מעשה העגל וטען
אנכי ד' אלקך בתיב בלשון חיד לי צוית ולא להם. והנה זאת נוחא דוקא

אנכי ד' אלקך ואנכי ולא יהי לך בדבריו אחד נאמר. קשה למה דוקא
אלו שני דברים בדבריו אחד נאמר. ולתרוץ דהמפורשים הקשו למה
אמר הקב"ה אנכי ד' אלקך אשר הוצאתך מארץ מצרים ולא אמר אשר
בראתך שהוא יותר חידוש ותי משום דאיתא בגמרא נוח לו לאדם שלא
נברא משנברא ופי' מהרש"א מושב דהם רמ"ח מצות עשה וס"ה
מ"ל"ת ועל מצות עשה אם עבר עבדו אין לו שכר ואין לו עונש ואם עבר
על ל"ת יש לו עונש והם מרובים על מצות עשה לכן נוח לו לאדם שלא
נברא יותר משנברא, איתא בגמ' מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה
א"כ קושיה מהרש"א במ"ע וא"ל כתירון מהרש"א דהל"ת המה
מרובים הלא מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה וא"כ המ"ע המה
מרובים מ"ל"ת אבל איתא בגמ' דשבת (דף ק"ה ע"ב) לא יהי לך אלקים
אחרים על וכו' דהיינו אפילו בן שאין אדם בעולם יודע אלא אני דהיינו
הצוה"ר לא יהי לך ממילא כלל עולה שמכח לא יהי לך משמע דאפילו
על מחשבה רעה נענש דהיינו הצוה"ר שבלב וא"כ אין מקום לקושיה
המפורשים דהא מחשבה רעה נמי הקב"ה מצרפה למעשה וא"כ הל"ת

ורכב תאמינים

עלון שבועי מבית בני אמונים

פניני אמונים

פניני אמן ותפלה על הפרשה

תפלתו של משה נאמרה באחר

"ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר... ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי" (ג כג; ו)

חכמינו זכרונם לברכה אמרו (דב"ר י"א י) כי בשעה שבשר הקדוש ברוך הוא למשה שגזר עליו שלא יבסס לארץ, היה הדבר קל בעיניו. זאת משום שהיה בטוח שבניקל יוכל לבטל את הגזרה בכת תפלתו. שכן נשא קל וחמר ואמר: "ישראל חטאו חטאות גדולות כמה פעמים, וכיון שבקשתי עליהם רחמים מיד קבל מפני... אני שלא חטאתי מנעורי, לא כל שכן כשאתפלל על עצמי שיקבל מפני". כיון שראה הקדוש ברוך הוא שקל הדבר בעיניו של משה, ואינו עומד בתפלה, מיד קפץ ונשבע בשמו הגדול שלא יבסס לארץ ישראל.

רבי אליהו הצרפתי, תלמיד האור החיים הקדוש ומגדולי חכמי פאס, מצא סמך לדברי המדרש הללו מהפסוק שלפנינו, שכך אמר משה: כיון שהתחננתי אל ה' שיבטל מעלי את הגזרה רק "בעת ההוא", ולא התעוררתי לתפלה מיד שנגזרה עלי הגזרה, לכן "ויתעבר ה' בי למענכם ולא שמע אלי" - לקבל תפלתו.

קול אליהו

בכת תפלתו זכה משה לראיה יתרה

"עלה ראש הפסגה וישא עיניו ימה וצפנה ותימנה ומזרחה וראה בעיניו כי לא תעבר את הירד הזה" (ג)

כתב האור החיים הקדוש: אמרו חכמינו זכרונם לברכה (ויק"ד י ה): "תפלה עושה מוחצה", ולכן אף כאן נענתה תפלתו של משה לחצאין; על שמים בקש (פס"כ ה): "אעברה נא ואראה", ועל אחת נענה: "וראה בעיניו".

אולם תמה האמרי אמת, שהלא כדי לזכות לראית הארץ לא הצרף משה לתפלה, שכן רק אחרי שנאמר לו (במדבר כו יג): "עלה אל הר העברים הזה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל", התפלל שתבטל הגזרה וזכה להכנס לארץ (רמב"ן דברים ג כב)?

ובאר: כל זמן שלא התפלל משה על כך, הבטחה לו ראיה רגילה, כאדם הצופה מגבה החר על כל הפרטים הגלויים לנגד עיניו. אולם לאחר

'קצור ימים' מחמת העדר תפלה ואמן

"ושמרת את חקי ואת מצותי אשר אנכי מצוך היום אשר ייטב לך ולבניך אחריך ולמען תאריך ימים על האדמה אשר ה' אלקיך נתן לך כל הימים" (ד מ)

חכמים (ברכות נד ב) הבטיחו למי שמאריך בתפלתו כי יאריכו לו ימיו ושנותיו. על פי זאת פרש רבי אשר אנשיל איעסטע את הפסוק (תהלים קב כד): "ענה בדרך כחי קצר ימי". שהלא אמרו חכמים (שם ג ב): "המתפלל בדרך - מתפלל תפלה קצרה", נמצא שמתוך ש: "ענה בדרך כחי" - מנע מפני להאריך בתפלה - "קצר ימי".

על דרך זו הוסיף ובאר האדמו"ר רבי אליעזר זאב מקרעטשיניץ כי קצור הימים הנגרם להולכי דרכים מחמת חסרון תפלתם, נגרם אף מן שבועה שהם משלטלים בדרך הם מפסידים בעל כרחם ענית אמנים רבים. שכן אף האמנים - סגלתן גדולה לאריכות ימים, כמפרש בדברי חכמים (ברכות מז א): "כל המאריך באמן - מאריך לו ימיו ושנותיו".

חידת שמשון [פירודא תקמ"ה] דף ח ע"ב; 'עולמו של אבא עמי תלו

שהתפלל ותפלתו עשתה מוחצה, נוספה לו ראיה יתרה, כמאמר חכמים (ילק"ש ואתחנן תכג) שבראיה זו: "הראהו את הרחוק קרוב, ואת שאין גלוי כגלוי, ואת כל הקרוי ארץ ישראל".

אור החיים; אמרי אמת תרצ"ב

התפלה משפיעה על אפן הקרבה

"כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו" (ז ט)

מפני מה נקטה התורה: "קרבים אליו..." בלשון רבים?

באר רבי אברהם חיים שור בעל ה'תורת חיים':

המשג 'קרבה' בלשון בני אדם אינו מתאר דוקא קרבת משפחה, שכן קרבת גס קרבה הנוצרת מכרח המציאות, כקרבה הקרבת בין האדון לעבדו וכיוצא בזה. באותה מדה אף הקדוש ברוך הוא מתנהג עמו בכמה דרגות של קרבה: לעתים הוא

נענה לתפלותינו כאב העונה לבניו, ולעתים כאדון העונה לעבדו - הכל תלוי באפן שאנו נושאים לפניו את תפלתנו.

זהו שאמר הכתוב: "כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו" - בכמה דרגות של קרבה, "כה' אלקינו" העונה לנו "בכל קראנו אליו" - לפי אפן תפלתנו.

תורת חיים סנהדרין לח ב

'מכניסי רחמים הכניסו רחמינו' - הכיצד?

"לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" (ה י)

צווי זה אוסר עלינו להאמין שלאחד מן הנבראים נתנו כח או שליטה בבריאה, ומתוך כך נכלל בו האסור לפנות בתפלה לשום רשות אחרת מלבד לה' יתברך. וכפי שבטא בעל סדר 'אני מאמין' את העקר החמישי מ"ג עקרי האמונה: "שהבורא יתברך שמו לו לבדו ראוי להתפלל ואין ראוי להתפלל לזולתו" (ראה פה"ש לרמב"ם סנהדרין פתיחה לפרק י).

אלא שלפי כלל זה יש לתמה על העבדה שמנסח כמה תפלות ופיוטים נראה כאלו פונים אנו למלאכי מעלה בבקשה שיכניסו את תפלתנו, כמו בפיוט המפרסם "מכניסי רחמים הכניסו רחמינו לפני בעל הרחמים" הנאמר בימי הרחמים והסליחות, ועוד כיוצא בזה?

רבי יהודה בן יקר סבר שהאסור הוא דוקא לפנות ולבקש מהמלאכים עצמם בקשה כלשהי. אולם כאשר התפלה עצמה מפנית לקדוש ברוך הוא, ואף בסיומה מבקשים מן המלאכים שישמשו שליחים להעבירה, כבקשת 'מכניסי רחמים', מתר הדבר.

לעמת זאת רבי ישראל מברונא סובר שאין לפנות למלאכים כלל. לדעתו על אף שמנסח הפניה בתפלת 'מכניסי רחמים' נראה כי היא מפנית אל המלאכים, אין כוונתנו אלא לבקש מהקדוש ברוך הוא בעצמו. והרי הדבר דומה לעבד המתבטח להתקרב אל המלך ולהביע באזניו את בקשתו, ומשום כך הוא מפנה את דבריו ליועצי המלך הקרובים, בתקווה שישמע המלך ויעתר לו. כך אף אנו פונים אל המלאכים בדרך ענה ושפלות, אך בפעל מתפנים שהקדוש ברוך הוא בעצמו יקשיב וישמע לשועתנו.

פרוש התפלות והברכות [לר"ן בן יקר] ח"א עמ' קמב; 'קלבו' סי' י; ש"ת מהר"ם מברונא סי' רעה

שמורים לבקר

בערב שבת קדש פרשת ואתחנן (י"ד במנחה אב) יחול יומא דהלולא של הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע. להלן דברים שכתב בספרו 'שערי הישר' על תהלים (קל א) על מעלת ענית אמן:

ענית אמן בקול רם מנגנה על האדם ומכטלת מעליו גזרות רעות. ענין זה נרמז בפסוק (תהלים קל א): "נפשי לה' משמרים לבקר שמורים לבקר"; "נפשי לה" - אם נפש האדם תהמה לה' להללו בענית אמן, "משמרים לבקר" - וישמר לענות [אמן] בקול רם, אזי יזכה ל: "שמורים לבקר" - שנפשו תשמר מגזרות קשות.

גדול העונה אמן יותר מן המברך'
מחרות באורים (א)

אמרה מפרסמת המולדת על גדל מעלתה של ענית אמן ונפלה ונשנתה בשני מקומות בתלמוד; במסכת ברכות (ב ג) ובמסכת גיור (סו ב): 'רבי יוסי אומר: גדול העונה אמן יותר מן המברך'. אמר לו רבי נהוראי: 'השמים [לשון שבועה]! כך הוא. דע, שהרי גולגרים מתגורין במלחמה, וגבורים נוצחין'. כלומר: כפי שבעת מלחמה החילים הפשוטים שלא נחנו בגבורה מיחדת מתחילים בקרב, והחילים המבחרים יורדים אחרים, מכריעים את האויב ומנצחים את המערכה. כך בענין האמן; מהעברה שענית אמן מועילה לאחר הברכה, יש ללמוד שכחה ומעלתה עולים על כחה ומעלתה של הברכה (המפרש גיור פ"ה ט"ה).

מדוע בחרו חכמים לדמות את הברכה ואת האמן הבאה אחריה לטכסיסי מלחמה? המהרש"א (גיור פ"ה ט"ה) באר זאת על פי מאמר חכמים (פסחים ק"ח א'): 'קשין מוזנותיו של אדם פקדונית ים סוף'. מצד הדין אמורים היו מוזנותיו של האדם לבא לו בקשי גדול ובצמצום, מחמת הקלה שנתקלל אדם הראשון (בראשית י"ז): 'אויבה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חייך'. אלא שאם הוא מקפיד לברך ולענות אמן על הלכה, נעשים מהברכות סגורים שלמדו עליו זכות כנגד המוטריגים המבקשים שתקום בו קוללת אדם הראשון, וכך זוכה האדם שישפיע עליו הקדוש ברוך הוא פרנסה ברוח ובקלות.

וכך מתנהלת המלחמה במוטריגים; מכת הברכה מתחיל 'קרב' כנגד המוטריגים 'פולגרים' המתגרים במלחמה, והאמן הנענית לאחריה מכריעה לטובה כמותם חילים מבחרים המכריעים את הקרב.

על דברי הגמרא הללו תמהו רבים: לכאורה המברך הוא היוזם והמתחיל במצוה ובלעדיו אין ברכה ואין אמן. מדוע אם כן גדולה מעלתו של העונה אמן יותר מן המברך?

להלן נביא אסופת הסברים נפלאים מגדולי הדורות, המבארים כל אחד לפי דרכו, איזו מעלה יש באמן שבגללה חשובה היא יותר מהברכה.

א. אמן - קיים וחתומה

וגמרו, מעלה עליו הכתוב על [האדם] שגמרו כאלו עשאו [כלו]". לפי מאמרם זה יש לומר שהמברך אמן מתחיל במצוה, אולם העונה - וגמרה. ולפי שהמצוה נקראת על שם וגמרה, לפיכך: "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (תוספות הרא"ש ברכות פ"ה ט"ה).

הרשב"א באר: המברך אינו בא לקבע עבדות, כי אם לפרט באמצעות הברכה על מה נסבה הודאתו. לעמת זאת העונה אמן קובע עבדה בהכרזתו בהחלטית שדברי המברך הם אמת. נמצא שהאמן מוסיפה לברכה את הקיים שהיא זקוקה לו, ולפיכך גדולה חשיבותה יותר מהברכה עצמה (שו"ת הרשב"א ח"ה סי' ג).

ג. אמן - עבודת הלב

המאירי הסביר: חכמים כנו (עניתי ב א) את התפלה "עבודה שהיא בלב", לפי שהיא צריכה פנינת הלב. והנה בדרכו של עולם, השומע מסגל להתרפז בדברים הנאמרים באזניו ולהגיע לכונת הלב יותר מהמזמור המוציא את הדברים מפיו. ולפי שבשמיעת האזן קל יותר לכוון מבדבור הפה, לכך בדרך כלל גדולה מעלתו של המקשיב לברכה ועונה אחריה אמן יותר מהמברך עצמו (בי"ת הבחירה למאירי גיור פ"ה ט"ה).

ד. אמן - השלמת השם

עוד יש שפרשו על פי מה שלמדו חכמים (פסחים ג א) מן הכתוב כי אסור לאדם לקרוא את השם המיוחד של הקדוש ברוך הוא - שם ה'ה"ה - כפי שהוא נכתב, אלא יש לקרואו כאלו הוא נכתב באותיות: א.ד.ג.י. (פסחים ג א). ובאר המברך ברכה אינו מזכיר בברכתו אלא שם אדנות בלבד, אולם בענית אמן נוסף ונרמז גם שם ה'ה"ה. שכן אמן היא בגימטריה צ"א, בגימטריה של השם המיוחד כפי שהוא נכתב [ה'ה"ה] וכפי שהוא נקרא (א.ד.ג.י.), אשר יחד מצטרפים אף הם למגן צ"א. ונמצא שאמן היא המשלימה את שם ה', לפיכך חשובה היא מן הברכה (הרומ"ה הל' עשאה סי' של; בעל הטורים דברים כו ב).

רבנו בחיי (שמות י"ד לא) ממשיך את אמירת הברכה ואת ענית אמן אחריה לעדות: המברך מעיד בברכתו שהקדוש ברוך הוא מקור הברכה ומלך העולם, אולם אינו אלא כעד אחד על כך. והרי כבר אמרה התורה (דברים י"ט ט): "על פי שני עדים ... יקום דבר". אולם לפנינו עונה האמן מצטרף לעדותו, הרי לפנינו שני עדים. כפי שעדות האחד מתקמת על ידי עדותו של השני שהצטרף לו, כך גם העונה אמן הוא המקיים את עדות הראשון - המברך, ולפיכך גדולה מעלתו מהמברך.

בעל הל' יקר' ממשיך את הברכה לכתיבת גוף השטר, ואת האמן לחתימה עליו; הכותב שטר מתנה לחברו מביע את רצונו להעניק לו מתנה, אולם אם לא יחתם על השטר לא יהיה לרצונו כל תקוף. אף כאן, כפי שהחתימה מאמתת ומקיימת את הכתב בשטר, כך ענית אמן מאמתת ומקיימת את דברי המברך, ולפיכך "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (עוללות אפרים ח"ג מאמר ט).

ה. אמן - גמר והשלמה

הרא"ש פרש: אמרו חכמים (סו"ט י"ג ב): "כל העושה דבר ולא גמרו, ובא אחר

תפלה שהרעידה מיתרים דוממים

"לאחר ששמעתי את דברי ההספד של רבי חיים, בהם גלה טפח וכסה טפחים מכת תפלתו הנודע של המשגיח רבי אליהו, סקרן הייתי להבין את הספור במלואו. רבי חיים התקשה להאריך ולפרט את כל פרטי המעשה, אולם לאחר שחקרתי ודרשתי מפי בני משפחתי ומקרבי התגלה בעיני המעשה המלא לפרטיו. היה זה כאמור כשמונה שנים לפני פטירתו של המשגיח רבי אליהו. ביום בהיר נדם לפתע קולו של ראש הישיבה, רבי חיים, וכת הדבור אבד ממנו. בשביל רבי חיים שהיה מגדולי מוסרי התורה ומגחילי הדעת בדורו, דומה היתה גזרת אבדן הקול כגזר דין מות. חיים הרחיקים של מאות ואלפי בני ישיבות היו תלויים בשעריו העמקים ובשיחותיו הנודעות שצאמרו במתק שפתים מיד.

הלא רבי חיים לדרש ברופאים, ולאחר סדרת דיקות גלו כי הוא לקה בשתוק במיתרי הקול. כיון שהיתה זו בעיה נדירה ובלתי מוכרת בעולם הרפואה דאז, ובידי הרופאים לא היה אף קצה חוט של הבנה בדרכי הטפול בה, נאלצה הם לומר לרבי חיים כי אין בידם להביא מזרז לצרתו.

בצר לו נסע רבי חיים מירושלים לכפר חסידים בלוי בני משפחתו, כדי להתיעץ עם המשגיח רבי אליהו פדת מה לעשות. כאשר שמע רבי אליהו את הספור מפי בן המשפחה שהתלה לראש הישיבה, נאנח אהנה עמקה שבטאה את התשתפוטיו בצרעו העמק של ראש הישיבה, ואחר הפטיח:

אינני יכול לתאר לעצמי אפשרות שרובנו של עולם לא יתן לרבי חיים סטוצ'ינר [כך כנה רבי חיים בעולם הישיבות] לומר עוד שעורים. מפיקיך טרם הסתים; ישנם דברי תורה ומוסר פה רבים שעליך להנחיל לעולם, ואני סמוך ובטוח שעוד תזכה בקרוב להמשיך ולאומרים.

באותה הזדמנות שמע רבי אליהו מרבי חיים את שם אמו, ואמר לו כי מעתה ואילך תפלה עבורו.

רבי חיים שב לביתו שבירושלים כשהוא סמוך ובטוח בכת תפלותיו של רבי אליהו. ואכן, זמן מה לאחר מכן נעשה כל ישיבת מיר כאשר ר' חיים עלה על הדוכן כהרגלו ממים ימימה ופתח במסירת שיעור עמק בסוגיה הנלמדת, ככביכול לא ארע דבר ...

מאותו יום ואילך התחנן רבי חיים, ומתוך שדקדק בדבריו של המשגיח שעליו להנחיל לעולם דברי תורה ומוסר, מלבד שיעורי התורה שהיה מוסר באפן קבוע ודברי המוסר שהיה נושא לפרקים, התחיל למסר שיחות סדירות במוסר ובמשפחה.

כמה ימים לאחר מכן הגיע רבי חיים לחדרו של הפרופסור שאבחו את מצבו בבלתי הפך. הפרופסור המלמד בדרך ביסודיות את גורנו של רבי חיים ופניו לבשו ארשת תדהמה; הוא נזקק לשכנוע כדי שיאמין כי מדבר באותו חולה שפקד את מרפאתו אך לפני זמן קצר.

תפלתו של המשגיח פעלה ומיתרי קולו של רבי חיים שבו לאיתנם כבתחלה.

המשגיח דקמני' עמ' 302

גאון המוסר, המשגיח דכפר חסידים, הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל, היה מקדיש חלק נפר משיחותיו כדי להנחיל לתלמידיו את חשיבותה ומעלתה של התפלה. בתפקידו כמנהל רוחני בישיבת 'כפר חסידים', היה מתנדב ואף דורש מפל אחד מתלמידיו ללמד הלכה למעשה על חשיבותה של תפלה בכונה, ככלי שבכחו לבקש עולמות ולשפר את כל המחצות.

בפרט היה מפליג המשגיח בחשיבותה של תפלה הנאמרת בכ"י ובדמעה. רגיל היה לצטט בענין זה את דבריו הנוצעים של בעל 'ספר חסידים' (ס" קל): "יש אדם שאינו זכאי שיקבל המקום תפלתו אלא בעבור תקופת תחנונים ודמעת עיניו אשר תמיד בוכה ומתנהג; אף על פי שאין בידו זכות ומעשים טובים, מקבל הקדוש ברוך הוא תפלתו ועושה חפצו".

אף הוא עצמו היה מדקדק מאד בתפלתו שתאמר כדבעי. תלמידיו עמדו ופעמים בכל יום מחדש לראותו מתפלל לפני ה' כבן המשוחרר עם אביו, תוך נתוק מחלט מהעולם שסביבו.

בין בני הישיבה נודע בענין זה ספור שהתרחש בתקופה שבה שכנה ישיבת 'בנסת חזקיהו' במושבה זכרון יעקב, ורבנו שמש בה כמשגיח. באחד הימים הזדמן להיכיל הישיבה בשעת התפלה אפר פשוט מבני המקום. לכשיצא שאלוהו כיצד התרשם מהישיבה, והוא השיב בתמימות: "ראיתי את כלם מתפללים, חוץ מאדם אחד, והי' מבגדן שיעמד מול כתל המזרח לצד ארון הקודש, והיה שקוע בשיחה עם משהו... אותו יהודי מבגדן היה, כמובן, לא אחר מהמשגיח רבי אליהו לופיאן, שכששהה מתפלל היה נראה ככביכול משוחח הוא עם הקדוש ברוך הוא.

רבי אליהו, כפי שהיה נאה דורש', כך היה נאה מקום, ומתוך כך זכה שתפלתו לעשות פרות. ספורי ישועות רבים מתגלגלים בקרב תלמידיו על אודות כח תפלתו שלרב וזכותו וטהרתה היתה מתקבלת לרצון לפני ה'.

אחד מאותם ספורים נשמע מפי בעל המעשה כי הלא הוא ראש הישיבה הנודע דמיר, הגאון המפלא רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בתוך דברי הספדו הנרגשים על מרן המשגיח זצ"ל.

רבי חיים פתח את הספדו בדברי התנצלות ואומרו כי בדורנו אין מי שיכול להספיד את רבי אליהו, וכיון שכך אין מוטלת עלינו חובה לעשות זאת, שכן בכל מקרה איננו מסגלים להספידו. זאת משום שרבי אליהו נחשב לצדיק סוד עולם כבר לפני שלושה דורות, ואין מספיד בעולם שיכול לדמות לבני דורנו את המשג' רבי אליהו.

"להספיד ולתאר לפניכם את אישיותו הדגולה של רבי אליהו אין בידו", אמר רבי חיים בהתרגשות, "אולם דבר אחד מוכר אני לספר לכם: לפני כשמונה שנים הייתי חולה מסכן וכבר עמתי בשער מות. הידועים אתם מי הצילני? התדעו אלו תפלות גרמו לבסוף הצלתני? תפלותיו של רבי אליהו!"

"לא אוכל לפרט בפניכם את כל פרטי הספור, אולם זאת אני יודע בבירור כי תפלותיו של רבי אליהו הצילוני, וכיון שעוולם לא הודיתי לו על כך, רואה אני כחובה לעשות זאת עתה ובכפרהסיא".

הסו"פ וספר המשגיח דקמני', רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, ממקרביו הגדולים של רבי חיים:

כניסה	יציאה	ר"ת
19:06	20:21	20:58
19:23	20:24	20:55
19:17	20:25	20:59
19:23	20:21	20:56

ירושלים
תל אביב
חיפה
באר שבע

חוט של חסד

בס"ד בר"ה

גיליון לכל בית יהודי | בנשיאות הרב שלום ארוש שליט"א

פרשת ואתחנן-שבת נחמו • ט"ו אב תשפ"א • גליון 731

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד"

רח' שמואל הנביא 13 • ת.ד. 50226 • טל: 02-5812210
פקס: 02-5812252 • מייל: al5308000@gmail.com

ריח. אבל רק זה מה שבסופו של דבר משנה את הבן אדם מפנים והופך אותו לאיש אחר מבחינה מהותית.

הכול קורס

האם יש לנו מושג מה זו נבואה? מה זה מראות אלוקים? יחזקאל הנביא אומר: "נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים". ולמדרגה הזאת הגיעה כל שפחה בקריעת ים סוף. מן הסתם בעלי המדרגה של אותו הדור זכו לעוד הרבה למעלה מכך. כל בני ישראל שיצאו ממצרים, למעלה ממיליון יהודים, ראו את ה' עין בעין, הם הגיעו למדרגת אמונה ברורה ומוחשית, וגם ברמה האישית חוו חוויה מסעירה של הצלה מופלאה מבית כלא ענק של עבודות פרך. "ויאמינו בה' ובמשה עבדו" - כולם מאמינים במשה, ומן הסתם חשו הכרת הטוב עמוקה לגואל הצדיק.

אבל האם ההתעוררות הזאת והרגשות ה"עמוקים" האלו החזיקו מעמד במבחן המציאות? שלושה ימים בלבד לאחר מכן, בניסיון הראשון של הצמא במדבר הם כבר מתחילים להתרעם על משה על המחסור במים, ולאחר מכן על המחסור באוכל, והרבה לפני מתן התורה הם כבר לא בטוחים האם יש ה' בקרבם אם אין.

אפילו ההתעוררות העצומה של מתן תורה שבו דיבר ה' אל כל יהודי פנים בפנים - התרסקה על קרקע המציאות, ובתוך ארבעים יום הם כבר עשו את העגל ולאחר מכן אנחנו כבר מכירים את כל החטאים הגדולים כחטא המרגלים, המתאונים, והמתאווים ועוד, והשיא ללא ספק היה בחטא קורח שבו ממש יורקים בפרצוף של האיש שכל כך מסר נפשו למענם, שכל כך התפלל, שכל כך התאמץ, שכל כך אהב אותם באמת.

המסגרת המושלמת

אז נכון, כבר כתבתי על זה. אבל המסר הזה כל כך נוקב שאי אפשר להפסיק להעמיד אותו כנגד עינינו בכל פעם מחדש ומכיוונים חדשים. במאמר הזה ברצוני להדגיש, שכל מה שאני חוזר ואומר ששום דבר לא משנה המשך בעמ' 3

מאמר ראש הישיבה

מצליחים במבחן המציאות

בקשה צנועה

סוף סוף הגיע הרגע שבו זכה צ'ין לעמוד מול הרב ששינה את חייו. משהו מטלטל ומסעיר עבר עליו בחודשים האחרונים. הוא היה בחור חילוני רגיל כשחברו הטוב משך אותו לשיעור שכונתי קטן של אחד התלמידים של הצדיק שכעת הוא נגש לדבר אתו. השיעור פתח אצלו שערים שהיו חסומים עד אז. משיעור לשיעור ההתלהבות גברה והתשוקה התעצמה. ומאז הוא הרגיש שהוא עף כמו ציפור מפסגה לפסגה. הנחת התפילין הראשונה, השבת הראשונה, הכותל, התפילות - כל אלה האירו את נפשו, מילאו אותו, וגרמו לו לחיות בהרגשת ריחוף. צ'ין טעם לראשונה את טעמו המתוק של עונג רוחני.

אבל הוא ידע שהשיא עוד לפניו. מרגע ששמע על השבתות המיוחדות בצל הרב שאת תורתו למד אבל אותו לא פגש - מאותו הרגע ידע צ'ין שהוא חייב

להגיע ולהיות שם בשבת. ולבסוף זה אכן קרה, נרגש עד עמקי נשמתו מצא את עצמו בקבלת שבת מרוממת בבית המדרש של הרב יחד עם מאות חסידים, לא יכול להפסיק להסתכל על הדרת הפנים והאור שקרנו מדמותו. הוא כבר ספר את הדקות לשיחה האישית עם הרב שנערכת כנהוג במוצאי השבת, ואי שם בין השעות שתיים לשלוש לפנות בוקר הגיע תורו.

לקראת סוף השיחה הביע צ'ין את אהבתו הגדולה לרב ואת רצונו להיות קשור לרב כל ימי חייו, ותשובת הרב הפתיעה אותו. הרב אמר לו: "אם אתה כל כך

אוהב אותי אז תרשה לי לבקש ממך בקשה שלדעתי אינה מוגזמת..." "כל מה שתבקש כבוד הרב" ענה צ'ין. "בקשתי היא שכאשר תבוא להרביץ לי, אל תרביץ לי עם מקלות וברזלים, רק עם הידיים..."

שיעור לחיים

צ'ין היה המום מהתשובה. על מה הרב מדבר? הוא כל כך אוהב את הרב, האם יש סיכוי בעולם שיחשוב להזיק או להרע או אפילו לא לנהוג בכבוד הראוי לרב שהאיר את עולמו והציל את חייו מהחושך? אבל הרב ידע טוב מאוד על מה הוא מדבר. הוא הכיר את זה גם מהתורה וגם מניסיונו האישי. הרב סבל רבות מתלמידים רבים שהיו מעריצים ומתלהבים בתחילת דרכם ובחלוף השנים הפכו לחולקים חריפים ורדפו את רבם עד חורמה.

אבל לא בגלל זה ענה הרב לצ'ין כמו שענה. הרב רצה ללמד אותו את השיעור העמוק ביותר בחיים האלה. הרב רצה ללמד אותו ואת כולנו, ששום דבר לא משנה את הבן אדם חוץ מעבודה אישית.

חוויות רוחניות זה דבר נפלא. להתקרב לצדיקים וללכת לשיעורי תורה להתעורר ולהתרגש מהשבת ומהמצוות - אין מתוק מזה. אבל מתיקות לחוד ושינוי עמוק בחיים לחוד. השינוי העמוק בחיים לא מגיע מאור רוחני גדול ככל שיהיה. השינוי העמוק בחיים מגיע אך ורק מעבודה, עבודה יסודית, עבודה עקבית, עבודה שלפעמים יכולה להיות אפורה ושוחקת בלי טעם ובלי

**חוויות רוחניות זה דבר נפלא.
להתקרב לצדיקים וללכת
לשיעורי תורה ולהתרגש
מהשבת - אין מתוק מזה.**

יכבוש כל חושך

סיפור מטלטל במדור החדש • י"א 5

כך האור

נחמו נחמו עמי

הנה כעת סיימנו את ימי האבלות של בין המצרים, וישנו דבר מאוד מתמיה, אדם שנפטר לו קרוב משפחה דווקא אחרי הפטירה מתחילים ימי האבלות, יושבים שבעה, ואבלות שלושים, ואבלות י"ב חודש, ואילו כאן כאשר ביום ת"ב נחרב לנו הבית כדוגמת המת ודוקא בימים שקודם החורבן אנו מתנהגים באבלות, ומיד איך שסיימנו את האבלות יוצאים לשבעה שבועות של נחמה, ולכאורה היה צריך להיות בהפך?

אלא יש הבדל גדול בין פטירת המת לחורבן ביהמ"ק, ונמשיל במשל: ישנו הורה שמכה את הבן שלו על כך שהתנהג בדרך לא טובה, ואותו הורה עושה זאת מתוך פורקן עצבים בשביל להשקיט את כעסו, ובאמת סטירה זו בוודאי לא חינוכית ואכן על סטירה כזו ראוי להתאבל מיד אחר כך, כי אכן הילד לא מתחנך מהסטירה ואדרבא מרגיש מבוזז וכועס על אותו אב, אבל ישנו אב שראה שבנו סרח ועקב כך נאלץ להעניש את הבן בסטירה, אמנם סטירה זו באה מתוך מקום של אהבה אמיתית, הבן רואה ומרגיש כצד אביו היה מאולץ להעניש אותו, אכן סטירה זו מביאה בסופו של דבר את הילד לקשר עמוק יותר עם ההורים, ומיד שהבן מראה לאביו שהוא הבין את המסר הרי האב מיד שמח ומתנחם בזה, וזה הדבר כאן בימי האבלות, בזמן החורבן נכנסו האוייבים לביהמ"ק, ומצאו את הכרובים מעורים זה בזה, זה בעצם

מראה על דרגת קרבה גדולה מאוד, ולכאורה הרי עם ישראל היו בשיא השפלות באותו זמן, שעקב כך בורא עולם היה חייב להחריב את ביתו ולסטור לעם ישראל, וא"כ יש להבין איך בזמן זה היו הכרובים מעורים זה בזה, שמצב זה מסמל שיא של קרבה בין ישראל לאביהם שבשמים, אלא מובא במדרש שבזמן החורבן עם ישראל הבינו את המסר ובכו ועשו תשובה (אמנם זה היה מאוחר אבל סוף כל סוף חזרו בתשובה), לכן הראה לנו הקב"ה קרבה.

בתורת הקבלה ידוע כי הנהגה של "שמאל דוחה וימין מקרבת" - אהבה גלויה יחד עם חינוך וריחוק במקום הצורך, מביאה בסופו של דבר לחיבור האדוק והעמוק ביותר בין אב לבן, הנקרא בתורת הקבלה "תפארת", על שם היופי והשלימות שיש בקשר עמוק ואמיתי זה.

השלמת תהליך החינוך - המשל לתקופה שאחר תשעה באב מסיבה זאת, השלמת תהליך החינוך, אינו מסתיים עם הסטירה, אלא לאחר שהילד נרגע מעט מהסטירה, ולאחר פסק זמן מה, ההורה קורא לבנו ומקרבו בחיבה ומדבר על לבו כשהוא מסביר לו כי הסטירה היתה רק במטרה אחת - לטובתו, להשיבו על דרך הטובה שהיא הטובה הנצחית שלו.

הרב הקדוש, המגיד רבי ישראל מקוד'ניץ ("עבודת

לרבי נפתלי תלמיד רבנו זכרון-לברכה היו שני בנים: אחד הקיחד, הלא הוא רבי אפרים, ועוד בן, שיער מדברי הנהגות, עד שנשסע לאתיבסקיטה באודיטה ללמוד שם חכמות, ויחרה הדבר מאד לרבי נפתלי והקפיד עליו מאד. לא עברו ימים מעטים ונפטר בנו זה. קשנודע זאת למוהר"ג וית' אפר, לשאל נהג רבי נפתלי כשערה, כי אם פחו גדול כל-כך, טוב יותר היה, שיתפולל שיעזר בתשועה קשנימות. (שיש"ק ג-קעט)

קשחזר פעם ראב"ג זכרון-לברכה מארץ ישראל ונדע לו על הפחלקות והגזיות שהיתה בין שנינו מחשבי גדולי אנ"ש, נענה ואמר, "לשנינו אין התבודדות", כי כל אחד מתפולל ומבקש מה' ויתברך שיתגלה צדקתו הוא, ולא כן הוא האמת הנכון הצריך להיות, כי כל אחד צריך לבקש ולהתפולל שתתגלה האמת הרצויה, קסי שהא. (שם ג-תסג)

ישראל", פרשת דברים), כותב כי הנהגה חינוכית זאת, היא משל לתקופה שלאחר תשעה באב - יום חורבן בית מקדשנו, שחילתה היא בתשעה באב אחרי הצהרים, שאז מתחילה הנהגה של רחמים, הנהגה של ניחומים וחסדים, שבו הקדוש ברוך הוא משפיע לנשמות ישראל השפעה מיוחדת של רחמים ושפע רוחני המאיר את הנשמה ומקרבתה לבוראה.

הרה"ג ר' ירון אשכנזי שליט"א ר"כ חושן משפט
בישיבת "חוט של חסד" מנהל רוחני ב"קו ההלכה"
קו ההלכה הספרדי: *3030

שו"ת של חסד ע"י בית הוראה "חוט של חסד"

שאלות מצויות לימי החופשה

לטבול את הידיים בנהר ובים, ומה נוסח
הברכה על נטילה זו?

אם נמצא במקום שהמים מתוקים, לכתחילה עדיף לטבול בכלי, ואם אין לו כלי לטבול בו את ידיו, יטבול ידיו במים, ובים התיכון שמימיו מלוחים אפילו אם יש לו כלי לא יטול בכלי כי מים אלו אינם ראויים לשתיה, ולכן יטבול ידיו בכל אופן. ונוסח הברכה - על נטילת ידיים, ואם בירך על טבילת ידיים, יצא. גמרא חולין (ק"ו עמוד א') שולחן ערוך (סימן ק"ט סעיף ח) וש"ת מנחת יצחק חלק ד (סימן כב).

האם מותר להתפלל בשעת הנהיגה ברכב?

נהג הרכב אסור לו להתפלל בעת הניסיעה משום חשש פקוח נפש. הגאון הרב שלמה זלמן איזנברג זצ"ל (אבני שפה פרק י"ד הגה 26).

האם מותר לקצר את תפילת שחרית, ולצאת באמצע חזרת השליח ציבור בשביל לצאת לטיול?

אין לצאת באמצע חזרת הש"ץ אלא אם כן במקום דוחק או במקום הפסד ממון או מצוה עוברת, אבל לצורך טיול אסור, וגם לצורך מצווה אין להתיר אלא אם עושה כן באקראי בלבד, אבל אם עושה כן באופן קבע אסור, משום שמזלזל בתקנת חז"ל. כך הורה הגאון הרב אשר וייס שליט"א והובא בגליון שמענתא עמיקתא (גליון קל"ט).

קודם תפילת שחרית כי אסור להתעסק בצרכיו קודם התפילה, אמנם לגבי תפילת מנחה נוקטים הפוסקים שאין איסור לצאת לדרך קודם התפילה אלא שיש לחלק: אם הוא מתעתד להגיע למחוז חפצו לפני שיעבור זמן תפילת מנחה, או שיועד בבירור שימצא מניין מסודר בדרך, מותר לו לצאת לדרך אף קודם תפילת מנחה, אבל אם עלול להפסיד תפילה מחמת היציאה לדרך, אסור לו לצאת קודם תפילת מנחה. אור לציון (חלק ב' פרק ד' אות ו). וכן פסק שבט הלוי (חלק ח' סימן יח).

אנו רוצים ליסוע למקום נופש ואין שם מניינים לתפילה בציבור, ונוצר ויכוח בין החברים האם מותר ללכת למקום כזה, מה ההלכה בעניין זה?

אסור ללכת למקום זה, והסיבה היא משום שאסור לאדם להכניס את עצמו בידועין וללכת למקום שאין בו מניין, כי מבטל קדושת ה' בעשרה וקדיש וקדושה וברכו ועניית אמן, ונחשב כאילו ביטל מצוות עשה, ואף שאם לא הזדמן לאדם מניין יכול להתפלל ביחיד, ואינו עובר איסור בכך, מכל מקום כאן שהולך בידועין על דעת לבטל עצמו ממניין, אסור. שבט הלוי (חלק ו' סימן כ"א אות ג). ושמענתא עמיקתא (גליון קמ"ד).

אנו יוצאים לטיול בשעות הצהריים המאוחרות, האם אנו חייבים להתפלל מנחה קודם לכן או שיכולים לצאת לדרך ולהתפלל כשנגיע למחוז חפצנו?

בשולחן ערוך (סימן פ"ט) מבואר שאסור לצאת לדרך
2 | עלון "חוט של חסד"

לחיות כדי להודות

"בוודאי!"

בוודאי!
אומר הוא
ומוסיף: "הי-רצון
הרופא כל בשר,
תסבול חלילה שום צער ומכאוב". "רבינו",
את קולה ככל יכולתה, "ברכני באריכות ימים ושנים!"

ס י ד
ס ל פ נ י

את הבן אדם זה כולל גם את כל העולם הרוחני. אפילו הנסיעה לאומן לא תשנה אותך בלי עבודה.

ואדרבא, אם האדם לא יעבוד על עצמו, אז החוויות הרוחניות או התורה והמצוות וכל דבר טוב שיעשה - לא זו בלבד שזה לא ישנה אותו, אלא זה אפילו ירחיק אותו. אדם יכול ללמוד תורה ולקבל גאווה ולעבור על החמורות שבחמורות ולהיכשל בלשון הרע ובשנאת חינם ולהזיק לעם ישראל יותר מהרשע הגדול ביותר. אדם יכול להתקרב לצדיק הגדול ביותר ורק לחשוב "אני ואני ואני..." ולזלזל בכל גדולי וקודשי ישראל.

בל נשכח, **תכלית התורה והמצוות היא שאנחנו נשתנה**, שנכיר את ה' ונדע את ה', שנעקור את הגאווה והכפירה מתוכנו. כל זה אפשרי אך ורק על ידי עבודה אישית. רבי נחמן מברסלב נותן לנו את העצה הנפלאה ואת המסגרת המושלמת לעבודה האישית: להתנתק לשעה אחת ביום מהכול, ולהקדיש את כל כולנו לעבודה של החיים שלנו - לחשבון נפש, לתשובה, ולתפילה ולזעקה על הרוחניות שלנו, על המידות שלנו, על הקדושה שלנו, על התיקון שלנו.

מסר מטלטל

זה המסר של משה רבינו לעם ישראל. לאחר שהוא מספר להם ומזכיר להם את מעמד הרב סיני ואת ההתעוררות העצומה שהם חשו אז - הוא מסיים ואומר: "ולא נתן לכם ה' לב לדעת..." מסבירים חז"ל שכאשר ה' אמר "מי ייתן לבבם זה להם..." הם לא הבינו שהם היו אמורים לבקש מה' שייתן לבבם את היראה הזאת לכל החיים, הם לא הבינו שהרגשת היראה שהרגישו היא הרגשה חולפת, ואם לא יעבדו, כלומר יתפללו על כך, הם יישארו בלי כלום כמו שאכן קרה.

משה רבינו, לפני פטירתו מזכיר לעם ישראל את כל הדברים הגדולים האלה כדי להוכיח אותם ולעורר אותם: **תראו, למרות המציאות הניסית שאתם חיים בה כבר ארבעים שנה, אתם לא השתנתם; ועכשיו תבינו שרק עבודה משנה את הבן אדם!**

ועבודה היא ריבוי תפילה כמו שם הפרשה "ואתחנן" להתפלל עד שאתה מקבל או עד שה' בכבודו ובעצמו אומר לך להפסיק. כי המפרשים שואלים על משה: "מדוע אתה מוכיח את עם ישראל ואומר שה' לא נתן להם לב לדעת, הרי גם אתה בעצמך שמעת את ה' ולא התעוררת להתפלל."

אך על פי מה שהקדמתי כאן, ניתן לפרש שמשה רבינו לא התעורר אז, כי אצל משה רבינו התפילה הייתה דרך חיים; כל דבר שרצה - השיג בתפילה; את כל מידותיו תיקן ואת כל עצמיותו ביטל בדרך התפילה וההתבודדות; ולכן דברי ה' היו פשוטים בעיניו, אבל עם ישראל שידעו בעצמם כמה הם רחוקים - דווקא הם היו אמורים להתפלל.

ה' מחכה לנו, שנעבוד ושנתפלל ושנזכה לגאולה השלימה בזכות עבודה אישית וריבוי תפילה כדי שהגאולה שאנחנו מחכים לה תהיה באמת גאולת עולם.

בברכת שבת שלום ומבורך

שבת המלכה עומדת לפרוס את כנפיה, עוד שעה קלה, על עיר הקודש ירושלים תובב"א. רבה של ירושלים, רבי יוסף חיים זוננפלד, יוצא מביתו לעבר בית הכנסת כשהוא מוכן לקבל את השבת הקדושה. אך פניו טרם מועדות אל בית הכנסת, יש לו לרבי "סיבוב" של ערב שבת "סיבוב" מיוחד...

***

נעצר רבי יוסף חיים מלכת, ופונה לתוך חצר קטנה שבטבורה שוכן ביתה של האלמנה. נוקש הוא קלות על הדלת הפתוחה למחצה ונכנס פנימה. כל השבוע מצפה ביילי לדקה זו של אושר. בכל יום חמישי טורחת ביילי ואופה במו ידיה מאפים ומיני עוגיות. את מחציתן היא מחלקת לחולים הרתוקים למיטותיהם, ואת המחצית השנייה שומרת היא לרגע טמיר זה, מתנת שבת לרבי. "אה! לו רק אפשר היה לטעום מהן עכשיו!", אומר רבי יוסף חיים לאלמנה הקורנת מנחת. כך מדי שבוע בשבוע ביילי האלמנה אופה, הרב משבח, מברך אותה ואינו טועם, והיא מתמלאת אושר עד בלי די. כזה הוא רבה של ירושלים וזה המנהג שאימץ לעצמו - בכל יום שיש לעת ערב, שעה לפני כניסת השבת, יוצא הוא לסיבוב בין בתי החלכאים והנדכאים והמסכנים, כדי להאיר ולשמח, ולו גם לדקות מעטות, את נשמותיהם הדוויות.

***

כך מוסיף רבה של ירושלים לפקוד את בתיהם של מסכנים ונדכאים. ומדי יום שיש מסתיים הסיבוב במרתף טחוב ואפל, שבו מתגוררת הינדלה הישישה. אין איש יודע את גילה המדויק. לפני שנים רבות עלתה ארצה בגפה מפולין, ארץ הולדתה. אישה למודת-סבל ורבת ייסורים. כל גופה כואב ודואב, ואילו לא נשות ירושלים הטובות, הסועדות אותה מדי יום ביומו במסירות, ספק רב אם הייתה מגיעה עד הלום.

כבוד רב רוחש רבה של ירושלים לישישה המופלגת. בדרך כלל הוא נוהג להתעכב בביתה דקה או שתיים ולהתעניין בשלומה. הפעם דוחקת בו השעה והוא מזדרז להיפרד ממנה. "שבת-שלום, רבנית", מאחל לה רבי יוסף חיים בהדרת כבוד וכבר נפנה לצאת. אלא שערב שבת זה לא כשאר ערבי השבתות, יש להינדלה הישישה משאלה מיוחדת. "ברכני רבינו", מבקשת היא בקול חלש. רבי יוסף חיים ממנה להשיב פניו אליה ואומר: "ריבוננו של עולם, הי-רצון מלפניך שכל צאצאיה של יהודייה יקרה זו, בכל מקום שהם, ילכו בדרך הישר". שוב מבקש רבי יוסף-חיים למרה לבית הכנסת, אולם עדיין אין הינדלה מרוצה. "רבי, הלואי יהי כדברך, אך מה יהא עליי? מדוע אין רבנו מברך גם אותי?". רבי יוסף-חיים נחרד לעצם המחשבה כי פגע ברגשותיה של הישישה המסכנה.

הספר של הרב שלום ארוש
בשדה יער -
התבודדות ומעלת התפילה
052-2240696

מרפא לנפש

מאת הרב שלום ארוש שליט"א

לממש את השאיפות בקלות

סדרת המאמרים הבאה תעסוק באחת מהעבודות הנפלאות ביותר שנתן לנו במתנה הבורא יתברך שמו, והיא עבודת ההתבודדות. הנקודה הראשונה שצריכים להביא, היא מה שהעיד על עצמו רבינו הקדוש, שאחרי שטרם בעבודת ה' במסירות נפש שאין שני לה, והשקיע את כל כוחותיו, ולמד תורה קדושה בהתמדה נוראה, וסיגף עצמו בכל מיני סיגופים, טבילות בקרח, וצומות משבוע לשבוע וכו' וכו', והשיג השגות נוראות, וחיידש בתורה דרכים ועצות להחיות כל אחד ואחד מישראל עד סוף כל הדורות, והתגלו אליו צדיקים קדושים ועוד ועוד, ועלו נאמר: "לך דומיה תהילה", וכל המוסיף גורע וכו' וכו', כי אי אפשר לשער גודל השגתו ועבודתו - הוא העיד על עצמו, שהעבודה העיקרית, שבזכותה זכה למה שזכה, היא ההתבודדות, שפירושה: לדבר עם הבורא בשפה פשוטה, ולבקש ולהתחן, בלשון רחמים ותחנונים, שיקרבו לעבודתו.

וכן אמר, שדיבר עם הרבה צדיקים קדושים, וכולם אמרו, שהעבודה הפשוטה של ההתבודדות, לדבר עם ה' כבן אל אב על הכל, היא היא העבודה שהביאה אותם להשגתם וגדלותם. ומעתה, כל מי שהוא בעל נפש

התבודדות! שמתחילת דרכי ממש, כשה' קירב אותי ברחמי המרובים, ונתן לי להאמין בו באמונה חושית ממש, מאז לא הפסקתי לדבר עם ה', ולראות את השגחתו הרחומה בכל רגע ורגע, ולראות עין בעין, את כוחה של התפילה והדיבור הפשוט והישיר עם הבורא.

בחסדי ה', אני זוכה לנסוע הרבה מעיר לעיר, לקרב את עם ישראל. כמעט בכל יום אני נמצא בעיר אחרת. בשבועיים אני יכול להיות באילת, באופקים, בחיפה, באשדוד, לוד, רחובות, שילה, מושב ברכיה, קריית ארבע, יבנה וכו', צריפין, ירוחם, דימונה וכו' וכו', כך מסתובב ומסתובב, לשם מה? אם לא הייתי מסתובב כך, הייתי מספיק לכתב עוד כמה ספרים. כי הלב שלי מלא אור, אבל אין לי זמן, אם אני מספיק לכתוב איזה שעה בשבוע זה גם נס, למה? בשביל ללמד את עם ישראל לעשות שעה התבודדותי כי ברור לי, וזה דבר ברור לכל בר דעת, שמי שיש לו שעה התבודדות, כל יום ויום מימי חייו, הוא בוודאי יזכה לנאולה הפרטית שלו! שום דבר לא יכול לגאול את האדם מהלחצים הנפשיים ומהחושך שנמצא בו, חוץ מהשעה התבודדות. לכן אתנו מקדישים את המדור הזה, לעיסוק בדבר חשוב זה, ונלמד איך ההתבודדות מוציאה את האדם מכל הצרות, מכל הדיכאון, מכל החרדות, מביאה לאדם שפע, אור, ברכה, אושר ואמונה.

קצת, יתבונן וישתומם: אם רבינו הקדוש ושאר צדיקים נוראים, שעבדו את ה' בכל מיני עבודות, העידו על עצמם כך, שדווקא ההתבודדות והשיחה ביעו לבין קונו הביאו אותם להתקרבות כזו לאביהם שבשמים ולקיום התורה באהבה, ביראה, לא כל שכן אני - שאיני יכול לעשות מעט מהמעט מאותן עבודות קדושות, שבוודאי, רק אם ארגיל את עצמי להתבודד, אוכל להתקרב אל ה' ולבוא אל תכליתי הטובה בעולם הזה ובעולם הבא. נקודה זו, היא למעשה הנקודה העיקרית, לצורך בכתיבת סדרת המאמרים הבאה "מרפא לנפש", שבהם תהיה בע"ה הדרכה נפלאה ומפורטת, ועצות וחידושים עצומים, לכל מי שרוצה לטעום את טעם החיים, את טעם הקרבה לה', את טעם ההתבודדות.

במהלך השנים האחרונות אני פוגש שוב ושוב אנשים, שלומדים בספרי רבינו ובשאר ספרים, על נושא ההתבודדות. חלקם הגדול גם שומע את הדיסקים, ולומד את הספרים ואת הקונטרסים שכתבי שבהם אני מרבה לדבר על ההתבודדות כעיקר ויסוד שאי אפשר בלעדיו לעבוד את ה' ולעבור את החיים מתוך שמחה ואמונה. ורבים קוראים בספרים ומתעוררים לעשות התבודדות. וראיתי על עצמי, שהדבר החזק ביותר שהשפיע עלי יותר מכל, ושנתן לי את כל הכוחות - היא

ר' שמעון לביא זיע"א

מחבר הפיוט "בר יוחאי" ט"ו באב

לאורם נלך

הילולא דצדיקיא

קו האמונה
02-6444250

הפיוטים הקבליים שזכו לתפוצה רבה בכל קהילות ישראל. את ראשית דרכו עשה הפיוט "בר יוחאי" בטרופולי - שם הושר בניעמה שהלחין רבי שמעון, כאמור, והוא גם הושר בתרגום לערבית היהודית. בדרך כלשהי הגיע לעיר צפת שבארץ-ישראל, בה נתקבל על-ידי תלמידיו של האר"י ז"ל בלהט רב, והם שילבוהו בסדר "קבלת-שבת", ונראה ששרוהו לפני "מזמור שיר ליום השבת". בקהילות צפון-אפריקה נכלל הפיוט בכל המחזורים, ונהגו לאמרו בכל המערב בליל שב"ק על השולחן, קודם הסעודה. על מנהג ארץ-ישראל בעניין הפיוט למדים אנו מדברי המקובל רבי ישעיהו אשר זעליג מרגליות: "זופה בארצנו הקדושה, הספרדים נוהגים לשירו בכל לילי שבת קודש אחר קבלת שבת. ובצפת ת"י ובמירון נוהגים לשירו גם אצל האשכנזים כל בת-כנסיות ובכל לילי שבת קודש קודם אמירת "כגונא" לפני "ברכו", ובשאר ערי ארץ הקודש נוהגים האשכנזים החסידים לשירו בליל שבת קודש קודם ל"ג לעומר קודם "כגונא", וכל שכן בל"ג לעומר שמזמרון אותו בכל תפוצות ישראל (ספרדים ואשכנזים כאחד) החוגגים שמחת הילולא דרשב"י, ומה גם במירון אשר אין לתאר גודל השמחה...הספרדים עוד מזמרים אותו בניגון הידוע אשר עוד נגן בו הרה"ק המחבר השיר הקדוש הזה..."

רבי שמעון לביא נולד בספרד שנים מספר לפני גירוש ספרד. עם גירוש ספרד, בהיותו ילד, הוגלה עם שאר המגורשים והגיע עם משפחתו לעיר פאס במרוקו. מחכמי המקום למד תורה ונתגדל ונתעלה בתורת הגולה ובתורת הנסתר. כמיהתו לארץ-ישראל וכיסופיו לנאולה לא נתנו לו מנוח, והוא החליט לעלות ארצה ובשנת הש"ט יצא לכיוון ארץ ישראל ובדרכו הגיע לטרופולי. לפני רבי שמעון עמדה השאלה: האם עדיף לקיים את מצוות יישוב ארץ-ישראל, או שמא רצוי להישאר בטרופולי כדי לשקם בה קהילה מפוארת, שכל חייה היו מושגתים על תורת ישראל, ואמנם החליט להישאר. אך תמיד נשא את נפשו לארץ ישראל וקיווה, שביום מן הימים יזכה לחיות בה. רבי שמעון הנהיג את קהילת טריפולי במשך ל"ט שנים, הורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. עם היותו מורה-הוראה שימש רבי שמעון לביא גם כד"ן. בתפקיד זה שם להם חק ומשפט והניח את היסודות לבית-הדין שבטרופולי, שנעשה ברבות הימים אחד מבתי-הדין המפורסמים בצפון אפריקה. רבות תרם לה לקהילה גם כנציגה בפני השלטונות בשל היותו רופא של השליט יחיא פאשא והיותו מכובד מאד בעיני שרי הממשלה.

רבי שמעון לביא חיבר פירוש על מדרשי הזוהר לספרים בראשית ושמות, חיבוריו אלו היו גנוזים כמאתיים וחמישים שנים עד שבשנת תקנ"ה נתעוררו עשירי טריפולי והדפיסו את הכתבים בליורנו. באותו זמן היה שם החיד"א הקדוש והוא שנתן לחיבור את שמו "כתם פד". את חכמת הסוד שלו שאב רבי שמעון מהרמב"ן, רבינו בחיי, הר"י גיקטליא, הר"ם רקאנאטי ומספרים של רבי יהודה החסיד. בזמנו עדיין לא נתגלו כתבי האר"י ז"ל אך עם זאת נתגלו בכתביו מקבילות לדברי האר"י הקדוש. רבי שמעון לביא הקדיש את הפיוט "בר יוחאי" לכבודו של התנא רבי שמעון בר יוחאי. לפיוט "בר יוחאי" שחיבר רבי שמעון לביא, נודע מקום נכבד בין ועל כל ישראל.

נחמו נחמו עמי

מרבנים באהבת חנם ומקרבנים את הגאולה

לרכישת מוצרי "אני אוהב כל יהודי":
050-9931931

כר האור יכבוש

כל חושך

מדור חדש

ראיון ייחודי עם תלמידי הרב שלום ארוש שליט"א | הפעם: הרב ראובן דה-לריינה

החלום, הנס הגלוי, והדרך - הרב ראובן דה-לריינה משתף הכל על המהפך בחייו, ולא פחות חשוב- מה הדבר החשוב לו ביותר כיום.

הרב ראובן דה-לריינה (49) מעביר הרצאות ואברך בישיבת "חוט של חסד"

את עצמי חצי שנה לפני סיום הלימודים לוקח את הרגליים ועובר לישיבה ליטאית בירושלים.

איפה נכנס הרב שלום ארוש לתמונה?

זהו, התחלתי להגיע תוך כדי לשיעורים של הרב שלום ארוש שהתקיימו קרוב יחסית לישיבה בה למדתי, ואני חייב לומר שמהרגע הראשון- הדיבורים של הרב הקסימו אותי, אני חिकיתי כל פעם מחדש לשיעור הבא. ואז בהפתעה גמורה, הגיע לי חלום עם מסר חזק שאני מספר בדרך כלל בהרצאות כחלק מהסיפור חיים שלי.

קמתי מהחלום והבנתי, פה היעוד שלי, ב"חוט של חסד" עם הרב שלום ארוש.

אחרי כשנה וחצי נשאתי לאישתי שגם היא בעלת תשובה, השדכן היה הרב ארוש, כל הסיפור הזה היה גם ניסי ממש שראיתי את ההשגחה פרטית בצורה הכי מדויקת שיש.

מה אתה עושה כיום?

כיום וכבר במשך שנים- סדר היום שלי מחולק לשלושה- תורה, תפילה וזיכוי הרבים, שזה אומר שאני ועוד כמה אברכים- מפיצים ומחלקים את הספרים של הרב שלום ארוש בכל מקום, פעם הייתי מפיץ ספרים גם בצמתים ברחבי הארץ, זה דבר חוויתי שלא הייתי רוצה לוותר עליו. שם, בצמתים ראיתי את עם ישראל, איפה הרצון שלהם נמצא, ואתה פתאום מגלה כל כך הרבה טוב וכל כך הרבה צימאון לרוחניות, ולהתקרבות להשם.

יום אחד, שמתי לב שיש נהג אוטובוס שאני פוגש אותו שם כל יום, הייתי נותן לו קלטת והוא היה ממשיך ליסוע. באחד הימים הוא מספר לי אותו נהג שהוא בכונה מסדר את הלוח שלו כך שיראה אותי פעם ביום, ייקח קלטת וזה ייתן לו את הכח לחיות עוד יום. הבנתי כמה עם ישראל זקוקים לאמונה ולדיבורים של הרב שלום ארוש כמה זה מחיה מתים.

כיום אני ממשיך לקרב רחוקים על ידי דעת הרב שלום ארוש בכל רחבי הארץ אני מוסר שיעורים, בהם אני מספר את הסיפור שלי והכל במטרה אחת- זה מה שהרב שלום ארוש רוצה ואומר לנו כל הזמן להגיע לכלל יהודי, ככל שיהיו יותר אנשים שמגיעים לאמונה כך תתגלה מלכות השם ויבוא המשיח מהר יותר. והלוואי וכל אחד מעם ישראל ידאג לקרב ולחזק לאמונה, אני בטוח שזה משפיע על הגאולה.

"נולדתי וגדלתי באשקלון, כשאני הילד שלישי במשפחה, מתוך ארבעה ילדים. המשפחה שלי מוצא אשכנזי, חילונית לגמרי, המקדשת ערכים ציוניים, אהבת הארץ והמדינה, לא היה יותר מידי ערכים יהודיים בבית, אולי פה ושם, היה סוכה בסוכות ומצה בפסח. וכך גדלתי כילד סטנדרטי בסה"כ. וכמו כל ילד טוב, הלכתי לצבא, שירתתי כקצין קשר במודיעין, כשסיימתי את השירות נסעתי עם כמה חברה לטיול במזרח, ולא מסיבה כל שהיא, אלא כסוג של אתגר"

בשלב הזה אתה עדיין לא מכיר במשהו יהודי?

שם, במזרח זה בדיוק היה הפעם הראשונה שגיליתי מהי חוויה רוחנית. היום אני מבין את זה- כמה השם היה איתי ורצה בטובתי.

וזה בגלל מה שקרה לי שם, היינו על הר, וירדנו מההר דרך מסלול- כמו כביש מתעקל ממש כשהוא בעצם מוביל לתחתית ההר.

אנחנו ירדנו את ההר הזה עם אופנוע לפתע הגיחו שני משאיות אחת מול השניה, הכביש צר מאוד וזה אומר לי שני דברים או שאני נופל לתהום או שאני מתנגש עם המשאית, זה עניין של שניות שאני אמור לבחור באיזה דרך אני רוצה למות, ממש ככה. הייתי בטוח שסיימתי את הקריירה שלי בגיל 24, ברגע כזה אין הרבה מה לחשוב חוץ מלחכות לסוף ושזה יהיה כמה שפחות כואב.

ואז קרה לי נס שמצמרר אותי עד היום כשאני מספר את זה. הפלתי את עצמי לתהום, ואני עם האופנוע מחכה לנפילה אבל מרגיש שמישהו מחזיק אותי, ממש ככה, המשאיות עברו ואותו מישהו מחזיר אותי למסלול. אני עוצר את האופנוע וצועק השם תודה! תודה! אני לא יודע מי לימד אותי לומר את זה ומאיפה זה בא לי אבל פשוט הרגשתי שיש כח שהוא חזק ממני! יש מישהו איתי! אבל כך דרך העולם- מהר מאוד הספקתי לשכוח את מה שחוויתי ולמרות הנס שנעשה לי, לא השתנתי בכלום.

שבתי לארץ והתחלתי ללמוד הנדסת בניין במכללת באר שבע, במקביל תוך כדי הלימודים עברתי כמה חוויות רוחניות עוצמתיות, שאני עד היום מתקשה לספר את זה.

וככה בלי שום הכנה פשוט החלטתי שאני לא ממשיך ככה, זה היה חזק ממני, כמו כח שלקח אותי ומשך אותי להתקרב להשם ומצאתי

הייתי בטוח
שסיימתי
את הקריירה
שלי בגיל 24
ברגעים
כאלה אני
לא ידעתי
מה לחשוב,
חוץ מלחכות
לסוף...

עיון תפילה לעומת תודה והודאה

את התודה ה' בחיים לא היה אומר למשה להפסיק, ואיו לו למי שיפסיק, אפילו מלאך אין לו רשות להפסיק. ובאמת הכל לטובה, וכפי שכותב האור החיים שאם ה' היה מקבל את תפילת משה רבינו שאמר: "אעברה נא ואראה את הארץ" ומשה היה נכנס לא", היה זה כנגד ה"סלח נא לעוון העם הזה", וה' היה מוחק את הסליחה שלו לעם ישראל בגין עגל הזהב. לכן ודאי זה שמשה לא נכנס לא" זה הכי טוב, אין רע אצל ה', רק אנו לא תמיד מבינים, אז נראה לנו רע, אבל זה שאתה לא מבין זה לא אומר שזה רע, רק אומר שאתה לא מבין.

לפעמים אצל ה' דברים באים על חשבון משהו אחר שהוא יותר גדול, וה' לא נענה לאדם בדבר קטן על מנת לתת לו דבר הרבה יותר טוב וגדול באופן נצחי. ומכיוון שאנו לא תמיד מבינים ורואים זאת עין בעין, הדרך של התודה היא הכי נכונה, כי כן תיתן לי, לא תיתן לי, תמיד אומר תודה. כמו כן המדרש אומר שאם משה היה נכנס לא", היה בונה את בית המקדש באופן נצחי, וכאשר ה' היה כועס על עמ", אז הכעס היה יוצא חלילה על עמ", במקום על האבנים כמו שחבר ביהמ"ק.

היה מקרה שבאה לפני הרב שלום שליט"א אשה ששנים אינה מצליחה להביא ילדים, ואין דבר שלא ניסתה, תפילות, תשובה, הכל. אמר לה הרב: אל תתפללי שיהיו לך ילדים כלל, רק תגיד שעה תודה רבה לך ה' שעד היום לא נתת לי ילדים כי ודאי רק כך אגיע לתיקון שלי. תמיד הפרשה הזאת יוצאת אחרי תשעה באב שבת נחמו על שם ההפסדה, כי זה באמת הנחמה, הדעת - היא הנחמה היחידה.

ה' גזר על משה לא להיכנס לארץ ישראל בגלל חטא מי מריבה. משה מבקש מה' להיכנס לא", ומתפלל 515 תפילות כמניין "ואתחנן" - "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה...". ה' מבקש ממשה רבינו להפסיק להתפלל על עניין זה: "אל תוסף אלי עוד בדבר הזה".

בורא עולם רוצה ללמד אותנו בהנהגה זו, שכאשר אדם מתפלל - במיוחד אם מתפלל הרבה על עניין מסוים - הוא עלול להיכשל ב"עיון תפילה", דהיינו הוא עלול ליפול למחשבה שמה שהוא מבקש מגיע לו בדין, והתפילה יכולה להיות חלילה להפוך לבכיינות, תלוות ורגזות, כאילו ה' חייב לו, וכאילו ה' עושה לו רע ח"ו.

ודאי שמשה לא היה מגיע לטעות זו, וכפי שרש"י אומר שביקש כמתנת חיים, וכל תפילה היא חן חדש, לכן כתוב ואתחנן, מלשון חן. אלו לא היו תפילות שבה הוא פנה להקב"ה שיכניס אותו לא" וזהו, אלא הרבה מעבר לכך.

אך בכל זאת ה' הפסיק אותו על מנת ללמד אותנו את דרך התפילה, לא להתבכייין ולפנות לדרך התודה וההודאה, דרכה אפשר להשיג הרבה יותר, לכן ה' אמר לו "אל תוסף אלי עוד בדבר הזה", בדבר הזה לא - אבל בתודה, וודאי שתמשיך להודות: "תודה רבה לך ה' שאני לא נכנס לא", כי צר לך אבא שבשמיים שאני לא נכנס יותר מסני, ובכל זאת אתה לא נתן לי להיכנס, אז זה הכי טוב בשבילי, זה מקרב אותי אליך, והעיקר להתקרב אליך".

הרב שלום מזור
מהמרצים הבכירים
של
"חוט של חסד"
058-4180994

חיזוקון
לומדים הלכה

"ונשמרתם לנפשותיכם"

המטייל בשמש ביום חם, זקוק לכמויות עצומות של מים! כמו כן מומלץ ללבוש ביגוד ארוך, בביגוד קצר הגוף מאבד הרבה יותר נוזלים (שו"ע החמישי ע"ס הנאי: ונשמרתם)

לקבלת מטרים מחזקים 052-6672221

אמונה =

ה' יתברך תמיד אוהב אותי ותמיד יהיה לי רק טוב

(הרב שלום ארוש שליט"א)

מבחר מוצרי יודאיקה וספרים

במבצעים שאסור לפספס

בקרו באתרנו -

Breslev.com breslev.co.il

ילדון חידודון

פרשת ואתחנן הוא מתוך החומש האחרון בתורה, ויש לו קשר גם לקטע האחרון בתפילה.

תשובה פרשת פנחס: בפרשת פנחס (כו. סד) כתוב: וְבָאֵלֶּה לֹא הָיָה אִישׁ, וּפְרִישׁ רִשׁׁי אֲבָל עַל הַנְּשִׁים לֹא נִגְזְרָה גֹרֶת הַסְּרֻגִּים. והטעם לפי שהן היו מחבבות את הארץ.

זוכה: שמעון טרבלסי, באר שבע.

al5308000@gmail.com | 02-5812252

מנחם אב - התחזקות - מזל החודש אריה

כשיש אמונה, יש התחזקות בכל מצב.
(א.ב. של החיים)

לקבלת מטרים מחוקקים - 052-6672221

רוצה לזכות בפרס? שלח לנו סיפור תודה בעל תוכן ייחודי ותזכה בפרס ללא הגרלה
al5308000@gmail.com | 02-5812252

ילדים מספרים תודה

תודה גם עם הכאב

שמי אליה, אני בן 9 ורציתי לספר לכם את הסיפור שלי. הוא קצת כואב, אבל אם אני התגברתי בטוח שאתם תהיו אמיצים ותשמעו אותי.

אז הכל התחיל בשבת כשישבתי להנאתי על אדן החלון והבטתי ברוגע ושלווה על העוברים והשבים. כשלפתע הגיע אחי הקטן - יוסף חיים ורצה לשבת יחד איתי על אדן החלון.

נעמדתי והושטתי לו יד, כדי שאני יעזור לו לטפס אלי, ותוך כדי דחפתי את הזכוכית של החלון כדי שיהיה מקום לשנינו, אבל בלי מסים דחפתי את החלון על הרגל שלי, למעשה הזכוכית ממש הייתה לי על הבוהן.

השתחררתי אך עדין זה כאב מאוד, וניסיתי בכל הכח להתאפק ולא לבכות אבל זה כאב לי מידי, והחל לרדת לי דם מהבוהן.

כבר לא יכלתי לשאת את זה, בכיתי ועוד בכיתי, ואפילו עוד יותר ממה שאתם חושבים.

לפתע נזכרתי בחוק התודה, אבא שלי היה מפיץ את הספרים של הרב שלום ארוש. ואבי ליסד אותי תמיד לומר תודה על כל דבר, וגם קראתי את זה בספר - "מתנה ושמה תודה" שצריך לומר תודה גם על הדברים הטובים שקורים לנו וגם על הפחות טובים ונעימים.

זה היה נשמע לי מצחיק אבל פשוט אמרתי לה' תודה שיורד לי דם ברגל. וזה כואב ולא נעים כשיורד דם. ואמרתי גם כמה פעמים את פרק מזמור לתודה.

הדבר הראשון שהרגשתי אחרי שאמרתי תודה הוא שאני כבר רגוע יותר.

ככה עברה עלי השבת, במוצאי שבת קיבעתי את הרגל הפצועה ואמרתי שוב כמה פעמים מזמור לתודה.

הייתי בטוח שאני לא יוכל לבוא לתלמוד תורה למחרת, אבל כשקמתי בבוקר זה היה כמו נס - אני פתאום מגלה שהרגל לא כואבת בכלל, רק הסימן נשאר, אולי כדי שאזכור את הנס...

אמרתי תודה והרגל נרפאה.

פתרונות יש לשלוח למייל
al5308000@gmail.com
או לפקס: 02-5812252
יש לציין שם מלא, כתובת מלאה וטלפון

מדור ילדים

שעשועון מגוון

פחות אחד

שבצו בכל שורה את המילים לפי ההגדרות, במעבר בין מילה למילה הפחיתו אות ורישמו אותה במשבצת הריקה, אם פתרתם נכונה, תקבלו פסוק אקטואלי מהפרשה (בכתיב חסר)

1. פרי אדום עם נקודות	2. תלמוד תורה ר"ת	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
3. פרי צהוב, מאכל קופים	4. הרכיב, הקים	3.	4.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.
5. תולעת חוצבת סלעים	6. ישיבה ותיקה בירושלים	5.	6.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.
7. מים היורד מהשמים	8. התקרבו! (ציווי)	7.	8.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.		
9. יחידת משקל	10. בנוסף	9.	10.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.		
11. פרי של עץ דקל	12. כלענה	11.	12.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.		
13. קשר את הסוס	14. חיפש	13.	14.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.		
15. שליט עם כתר	16. כשבילך	15.	16.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.		
17. נברא ביום השישי	18. נוול הזורם בעורקנו	17.	18.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.		
19. בובה להברחת ציפורים מגינה	20. כלי נשיפה נקוב	19.	20.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.		
21. דמות מצחיקה	22. שם של מדבר בנגב	21.	22.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.		
23. הכח המניע לרכב	24. "____ וצאן מרעיתו"	23.	24.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.		
25. עצם, דומם	26. כלי מלחמה עתיק	25.	26.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.		
27. דאג	28. שקלים חדשים ר"ת	27.	28.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.		
29. שבה, כבוד	30. מעטפת אור קורנת	29.	30.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.		
31. כינוי לבן העם הנבחר	32. עיר קבורת יהודה בן יעקב	31.	32.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.		
33. ילד ראשון	34. תקלה ברחוב	33.	34.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.		
35. מנהיג ישראל במדבר	36. בן הכבשה	35.	36.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.	51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.	61.	62.	63.	64.	65.	66.		

הפסוק המתקבל "

זוכה פרשת פנחס: רחלי נעימי, בני ברק. פייגי ונחמן לוי, ירושלים

בדיחות הדעת

אשה נכנסה למטבח ומצאה את בעלה מתרוצץ עם מחבת זבובים בידו. "מה אתה עושה?", שאלה אותו. "אני צד זבובים", ענה לה. "הצלחת להרוג כמה?", שאלה. "כן, שני זכרים ושלוש נקבות?". "איך אתה יודע?", שאלה בסקרנות.

"שניים היו על הפחיות של הבירה, השלוש היו על הטלפון".

העלון מוקדש להצלחת

קסהון בן דינקה
ולרכואה שלמה
ישראל בן אורית

להקדשת העלון: 02-5308000

חשוב שנבהיר לילדים, שכללי התנהגות בסיסיים כמו: כיבוד הורים, יחסים תקינים בין האחים, דרך ארץ, התאפקות, התחשבות, כבוד הדדי, ויתור וכדו' שנוטים להתרופף בחופשה כחלק מאווירת ההתפרקות האופיינית לה, הם בנפשנו וחיביים להישמר גם בחופשת הקיץ.

לסיכום

החופש הוא אינו זמן של הפקרות מכל מערכת החוקים בה הרגלנו את הילדים, ואע"פ שהם בהחלט חושבים כך ונסו ליישם את החלטתם בשטח, עלינו להיות חזקים, נוחים וגמישים. ישנם חוקים שהם "ליבת" החינוך הביתי ועליהם אנחנו לא נתפשר וישנם חוקים שיהיו בהם שיתיים. נארגן לילדים ופרטם לקטנים סדר-יום, כך שהגבולות הנורמאליים לא יפרצו. נחזור להיות ילדים ושתמש בדמיון ובשיחה זורמת עם הילדים על מנת להבין איתם ביחד כיצד נוכל לעבור את החופשה בהצלחה.

רבה באהבה ובהמון מילות חיזוק והערכה למעשים חיוביים שהילד עושה, נזכור שעכשיו הוא מתאמץ יותר. והדבר הכי חשוב, נודה לה' בכל ערב על כל יום גם אם הוא עבר עליו בקושי ובמאמצים גדולים ונתפלל ונבקש ממנו כל בוקר מחדש- שנזכה להיות יהודים עובדי ה' גם בחופשה, בהצלחה.

הרב אבוחצירא - יועץ, מאבחן ומטפל
לייעוץ טלפוני ללא תשלום
בימים ג' - ד' משעה 8-10 בערב
נייד: 054-8434435

חינוך באהבה הרב יצחק אבוחצירא

חופשה במסגרת

ב"ה עברנו כבר את השבוע הראשון של חופשת "בין הזמנים". בדרך כלל, רוב הילדים מצליחים להתחיל את החופשה "בשמחה" ואפילו נהנים ממנה, אך מהר מאוד ללא מסגרת בית הספר ה"כל כך מסודרת", מגיעות הבעיות: שעמום, עצבנות, שובבות וחוסר מעש- ואיתם נפרצים גבולות הבית המוכרים.

לא מוותרים על הנהגת הבית

התנהגות זו, בוודאי הרסנית היא ואסור לנו להסכים איתה או להיכנע אליה. עלינו להתאמץ ולהתחזק, על מנת שלא נהרוס כמו ידענו את כל העמל החינוכי שהשקענו בילדים במהלך השנה. הורים שדואגים לרווחתם הנפשית והרגשית של הילדים שלהם, הם הורים שקובעים בביתם "מסגרת" שאוגדת בתוכה את "חוקי הבית" דהיינו מה מותר ומה אסור לעשות בבית שלנו. המסגרת, היא "הקיום" של המערכת החינוכית ובלעדיה כמעט ואי אפשר להצליח בחינוך הילדים.

מסגרת גמישה

הכללים וההנהגות בתוך הבית, צריכים להיקבע על ידי ההורים בשיתוף פעולה של הילדים. לדוגמה: שעת שינה והשכמה, התארגנות וניקיון, סידור המיטה לאחר השינה, זמן למשחקים, זמני ארוחה, התנהגות ליד השולחן, איסוף המשחקים, חוקי משחק, איך מתנהגים בשעת מריבה, בחוסר הסכמה, בשעת כעס, חלוקת תפקידים ועזרה בבית, חזרה בזמן מפעילות, כיצד מדברים עם ההורים, עם האחים וכדו'. חשוב להבהיר שחוקי הבית חייבים להישמר גם בחופש, אלא שהדבר היחיד שמשנתה הוא "הגמישות" שלהם! גם מי שקובע את רמת הגמישות הם ההורים שהרי אנחנו ההורים "מנהיגי הבית" ואנחנו מחליטים על אילו גבולות וחוקים נשמור מכל משמר ועל אילו חוקים נוכל להתגמש. מצד אחד אסור לנו לאבד בתקופת החופשה את השליטה על המסגרת ולאפשר לילדים לפרוץ את כל הגבולות ומצד שני לא נוכל לעבוד עם כל מערכת החוקים שהרי סוף כל סוף "החופש" תורם לאווירה פחות מוקפדת. ולכן חשוב לשמור על פרופורציות בהתייחסות לקביעת גבולות

במסגרת החופשה.

תכנון גבולות בחופשה

כיצד נוכל לתכנן את מערכת החוקים של החופשה? דבר ראשון נערוך זיהוי ומיפוי: ניקח דף ועט ונרשום את כל החוקים והכללים שעולים בזיכרונו שאותם אנו מלמדים בבית, איתם אנו עובדים ואתם אנו אופים, אחר כך "נמפה" אותם: נחשוב על הגבולות והחוקים החשובים לנו והחיוניים לסדר המשפחתי ונרשום אותם בצד אחד של הדף, ונחשוב על הגבולות והחוקים שלא כ"כ חשובים וחיוניים לסדר המשפחתי ונרשום אותם בצד השני של הדף, תקופת החופשה אינה הזדמנות ללימוד חוקים נוספים אלא רק להמשיך "לתחזק" את החוקים הקיימים. ולכן לא נגזים ונסה להתעקש על מה שלא חיוני, אדרבה נתאמץ לגלות הבנה לצרכים של הילדים, אחרת "תפסת מרובה לא תפסת". לאחר שהדף על שני חלקיו ברור לנו, נעבור לשלב השני והוא יידוע הילדים לגבי השינוי: אין כאן המקום לפרט כיצד "יוצרים מערכת חוקים" (בע"ה לאחר החגים נכתוב על כך סדרת מאמרים) אבל ביתיים כל משפחה תמשיך כפי שהיא רגילה ליידע את הילדים על חוק חדש, ותעשה זאת במסגרת: תכנון חוקי החופשה. לדוגמה: על אף שבזמן הלימודים צריך לחזור מהפעילות בגינה עד השעה שבע כדי לסיים את שעורי הבית, בזמן החופשה שעת החזרה מתגמשת ואפשר לשהות מחוץ לבית עד שעה מאוחרת יותר. כך נעשה בכל שינוי שנרצה לעשות במסגרת החוקים הביתית.

יש גבול ויש גבול

עלינו להבהיר לילדים דבר נוסף כי: אע"פ שעכשיו זה זמן חופשה ואנו נוטים להשתחרר מעט ולהגמיש את החוקים וכו' וכו', ישנם חוקים שהם "ליבת" החינוך הביתי ועליהם אנחנו לא מתפשרים. העיקרון המנחה לגבי הצבת גבולות בחופש הוא: "הבהרת חוקי התנהגות בסיסיים, יחד עם הגמשת גבולות משתנים". מה שאומר שבכל הקשור ל"דרך ארץ והתנהגות" אין שום שינוי, לדוגמה: לא נסכים לאלימות מילולית או פיזית בשום פנים ואופן וכדו' או, זה שאנו מרשים להגיע מפעילות נייח עד השעה 10 בלילה, לא אומר שמותר להפסיד תפילת ערבית במניין או שמותר לקום למחרת בס בבוקר.

עם ישראל מחכה רק לך!

י"ב יומי יהודים, יחד וילדה, שיקום חלק בחפילה על עם ישראל תחיה להם חלק בגאולה ובניצחון משעור הוא יבטיע על אלה שתזכו לקחת חלק בגאולה

אתה תשלים את השרשרת שרשרת האהבה שול עם ישראל כי הכל תלוי רק בנו!

איך נושאים את זה? בשביל זה אנחנו כאן! 02-5308000

ט"ו באב

יום זה מסוגל ושערי שמים פתוחים לקיבול תפילות ובקשות

זכרו! להתפלל על אהבה ואהדות עמ"י

לא היו ימים טובים לישראל כיום ט"ו באב

יום שביטל הושע בן אלה את שומר הגבול על הדרכים לירושלים

יום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה

יום שהותר לברית עמים למערכת

יום שהותר שבט בנימין לכא בקהל

יום שהותרו השבטים לכא זה בזה

יום שכלו בו מתי מדבר

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

קשים, לא ביקשו ביסוריהם דבר, אלא רק שיחדירו אליהם גמרות ללימוד באמצע הלילה, בעת שהסוהרים שהופקדו לשמור עליהם יהיו שקועים בתרדמתם. הלימוד היה כל כך חיוני להם עד שהגאון רבי אליעזר רבינוביץ זצ"ל - הרב דמינסק, התיר לחבריהם מבחוץ לשלחו להם מצרכי מזון אל הכלא, לכרוך את המצרכים בדפי גמרא תלושים, מבלי לחשוש לבזיון מספרי קודש, כי הרגיש שמדובר פה בפיקוח נפש של בני הישיבה אם ימנע מהם לימוד הגמרא...

"אשר ילמדון ליראה אותי" (ד, י)

כ"ק האדמו"ר מזוועהיל - רבי שלמה זצ"ל, היה נוהג ללכת לכותל המערבי מידי יום ביומו. גם בעתות סכנה, בימי פורענויות ופוגרומים, לא החסיר ממנהגו זה, והיה לפעמים הולך לבדו, חוצה דרכו בין הערבים, ללא פחד ומורא.

סיפר רבי יוסף וולטוך זצ"ל, שבדרך כלל היה אדם מתלווה לרבי בלכתו לכותל. יום אחד לא הופיע אותו אדם, נתלווה אליו רבי יוסף וולטוך. היה זה ביום שבת קודש, כאשר הגיעו לשער שכם, אמר האדמו"ר לרבי יוסף מלווהו: אני אינני מטלטל בשבת, אמשיך דרכי דרך שער שכם, אולם אתה, שיש עמך חפצים עליך ללכת דרך שער יפו (כי דרך שער שכם לא היה עירוב). שאל רבי יוסף את האדמו"ר: הכיצד אינו חושש ללכת יחידי דרך שער שכם, בין הערבים, בתקופת פוגרומים שהערבים פוגעים בכל יהודי שנקרה בדרכם, הכיצד אינו מפחד? השיב לו רבי שלומק'ה: תדע, שאין מקום לשני פחדים... ומי שיש לו מורא שמים, אין לו מורא בשר ודם...

"אשר ייטב לך ולבניך אחריו" (ד, מ)

הגמרא (ברכות ט ע"א) שואלת: "איזהו בן העולם הבא?" ועונה על כך מספר תשובות. קשה, הרי כבר יודעים אנו את דברי המשנה: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא". מהי אפוא השאלה "איזהו?" אלא שאינו דומה 'חלק לעולם הבא' למדרגת 'בן עולם הבא'.

לכל אדם מישראל יש חלק לעולם הבא. אם הוא שומר על חלקו ואינו מאבדו? - זו כבר שאלה נפרדת... "בן עולם הבא" הוא בעל דרגה גבוהה יותר, ולא כל

"ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר" (ג, כג)

רבינו האור החיים הקדוש מפרש הפסוק 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר' שמרומז בפסוק זה ארבעה תנאים הנדרשים מהאדם בתפילתו כדי שתתקבל. א, שיתפלל מתוך שברון לב כעני הדופק על הפתח וכמאמר הכתוב במשלי (פרק יח, פסוק כג) 'ותחנונים ידבר רש'. ב, שיתפלל שתקויים בקשתו מצד מדת הרחמים. ג, שיתפלל בזמן הראוי לקבלת התפילה כמו שנאמר: 'ואני תפילתי לך ה' עת רצון'. ד, שתהיה תפילתו בלשון מפורשת שאינה סובלת פירוש שאינו הגון. על כן אמר משה רבנו 'ואתחנן' לשון תחנונים. 'אל ה' ממדת הרחמים'. 'בעת ההיא' בעת הידועה לקבלת התפילה שהיא עת רצון. 'לאמר' תפילה מפורשת וברורה.

רבינו הקדוש מציין מה שמסופר במדרש, שהיה אדם שהלך בדרכו והיו לו משאות כבדים, והתפלל לפני ה' 'הזמן לי חמור', ומיד נזדמן לפניו שר גוי עם חמור צעיר, וגזר עליו שישא את חמורו בנוסף לכל המשאות שכבר איתו, וכשבא לפני החכמים, טען שתפילתו לא התקבלה, והסבירו לו חכמים, שהיה עליו להתפלל בצורה מפורשת שה' יזמין לו חמור שיעזור לו לישא את משאו, ומכיוון שהוא לא פירט, אמנם נתקיימה תפילתו שנזדמן לו חמור, אבל זה היה לרעתו, מכיוון שהיה צריך לשאת גם את החמור.

בפרשת וארא על הפסוק 'ויצעק משה אל ה' על דבר הצפרגעים אשר שם לפרעה', כותב האוה"ח הק' ארבע מילים: 'מכאן שצריך לפרש תפלתו'. כלומר, לרבנו היה קשה מדוע הוצרך משה רבנו להזכיר בדבריו את שמו של פרעה, הרי הקדוש ברוך הוא יודע שהוא מתפלל על הצפרדעים שנמצאים אצל פרעה? אלא למזידים מכאן שיש צורך לפרש את התפילה.

"ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם" (ד, ח)

סיפר הרב מפוניבז' - הגר"י כהנמן זצ"ל, כי בעת שנכלאו בני ישיבת נובהרדוק ע"י הקומוניסטים ברוסיה וסבלו רעב וצימאון וכל מיני עינויים

היה יהודי בירושלים רבי נטע צינווירט ז"ל שאמר פעם לנכדו להחזיר הלואאה בסך עשרים שקלים, ואמר לו לך מהר ותחזיר אותו. שאל אותו נכדו, סבא הרי זה סכום קטן ומה קול הרעש הגדול? ענה רבי נטע אם אני לא אחזיר אותו, הרי אפשר בגלל זה להתגלגל ולרדת לעולם הזה שוב, ולעבור את הניסיונות שהבחורים ואברכים של היום עוברים, אני לא יודע אם אני אוכל לעמוד בזה. (שיחות קודש - ספינקא)

לעי"נ הרה"צ
ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

אתה מחפש פה? כמה זמן תהיה כאן? מה תעשה פה?"
אם נראה לפקיד שהנוסע נראה קצת חשוד, משום מה, הוא מעביר אותו לדרגים גבוהים יותר. אם הכל חלק, ואין שום ספקות ותהיות לגביו - מחתימים לו את הדרכון, ומרשים לו להיכנס פנימה.

אדם שיש לו דרכון מקומי, מתקבל מיד על ידי הפקיד בסבר פנים יפות. הפקיד לא חוקר ולא 'חופר'. רק שואל בנימוס ובחיוך: "מה שלומך אדוני? איך היה הנופש? איפה ביקרת?..."
הוא מחתים לו את הדרכון בברכת "ברוך שובך לארצנו", ונותן לו להיכנס.

מה ההבדל, הרי שניהם נכנסים?

נכון, שניהם נכנסים, אבל תלוי איך נכנסים. האחד עובר דרך חתחתים מייגעת, בליווי פרפורי לב, שמא לא ימצא ראוי לזכות להיכנס. השני נכנס ללא שהיות, וזוכה להארת פנים וליחס מלבב לכל אורך הדרך.

הסביר הרב: "זה ההבדל. כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא,

כולם יגיעו לשם [למעט אלה שאיבדו את זכותם]. השאלה היא איך נכנסים.

"אדם רגיל עובר דרך חתחתים וייסורים. הוא מתייסר בגיהנום ובשאר זיכוכים. מי שהוא בן עולם הבא - מקבלים אותו ללא יסורי גיהנום, ללא עיכובים, מקבלים אותו במאור פנים, שהרי הוא שייך לכאן, הוא בן המקום!"...

(הגדה של פסח - דורש טוב)

"פנים בפנים דיבר ה'

עמכם" (ה, ד)

אמר ר' לוי "נראה להם הקדוש ברוך הוא כאיקונון זו שמראה פנים לכל צד, שגם אם היו אלף בני אדם מביטים בה היא כאילו מביטה בכלם.

כך הקדוש ברוך הוא כשהיה מדבר, כל אחד מישראל היה אומר: עימי הדיבור מדבר, שנאמר: "אנכי ה' אלקיך".

(ילקוט שמעוני רפ"ו)

"לא תעשה לך פסל כל תמונה" (ה, ז)

שנים רבות היה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל מבקש מאחד המקורבים אליו, שיבוא לביתו בהבדלה ויברך במקומו על הבשמים.

הלה חשב כי חוש הריח של הרב נחלש בשל זקנותו. עד שהרבנית גילתה לו את הסיפור האמיתי...

אדם זוכה לכך. ישנה דרגה גבוהה עוד יותר, והיא: "מוזמן לחיי העולם הבא". התוספות מבארים ש"מוזמן לחיי העולם הבא" הוא אדם שמקבל, כביכול, הזמנה לבוא לגן עדן, ואינו רואה כלל פני גיהנום. הוא עובר ישירות מחיי העולם הזה לחיי העולם הבא.

בכמה מקומות מזכירה הגמרא אנשים שזכו לדרגה גבוהה זו, והיו מוזמנים לחיי העולם הבא.

פעם אחת, כשהגעתי לארצות הברית, שמעתי הסבר עם המחשה על ענין זה. התפללתי אז מנחה בבית כנסת בבורו פארק, ולאחר התפילה התקיים שיעור ב'עין יעקב'. לא הכרתי את מוסר השיעור, ולא הבנתי את תוכן השיעור, מאחר שהוא נמסר באנגלית - ואני לא יודע אנגלית.

שני דברים כן הצלחתי לקלוט מהשיעור - אמרו שם: "מוזמן לחיי העולם הבא" וגם "בן עולם הבא".

לאחר שהסתיים השיעור, ניגשתי למישהו שהיה שם, וביקשתי שיספר לי על מה דובר בשיעור.

וכך הוא הסביר לי: מי שנסע פעם לארצות הברית יודע, שבשעה שנכנסים למדינה, עוברים דרך משטרת הגבולות.

בנמל התעופה בודקים בהקפדה גדולה את כל הנירת של הנוסעים המגיעים מחו"ל, כדי לברר אם הכל תקין. הויזה צריכה להיות תקפה, וגם הדרכון. אבל לא די בזה, במטוס צריך הנוסע למלא טופס

מיוחד: איפה תתאכסן בתקופת שהותך? לאיזה צורך הגעת? כמה כסף יש לך בתיק? ועד שאלות טורדניות מסוג זה... כאילו לא די ב'טרטורים' שעבר בארץ, עד שקיבל את הויזה...

מיד כאשר מגיעים, יש חלוקה ברורה: נוסע שיש לו פספורט ישראלי, הולך לצד אחד, ונוסע המחזיק פספורט אמריקני הולך לצד שני.

שאל הרב: "בשביל מה עושים את החלוקה הזאת? הרי בסוף [כמעט] כולם עוברים את הדלפק ונכנסים לארצות הברית, אם כן מה משנה החלוקה? מדוע מי שבא עם דרכון זר נכנס למקום אחד, ומי שבא עם דרכון מקומי נכנס למקום אחר?"

אמר הרב: "לי היה פעם דרכון זר, והיום יש לי דרכון מקומי, ולכן אני יכול לספר לכם מניסיון אישי: כשאדם בא עם דרכון

זר, הפקיד מתחיל 'לטרטר' אותו עם סבב מחודש של שאלות. כל מה שהוא התייגע וכתב בטפסים - שוב שואלים אותו מחדש, בעל פה: 'מה

מסופר שמישהו ביקש מהרה"ק מקאברין זי"ע שיבוא אליו מחר בבוקר.

אמר לו הרה"ק אני עוד הולך לישון, והרי אנו אומרים 'בידך אפקיד רוחי', מי אומר שהקב"ה יחזיר לי את הנשמה בכלל...

כיצד תרצה שאומר לך עכשיו איפה אני יהיה מחר.

(שיחות קודש - ספינקא)

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשוון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

"וודאי! נתפלל גם על כלל ישראל!"
אמר להם: "לא כך! בתחילה תתפללו על כלל ישראל ורק אח"כ
תתפללו עליכם ועל המשפחה! כמו בברכת המזון: קודם כל
"רחם ה' אלוקינו עלינו... ועל ישראל עמך... ואח"כ: "רוענו זוננו
פרנסנו..."

(יגילו במלכם)

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך" (ו, ה)

פעם אחת הלך הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל לקבץ כסף
לדבר מצווה של רבים.
אל הגאון התלווה אחד מתלמידיו.
לאחר כמה שעות הרגיש התלמיד כי הרב הישיש התעייף
והמאמץ קשה עליו, משום כך החל לדבר על לבו, כי מוטב
להפסיק ולשוב הביתה.

דבר מצווה שבאה לידי - אמר רבי משה - לא אחמיצנה.
חיפש התלמיד דרך כי לשכנע את רבו, ולבסוף עלה במוחו
רעיון: רבי - אמר התלמיד - הן לא היה מספיק שהות ללמוד
היום... הבה ונחזור ללימודנו.

תלמידי היקר - ענה רבי משה - בתורה כתוב: "ואהבת את ה'
אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", חז"ל למדו אותנו, כי
חובה על אדם לתת את הכל למען הקדוש ברוך הוא, את לבו,
את נפשו, ואת הדבר האהוב עליו בכל מאודו, הכל למען ה'
יתברך!

ומהו הדבר האהוב עלי ביותר? - המשיך רבי משה - לימוד
התורה הקדושה! גם דבר זה מוכן אני להקריב, כאשר נזדמנה
לפני מצווה הנוגעת לכלל ישראל.

(וקראת לשבת עונג)

"ובכל מאדך" (ו, ה)

בכל ממונך, רש"י.

מי שהוא עני ואין לו כסף, האיך הוא מקיים המצווה, הרי כל
אחד צריך לקיים המצווה?

שמעתי מחסיד ישיש שאמר בשם החדושי הרי"ם ז"ל שאמר
לאחד עצה בעבודת ה', דאיתא (אבות פ"ב מ"א) 'והוי מחשב
הפסד מצוה כנגד שכרה', היינו שכל אחד צריך לעשות חשבון
שאפילו שאין לו כסף הרי יש לו תשוקה לכסף, הרי הוא יודע
שכסף הוא דבר טוב ורוצה שיהיה לו עושר רב כדי שיוכל
לעשות מצוות ומעשים טובים, אבל אם יתנו לו אלפי מונים כדי
שלא יניח תפלין או שלא ישמור שבת או שאר מצוות, בוודאי
לא יסכים לזה.

על ידי החשבון הזה צריך
שתהיה לו שמחה מעשיית
המצווה כאלו הרויח כסף רב,
וחשבון זה יכול גם עני
לעשות, ונמצא שכל יהודי
יכול לקיים בכל מאדך.

כשהיה רבינו בערך בן ארבעים שנה, הוא ביקר בשוויץ. בעברו
ברחובות שוויץ הריח ריח קטורת של עבודה זרה. מרוב צערו
על מכשלה זו - חלה רבינו.

הוא החליט להתחנן לקב"ה שיטול ממנו את חוש הריח, כדי
שלא יכשל בו שוב. הוא התפלל על כך בדמעות יומם וליל...

באחד הימים כשחזר מהתפילה, בישר לרבנית באושר: "ברוך
ה'! משמים קיבלו את תפילתי! אינני מריח דבר!!"

וכך מגיל ארבעים אין לו חוש ריח...

(לקראת שבת מלכתא)

"כבד את אביך ואת אמך" (ה, טז)

רבי שלמה זלמן זצ"ל, היה נהנה לבוא ולשמוע דברי תורה מפי
בנו הגר"א מוילנא זצ"ל. לפיכך נהג לבוא להאזין לשיעור תורה
שמסר הגר"א בפני קהל שומעיו.

בראות הגר"א את אביו נכנס אל החדר, היה נעמד על רגליו,
ומרצה את כל השיעור בעמידה. ראה אביו את מעשה בנו
והפסיק להגיע, לבל יטריחו לעמוד לכבודו שעה ארוכה.

חלפו ימים, והתשוקה לשוב ולקבל תורה מפי בנו הגאון גברה
בלבו. מה עשה? הוא החליף את בגדיו לבל יכירוהו. נכנס לחדר
והתיישב בתוך הקהל כשפניו אל הקיר לבל יבחין בו הגאון. אך
גם זה לא הועיל. הגר"א חש מבעד לתחפושת ומיד נעמד מלא
קומתו, למען כבוד אבא.

(תולדות הגר"א)

"כבד את אביך ואת אמך" (ה, טז)

כאשר כ"ק האדמו"ר מוויז'ניץ בעל דמשק אליעזר קרא פעם
בערב שבת את הפרשה "שנים מקרא ואחד תרגום" ואחז
בפסוקים האחרונים של הפרשה, נכנס אביו כ"ק האדמו"ר בעל
"אהבת ישראל" ושאל אותו דבר-מה, הפסיק מיד ה'דמשק
אליעזר' את קריאתו וענה לאביו על שאלתו.

לאחר מכן חזר שוב על קריאת הפרשה מתחילתה, שכן הקפיד
על דעת האריז"ל שראוי לא להפסיק בקריאה מתחילת
הפרשה ועד סופה.

הביע אחד התלמידים את פליאתו: מדוע לא המתין רגע קט
עד שיסיים כל הקריאה ואז היה עונה לאביו, ובכך היה חוסך
לחזור שוב על כל הקריאה?!

השיב לו הדמשק אליעזר: הלא מצות כיבוד אב דאורייתא היא,
וא"כ איזה ערך יש לקריאת שנים מקרא ואחד תרגום, אם אתן
לאבי להמתין לי אפילו רגע קט.

"למען ייטב להם ולבניהם לעולם" (ה, כו)

אחינו הגאון רבי בן ציון אבא
שאל זצ"ל נסעו לקברות
הצדיקים בגליל וביקשו מרבי
בן ציון ברכת הדרך.

ביקש מהם: "תתפללו על
כלל ישראל!" והשיבו:

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

השמאלית, ואמר: "שם בסוף יושב בחור מיוחד בימינו!"
"הו, יש לך טביעת עין טובה!" השיב ר' אליעזר, "אך יש לבחור
זה בעיה קטנה..."

"מהי הבעיה?" שאל העשיר בחשש, "הבחור הזה הוא בני
היחיד!" השיב הרב.

"לא נעים, אינני ראוי להשתדך עם ראש הישיבה", אמר האיש.
"אם כן, שב עוד כמה ימים, ובחר לך בחור אחר!" הציע ר'
אליעזר.

לאחר שלשה ימים נוספים, שוב פנה האיש אל הרב ואמר לו:
"הנה, בפניה הימנית יושב בחור חמד והוגה בתורה".

"פה אמרת!" התפעל ראש הישיבה, "זהו אכן בחור שעדיין
לגדולות, אלא שיש לו בעיה מסוימת..."

"מהי הבעיה?" הודאג העשיר.

"זהו בני היחיד!" ענה ר' אליעזר.

התפלא האיש, אך המשיך לתור אחר בחור נוסף.

אך דברי ראש הישיבה חזרו על עצמם גם בפעם השלישית.

כעת לא התאפק העשיר, ושאל את ר' אליעזר בפליאה: "הרי
בן יחיד הוא אחד במשפחתו, איך יתכן שלראש הישיבה יש
שלשה בנים יחידים?!"

"לא שלשה בנים יחידים ליי", הסביר הרב בחיוך, "יש לי ארבע

מאות בנים יחידים, כל אחד מתלמידי אהוב וייקר לי כבן יחיד!"

(מפי השמועה)

"וקשרתם לאות על ידך" (ו, ה)

משל למלך שצוה לעבדו לשורר ולזמר לפניו וחשש פן ואולי
על ידי גודל שמחתו יצא מגדר הכנעה ויפגום בכבוד המלך חס
ושלום, לכן קשר לו סימן של עבדות על ראשו וזרעו, שיזכור כל
פעם שהוא רק עבד ולא מלך.

מצות תפלין הקדושים המה לנו לסימן עבדות והכנעה לה', כמו
שפירש רש"י ז"ל (ברכות ל:) על אנא תפלין מנחמא - והם עדות
שממשלת קוני ומשרתו עלי. כי תפלין מסוגל בטבע להביא
ולגרם להכנעה ויראה (רמב"ם הל' תפלין פ"ד הל' כח) כמו
שכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ... ויראו ממך'.

(מאמר צהלי ורוני פרק ז)

"וצדקה תהיה לנו" (ו, כה)

רבי חיים עוזר מוילנא בעל ה'אחיעזר', גאון הגאונים, כידוע,
הרבה בגמילות חסדים.

פעם נכנס אדם לביתו ובפיו בקשת חסד מוורכת, קשה
ומסובכת, שבעטיה יכול היה להיגרם נזק לרבנותו בוילנא.

למרות הסיכון, הגאון השיב לו כי יפעל למענו ויעזור. הרבנית
נכנסה לחדר ותמהה: "האם אין שיעור וגבול לחסד?!"

"הצדק איתך" - אמר לה, "אכן יש גבול לחסד, אבל אולי תוכלי
לומר לי היכן הגבול המדויק?..."

א לוט שבת

(אמרי אמת)

"ואהבת את ה' אלוקיך" (ו, ה)

איך אפשר לצוות על אהבה? אלא שקודם קריאת שמע אנו
אומרים "הבוחר בעמו ישראל באהבה". אם הקב"ה אוהב
אותנו, מובן מאליו שאף בליבנו מתעוררת אהבה אליו.

(רבי עקיבא אייגר)

"ובכל מאודך" (ו, ה)

זו אהבה בלתי-מוגבלת, ונאמר "מאודך", לשון יחיד, כי גדר בלי
גבול משתנה מאדם לאדם. מה שנחשב בלי גבול אצל אדם
אחד, נחשב גבול אצל אדם אחר.

(ספר המאמרים תש"י)

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך

ובכל מאודך" (ו, ה)

רבי עקיבא אומר בכל נפשך אפילו נוטל את נפשך (ברכות סא,
ב).

רבי וולף מסטריקוב ישב ליד מיטתו של חסיד קוצק לפני
פטירתו. הוא שאל אותו: האם עדיין יש בך יצר הרע? השיב לו:

הוא משדלני לומר 'שמע ישראל' בדבקות כדי שיאמרו עליי -
חסיד גדול היה, נשמתו יצאה בקדושה ובטהרה...

"והיו הדברים האלה אשר אנוכי מצווך היום

על לבבך" (ו, ו)

שהיו הדברים האלה מוכנים ומזומנים תמיד על לבבך, כדי
שכאשר יפתח לבבך לרגע, מייד יחדרו לתוכו.

(רבי מנחם-מענדל מקוצק)

"ושננתם לבניך ודברתם בהם" (ו, ז)

רש"י: לבניך - אלו התלמידים, שהתלמידים קרויים בנים.
לישיבת טלז המעטירה, נכנס אדם הדור. הוא פנה אל ראש

הישיבה, הגאון ר' אליעזר גורדון, ואמר: "איש עשיר אני, וכעת
הגיעה ביתי לפרקה.. מחפש אני לחתן את הבחור הטוב ביותר

בישיבה, ויש באפשרותי לספק לו את כל צרכיו, על מנת שיוכל
להמשיך ולהגות בתורה גם לאחר חתונתו, אנא, אמור לי מיהו

הבחור הטוב ביותר מבין מאות התלמידים!"

'ענה ר' אליעזר במאור פנים: "שמע נא' ידידי, יש לי ארבע
מאות תלמידים, וכולם טובים ביותר, אתן לך חדר ומזון למשך

כמה ימים, שב באולם וצפה על התלמידים, כך תוכל להווכח
בעצמך מיהו הבחור שאתה חפץ לקחתו כחתן לבתך".

כך היה, האיש השתכן בישיבה לכמה ימים. לאחר שלשה ימים
של התבוננות, פנה אל ראש הישיבה, הוא הצביע על הפינה